İŞ ÇOCUK KÜTÜPHANESİ

Orijinal Dilden, Kısaltılmamış Çeviri

MARK TWAIN

ÇALINAN TAÇ

Çeviren: Yasemin Akbaş

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

3 TL

Çalınan Taç

Mark Twain

d*

Tarama ve Düzenleme:

Sam_PP2

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

MARK TWAIN
ÇALINAN TAÇ

ÖZGÜN ADI
THE PRINCE AND THE PAUPER

ORİJİNAL İNGİLİZCE METİNDEN
KISALTILMADAN ÇEVRİLMİŞTİR

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2011
Sertifika No: 11213

ÇEVİREN
YASEMİN AKBAŞ

EDİTÖR
NEVİN AVAN ÖZDEMİR

GRAFİK UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM: ŞUBAT 2011

3. BASIM: HAZİRAN 2013, İSTANBUL
Genel Yayın Numarası: 2160

ISBN 978-605-360-176-0

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz

BASKI
KİTAP MATBAACILIK SAN. TİC. LTD. ŞTİ.
(0212) 482 99 10
DAVUTPAŞA CADDESİ NO: 123 KAT: 1
TOPKAPI İSTANBUL
Sertifika No: 16053

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

Çalınan Taç

Mark Twain

Çeviren

Yasemin Akbaş

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ YAZISI

I. PRENS İLE DİLENCİNİN DOĞUMU

II. TOM'UN İLK YILLARI

III. TOM'UN PRENSLE KARŞILAŞMASI

IV. PRENSİN BAŞINA GELENLER

V. TOM VELİAHT OLUYOR

VI. TOM SARAY ADABINI ÖĞRENİYOR

VII. TOM'UN SARAYDA İLK AKŞAM YEMEĞİ

VIII. MÜHÜR MESELESİ

IX. NEHİRDE FENER ALAYI

X. PRENSİN BAŞI BELADA

XI. GUILDHALL ŞEHİR MECLİSİ

XII. PRENS VE KURTARICISI

XIII. PRENSİN KAYBOLUŞU

XIV. "LE ROI EST MORT, VIVE LE ROI"

XV. TOM KRAL OLUYOR

XVI. SARAYDA AKŞAM YEMEĞİ

XVII. BİRİNCİ FOO-FOO HAZRETLERİ

XVIII. PRENS SERSERİLER ARASINDA

XIX. PRENS KÖYLÜLER ARASINDA

XX. PRENS İLE KEŞİŞ

XXL HENDON İMDADA YETİŞİYOR

XXII. KRAL İHANETE KURBAN GİDİYOR

XXIII. PRENS TUTUKLANIYOR

XXIV. KAÇIŞ

XXV. HENDON KONAĞI

XXVI. REDDEDİLEN ÇOCUK

XXVII. ZİNDANDA

XXVIII. FEDAKÂRLIK
XXIX. LONDRA'YA GİDİŞ
XXX. TOM CEPHESİNDE İYİ GELİŞMELER
XXXI. TANITMA TÖRENİ
XXXII. TAÇ GİYME TÖRENİ
XXXIII. EDWARD KRAL OLUYOR
SONUÇ: ADALET YERİNİ BULUYOR

Mark Twain
Notlar

GİRİŞ YAZISI

Mecaz olarak spor terimlerinin kullanılmasını kuşkuyla karşılayan biri olarak bu yazıya başlarken aynı şeyi yapmaktan her ne kadar kaçınsam, hatta inat ve ısrarla direnseme de (işte, sizler de şahitsiniz nasıl zorlandığıma...); Mark Twain'i hakkıyla tarif edebilmek için yana yakıla doğru sözcükleri ararken, boks terminolojisinin imdadıma yetiştiğini huzurlarınızda itiraf etmek zorundayım. Demem o ki, bir yazar olarak Mark Twain gerçek bir gafil avcısıdır. Neden diye soracak olursanız, gafil avcısı olarak anılan boksör, hasmına hiç beklemediği bir anda öyle bir yumruk indirir ki, beriki daha ne olduğunu bile anlayamadan kendini yerde bulur; kendine geldiğinde ağzından çıkan ilk sözler "Neydi bu yahu?" sorusudur.

Twain de bunu öyle bir yapar ki, önce balıklama dalacağımız türden, gayet rezil karakterlerle dolu, eğlencesi bol, tuhaf mı tuhaf bir hikâye sürer önümüze; derken, olay tam tadından yenmez hale gelip, zevkten hoşafın yağı kesildiğimiz anda, işte tam o anda, öyle bir şey yapar ki, nakavt olmuş bir vaziyette, yüzükoyun yerde yatarken buluruz kendimizi; "İnan olsun, geldiğini bile görmedim!" diye sızlanmaktayızdır bir yandan da. Twain'in gafil avcılığının ilginç yanı ise, bizi gafil avlayan o yumruğu attığını, mecazi anlamda da olsa, *kendisinin bile* görmediğini iddia etmesidir. Ama Mark Twain bu, sual olunmaz!

Bunu en iyi anlatan örnek, az bilinen eserlerinden *Those Extraordinary Twins (Şu Olağandışı İkizler)* adlı romanına yazdığı önsözde geçer; Twain yazma sürecini anlatırken şöyle der: "Roman yazma yeteneğine doğuştan sahip olmayan kişinin, bir roman kurmaya kalkıştığı an başına gelecek var demektir. Bunu kendi tecrübelerimden biliyorum."

Sonra da doğuştan yeteneksiz yazarın bir takım insanlardan ve bir takım yerlerden küçük bir hikâye çıkararak nasıl yazmaya başladığını, 'yalnızca altı sayfalık küçük bir hikâye' olarak başlayan olayın sonradan kendiliğinden nasıl bir romana dönüştüğünü anlatır. Şöyle devam eder Twain "... Dikkatimi çeken bir başka şey de şu oldu: Kısa bir hikâye gelişerek uzunca başka bir hikâyeye dönüştüğünde, başlangıçta kendisini yazmaya iten ilk niyetin (ya da dürtünün) zamanla kaybolarak yerini bambaşka bir nedene bıraktığını fark ediyor insan. Dergiye yazmaya başladığım şu kısa hikâyede de böyle oldu – hani prens ile dilenciyi anlatan şu inanılmaz hikâyede: Yazdıkça, kendiliğinden öyle bir hale

dönüştü ki, başlı başına bir roman olup çıktı." Birazdan okumaya başlayacağınız olay, işte bu romanın hikâyesi.

Çalınan Taç (Prens ile Dilenci) Mark Twain'in çocuklar için yazdığı tek romandır, ancak bu sözlerimden çocuksu bir dille yazıldığı ya da yalnızca çocuklara göre yazılmış bir eser olduğu sonucu çıkarılmamalı; hatta tam tersine, bu tamamen yanlış olur. Bu roman pek çok alanda çığır açmış bir eserdir; hatta denilebilir ki Twain, Mississippi Nehri'ni arşınladığı yıllarda sefere çıktığı buharlı gemilere nasıl kaptanlık edip yol gösterdiyse, eserleriyle, gençlik edebiyatı denen türün gelişerek bugünlere ulaşmasında da önemli ölçüde öncülük etmiştir. Bu noktada, söz konusu önemin nereden geldiğini anlayabilmek için, kitabın ilk kez basıldığı 1800'lü yıllara geri dönüp, o dönemde çocuk kitabı deyince ne anlaşıldığına bakmamız gerekiyor.

O dönemde basılan çocuk kitaplarının büyük bir bölümünü en iyi, aklıma gelen şu üç sözcükle tarif edilebilirim sanırım: "ruhsuz", "öğüt verici" ve "ahlakçı" (Hatta dördüncü olarak, "okunamaz" sözcüğünü de eklemek yanlış olmaz sanırım). Küçücük bir kız ya da oğlan çocuğunun kutsal ve iyi olanla şeytani ve kötü olan arasında seçim yapmaya zorlandığı bir hikâye düşünebiliyor musunuz? Her şeyi bilen büyüklerinin sözünü dinleyen ve iyi olanı seçen çocuk ileride büyüdüğünde sağlıklı, zengin, akıllı ve güzel ya da yakışıklı biri olurken; biraz cesaretle kötü olanı seçen çocuk ise, daha kitabın beşinci bölümüne bile gelmeden iri bir kayanın altında ezilerek cezasını bulsun. Yüreklere korku salan şu meşhur 'ders çıkarma' azmiyle yazılmış çoğu hikâyeden anlaşıldığına göre, o yıllarda kitap okumak, eğlendirici ve hayal gücünü geliştirici bir edim değil, ahlaki ve kutsal öğretilerle çocukların beynini yıkamanın diğer adıymış.

Bu yazım türü 1865'te, İngiliz yazar Lewis Carroll'un *Alice Harikalar Diyarında* adlı romanına dek böyle devam etti; çocuklara ve gençlere yalnızca ve tamamıyla eğlenmeyi vaat eden ilk kitaptı bu. Çünkü Alice'in ne bir akıl hocası vardı, ne de yol göstereni; o, her zaman doğru seçimler yapan bir öncü olmadı asla, günümüzde bile, kendi hayal dünyasının peşinde koşan bir maceraperest olarak zevkle okunması boşa değildir.

Çalınan Taç (Prens ile Dilenci) ise, birbirine zıt iki karakterin yer değiştirmesiyle okurlarına harika bir karışım sunan ilk eserdir; öyle ki, yalnızca eğlenceli, macera ve heyecan dolu bir hikâye olmakla kalmaz, içerdiği pek çok düşündürücü sözle, Twain'in dünya görüşü üzerine de önemli ipuçları verir.

Mark Twain nazik bir dille okurlarından üzerinde fazlaca düşünmeden doğru belledikleri şeyleri bir kez daha düşünüp tartmalarını, vardıkları sonuçları tekrar değerlendirmelerini talep eder. Hatta buna benzer bir şeyi kendisi de yapmaktan geri durmaz, eğlenceli ve tuhaf bir hikâye yazma dürtüsüyle çıktığı yolda kalemi kendiliğinden yön değiştirir ve sonuçta yazdığı şey, toplumun türlü hastalıklarını yerden yere vuran acımasız bir tirada dönüşür. Dedik ya, Mark Twain bu, sual olunmaz.

Eğer araştıracak olursanız (daha doğrusu, öğretmenlerinizden biri araştırmanızı isterse) yazdıklarında yoksulluk, sömürü, dinsel hoşgörüsüzlük, bağnazlık, eski monarşilerin adaletsizliği gibi konulardan bireylerin psikolojisi, hatta en dikkat çekici başlıklarından biri olan, kişileri birbirinden farklı kılan özellikler gibi çok çeşitli konularda kalem oynatmış olduğunu görürsünüz.

Twain ne yapar eder, sonunda son derece usturuplu bir şekilde okurunu bu konular üzerinde düşünmeye ikna eder. Tarih boyunca tüm yazarların ulaşmaya çabaladığı, pek çoğunun da, "Lanet olsun, bunu neden ben akıl edemedim?" diye kafasını duvarlara vurmasına yol açan ustalık da bu değil midir zaten?

Çalınan Taç'ın (Prens ile Dilenci) hikâyesi on altıncı yüzyılda, bir sonbahar günü, İngiltere'nin Londra kentinde başlar. Sefil mi sefil, pislik içinde, buz gibi bir evde fakir bir ailenin istenmeyen çocuğu, Tom Canty dünyaya gelir. Onunla aynı anda İngiltere'nin en zengin ailesinin de bir çocuğu olur, ülkede herkesin aylardır heyecanla beklediği ve bir gün kral olarak taç giyip tahta çıkacak olan Edward Tudor'dur bu çocuk. Birbirine hiç mi hiç benzemeyen hayatlar içine doğan iki farklı çocuk.

Zavallı Tom her gün açlıkla savaşır ve dilenmesi için zorla sokaklara salınırken, Galler'in genç prensi Edward ise, görevleri yalnızca kendisini soyup giydirmek olan bir hizmetkâr ordusuyla gününü gün etmektedir (bu gelenek içinde bulunduğumuz yirmi birinci yüzyılda, Prens Charles tarafından hâlâ sürdürülmektedir). Ayrıca, zehir katılıp katılmadığını anlamak için yemeklerini tatmakla görevli bir çeşnicibaşı bile vardır, hatta bu işe çok şaşıran Twain romanın bir yerinde, "Bu iş için neden köpekleri ya da lağımcı gibi aşağı tabakadan kimseleri kullanmadıkları ise bir muammaydı doğrusu" der.

Zavallı Tom her gün sudan sebeplerle babasından ve büyükannesinden dayak yerken, genç prens Edward'ın, yanlış yaptığında kendisinin yerine dayak yiyen resmi bir "şamaroğlanı" vardır.

Zavallı Tom kendi kendine gizlice okuyup yazmaya çalışır; bu çabası ailesi tarafından vakit kaybı olarak görülüp horlanırken, Edward Latinceyi, Yunancayı ve Fransızcayı sular seller gibi konuşabilmektedir.

Roman yazma konusundaki benzersiz ustalığının göstergelerinden biri de Twain'in, iki çocuğun bir gün sarayda karşılaşarak, sırf eğlence olsun diye giysilerini değiş tokuş etmesi gibi okura son derece saçma gelebilecek bir fikri, büyük bir inandırıcılıkla hayata geçirebilmesidir. Ardından Tom'un paçavralarını sırtına geçiren Edward, muhafıza haddini bildirmek için bahçeye çıkınca daha neye uğradığını bile anlayamadan tıpkı bir serseri gibi yaka paça dışarıya atılır. Bir süre sokaklarda sürünür, bu arada önüne çıkan herkese İngiltere'nin gerçek prensi olduğunu söyleyerek derdini anlatmaya çalışmaktadır. Giderek insanlar tarafından aklını kaçırmış, zavallı bir mecnun olarak görülmeye başlayan Edward, acımasız alayların hedefi haline gelir, sürekli itilip kakılır. Derken Tom'un zalim babasının eline düşer, sıkı bir dayaktan sonra yaka paça sürüklenerek ailesinin, köpek yuvasından farksız evine getirilir ve olaylar böylece devam eder.

Tom'un annesi bile Edward'ı kendi oğlu sanır, yalnızca bir parça aklı karışmıştır, o kadar. Bu olay karşısında Twain'in kendisi bile dayanamaz ve kaleminden dökülen en ilginç cümlelerden birini kâğıda geçirir: "Ah, benim zavallı oğlum, gördün mü bak, okuduğun bütün o saçmalıklar sonunda yapacağını yaptı, aklını başından aldı..."

Bu sırada sırtında Edward'ın şık giysileriyle Tom da benzer problemler yaşamaktadır. Telaş içinde kralı Galler prensi olmadığına, yalnızca basit bir dilenci olduğuna inandırmaya çabalar; ama giysilerini giydiği prense o kadar benzemektedir ki, ne kral inanır majesteleri prens olmadığına, ne de en yakın hizmetkârları. Benzer biçimde o sırada sarayın dışında Edward'a türlü işkenceler etmekte olan hoyrat kalabalık da aradaki farkı görememekte, çocuğun keçileri tamamen kaçırdığını düşünmektedir.

Zamanla prens de dilenci çocuk da yeni kişiliklerini kabullenmeye başlarlar; içine düştüğü bu güç durumun bazı hoş yanları da olduğunu keşfeden Tom yaşadıklarından zevk almaya bile başlar. Ama Edward'ın yeni koşullara alışması o kadar da kolay olmaz. Tam ortasına düştüğü perişan yaşantıdan öğrendiği en önemli şey, tebaasını yönetmek için ecdadı tarafından çıkarılan bütün o kanun ve fermanların aslında ne kadar acımasız ve adaletsiz olduğu gerçeğidir. Kendi tebaasından biri gibi, basit insanların koşullarıyla yaşarken ülkesinde var olan

adalet sisteminin hiç de adaletli olmadığını öğrenir Edward böylece, krallarda hiç rastlanmayan türden kendine has bir merhamet ve şefkat duygusu geliştirir.

İki çocuğun hayatı artık geri dönülmez biçimde değişmiştir, kurguladığı bu yer değiştirme yöntemiyle Twain bizleri, bizi biz yapan unsurların aslında ne olduğu üzerine düşünmeye yöneltir. Yazar bu 'küçük hikâye' ile, başkalarının bizi, içimizde saklı duran gerçek kimliğimizle tanıdığını sanırken, aslında karşımızdakinin içinde gizlenen gerçek kimliği görmek için hiç mi hiç çabalamadığımızı, birbirimizi aslında son derece yüzeysel biçimlerde tanıyor olduğumuzu anlatır.

Daha da önemlisi Twain kendimize şu soruyu sormamızı sağlar: Birinin hayatını diğerininkinden daha değerli ya da daha yaşanmaya değer kılan şey nedir? Mesnetsiz bir biçimde kendisine saygı gösterilen prens ile haksız yere aşağılanan dilenciyi birbirlerinin yerine geçirmekle, hem içimizden herhangi birinin pekâlâ kral olabileceği gerçeğini, hem de hiç kimsenin yoksulluk ve sefalet içinde yaşamayı hak etmediğini gösterir.

Mark Twain'in başka pek çok eserinde olduğu gibi bu kitabında da süregelen öfke, toplumun adalet anlayışını hedeflemektedir; yazarın en kabul edilemez bulduğu nokta, sırf belli bir aileye mensup olmakla insanın neden başka birinden daha üstün sayılması gerektiğidir. Twain eğer yaşasaydı, 1997'de hayatı son bulan bir prensesin ölümünün, ondan üç yıl önce vuku bulan ve 500 bin ila 1 milyon arasında Ruandalının ölümüyle sonuçlanan katliama göre, uluslararası kamuoyunu ve basını çok daha derinden ve uzun süre etkilemiş olmasına, büyük bir ihtimalle çok üzülür ama şaşırmazdı herhalde. Eğer şahit olsaydı, yazarın insanlık durumuna dair beslediği karamsarlık duygusu, bu olaydan sonra, hiç kuşkusuz, daha da artardı. Üzülerek de olsa, bu olaydan sonra dayanamaz, nereden geldiğini bir türlü anlayamadığımız şu meşhur gafil avcısı yumruklarından birini daha savururdu herhalde suratımıza.

1881'de yayımlanan *Çalınan Taç (Prens ile Dilenci)* romanında, kişilerin birbirinin yerine geçmesini sağlayan Twain'in amacı, aslında bu yolla, kast sistemlerinin ve monarşik toplum yapılarının insanlar tarafından uydurulmuş şeyler olduklarını, kimilerine tanınan imtiyazların doğuştan gelen ya da Tanrı tarafından bağışlanmış şeyler olmadığını göstermekti. 1894'te yayımlanan *The Tragedy of Pudd'nhead Wilson'ı (Dikkafalı Wilson'un Tragedyası)* adlı romanında da aynı yönteme başvuran yazar, bir köle ile bir efendinin çocuklarının yer değiştirmesini sağlayarak bu kez ırkçılık konusunda benzer bir çıkarımda

bulunmuştu. Huckleberry Finn gibi, kasabalı Amerikalıların zaaflarını cesurca gözler önüne seren kimi kitaplarında ise, Amerika'daki ırkçılığı acımasız bir dille, insanlık adına bir utanç olarak mahkûm etmekten çekinmemişti. Öyle ki, 19. yüzyıl Amerika'sında yaşayan güneyli ve beyaz bir yazar için bile büyük cesaret gerektiren bir tavırdı bu. Üstelik bunu, okuru gafil avlayan şu meşhur yumruklarından biriyle değil, direk yumrukla ve dosdoğru suratımızın ortasına çakarak yapmıştı. Dedik ya, Twain bu, sual olunmaz.

Christopher Paul Curtis

BU KİTAP
İYİ HUYLU VE USLU ÇOCUKLAR,
SUSIE VE CLARA CLEMENS'E
BABALARI TARAFINDAN SEVGİYLE İTHAF OLUNUR.

Merhametin şanında zorlamaya yer yoktur
Mübarek yağmur gibi o altındaki yere
Gökyüzünden dökülür, iki kat mübarektir:
Hem verene hem alana rahmettir,
Kudretler içinde en büyük kudrettir o,
Tahtındaki hakana tacından çok yaraşır.

Venedik Taciri
(William Shakespeare,
MEB Yayınları, 1992, Çeviri: Nurettin Sevin)

Şimdi yazmaya koyulacağım bu hikâyeyi bana nasıl anlatıldıysa öyle aktaracağım sizlere; bana anlatan kişi de bunu babasından duyduğu gibi anlatmıştı, babası da kendi babasından, tabii, babasının babası da kendi babasından duymuş olmalı – o ondan, öbürü bundan derken, üç yüz yılı aşkın bir zaman geçmiş babadan oğula aktarıla aktarıla. Belki tarihte gerçekten vuku bulmuş bir olaydır bu, belki de değildir; belki bir efsane, bir çeşit halk masalıdır belki de. Böyle bir olay gerçekten de vuku bulmuş olabilir, tabii olmayabilir de; ama basbayağı olmuş da olabilir. Belki çok çok eskiden kadim bilgeler ve okumuş kimseler inanmıştır bu olaya, ya da yalnızca eğitimsiz, basit insanların inandığı, sevdiği ve itibar ettiği bir olaydır belki de, kim bilir...

I. BÖLÜM

PRENS İLE DİLENCİNİN DOĞUMU

16. yüzyılın ikinci çeyreğine rastlayan bir sonbahar günü, eski Londra kentinde, fakir Canty ailesinin hiç mi hiç istenmeyen bir oğlan çocuğu oldu. Aynı gün İngiltere'nin bir başka evladı da, zengin Tudor ailesine katıldı, ama bu seferki hasretle beklenen bir çocuktu. Üstelik yalnız ailesi değil, tüm İngiltere gözlüyordu yolunu. İngiltere onu öyle uzun zamandır bekliyor, yolunu umutla gözlüyor, doğması için Tanrı'ya hiç durmadan öyle bir dua ediyordu ki, sonunda dilekleri gerçekleşince halkı sevinçten neredeyse deliye döndü. Birbirini tanıyan tanımayan herkes, ne yapacağını bilemez halde sarılıp öpüşmeye, sevinç gözyaşları dökmeye başlamıştı; halk işi gücü bırakmış, tatil ilan etmişti, kalantoru garibanı, zengini fakiri toplanmış yiyip içiyor, hep birlikte dans edip şarkı söylüyor, çılgınca eğleniyorlardı; kutlamalar günlerce, gecelerce sürdü. Londra gün ışığında, evlerin balkonlarından ve çatılarından sallanan rengârenk bayrakları ve yolları dolduran şaşaalı geçit törenleriyle tam bir panayır alanına döndü. Yalnız gündüzleri mi? Her köşeyi aydınlatan koskoca şenlik ateşleri, fener alayları ve onları seyre çıkan gürültücü eğlence düşkünleriyle, geceleri de bir başka âlemdi doğrusu. Artık İngiltere'de herkes yalnızca yeni doğan bebeği, o sırada beşiğinde ipeklere ve satenlere sarılmış olarak her şeyden, hatta çevresinde dört dönen saraylı hanımlardan ve beylerden habersiz yatan, tüm bunları bilse de zerre kadar aldırmayacak olan Galler Prensi Edward Tudor'u konuşuyordu. Ne var ki, paçavralar içinde sefil evin bir köşesinde yatmakta olan öteki bebeğe -Tom Canty'ye- ise, doğumunu doyurulmayı bekleyen yeni bir dert olarak gören serseri aile üyeleri dışında kimsenin aldırdığı yoktu.

II. BÖLÜM

TOM'UN İLK YILLARI

Gelin şimdi birkaç yıl sonrasına uzanalım.

Londra 1500. yılını devirmiş, muhteşem bir kent olmuştu -o yıllara göre tabii. Yüz bin kişiyi barındırdığı söyleniyordu- hatta kimilerine göre iki katını. Şehri kuşatan çarpık çurpuk, daracık sokaklar pislik ve sefalet içindeydi henüz, özellikle de Londra Köprüsü yakınlarında, Tom Canty'nin yaşadığı mahalle. Eğri büğrü ahşap yapılarla dolu bir yerdi burası; evlerin giriş katı üzerinde yanlardan çıkıntı halinde yükselen bir ikinci katı, onun üzerinde de, ancak berikine dirseklerini dayayarak ayakta durabilen üçüncü bir katı daha vardı. Kat sayısı arttıkça evlerin genişliği de artıyordu. Araları çerden çöpten yapılma bir malzemeyle doldurulmuş, birbirini çaprazlamasına kesen sağlam kirişleri ve alçı sıvalı yüzeyleriyle bu evler, tıpkı birer iskeleti andırıyordu. Kirişleri, ev sahiplerinin zevkince kırmızı, mavi ya da siyaha boyanmıştı, masaldan fırlamış bu görünümleriyle canlı bir tabloya benziyorlardı. Baklava biçiminde, perdahlı camlardan oluşan minik pencereleri vardı, bu pencereler, tıpkı kapılar gibi, menteşeler üzerinde dönerek dışarıya doğru da açılabiliyordu.

Tom'un babasının oturduğu ev Pudding Lane'i kesen bir aralıkta, Offal Court çıkmazındaydı. Bu daracık, murdar ve harap sokağın her köşesi şehrin en sefil ailelerince işgal edilmişti. Canty'nin tayfası bir binanın üçüncü katında kalıyordu. Bir köşede babasıyla annesinin yatak olarak kullandığı kuru bir kerevet duruyordu, ama bu durum ailenin öteki üyeleri, yani Tom, büyükannesi, Bet ve Nan adlı iki kız kardeşi için kesinlikle bir engel oluşturmuyordu – odanın çıplak tabanı tümüyle onlara aitti nasılsa, nereye isterlerse oracığa kıvrılıp uyuyabiliyorlardı. Bundan başka bir köşede lime lime olmuş bir battaniye ile kim bilir, ne zamandır öylece duran bir çer-çöp yığını göze çarpıyordu, görünümünden bunun aslında bir yatak olduğu belli olmasa da sabahları dertop edilip aynı köşeye toplanır, geceleri tek tek ayıklanarak düzeltilir, tekrar yatağa dönüştürülürdü.

On beş yaşındaki Bet ile Nan, Tom'un ikiz kardeşleriydiler. Pislik, sefalet ve paçavralar içinde büyüyen bu kızlar aslında son derece iyi yürekli, ama bir o kadar da cahildiler. Anneleri de tıpkı onlar gibiydi. Gelgelelim baba ile

büyükanne tam anlamıyla birer canavardılar. Fırsatını buldular mı zilzurna sarhoş olur, sonunda da ya birbirleriyle ya da önlerine kim çıkarsa onunla kavgaya tutuşurlardı; ister sarhoş ister ayık olsunlar, ağızlarını açtılar mı en galiz küfürleri sıralamakta üstlerine yoktu; John Canty'nin işi gücü hırsızlık, anneninki ise dilencilikti. Çocuklarını dilencilik etmeye alıştırmış, ama hırsızlığı bir türlü öğretememişlerdi. Onlar gibi olmasa da, binadaki o korkunç serseri alayıyla birlikte barınan, kralın eline birkaç kuruş sıkıştırıp evinden barkından ettiği iyi kalpli bir de rahip vardı, fırsat buldukça çocukları gizlice bir kenara çekip, doğru yola döndürmeye çalışırdı. Peder Andrew, Tom'a birkaç kelime Latince ile birlikte okuyup yazmayı da öğretmişti; mümkün olsa kızlara da öğretecekti ama gelgelelim berikiler, arkadaşlarının bu tür marifetleri sapıkça bularak alaya almasından korktukları için yanına bile uğramıyorlardı.

Offal Court da, Canty'lerin evi gibi tam bir mezbeleydi. Sokakta her gece sabahlara dek süren serkeşlik, hırgür ve arbede eksik olmazdı. Kafa yarmak, her gün çekilen açlık kadar sıradan bir meseleydi. Yine de küçük Tom kendini mutsuz hissetmiyordu. Çok zordu yaşantısı, ama gelgeldim o bunun farkında bile değildi. Öyle ya, Offal Court'ta oturan oğlanların hepsi de aynı şeyleri yaşadığına göre, işin eğrisi de doğrusu da bu olmalıydı. Akşamları eve eli boş döndüğünde, babasının en yakası açılmadık küfürlerle bir güzel döveceğini, o işini bitirince bu kez sıranın cadaloz büyükanneye geleceğini, onun da en baştan başlayarak sunturlu bir dayakla sıkı bir cila çekeceğini çok iyi biliyordu; derken, gece olunca zavallı annesi midesi boşluktan zil çaldığı halde yemeyip sakladığı bir dilim bayat ekmeği ya da kuru bir kabuk parçasını vermek için sessizce yanına gelecek, ama her zaman olduğu gibi gene kocası tarafından yakalanacak ve temiz bir dayak yiyecekti.

Olsun, Tom'un hayatı yine de fena sayılmazdı, özellikle de yaz aylarında. Canını kötekten kurtaracak kadar dileniyordu yalnızca, öyle ya, dilenciliği yasaklayan kanunlar oldukça sıkı, cezası da epey ağırdı doğrusu; bu yüzden vaktinin çoğunu Peder Andrew'un anlattığı canavarlar, peri kızları, yer cüceleri, cinler, hortlaklar, büyülü şatolar, haşmetli krallar ve şehzadeler hakkındaki o eşsiz hikâyeleri ve efsaneleri dinleyerek geçiriyordu. Kafası tamamen dinlediği bu harikulade şeylerle doluydu, çoğu geceler yediği dayaktan her yanı sızlayarak, bitkin ve aç bir halde saman kıtıklarından oluşan iğrenç yatağına uzandığında, kendini, başıboş koyuverdiği hayal gücünün türlü oyunlarına kaptırıyor, kralın sarayında, zevk ve sefa içinde yaşayan bir prens olarak yaşamanın hayaliyle acıları ancak teselli buluyordu. Derken gün geldi, gece

gündüz aklından çıkaramadığı, çılgınca bir arzuya kapıldı Tom: Kendi gözleriyle gerçek bir prens görmek istiyordu. Bir ara bu arzusundan Offal Court'taki hempalarına söz edecek olduysa da, berikiler acımasızca alaya alıp, öyle bir dalga geçtiler ki, bu olaydan sonra düşlerini ne bir kimseye açtı, ne de kimseyle paylaştı.

Sık sık da rahibin eski kitaplarını okumaya çabalıyor, anlamadığı yerleri sorarak bilgisini artırıyordu. Ancak kurduğu bütün bu hayaller ve edindiği bilgiler Tom'u giderek değiştirmeye başlamıştı. Hayallerinde yer verdiği o insanlar o kadar şık ve zarifti ki, zamanla, kir pas içindeki yırtık pırtık esvaplarından utanır oldu; tertemiz ve şık bir çocuk olmanın hayalini kurmaya başladı. Hoş, çamurlarda oynamayı bırakmamıştı yine de, üstelik çok da zevk alıyordu bundan, ama artık Thames Nehri'nde eskisi gibi sırf eğlence olsun diye etrafa su sıçratıp dalga geçmekle kalmıyor, nehrin suyuyla yıkanıp temizlenmenin erdemlerinden de faydalanıyordu.

Cheapside mahallesindeki Mayıs Direği'nin çevresinde her zaman Tom'un ilgisini çekecek bir şeyler olurdu, kimi zaman panayır kurulur, kimi zaman da tüm Londra halkıyla birlikte, zavallı bir mahkumu zindanların bulunduğu ünlü Londra Kulesi'ne götüren askerlerin geçit törenini izlerdi. Öyle ki, bir yaz günü Anne Askew ile üç adamının Smithfield'de yakılışına bile tanık oldu, ama sabık bir piskoposun dualar okuduğu tören kısmı Tom'u pek sarmamıştı. Doğrusunu isterseniz, Tom'un türlü olaylarla dolu, yeterince eğlenceli bir hayatı vardı aslında.

Zamanla Tom kendini prensler hakkında okuduğu bütün o şeylere ve kurduğu hayallere öyle bir kaptırdı ki, farkında olmadan bir *prens gibi* davranmaya başladı. Şatafatlı konuşmaları ve tavırları tıpkı bir asilzadeye benziyor, arkadaşları onun bu hallerini hem büyük bir hayranlıkla izliyor, hem de çok eğleniyorlardı. Ne var ki Tom bu halleriyle mahallenin gençleri arasında öyle bir şöhret kazandı ki, gün geldi ona karşı hayretle karışık bir korku duymaya, karşılarındaki yüce bir varlıkmış gibi saygı göstermeye başladılar. Nasıl oluyor da o kadar çok şey biliyor, öyle şatafatlı tavırlarla o parlak sözleri söyleyebiliyordu, pes doğrusu! Oğlanlar Tom'un her dediğini ve her yaptığını harfi harfine ailelerine yetiştirdiğinden, Tom Canty ebeveynlerin de başlıca konusu haline gelmişti, tanıdıkları en yetenekli ve en sıra dışı çocuk olduğu konusunda herkes hemfikirdi. Yaşını başını almış koskoca insanlar bile dertlerine deva bulması için Tom'a danışıyor, hemen her gelen çocuğun isabetli kararlar verme konusundaki istidadına ve ferasetine şaşıp kalıyordu. Öyle ki,

Tom sonunda -oğullarının bir hiç olduğunu düşünen ailesi dışında- kendisini tanıyan herkesin gözünde bir kahraman haline geldi.

Gel zaman git zaman, Tom kendine gizlice bir kraliyet teşkilatı kurdu! Kendisi prens olmuştu, maiyeti de en yakın hempalarından seçtiği özel muhafızlar, hizmetkârlar, seyisler, asilzade ve hanımefendilerden oluşuyordu. Kimi günler prens bozuntusuna, Tom'un okuduğu o romantik hikâyelerdeki gibi şaşaalı törenler düzenliyorlar, bir başka gün kraliyet meclisi olarak toplanıp, kurdukları yalancı krallığın önemli meselelerini tartışıyorlardı ya da prens hazretlerinin bizzat kendisi hayali ordularını ve naiplerini toplayarak, türlü türlü emirler yağdırıyordu!

Ardından da her zaman olduğu gibi üzerine eski paçavraları geçirip birkaç kuruş dilenmeye çıkıyor, kuru ekmekle karnını doyuruyor, her zamanki küfürler eşliğinde geleneksel baba dayağını yedikten sonra da o iğrenç saman kıtıklarının üzerine uzanıp kaldığı yerden boş hayaller kurmaya devam ediyordu.

Her şeye rağmen etiyle kemiğiyle gerçek bir prens görme arzusunu bir türlü içinden silip atamıyordu; öyle ki, günden güne şiddetlenen bu arzu diğer bütün dileklerinin önüne geçerek, hayatının tek gayesi haline geldi.

Günlerden soğuk bir Ocak günü, yine her zaman ki günlük dilenme turlarından birine çıkmıştı, yalınayak başı kabak bir halde, Mincing Lane ile Little East Cheap mahalleleri civarında saatlerdir umutsuzca dolanıyor, bir yandan da imrenerek, lokantaların vitrinlerinde sergilenen mis kokulu domuz pirzolalarıyla diğer leziz yiyecekleri gözlüyordu -gelen kokulara bakılırsa, ancak gökteki meleklerin ağzına layık türden şeylerdi hepsi de- yoksa, bu enfes şeyleri hayatı boyunca bir kere bile tatmış değildi. İnsanın iliklerine işleyen, buz gibi bir yağmur atıştırıyordu, gökyüzü kasvetliydi, insanın içini sıkan, hüzünlü günlerden biriydi gene. Geceleyin eve döndüğünde iliklerine dek ıslanmış durumdaydı; üstelik o kadar bitkin ve açtı ki, canavar babasıyla büyükannesi bile zavallının bu durumunu görmezden gelemediler, ama geleneği bozmak da uygun düşmeyeceğinden hafif bir kötekle yetinip çocukcağızı hemen yatmaya gönderdiler. Sızılardan, kazınan midesinden, evdekilerin küfürleşmelerinden ve dalaşmalarından uzun süre uyuyamadı, ama derken uzak ülkelerin hayalleri bir bir sökün etmeye başladı, görkemli saraylarında, altın gümüş işlemeli esvabı ve ağzından çıkan her arzuyu emir sayan ve yerine getirmek için canla başla koşturan yüzlerce hizmetkârlarıyla o harika prensleri düşünerek derin bir

uykuya daldı. Bir süre sonra daldığı rüyada, her zamanki gibi, prensin yerine gene kendisi geçmişti.

Krallığının şan ve şeref dolu şaşaası gece boyu sürdü; mis kokular içinde, envai çeşit içkilerden ve yiyeceklerden tadarak, kendisine yol açmak için parıltılı giysiler içinde önünde yerlere kadar eğilen asilzadelerin ve saraylı hanımların arasında nazlı nazlı dolandı, kâh tatlı bir tebessümle, kâh zarif bir baş selamıyla karşılık verdi onlara.

Ne var ki sabahleyin uyanıp da çevresindeki sefaletle yüz yüze gelince, her zamanki gibi derin bir düş kırıklığına kapıldı – çevresindeki her şey olduğundan bin kat daha kötü görünmeye başlamıştı yine. Yüreği derin bir acıyla burkuldu, gözyaşlarını tutamadı.

III. BÖLÜM

TOM'UN PRENSLE KARŞILAŞMASI

Bomboş bir mideyle uyanan Tom, karnında ziller çalarak yollara vurdu kendini; aklında ise geceden kalan rüyaların puslu hayaletleri dolaşıyordu hâlâ. Etrafta olup bitenlere aldırmaksızın, nereye gittiğine bile bakmadan, amaçsızca şehrin sokaklarını arşınladı durdu bütün gün. Yoldan gelip geçenler arasında çarpanlar, hatta bununla da kalmayıp küfürü basanlar bile oldu, ama derin düşüncelere dalmış yürüyen biçarenin bunlara aldıracak hali yoktu doğrusu. Dalgın halde yürüye yürüye sonunda kendini Temple Bar denen yerde buldu – o güne dek bu taraflara hiç gelmemiş, evden hiç bu kadar uzaklaşmamıştı. Bir süre durup kafasını toparlamaya çalıştı, ama çok geçmeden yeniden hayallere daldı. Hayaller içinde tekrar yola koyuldu, kendine geldiğinde kent surlarının dışına çıkmıştı bile. Yürüdüğü sahil yolu eskiden patikaydı besbelli, ama zamanla genişlemiş, basbayağı bir sokağa dönüşmüştü; bir tarafında birbiri içine girmiş gibi duran, yan yana dizili evler, öte yanında ise, zengin ve soylu kimselerin, nehir kıyısına dek uzanan bahçeler içinde harikulade güzellikteki muhteşem malikâneleri bulunuyordu – hepsi de, tuğla ve taştan örülmüş geçit vermeyen yüksek duvarlarla çevrelenmişti.

Charing köyünü o sırada fark eden Tom, gidip meydanda, çok eskiden, sevdiğini kaybetmiş bir kralın yaptırdığı harikulade güzellikteki haçın altına oturdu; bir süre dinlendikten sonra kalktı, güzel manzaralı köy yolundan aşağıya doğru tembel tembel yürümeye başladı, bir kardinala ait kocaman bir sarayın yanından geçti, derken yolun ilerisinde öncekinden çok daha gösterişli ve büyük başka bir saray daha çıktı karşısına, Westminster Sarayı'ydı bu; göz alabildiğine uzanan sarayın usta işi iri taş duvarlarına, dört bir yana açılan dev kanatlı kapılarına, dehşetengiz burçlarına ve kulelerine, olağanüstü irilikteki giriş kapısına, kapının yaldızlı demirlerine, granite oyulmuş devasa aslan heykellerine ve İngiliz kraliyet ailesine ait armalara derin bir hayretle bakakaldı Tom. Yoksa hayatta en çok istediği şey gerçekleşecek miydi sonunda? Öyle ya, burası kralın sarayıydı – Tanrı'nın izniyle, hem de tam şuracıkta, etiyle kemiğiyle gerçek bir prens görebilirdi pekâlâ, neden olmasındı?

Yaldızlı kapının her iki yanında birer heykel duruyordu – heykel dedikse,

baştan aşağıya pırıl pırıl parlayan zırhlarının içinde hiç kıpırdamadan nöbet tutan, mağrur saray muhafızlarıydı bunlar. Bir anlık da olsa majestelerini görebilmek arzusuyla yanıp tutuşan köylü ve şehirli kalabalığı biraz ötede toplanmış bekleşiyorlardı. Bu arada süslü püslü giysileri ve peşlerinde hizmetkârları ile asilzadeleri ve hanımefendileri taşıyan harikulade güzellikteki atlı arabalar ardı ardına kapılardan içeri giriyor, daha onlar girerken ötekiler başka kapılardan çıkıp gidiyorlardı.

Yırtık pırtık giysileriyle usulca kapıya yaklaşan zavallı Tom, her nasılsa çekingen adımlarla nöbetçileri geçmeyi başardı; gitgide artan bir ümitle yüreği yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyordu; tam o sırada, yaldızlı parmaklıkların arasından öyle bir şey gördü ki, kendini tutmasa çığlığı koyuverecekti neredeyse. Güzel bir çocuktu gördüğü, açık havada koşturup spor yapmaktan tunçlaşmış yanık teniyle sağlıklı bir görünümü vardı; ipek ve satenler içindeki esvabı baştan aşağı parlak taşlarla işlenmişti; belinde, üzeri mücevherli küçük bir kılıç ile bir hançer sallanıyordu; ayaklarına kırmızı konçlu, enfes kısa çizmeler, başına da parlak kırmızı renkte bir kep giymişti; kepin yan tarafında, göz alıcı parlaklıkta iri bir mücevhere iliştirilmiş bir tüy sorguç sarkıyordu. Beraberinde -besbelli prensin hizmetkârı olan- şık giyimli asilzadeler vardı. Ah, evet oydu, prensin ta kendisiydi bu! Karşısındaki etiyle, kemiğiyle capcanlı ve gerçek bir prensti, hiç şüphe yoktu buna, Tanrı, bu zavallı dilenci kulunun yüreğinden kopup gelen duaları kabul etmişti sonunda!

Tom heyecandan nefes nefeseydi; meraktan ve sevinçten gözleri fal taşı gibi açılmıştı. O güne dek aklında ne varsa, her şey bir anda silinmiş, yerini bir tek arzuya bırakmıştı: Prense yaklaşıp, ona şöyle tepeden tırnağa, iyice bir bakabilmek. Aklından bunları geçirerek kapının parmaklıklarına yaslanmış duran biçarenin, biraz sonra başına geleceklerden haberi yoktu tabii. Daha ne olduğunu anlayamadan başına dikilen bir nöbetçi, zavallıcığı yakasından tuttuğu gibi kaldırıp, biraz ötede ağzı bir karış açık halde sarayı seyretmekte olan ahmak köylülerle şehirli aylakların arasına fırlatıverdi. Arkasından da:

"Seni gidi haddini bilmez dilenci parçası!" diye bağırdı.

Bunu fırsat bilen kalabalık kahkahayı basmakta gecikmedi; gelgelelim bunu duyan genç prens hemen atılarak kapıya geldi, gözleri ateş saçıyordu, muhafıza öfkeyle bağırdı:

"Sen ne cüretle bu zavallı çocuğa böyle davranıyorsun? Kral babamın zavallı kullarına bunu nasıl yaparsın? Derhal açın kapıları, bırakın zavallıyı girsin

içeri!"

Tam o anda o başıboş kalabalığın alelacele başlarındaki şapkaları çıkararak, alkışlarla "Yaşasın Galler Prensi!" diye öyle bir bağırışı vardı ki, görmeye değerdi doğrusu!

Aldıkları emir üzerine baltalı mızraklarını dimdik öne doğru uzatarak prensi selamlayan muhafızlar, koşup hemen kapıları açtılar, sonra da esas duruşa geçerek az sonra, Bitmez Tükenmez Hazinelerin Prensi ile resmen tanışıp el sıkışmak üzere, yırtık pırtık giysileriyle arz-ı endam eden Garibanlar Prensi'ne yol verdiler.

Edward Tudor:

"Görüyorum ki hem aç hem de bitkinsin; üstelik hırpalanmışsın da. Gel bakalım benimle!"

Tam o sırada prensin yarım düzine -hatta daha fazla-insandan oluşan maiyeti her zamanki gibi ukalalık etmek üzere hemen o tarafa koşturmaya yeltendiyse de, prens kesin bir tavırla sağ elini havaya kaldırarak engel oldu, hepsi bir anda heykel gibi oldukları yerde kalakaldılar. Edward Tom'u alarak saraya, 'özel dairem' dediği, şahsına ait bölümlerden birine götürdü. Tek bir emirle öyle bir sofra kurdurdu ki, Tom böylesini yalnızca okuduğu kitaplardan biliyordu; prens aynı zamanda şanına yakışır biçimde son derece nazik ve yol yordam bilen biriydi, öyle ki biçare konuğu yemek yerken meraklı ve tenkit dolu bakışlar altında ezilmesin diye, emrindeki hizmetkârların hepsine dışarı çıkmalarını buyurdu; sonra da yemeğini yerken sorularını sormak üzere kendisi de bir güzel Tom'un yanına kuruldu.

"İsmin nedir delikanlı?"

"Efendimiz, Tom Canty, efendimiz, eksik olmayınız."

"Tuhaf bir isim doğrusu. Nerede otursun?"

"Şehirde, efendimiz, eksik olmayınız – Pudding Lane yakınlarındaki Offal Court'da, efendimiz."

"Offal Court demek, doğrusu bu da pek tuhafmış! Ebeveynin var mı peki?"

"Ebeveynim, evet, var efendimiz, bir de bir büyükannem var ki, Tanrı'nın gücüne gitmesin, ama kötülükte üstüne yoktur. Bir de ikiz kardeşlerim Nan ile Bet var."

"Şu senin büyükanne sana pek iyi muamele etmiyor anlaşılan."

"Efendimize saygıda kusur etmiş olmayayım ama, ne bana ne de başkalarına iyi muamele eder o. Musibetin biridir, bir gün bile kötülük yapmadan duramaz."

"Peki, sana da kötü muamele ettiği oluyor mu?"

"Elini sürmediği zamanlar da yok değil tabii, uyuduğu zamanlarda ya da içkiden sızdığında dokunmaz hiç; ama kendine gelir gelmez veryansın basar köteği, bütün hırsını benden alır."

Bakışları öfkeyle kararan genç prens:

"Ne dedin? Kötek mi?" diye haykırdı.

"Elbette ya efendimiz, huzurunuzda saygısızlık etmiş olmayayım ama, hem de ne kötek, efendimiz."

"Kötek ha! Hem de senin gibi cılız ve minnacık bir çocuğa. Şimdi kulak ver sözlerime, bugün güneş batmadan önce bu kadın Kule'ye götürülecek. Daha sonra kral babam..."

"Aman, efendimiz, unutmayınız ki, benim büyükannem aşağı tabakadan biridir. Oysa Kule'ye yalnızca asiller gider."

"Doğru, haklısın. Bak bunu düşünmedim. Ona verilecek uygun bir ceza bulunur elbette. Peki baban sever mi seni?"

"O da büyükannemden pek farklı değildir efendimiz."

"Bütün babalar birbirine benziyor galiba. Benimkinin de bir melek olduğu söylenemez aslında. Tokadı öyle ağırdır ki, vurduğu yerde şimşek çaktırır, hoş bana vurduğu olmamıştır hiç, ama neyse; hele o dili yok mu, payladı mı da fena paylar doğrusu. Peki ya, annen, o nasıldır sana karşı?"

"O iyi biridir efendimiz, bugüne kadar ne bir acı söz söylemiş, ne de canımı yakmıştır. Nan'le Bet de tıpkı ona benzerler."

"Onlar kaç yaşında peki?"

"On beşe bastılar efendimiz, eksik olmayınız."

"Ablam, yani Lady Elizabeth on dört yaşında, kuzenim Jane Grey ise benimle yaşıt, ayrıca da güzel ve nazik bir kızdır; gelgelelim öteki ablam Lady Mary öyle kasvetli ve suratsızdır ki – sahi, bak ne diyeceğim, söylesene, senin ablaların da

ruhları günahla kirlenmesin diye hizmetkârlarına gülmeyi yasaklıyor mu?"

"Benim ablalarım mı? Efendimiz, ablalarımın *hizmetkârları* olduğunu mu düşünüyorlar yoksa?"

Genç prens küçük dilenciye düşünceli bir bakış atfettikten sonra:

"Söyle lütfen, yoksa öyle değil mi? O halde gece yatarken giysilerini kim çıkarıyor? Ya sabah kalktıklarında kim giydiriyor onları?"

"Hiç kimse, efendimiz. Majesteleri giysilerini çıkarıp çırılçıplak yatmaları mı uygun görüyorlar yoksa – yani vahşiler gibi?"

"Peki ya giysileri! Yoksa yalnızca tek bir giysileri mi var?"

"Ah benim güzel efendim, daha fazlasını ne yapsınlar ki? İkisinin de giydirmeleri gereken yalnızca birer tane gövdesi var."

"Oldukça garip ve parlak bir düşünce tarzı doğrusu! Kusura bakma, niyetim gülmek değildi. Emir vereyim de senin şu iyi kalpli Nan ile Bet'ine üst baş ve uşak temin edilsin -hem de derhal- haznedarım halleder bu işi! Yok canım, dur, bana teşekkür etme – hiç gerek yok, hem ne önemi var! Üstelik ağzın da güzel laf yapıyor hani, halin tavrın pek de zarif doğrusu. Tahsil gördün mü bari?"

"Gördüğümü söyleyemem, efendimiz. Peder Andrew diye bildiğimiz iyi kalpli bir rahip var, sırf hayır olsun diye bana kendi kitaplarından birkaç şey öğretti sağ olsun."

"Latince bilir misin?"

"Biliyorum diyemem efendimiz."

"Öğrenmelisin delikanlı, önceleri zor gelir ama olsun. Yunanca daha zordur; oysa Lady Elizabeth ile kuzenime soracak olursan bütün lisanlar çocuk oyuncağı. Nasıl da güzel konuşuyorlar, duysan şaşarsın. Ama sen asıl bana şu sizin Offal Court'u anlat. Nasıl, orada hayat eğlenceli mi bari?"

"Aslına bakarsanız, öyle efendimiz, eksik olmayınız, açlığı saymazsak tabii. Bizim oraya Punch ile Judy kuklacıları gelir mesela; hele bir de maymunları vardır ki -ah görseniz, o güzelim giysileriyle ne maskaralıklar yaparlar- sonra temsiller verilir, hani şu bütün oyuncuların var güçleriyle avaz avaz bağırarak kavga ettiği, sonunda da geberip gittiği cinsten hem de, ayrıca hem eğlenceli hem de sudan ucuzdur yani – hoş, o kadarcık parayı bile bir araya getirmek meseledir ya, neyse."

"Devam et anlatmaya."

"Sonra Offal Court'ta bizim oğlanlarla sopalarla birbirimize girer, kıran kırana kavga ederiz bazen."

Prensin heyecandan gözleri parlıyordu.

"Kutsal Meryem adına, hiç de fena değilmiş doğrusu. Anlat, daha anlat!"

"Bazen de yarışlar düzenleriz, efendimiz, en hızlımız kimmiş görelim diye."

"Bak işte bu da iyiymiş. Devam et!"

"Yaz gelince, efendimiz, çamurlarda yuvarlanır, su kanallarına ve nehre atarız kendimizi, herkes yanındakini suya batırmaya çalışır, birbirine su atar, dalar çıkar bas bas bağrışırız."

"Bir kez olsun böyle bir eğlenceye katılmak için babamın krallığını bile feda ederdim doğrusu. Konuş, devam et lütfen!"

"Cheapside'da Mayıs Direği'nin etrafında dans edip şarkı söyleriz bir de, kumlarda oynar, birbirimizi kuma bularız, bazen de çamurdan pastalar yaparız -ah, ne güzeldir çamurla oynamak, dünyada ondan daha tatlı bir şey yoktur herhalde- çamura atlar bir güzel yuvarlanırız, af buyurunuz, efendimiz."

"Ah, lütfen, affedecek ne var ki, harikulade şeyler bu anlattıkların! Ben de bir kez olsun senin esvaplarını giyip, yalınayak, başımda karışan görüşen olmadan gönlümce çamurlarda yuvarlanabilseydim, bunun için tacımı bile verirdim inan olsun."

"Ben de, güzel efendim, ah keşke bir kerecik – yalnızca bir kerecik olsun sizinkiler gibi şık esvaplar giyebilseydim!"

"Yok yahu, giymek ister miydin sahiden de? Öyle olsun bakalım! Haydi o zaman, çıkar paçavraları, geçir cicileri delikanlı! Yalnızca kısa bir süreliğine de olsa, bu saadeti tatmaya değer doğrusu. Bu giysiler içinde kalabildiğimiz kadar kalır, başımıza bir dert açılmadan önce değişiriz, olur biter."

Birkaç dakika sonra Galler Prensi Tom'un paçavralarını, bizim Dilenciler Prensi ise Galler Prensi'nin süslü püslü esvabını üzerine geçirmişti bile. İki çocuk büyük bir aynanın önüne geçerek yan yana durdular; ama o da ne, bir mucizeydi bu: sanki değişen hiçbir şey olmamıştı. Önce birbirlerine, sonra aynaya, sonra tekrar birbirlerine baktılar. Sonunda prens şaşkınlık içinde:

"Ne diyorsun bu işe bakalım?" dedi.

"Ah, haşmetmeab, bunu bana sormayın ne olur, bu soruya cevap vermek benim seviyemdeki birinin harcı değil."

"O halde ben söyleyeyim. Saçın, gözlerin, sesin, hal ve tavırların, vücut yapın, duruşun, yüzün, yüzündeki ifade tıpkı ben. Öyle ki, ikimizi yan yana çıplak görseler hangimiz sen, hangimiz Galler Prensi anlayamazlar. Artık senin esvaplarının içindeki ben olduğuma göre, o gaddar asker sana kötü davrandığında neler hissettiğini – hey, dur hele, şu elinin üstündeki bir çürük değil mi?"

"Evet, ama önemsiz bir şey, efendimiz, siz de takdir buyurusunuz ki, o zavallı nöbetçi..."

Genç prens, "Sükut!" diye gürledi ayağını yere vurarak, "ayıp ve acımasız bir şeydi bu yaptığı! Eğer kral orada olsaydı – dur hele, ben geri gelene kadar bir yere kıpırdama sakın! Bu bir emirdir!"

Prens bir saniye içinde, Tom'un krala ait resmi bir eşyaya benzettiği bir nesneyi masanın üzerinden kaptığı gibi gözden ırak bir yere gizledikten sonra kapıdan fırlayıp gitti, çok geçmeden üzerindeki paçavraları uçuşturarak koşa koşa sarayın bahçesini aşmıştı bile, yüzü kıpkırmızı, gözleri çakmak çakmaktı. Büyük kapıya ulaşınca parmaklıkları var gücüyle sarsarak bağırdı:

"Açın! Kapıları açın!"

Daha önce Tom'u hırpalayan nöbetçi asker hiç itiraz etmeden söyleneni yerine getirdi, prens tıpkı bir asilzade gibi hışımla kapıdan dışarı adım atar atmaz, nöbetçi bizimkini yakaladığı gibi kulağının üzerine okkalı bir tokat patlatıp yolun ortasına fırlattı.

"Al bakalım dilencinin dölü, bu da beni prense azarlattığın için!"

Kalabalık yeniden kahkahayı koyuverdi. Düştüğü çamurdan silkinip ayağa kalkan prens askere öfkeyle bakarak bağırdı:

"Galler Prensiyim ben, kutsal bir insanım. Ne cüretle elini sürersin bana? Bunun için astıracağım seni."

Bunun üzerine mızraklı baltasıyla esas duruşa geçen asker alaylı bir tavırla:

"Sizi selamlıyorum haşmetmeab!" dedi. Sonra da: "Haydi yallah, çek arabanı, serseri!" diye azarladı.

Kahkahadan kırılmakta olan kalabalık bunu fırsat bilerek hemen küçük prensin etrafını sardı, "Açılın, haşmetmeaba yol verin! Kaçılın, Galler Prensi geliyor!" diye bağırıp çağırarak yol boyu biçareyle dalga geçtiler.

IV. BÖLÜM

PRENSİN BAŞINA GELENLER

Saatler süren takip ve zulmün ardından sonra nihayet küçük prensin peşini bıraktılar. En çok da prensin öfkeli isyanlarına ve asillere yaraşır biçimde savurduğu tehdit ve emirlere gülmüşler, pek eğlenmişlerdi; zavallı çocuğu, takati tükenip de konuşamaz hale gelinceye dek perişan ettiler, sonra da sıkılıp başka bir eğlence bulmak üzere dağıldılar. Prens sonunda güç bela başını kaldırıp etrafına bakınabildi, ancak nerede olduğunu çıkaramadı. Besbelli Londra'nın içinde bir yerlerdeydi – ama o kadar. Kalkıp rastgele yürümeye başladı, derken bir süre sonra evler seyrelmeye, gelip geçenler azalmaya başladı. Şimdilerde Farrington Sokağı'nın bulunduğu derede kanayan yaralı ayağını yıkadı, bir süre dinlendikten sonra tekrar yola koyuldu, az sonra tek tük evlerin ve muazzam bir kilisenin yer aldığı geniş bir meydana çıktı. Bu kiliseyi tanımıştı. Her yanına iskeleler kurulmuş, sağında solunda yer yer kümelenmiş işçiler çalışıyordu, öyle ya, kilise epey bir süredir tamir görmekteydi. Birden cesareti yerine geldi, artık bu beladan kurtulacaktı. "Eski Grey Manastırı bu," dedi kendi kendine, "kral babam binayı keşişlerden alıp fakir ve kimsesiz çocuklara bağışlamış, adını da Yüce İsa Kilisesi koymuştu. Onlara bu kadar alicenaplık gösteren kralın oğluna da minnetle hizmet ederler herhalde – üstelik sevgili prenslerinin de buradaki çocuklar gibi fakir ve kimsesiz kaldığı düşünülecek olursa..."

Çok geçmeden kendini avaz avaz bağırıp çağıran bir sürü oğlan çocuğunun ortasında buldu, hiç durmadan oradan oraya koşuyor, atlıyor, zıplıyor, tozu dumana katıyorlardı. Bir örnek giysileri o yıllarda hizmetkârların ve çıraklarının giydiği esvapları andırıyordu – hepsinin de başında yemek tabağı gibi yassı, siyah başlıklar vardı, ama, kafalarını bile doğru dürüst örtmeyen bu tuhaf şeyler o kadar mini minnacıktı ki, süs demek için bin şahit isterdi doğrusu. Başlığın hemen altından alına doğru fırlayan karmakarışık saçları - belli ki- tek bir makas vuruşuyla, küt diye son buluyordu; boyunlarına kilisenin beyaz yakalıklarından takmışlar, onun altına da, dizlerine ya da daha aşağılara kadar inen, sımsıkı mavi cübbeler giymişlerdi; kolları uzundu; geniş, kırmızı bir kemerle bele oturuyordu; altında, diz üstünde bağlanan parlak sarı renkte

çoraplar, ayaklarında ise, kısa konçlu, metal tokalı pabuçlar vardı. Doğrusunu söylemek gerekirse, son derece sakil bir kıyafetti.

Oğlanlar koşturmayı bırakıp prensin etrafını sardılar, beriki içten gelen bir asaletle:

"Aziz gençler, hocanıza, Galler Prensi Edward'ın kendisiyle görüşmek istediğini söyler misiniz?"

Bunu duyan çocuklar yaygarayı bastılar, içlerinden biri küstahça:

"Ya, bak sen şu dilenciye, yoksa kendini efendimizin özel ulağı mı sanıyorsun!"

Bunu duyan prens öfkeden kıpkırmızı kesildi, elini alışkanlıkla beline attı, ama her zamanki kılıcı yerinde yoktu tabii. Çocuklar kahkahayı bastılar, oğlanlardan biri:

"Şuna bakın hele! Sanki belinde kılıcı var – kendini sahiden de prens sanıyor ukala!"

Bu sözler çocukların daha çok gülüşmesine sebep oldu. Zavallı Edward bir an kendisini toparladıktan sonra azametle konuştu:

"Ben prensim, babam kral hazretlerinin alicenaplığı sayesinde karnını doyuran sizin gibi gençlere böyle davranmak yakışık alıyor mu hiç?"

Bir kez daha patlayan kahkahaya bakılırsa, çocuklar bu sözlerden ziyadesiyle memnun olmuşlardı. İlk konuşan çocuk arkadaşlarına dönerek:

"Höst, pis herifler, sizi gidi köleler, prens hazretlerinin kral babasının ekmeğini yiyen beleşçiler, nerede kaldı sizin efendiliğiniz? Derhal çökün o kemikli dizlerinizin üzerine, haydi, hepiniz, diz çökün ve şu haşmetli paçavraları selamlayın çabuk!" dedi.

Gülmekten çatlayarak dizlerinin üzerine çöken çocuklar sırf eğlence olsun diye prensi mahsustan selamlar gibi yaptılar. Bunun üzerine prens daha fazla dayanamayarak en yakınındaki çocuğa tekmeyi bastı, öfkeden gözü dönmüş bir halde:

"Al bakalım," diye bağırdı, "yarın seni darağacında sallandırayım da gör gününü!"

İşte bu sözler şakanın sonu oldu – artık iş eğlence olmaktan çıkmıştı.

Çocukların kahkahası bir anda bıçak gibi kesildi, şimdi gözlerinde öfke ışıltıları yanıp sönüyordu. Yarım düzine çocuk hep bir ağızdan bağırmaya başladı:

"Haydi, saldırın! Yalağa götürün, yalağa! Köpeklerin olduğu yere! Haydi aslanlar, haydi kaplanlar!"

Bir an sonra öyle bir olay yaşandı ki, İngiltere böylesini tarihinde bir daha görmeyecekti – tacın ve tahtın varisi koskoca prens bizzat ülkenin ayaktakımı tarafından öyle bir benzetildi, bütün vücudu köpeklerce öyle bir paralandı ki, ne siz sorun ne biz söyleyelim.

Gün akşama dönerken prens kendini kentin daha kalabalık bir kesiminde buldu. Tüm vücudu yara bere içindeydi, ellerinden kanlar akıyordu, üzerindeki paçavralar baştan aşağıya çamura bulanmıştı. Uzun süre amaçsızca dolaştı durdu, sonunda kafası o kadar karıştı, yürümekten öyle bitkin düştü ki, bir adım daha atacak hali kalmadı. Sorduğu sorulara kimseden bir cevap alamadığı gibi, gelen geçen herkes tarafından sürekli aşağılandığı için sonunda soru sormaktan da vazgeçti. Kendi kendine sürekli, "Offal Court – buydu adı," diye mırıldanıyordu, "gücüm tükenmeden, bir köşede bayılıp kalmadan bir bulsam şurayı, kurtuldum demektir – nasıl olsa oradakiler beni hemen götürürler saraya, kendilerinden biri olmadığımı söylerler, gerçek prens olduğum ortaya çıktı mı, tamamdır; sonunda ait olduğum yere döner kurtulurum." Arada bir de aklına Yüce İsa Manastırı'ndaki hain çocukların yaptıkları geliyor, "Kral olduğumda onlara yalnızca yemek ve kalacak yer değil, tahsil ve terbiye görsünler diye kitaplar da ihsan edeceğim," diye söyleniyordu, "kişinin kafası ve kalbi boşsa, karnı tok olmuş, neye yarar! Bugün öğrendiklerimi hep aklımda tutacak, aldığım dersi hiç unutmayacak, halkımı bu sıkıntılardan kurtaracağım. Ne de olsa insanın kalbini yumuşatan da, içine iyilik ve cömertlik aşılayan da bilgi değil mi?"

Evlerin ışıkları yavaş yavaş yanmaya, yağmur atıştırmaya başladı; rüzgâr giderek şiddetleniyor, insanı iliklerine dek titretecek, fırtınalı bir gece başlıyordu. İngiltere tahtının biricik varisi zavallı prens, aç biilaç, evsiz barksız bir halde yürüdükçe yürüyor, her köşesinden fakirlik ve sefalet fışkıran murdar sokakların içlerine doğru sürükleniyordu.

Derken önüne iri yarı, sarhoş bir adam çıktı, ama çıkmasıyla yakasına yapışması bir oldu, "Gecenin bu saatinde hâlâ sokaklarda sürtersin ha! Kalıbımı basarım eve kuruş getirmemişsindir gene. Eğer öyleyse ve eğer ben de vücudundaki bütün kemikleri kırmazsam bana da John Canty demesinler."

Ama prens kıvrılıp bükülerek adamın ellerinden kurtulmayı başardı, her zamanki alışkanlıkla omzunu geriye doğru atıp heyecanla bağırdı, "Ah, yoksa siz gerçekten de onun babası mısınız? Ey yüce Tanrım, beni kimsesiz bırakmadın – şimdi beni derhal ait olduğum yere götürün, oğlunuzu da alıp buraya getirin!"

"Onun babası ha? Ben onu bunu bilmem; tek bildiğim bir şey varsa, o da senin baban olduğumdur, hoş birazdan sen de anlayacaksın nasıl olsa..."

"Ah, dalga geçmeyin benimle, söylediklerimi hafife almayın, hem vakit kaybetmeden harekete geçmelisiniz! Bitkin durumdayım, her yanım yara bere içinde, daha fazla dayanabileceğimi sanmıyorum. Beni derhal babam kral hazretlerine götürün, inanın, sizi hayal edemeyeceğiniz bir servete boğacaktır. Duymuyor musunuz? İnanın diyorum size, söylediklerime inanmalısınız!.. Ben asla yalan söylemem, daima doğruyu söylerim! Uzatın elinizi ve yardım edin bana!.. İnanın bana, ben Galler Prensiyim!"

Adam başını eğerek, hayretle karşısındaki çocuğa baktı, sonra başını sallayarak:

"Basbayağı keçileri kaçırmış bu," diye homurdandı, sonra da hoyrat bir kahkaha atıp yakası açılmadık küfürlerle çocukcağızı tekrar yakasından yakaladı, "Neyse, bırak kaçsın keçiler, birazdan Canty Ana'yla beraber vücudunda ezmedik tek bir kemik bırakırsam, ne olayım!"

Bu sözlerden sonra, elinin altında çılgın gibi tepinen prensi acımasızca sürüklemeye başladı, çok geçmeden, ardında zevkten dört köşe olmuş gürültücü bir kalabalıkla pis bir avluya daldı.

V. BÖLÜM

TOM VELİAHT OLUYOR

Prensin özel dairesinde tek başına kalan Tom Canty bu fırsattan yararlanmaya koyuldu. Üzerindeki şık esvaplarla muhteşem aynanın karşısında bir o yana, bir bu yana dönerek hayranlıkla kendi görüntüsünü seyre daldı; sonra prensin doğuştan gelen zarafetini taklit ederek birkaç adım attı, bir yandan da aynadaki aksini izliyordu. Derken belindeki harika kılıcı kınından sıyırdı, beş ya da altı hafta önce gittiği Kule taraflarında, Norfolk ve Surrey soylularını komutana teslim eden şu asil şövalyenin yaptığı gibi, saygıyla öne doğru eğilerek kılıcı öpüp göğsüne koydu. Sonra bir süre, kalçasının üzerinde asılı duran, mücevherlerle süslü hançerle oynadı; bulunduğu daireyi dolaşarak eşsiz güzellikteki süs eşyalarını inceledi; her birine tek tek oturarak şatafatlı koltukları yoklamayı da ihmal etmedi, bir yandan da keşke Offal Court'taki serseri takımı burada olsa da, kendisini bütün bu ihtişam içinde görse, ne güzel olurdu diye düşünüp hayıflanıyordu. Acaba eve döndüğünde anlatacağı bütün bu hikâyelere inanacaklar mıydı, yoksa her zamanki gibi kafa sallayıp hayal kurmaktan sonunda keçileri kaçırdığını mı söyleyeceklerdi yine?

Ancak yarım saat sonra fark etti prensin uzun süredir ortalarda gözükmediğini; kendini yapayalnız hissetti birden; bir süre sonra çevresini saran bütün o muhteşem şeylerle oynamayı bırakıp, prensin artık geri dönmesi umuduyla, dışarıdan gelecek seslere kulak kabarttı; başlangıçtaki kaygı giderek yerini huzursuzluğa, derken telaş ve korkuya bıraktı. Ya şimdi biri gelir de kendisini prensin esvapları içinde yakalarsa, nasıl açıklardı bütün bunları? Üstelik prensin kendisi de ortalarda yoktu! Önce darağacında sallandırıp, davasına sonra bakmaya karar verirlerse ya? Büyük ve önemli adamların her zaman önce küçük meseleleri halletmeyi tercih ettiğine dair duyduğu bir sözü hatırladı. Bunun üzerine iyiden iyiye korkmaya başladı; dehşet içinde titreyerek girişe açılan kapıyı usulca araladı, kimseciklere görünmeden gidip prensi bulacak ve canını bağışlaması için yalvaracaktı. Tam o sırada kapının önünde, kelebekleri andıran süslü püslü giysileriyle nöbet tutmakta olan altı hizmetkârla, iki genç uşak hemen ayağa fırlayarak yerlere kadar eğilip selam verdiler. Tom kapıyı telaşla kapatarak tekrar içeri kaçtı, bir yandan da kendi

kendine:

"Ah, benimle dalga geçiyorlar! Şimdi gidip gammazlayacaklar beni. Of of, hem de kendi ayağımla ne diye geldim ki buraya?" diye söyleniyordu.

Odada bir aşağı bir yukarı yürümeye başladı, hiç bilmediği korkular içerisinde dışarıdan gelen seslere kulak kabartıyor, en ufak bir ses duyduğunda yüreği ağzına geliyordu. Tam o sırada kapı açıldı, ipek esvaplı uşaklardan biri bağırarak haber verdi:

"Lady Jane Grey!"

Kapı tekrar kapandı, süslü esvaplar içerisindeki, tatlı bir kız sekerek Tom'a yaklaştı Ama sonra birdenbire durarak endişeli bir sesle sordu:

"Ah, efendimiz, canını sıkan bir şey mi var yoksa?" Tom'un korkudan neredeyse nefesi kesilecekti, ama yine de kendini toparlamayı başardı ama kekeliyordu:

"Aman, merhamet edin bana! Ben aslında efendiniz falan değilim, fukara Tom Canty'im ben, bu şehrin Offal Court denen mahallesinde yaşarım. Ne olur bırakın da prensi bir kerecik göreyim, o bana acıyıp paçavralarımı geri verecek, canımı yakmalarına müsaade etmeyecektir. Ah, ne olur acıyın bana!"

O sırada zavallıcık kızın önünde dizlerinin üzerine çökmüş, ellerini dua eder gibi göğsüne kavuşturmuş, bakışlarıyla, sözleriyle, kısacası tüm varlığıyla yalvarıyor, aman diliyordu. Kızın korkudan gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Dehşet içinde haykırdı:

"Aman efendimiz, ne diye diz çöküyorsunuz ki? Hem de *benim önümde!"*

Kız korkuyla geri çekildi, Tom ise çaresizlik içinde kendi kendine mırıldanarak olduğu yere çöktü:

"Artık bana ne bir kimse yardım edebilir, ne de kurtarabilir. İşte artık gelip götürecekler beni!"

Oracıkta korkudan dili tutulmuş bir halde öylece otururken, sarayın koridorlarında korkunç haber dilden dile yayılmaya başlamıştı bile. Fısıltılar -ki sarayda fısıltıdan daha bol bir şey yoktu- bir uşaktan ötekine, bir asilzadeden diğerine saray koridorları boyunca yayılarak tüm salonları dolaştı, herkes birbirine, "Prens aklını yitirmiş, çıldırmış!" diyordu, çok geçmeden sarayın mermer salonlarında süslü püslü beyler, asil hanımlar, şık esvaplarıyla bütün

saray eşrafı kümeler halinde toplanmış, kimse başka bir şey konuşmaz olmuştu, fısıltılar heyecanlı, yüzleri kederliydi. Bu sırada ihtişamlı üniforması ile bir subay elinde bir kraliyet fermanıyla kalabalığın arasına dalarak, gayet vakur bir edayla okumaya başladı:

"Kral namına duyurulur! Bu yalan ve yanlış haber hakkında hiç kimsenin konuşmasına, tartışmasına veya bu haberi saray dışına taşımasına müsaade edilmeyecek, buna cüret edenler ölümle cezalandırılacaktır. Kral namına duyurulur!"

Fısıltılar hemen o anda bıçak gibi kesildi. Ama sarayın koridorları bu kez de başka bir uğultuyla çalkalanmaya başladı, "Bakın prens! Gördünüz mü? Prens geliyor!" diye birbirine haber veriyordu herkes.

Zavallı Tom önünde yerlere kadar eğilen kalabalığın arasından, herkesi selamlamaya çalışarak, sarsak adımlarla ilerledi; kaderine razı olmuş bir halde, o güne dek hiç görmediği bu insanlara şaşkın ve acıklı bakışlarla bakıyordu. Her iki yanında ona eşlik eden iki asilzadeye dayanarak, zar zor yürüyebiliyordu. Arkasından saray hekimleriyle birkaç uşak geliyordu.

Sonunda Tom kendini sarayın bir başka muhteşem salonunda buldu, arkasından kapılar hemen kapanıverdi. Etrafında yalnızca kendisini izleyen maiyeti kalmıştı. Derken birden biraz ötesinde uzanmış yatan, iriyarı ve oldukça şişman bir adam gördü, adamın yayvan ve ablak yüzünde sert bir ifade vardı. İrice kafasında saçlar tümüyle griye dönmüştü, yüzünü -tıpkı bir çerçeve gibi- saran favorileri de gri renkteydi. Üzerindeki esvap, tüm şatafatına rağmen biraz eskiceydi, üstelik yer yer erimişti de. Bir yastığın üzerine koyduğu şişmiş bacağı sargılar içindeydi. Ortaya bir sessizlik çökmüştü şimdi, karşısındaki adamdan başka herkesin başı eğikti. Bu sert bakışlı, sakat adam herkesin korkuyla andığı kral VIII. Henry idi. Ağzını açıp söze başladı – bakışları yumuşayıvermişti birden:

"Benim sevgili oğlum Prens Edward'ın nesi varmış bakalım?.. Yoksa yaramazlık yapıp kendisini çok seven ve şefkatini esirgemeyen kral babasını korkutmak mı istemiş yalnızca?"

Zavallı Tom şaşkınlık ve korkudan uğuldayan kulaklarının elverdiği ölçüde karşısındaki adamı dikkatle dinlemeye çalışıyordu, ancak "kral babası" sözlerini duyar duymaz beti benzi soluverdi, bembeyaz kesildi, sanki vurulmuş gibi aniden dizlerini üzerine çökerek olduğu yere yığılıp kaldı. Yalvarır gibi ellerini

kaldırarak:

"Siz *kral mısınız* yoksa?" dedi, "Öyleyse bittim ben!"

Bu sözler kralı afallatmıştı doğrusu. Önce tek tek orada bulunanların yüzlerini sorgulayan bakışları derken -şaşkın bir halde- tekrar önünde diz çökmüş duran çocuğa yöneldi. Konuşurken sesinde derin bir düş kırıklığı seziliyordu:

"Heyhat, ben de söylentilerin hakikatleri abarttığını düşünmüştüm, ama korkarım öyle olmamış." Derin bir iç çekişten sonra şefkatli bir sesle "Yaklaş çocuğum, babana gel," diye devam etti, "anlaşılan kendini pek iyi hissetmiyorsun."

Yanındakilerin yardımıyla ayağa kalkmayı başaran Tom korkudan dizleri titreyerek, boynu bükük bir halde İngiltere kralına doğru yaklaştı. Kral çocuğun dehşet içindeki yüzünü ellerinin arasına alarak şefkatle baktı; bakışlarında, karşısındaki yüzde akıl sağlığının yerinde olduğunu gösteren umut verici bir ipucu arayışının izleri vardı, derken lüleli saçların çevrelediği başı göğsüne yaslayarak usulca okşadı. Bir yandan da:

"Kral babanı tanımıyor musun çocuğum? Haydi, şu yaşlı kalbimi kırma da söyle – beni tanıyorsun değil mi? Elbette tanıyorsun, tanımaz olur musun hiç?"

"Evet ya, siz benim, Tanrı uzun ömürler versin, haşmetli kral babamsınız."

"Doğru, kesinlikle doğru -bak, bal gibi biliyorsun işte- ama haydi artık korkacak bir şey yok, bırak titremeyi; burada seni incitecek kimse yok; seni seven insanların arasındasın. Bak, daha iyisin artık, seni üzen o kâbus geçti gitti – öyle değil mi oğlum? Söyledikleri gibi kendini başka isimlerle anmayacaksın, değil mi?"

"Size bütün kalbimle yalvarıyorum, bana inanın ne olur, haşmetli efendimiz, ben yalnızca hakikati söyledim, en aşağı tabakadan bir kulunuzum ben, bir dilencinin oğluyum, bir talihsizlik sonucu yolum buraya düştü, ama inanın benim bir kabahatim yok. Daha ölmek için çok gencim -eğer isterseniz bir sözünüz yeter canımı bağışlamaya- ne olur, efendimiz, kıymayın bana!"

"Ölmek mi? Benim tatlı prensim, sakın böyle sözler söylediğini duymayayım bir daha -haydi artık, ferahlasın yüreğin- ölecek falan değilsin."

Tom bir sevinç çığlığıyla tekrar dizlerinin üzerine çökerek:

"Aman efendimiz, Tanrı size zeval vermesin, Tanrı size ve krallığınıza uzun ömürler ihsan etsin efendimiz!" diye konuştu. Sonra zıplayarak ayağa kalktı, arkasında bekleşen iki asilzadeye sevinç içinde: "İşte, siz de duydunuz ya! Ölmeyecekmişim – kral tastamam böyle söyledi!" diye haykırdı. Kimse kıpırdayamıyordu, karşısındakiler derin bir hürmetle eğilmekle yetindiler yalnızca – kimseden çıt çıkmıyordu. Tom bir duraksadı, aklı karışır gibi olmuştu, mahcup bir ifadeyle krala dönerek, "Şimdi gidebilir miyim?" diye sordu.

"Gitmek mi? Elbette – eğer istediğin buysa. Ama neden biraz daha kalmıyorsun? Hem nereye gitmek istiyorsun ki?"

Bakışlarını yere indiren Tom alçakgönüllü bir tavırla:

"Yanılmış olabilirim ama, serbest bıraktığınızı sanmıştım -o yüzden doğduğum ve sefalet içinde büyüdüğüm yere geri dönecektim aslında, ama virane de olsa, annemle kız kardeşlerimin yaşadığı yer, yuvam sayılır ne de olsa, hem ben böyle şatafata ve şaşaaya alışık değilim zaten- ne olur efendimiz, bırakın gideyim!"

Kral bir süre sessizce düşündü, yüzünde giderek artan bir ızdırap ve endişenin izleri okunuyordu. Sonra birden ümit dolu bir sesle:

"Şans eseri, yaşadığı bu akıl karışıklığı belki de yalnızca belli bir konudadır, belki diğer konulardaki düşünme yeteneği yerli yerinde duruyordur. Tanrı'nın inayetiyle, umarım öyledir. O halde bir tecrübe edelim bakalım," dedi.

Sonra Tom'a Latince bir soru sordu, Tom da ona aynı lisanda, ama ikircikli bir sesle cevap verdi. Kral memnun olmuştu, bunu da saklamadı. Asilzadelerle hekimler de memnundular. Kral:

"Bilgisine ve yeteneklerine halel gelmemiş, görünen o ki mesele hafızasında, tamamen yok olmamış neyse ki, bir parça zayıflamış yalnızca. Ya *sizin görüşünüz* nedir azizim?"

Kralın soru yönelttiği hekim cevap verdi:

"Naçizane bendenizin de görüşü, efendimiz, teşhisinizde tam isabet buyurduğunuz yönündedir."

Kral alanında söz sahibi olan birinden gelen bu yüreklendirici sözleri duyunca pek memnun oldu, sözlerine sevinçle devam ederek:

"Şimdi herkes dikkatle izlesin – bir tecrübe daha yapacağız."

Bu kez Tom'a Fransızca dilinde bir soru sordu. Tom önce bir süre sustu, üzerinde toplanan bakışlardan hayli tedirgindi, sonunda utana sıkıla:

"Ben bu lisanı hiç bilmiyorum, bağışlayınız efendimiz," dedi.

Kral umutsuzluk içinde oturduğu sedire arkası üstü düşüverdi, uşaklar hemen yanına koştular, ama o hepsini defettikten sonra:

"Üstüme varmayın," dedi, "hafif bir baygınlık, hepsi bu. Şimdi kaldırın beni! Evet, tamam, bu kadar kâfi! Yaklaş çocuğum, yanıma gel, o zavallı dertli başını babanın göğsüne koy, koy ki derman bulasın! Yakında geçecektir, üzülme - yalnızca kötü bir rüya bu- korkma sakın, yakında iyileşeceksin." Sonra etrafındakilere döndü, biraz evvelki o nazik halinden eser kalmamıştı, gözlerinde tehditkâr ışıltılar dolaşıyordu.

"Şimdi beni iyi dinleyin!" dedi kral, "öz be öz oğlum aklını yitirdi, ama uzun süre kalacak bir şey değil bu. Fazlaca çalışmaktan ve uzun süre kapalı kalmaktan oldu belli ki. Artık bundan böyle kitaplara ve öğretmenlere paydos!.. Duydunuz mu beni? Artık ona bol bol spor yaptıracak, eğlendirecek, hoşça vakit geçirmesini sağlayacaksınız, ki böylece yeniden sağlığına kavuşabilsin."

Oturduğu yerden biraz daha doğrularak devam etti, gücü yerine gelmiş gibiydi:

"Oğlum aklını kaçırdı, ama ne olursa olsun kendisi benim oğlum ve tahtın varisidir -ister kaçık olsun isterse aklı başında- İngiltere'yi yönetecek olan odur. Sözlerime iyi kulak verin! Her kim ki oğlumun rahatsızlığı hakkında konuşur, ülkenin huzurunu, krallığımın asayişini bozacak şeyler yapar, doğru darağacını boylayacaktır!.. İçecek bir şeyler verin bana – boğazım kurudu; bu acı dermansız bıraktı beni... Tamam, alın şu kupayı elimden... Gelin, yatırın beni – tamam, işte oldu! Çıldırdı ha? Bir değil bin kere çıldırmış olsa da o Galler Prensi'dir, bunu bizzat ben, kralınız söylüyorum. Hemen bugünden tezi yok bir prense uygun biçimde, eski usul ve geleneklere göre veliaht ilan edilecek! Siz Lord Herford, bu emrimin derhal yerine getirilmesini sağlayın!"

Asilzadelerden biri kralın uzandığı sedirin yanına diz çökerek:

"Kral hazretlerinin de bildiği gibi, İngiltere Krallığı Baş Teşrifatçılık hizmetini nesillerden beri sürdüren kont hazretleri Kule'de mahpus durumdadır. Emrinizin yerine gelmesi için..."

"Sükut! Nefret ettiğim o alçağın adını duymak istemiyorum bir daha! Hem daha geberip gitmedi mi o herif? Yoksa emirlerime karşı mı geliniyor? Yoksa koskoca krallıkta prens oğluma hak ettiği payeyi verecek, vatan haini olmayan bir başka kont yok mu demek istiyorsunuz? Aman Tanrım, olur şey değil! Derhal parlamentoya haber salın, ya Norfolk'un kellesini gün doğmadan önce bana getirirler ya da olacakları kendileri düşünsün artık!"

"Emriniz başım üstüne majesteleri!" diye karşılık veren Lord Hertford diz çöktüğü yerden doğrularak yerine döndü.

Yavaş yavaş öfkesi yatışan kral:

"Bana bir öpücük ver bakayım benim sevgili prensim," dedi oğluna dönerek, "Aferin sana... Ama neden çekiniyorsun böyle? Ben seni çok seven baban değil miyim?"

"Haşmetli, alicenap efendimiz, bana hiç de layık olmadığım kadar büyük alicenaplık gösteriyorsunuz. Ama ben – ben yakında ölecek olan şu adamı düşündükçe öyle üzülüyorum ki, ayrıca..."

"Ah, işte tam sana göre bir şey bu, tam sana göre!.. Aklın onca acıyla yerinden uçup gitmiş olsa da, göğsün her zamanki temiz yüreğinle çarpıyor – asil ruhlu oğlum benim, sana her şey feda! Ancak bu alçak kont seni hak ettiğin unvanlardan mahrum etmeye yeltendi; bu görevi yerine getirecek biri nasıl olsa bulunur, hem unvanına leke sürülmesini de engellemiş oluruz böylece. Ama sen şimdilik bu konuları düşünme, yavrucuğum – o dertli kafanı böyle şeylerle yorma!"

"Ama efendimiz, benim yüzümden vaktinden evvel ölmüş olmayacak mı adamcağız? Ben olmasaydım daha fazla yaşamayacak mıydı?"

"Sen bunu düşünme benim sevgili prensim, inan bana o buna değmez. Haydi bana bir öpücük daha ver, sonra da git oyna, keyfine bak, çünkü başımdaki bu hastalık beni bitkin düşürdü, artık dinlenmeliyim. Sen dayın Lord Hertford'la arkadaşlarının yanına git, biraz dinleneyim, sonra yine gelirsin."

Tom üzgün bir halde yanındakilerle birlikte kralın huzurundan ayrıldı, kulağına çalınan son sözler de serbest bırakılacağına dair son ümitlerinin de suya düştüğünü söylüyordu. Koridorda yürürken, "Prens geliyor! Prense yol verin!" diyen fısıltılar bir kez daha yükseldi.

Parıltılı esvapları içinde kendisini selamlayan saraylıların arasından

geçerken, bir yandan da kara kara düşünüyordu prens, çünkü belli ki sarayda bir mahkumdu artık; belki de sonsuza dek bu altın kafeste ne bir dostu, ne bir yoldaşı olmadan, Tanrı acıyıp da hürriyetini bağışlayana dek öylece yapayalnız kalacaktı.

Üstelik nereye gitse, nereye baksa karşısında Lord Norfolk'un yakında uçurulacak olan kellesini görüyordu; lord gözlerini dikmiş, öfkeyle ona bakıyordu.

Ah, nerede kalmıştı eskiden kurduğu o güzelim hayaller? Burada karşılaştığı gerçekler öyle kasvetliydi ki, o hayallerin yanında hiç kalırdı.

VI. BÖLÜM

TOM SARAY ADABINI ÖĞRENİYOR

Tom'u sarayın başlıca kraliyet salonlarından birine götürerek, oturmasını söylediler – oysa bundan hiç hoşlanmıyordu; öyle ya, etrafında kendinden çok daha büyük onca soylu bey ve hanım ayakta dururken, oturmak yakışık alır mıydı? Onlara da oturmalarını rica ettiyse de berikiler başlarıyla hafifçe selam vererek ya da belli belirsiz bir şeyler mırıldanarak teşekkür edip, ayakta durmayı sürdürdüler. Tom tam ısrar etmek üzereydi ki, dayısı Hertford Dükü kulağına eğilerek:

"Lütfen, daha fazla ısrar etmeyiniz efendim; huzurunuzda oturmaları uygun kaçmaz!" diye fısıldadı.

Bu sırada Lord St. John huzura girdi, prensi selamlama faslından sonra" Huzurunuza kral hazretlerinin arzusu üzerine, özel bir meseleyi görüşmek üzere gelmiş bulunuyorum. Efendimiz, Lord Hertford dışında diğer herkesin huzurdan çekilmelerini emrederler mi acaba?"

Tom'un ne yapacağını bilmez bir durumda tereddüt ettiğini gören Lord Hertford kulağına eğilerek genç prense, konuşmak istemediği zamanlarda yalnızca elini sallamasının yeterli olacağını fısıldadı. Salondakiler dışarı çıkınca Lord St. John lafa girdi:

"Zat-ı âlileri majesteleri emrederler ki, yüce devletimizce fevkalade önem atfedilen sebeplerden dolayı, prens hazretleri, tamamen iyileşinceye ve eski hallerine dönene kadar, güçleri dâhilindeki her türlü imkânı kullanarak hastalıklarını gizleyeceklerdir. Malumunuz olsun ki, hiç kimsenin yanında İngiltere tahtının varisi bir prens olduğunuzu inkâra kalkışmayacaksınız; prenslik mevkinizi muhafaza edecek ve bu mevkiye gösterilmesi gereken ve öteden beri gösterilmekte olan hürmet ve alakayı, en ufak bir söz ya da hareketle olsun, hiçbir şekilde redde kalkışmayacaksınız; hastalığınız sebebiyle fazlasıyla altüst olmuş muhayyilenizden çıkan uygunsuz hayallerden ve aşağı tabakaya ait olduğunuz ve sefil bir hayat sürdüğünüz türden yakıştırmalardan artık söz etmeyeceksiniz; bütün gayretinizle daha önceden tanıdığınız insanları hatırlamaya çalışacak, başaramadığınız durumlarda metanetinizi koruyacak,

hayret göstererek ya da benzeri biçimlerde hatırlamadığınızı belli etmeyeceksiniz; resmi törenlerde ise söylemeniz ya da yapmanız gereken şeyleri şaşırdığınız herhangi bir karışıklık durumunda ise, sizi merakla izleyen gözlere rahatsızlığınızı belli etmeyecek, kral hazretlerinin emriyle ve bu ferman geri alınıncaya dek her an ve her durumda emirlerinize amade yanı başınızda bulunacak olan Lord Hertford hazretlerine ya da bendeniz kulunuza danışacaksınız. Kral hazretlerinin emirleri bundan ibarettir; ayrıca zat-ı alileri majesteleri selamlarını yolladığını, bir an önce iyileşmeniz ve üzerinizden şefaatini esirgememesi için prens hazretlerini Tanrı'ya emanet ettiklerini bildirmemi emrettiler, efendimiz."

Sözlerini bitiren Lord St. John eğilerek selam verdikten sonra kenara çekildi. Tom kaderine razı olmuş bir tavırla cevapladı:

"Kral hazretleri emretmişler. Ona ne bir kimse karşı çıkabilir, ne de kurnazlığa saparak kendi arzusunca değiştirebilir. Kralın emri karşısında boynumuz kıldan incedir."

Lord Hertford karşılık verdi:

"Kral hazretlerinin kitaplar ve diğer ciddi meseleler hakkındaki emirlerini de hatırlatacak olursak, katılacağınız ziyafette malum epeyce yorulacağınız için, belki önceden biraz eğlenip hoşça vakit geçirmek prens hazretlerini de memnun edecektir sanırım."

Tom'un yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirdi, derken kıpkırmızı kesildi, prense üzgün bir ifadeyle bakmakta olan Lord St. John söze girdi:

"Hayal gücünüz majestelerini bu konuda da yanıltmış olsa gerek, şaşırmanız bu yüzden – ama üzülmenize değmez, çünkü bu hep böyle sürecek değil ya, hastalığınız iyileştikçe o da kendiliğinden geçecektir. Lord Hertford hazretlerinin sözünü ettiği kral hazretlerinin bundan iki ay evvel, kentte düzenlenmesini emrettikleri, sizin de katılımınızı bekledikleri şu malum ziyafet. Hatırladınız mı acaba?"

"Üzülerek itiraf etmeliyim ki bu olayı tamamen unutmuşum," dedi Tom ikircikli bir sesle, sonra yeniden kızardı.

Tam o sırada teşrifatçı Lady Elizabeth ile Lady Jane Grey'in geldiklerini ilan etti. Asilzadelerin bir an bakışları karşılaştı, Hertford hızla gelenlerden yana doğru seğirtti. Yanından geçerlerken alçak sesle kızlara fısıldadı: "Aman hanımlar, size yalvarırım hastalığının farkında değilmiş gibi davranın, bir

şeyleri hatırlayamadığı zaman da sakın ola şaşkınlık göstermeyin – hafızasının en küçük şeylerde bile ona nasıl oyunlar oynadığını görmek, eminim, siz hanımefendileri de üzecektir."

Bu sıra Lord St. John da Tom'un kulağına eğilmiş şunları fısıldıyordu:

"Size yalvarırım efendim, kral hazretlerini emirlerini aklınızdan çıkarmayın. Geçmişi elinizden geldiğince hatırlamaya çalışın – hatırlayamadığınız olursa da *batırlıyormuş gibi* yapın. İstemeden de olsa ne kadar değişmiş olduğunuzu onlara fark ettirmeyin sakın, yoksa sizi bütün kalpleriyle seven çok sevgili oyun arkadaşlarınızı üzmek istemeyiz, değil mi? Efendimiz, bendenizin ve sevgili dayılarının yanlarında kalmasını arzu ederler mi acaba?"

Tom hafifçe eliyle ve mırıldandığı birkaç kelimeyle söyleneni onayladığını belirtti, doğrusu çabuk öğreniyordu, ayrıca kral hazretlerinin emirlerini harfiyen yerine getirmeye de kararlıydı üstelik.

Alınan önlemlere karşın genç hanımlarla yaptığı konuşma sırasında zaman zaman yüz kızartıcı şeyler yaşamadığı söylenemezdi doğrusu. Hatta birkaç kez tekrarlanan bu durum karşısında morali bozulan zavallı Tom neredeyse pes ederek, bütün bunları hak etmediğini söyleyecek raddelere geldi; ama an geldi Lady Elizabeth'in ustaca bir sözü ya da her an tetikte bekleyen asilzadelerin bir hatırlatması imdadına yetişti. Yalnız bir ara minik Lady Jane'in Tom'a dönerek sorduğu soru neredeyse bir çuval inciri berbat ediyordu. Lady Jane:

"Prens hazretleri kraliçe hazretlerine günlük ziyaretlerini yerine getirdiler mi acaba?" diye sordu.

Tom ne diyeceğini bilmez halde bakakaldı, tam rastgele bir şeyler uyduracakken lafa giren Lord St. John, saraylıların hassas konularla her an haşır neşir olmanın kazandırdığı alışkanlık ve zarafetle cevap verdi:

"Elbette, madam, getirmezler mi, üstelik kraliçe hazretleri durumuyla ilgili olarak efendimize son derece de cesaret verici sözler söylediler, öyle değil mi majesteleri?"

Tom söylenenleri doğrular nitelikte bir şeyler geveledi, tehlikeli sulara girildiğinin farkındaydı. Derken bir süre sonra Tom'un bir süreliğine kitaplardan uzak duracağından söz edildi, bunun üzerine minik Lady hemen atılarak: "Çok yazık, çok yazık doğrusu!" dedi, "Oysa çok da çabuk öğreniyordunuz. Ama olsun, yine de sabredin biraz, bu durum fazla sürmeyecektir nasıl olsa. Bir süre sonra tekrar başlayacak, babanız kral

hazretleri gibi pek çok lisanı konuşabilen, derin bilgi sahibi biri olacaksınız sonunda, sevgili prensimiz."

"Babam mı?" diye bağırdı Tom birdenbire kendini unutarak, "O kendi dilini bile doğru dürüst konuşmaktan acizdir, ağzından çıkanları anlasa anlasa ağılda debelenen domuzlar anlar; bilgisine ve eğitimine gelince..." O sırada başını yukarı kaldıran Tom Lord St. John'un uyarı dolu bakışlarıyla karşılaşınca kıpkırmızı kesilerek, hemen sustu, sonra hüzünlü bir ifadeyle devam etti:

"Ah, bu hastalık, yine yakama yapıştı, aklım gene karıştı işte. Yoksa kral hazretlerine saygısızlık eder miyim hiç!"

"Biliyoruz sevgili prens," diye karşılık verdi Lady Elizabeth, kardeşinin elini avuçlarının arasına alıp, saygılı bir dikkatle okşayarak, "böyle şeyler için üzmeyin kendinizi. Kabahat siz de değil ki, sizi hasta eden o illette."

"Benim aziz leydim, bilseniz nezaketiniz beni nasıl da teselli ediyor," dedi Tom minnetkâr bir sesle, "cüretimi hoş görürseniz, bu sözlerinizin yüreğime işlediğini bilmenizi isterim."

Minik Lady bu kez de muzip bir tavırla Tom'a Yunanca bir şeyler söyledi. Ama keskin bakışlarıyla berikinin gözlerindeki boş bakışı yakalayan Prenses Elizabeth hemen Yunanca bir şeyler söyleyerek sorunun muhatabı yerine cevabı kendisi yapıştırıverdi, sonra da ustalıkla hemen başka bir konuya geçti.

Doğrusu eğlenceli ve hoşça vakit geçirdiler. Yaptığı falsolar ve verdiği açıklar azaldıkça kendine güveni yerine gelen Tom bu insanların kendisine yardımcı olmak ve hatalarını görmezden gelmek için nasıl çırpındıklarını gördükçe, daha da rahatlayıp açıldı. Hele bir de Lord Mayor'un o akşam vereceği ziyafette kendisine bu hanım kızların eşlik edeceğini duyunca, ferahlayan kalbi sevinçle doldu; ne iyi, gece boyunca bütün o yabancıların arasında yapayalnız, arkadaşsız kalmayacaktı demek ki! Oysa daha bir saat önce bu küçük hanımlarla bir ziyafete gideceğini söyleseler, herhalde korkudan ödü patlardı.

Öte yandan Tom'un koruyucu melekleri olan iki asilzade için durum hiç de göründüğü gibi değildi doğrusu.

Onlar açısından, koskoca bir gemiyi tehlikelerle dolu bir boğazdan geçirmek kadar zorlu bir iş, sürekli diken üstünde olmalarını gerektiren çetin bir görevdi bu. Hanımların ziyaretinin sona ermek üzere olduğunu düşünerek tam ferahlayacaklardı ki, teşrifatçı bu kez de Lord Guilford Dudley'in geldiğini bildirdi, ancak asilzadelerden hiçbirinde onca zahmetle boğazdan geçirdikleri

gemiyi aynı zorlu yollardan gerisin geriye götürecek mecal kalmamıştı artık. Saygılı bir tavırla Tom'a mazeret beyan etmesini tavsiye ettiler, beriki dünden hazırdı zaten, hemen denileni yaptı, ancak bu arada, bu harika delikanlının kapısına geleni huzura kabul etmeyişinin minik Lady Jane'in yüzüne düşürdüğü gölge de gözünden kaçmadı.

Bir an sessizlik oldu, sanki birileri ondan bir şey yapmasını bekliyordu ama bunun ne olduğuna dair Tom'un en ufak bir fikri yoktu. Dönüp Lord Hertford'a baktı – ama adamın kendisine yaptığı işaretten hiçbir şey anlamadı. Her zamanki hazırcevaplığı ve zarafetiyle Lady Elizabeth bir kez daha imdada yetişti:

"Kardeşim prens hazretleri huzurundan ayrılmamıza müsaade ediyorlar mı acaba?"

Tom da:

"Ah, elbette, eğer arzuları buysa hanımların istekleri benim için bir emirdir; ancak yine de gücüm yetseydi de sizi engelleyebilseydim keşke, böylece beni bahtiyar eden varlığınızdan ve ışığınızdan mahrum kalmazdım. Buyurunuz, gidiniz, müsaade sizindir, Tanrı'ya emanet olunuz!" diye karşılık verdi. Ardından da, "Neyse ki, prenslerin hayatına özenip de onca kitabı boşa okumamışım yine de, yoksa asilzadelerin kullandığı bu süslü püslü dili başka nereden öğrenecektim?" diyerek kendi kendine kıkırdadı.

Genç hanımefendiler gidince danışmanlarına dönerek:

"Muhterem efendiler, bir köşeye çekilip bir parça dinlenmeme müsaade var mı acaba?" diye sordu Tom.

Lord Hertford:

"Aman efendimiz, emir sizden, bize ancak itaat etmek düşer. Biraz dinlenmenizin iyi geleceğine şüphe yok, malum sonra da kente doğru yola çıkacaksınız," diye karşılık verdi.

Sonra zilin kordonuna dokundu, az sonra bir uşak belirdi, uşağa Lord William Herbert'i huzura çağırması emredildi. Derhal koşturan bu beyefendi de Tom'u alarak iç dairelerden birine götürdü. Odaya vardıklarında Tom'un ilk işi su dolu kupaya koşturmak oldu; ancak ipekler ve kadifeler içindeki esvabıyla bir uşak ondan önce yetişerek kupayı aldı ve önünde diz çökerek altın bir tepsi üzerinde Tom'a uzattı. Derken, yorgun tutsak bir yer bulup oturdu, pabuçlarını

çıkarıp rahatlamaktı niyeti, izin almak için mahçup bakışlarla etrafındakilere bakıyordu ki o anda ipek kadifeli bir başka uşak hemen oracıkta dizlerinin üzerine çökerek pabuçlarını çıkarıverdi. Kendi işini görmeye birkaç kez daha yeltendiyse de, her seferinde birileri koşturup ondan önce davrandığı için sonunda vazgeçti; derin derin içini çekerek kendi kendine, "Eğer bunlar yakında benim yerime de nefes almaya kalkmazlarsa ne olayım!" diye söylendi. Sonunda gösterişli entarisi ve terlikleriyle birazcık dinlenmek üzere uzandı ama uyuyamadı, zihni bin bir türlü düşünceyle kaynıyordu, hem ayrıca odasında yalnız değildi, başkaları da vardı. Düşünceleri kafasından kovamazdı, dolayısıyla onlardan kurtuluş yoktu, öte yandan adamları da başından nasıl savacağını bilemediğinden, ayrıca berikiler de emredilmediği sürece odayı terk edemedikleri için, onlardan da kurtulamadı; kısacası bu durum ne ona yaradı ne de ötekilere.

Tom'un çekilmesiyle soylu danışmanları baş başa kalmıştı. Salonda bir süre düşüncelere dalarak bir aşağı bir yukarı dolandıktan sonra lafa ilk giren Lord St. John oldu:

"Açık söyle dostum, ne düşünüyorsun?"

"Açıkça söylemem gerekiyor madem, o halde söyleyeyim. Bence kral artık hayatının son demlerini yaşıyor, yeğenim prens ise aklını kaçırmış durumda, krallık tacını giyerken de aynı durumda olacak, krallığı yönetirken de. Tanrı İngiltere'yi korusun, çünkü buna gerçekten ihtiyacımız olacak."

"Evet, hakkınız var, kesinlikle. Ancak... Şey konusunda bir endişeniz yok mu acaba... Şey konusunda..."

St. John tereddüt içindeydi, sonunda sustu. Belli ki nazik bir konuya temas etmişti. Bunun üzerine Lord Hertford gelip tam karşısında durarak dosdoğru gözlerinin içine baktı ve:

"Devam edin," dedi, "burada sizi duyacak benden başka hiç kimse yok. Nedir endişe duymamı gerektiren şey?"

"Aklıma takılan bir şey var, lordum, ama söylemesi çok zor, özellikle de siz bu kadar yakın akrabasıyken. Sözlerim sizi gücendirmesin, lordum, ama cinnet geçiren birinin hal ve tavırlarının bu kadar değişmesini biraz garip buluyorum doğrusu – elbette hali tavrı hâlâ bir prense yakışır soylulukta, ama ne bileyim, yine de *farklı* işte, ufak tefek şeyler de olsa, öncekinden o kadar farklı ki. Deliliğin zihninden babasının yüzünü tamamıyla silip, eskiden beri bildiği örf

ve adetlerimizi unutturması, buna karşılık Latince'yi bırakıp da eskiden bildiği Yunanca ve Fransızca dillerini silip atması sizce de tuhaf değil mi? Bana gücenmeyin lordum ama aklım o kadar karışık ki, eğer beni aydınlatırsanız size müteşekkir kalırım. Prens olmadığını söylediğinde o kadar korktum ki, hele bir de..."

"Sükut, dostum, sükut, ağzınızdan çıkanı kulağınız duysun. Yoksa kralın emirlerine karşı mı gelmek maksadınız? Unutmayınız ki, bu sözleriniz beni de suçlu durumuna düşürüyor."

Lord St. John'un beti benzi attı, telaşla karşılık vermeye yeltendi-

"Hata ettim. Suçumu kabul ediyorum. Ama ne olur bu yaptığımı kral hazretleri bilmesin, alicenaplığınıza sığınıyorum, inan olsun bir daha bu konuda ne kafa yoracak ne de tek bir laf edeceğim. Ne olur beni ele vermeyin efendim, yoksa mahvoldum demektir."

"Anlaşılmıştır, lordum, size güveniyorum. Bir daha ne bana ne de başkalarına bu konuda bir kelime bile etmeyeceksiniz, biraz önce söylediklerinizi de söylemediniz farz edeceğiz. Ancak endişelenmenize hacet yok. Doğru, kız kardeşimin oğludur, daha doğduğu günden beri tanıdığım birinin yüzünü, şeklini şemailini bilmez miyim hiç? Delilik insanda gözle görülen görülemeyen pek çok değişikliğe yol açar. Yaşlı Baron Marley'i hatırlamıyor musunuz? Delirmişti de, altmış yıldır bildiği kendi yüzünü bile unutup başkasının yüzü sanmıştı; hatta kendisinin de Mary Magdalena'nın oğlu olduğunu, dahası kafatasının İspanyol camından yapılma olduğunu bile iddia etmişti, o yüzden densizin biri tarafından kırılacağını düşünür, kafasına kimseyi dokundurtmazdı. Endişelenmeniz yersiz lordum. Prens bildiğiniz bizim prens, adım gibi eminim – üstelik çok yakında kral olacak; başka şeyleri bırakıp bunlara kafa yorarsanız eminim hakkınızda daha hayırlı olacaktır."

Biraz daha konuştular, bu sırada sürekli pişmanlığını dile getiren Lord St. John yemin billah ederek artık emin olduğunu söyleyerek, hatasını düzeltmeye çalıştı; Lord Hertford da daha fazla üstelemeden dostunun yüreğini ferahlattı, sonra da nöbeti devralarak tek başına kaldı. Çok geçmeden o da derin düşüncelere daldı. Ne var ki, düşündükçe tasası da artıyordu. Çok geçmeden kendi kendine söylenerek o da salonu arşınlamaya başladı.

"Haydi canım, elbette prensin ta kendisi. Memlekette, aralarında hiçbir kan bağı, hiçbir akrabalık olmadığı halde birbirine tıpatıp benzeyen iki farklı kişi

olur mu hiç? Hem olsa bile, hangi inanılmaz tesadüf onları birbirlerinin yerine geçirebilir ki? Yok canım, saçmalık bu, saçmalıktan başka bir şey değil!"

Sonra da şunları düşündü:

"Eğer bu çocuk aslında bir sahtekâr olsa ve kendini sağa sola prens diye tanıtmaya kalksa, haydi neyse; ama kralın ve bütün saray ahalisinin yıllardır prens dediği biri çıksın ve herkesin ortasında prens olmadığını, prensliği hak etmediğini söyleyip mevkisini *inkâr* etsin! — *Yok canım!* Olur şey değil. Bu prensin ta kendisi, ama çıldırmış hali, o kadar!"

VII. BÖLÜM

TOM'UN SARAYDA İLK AKŞAM YEMEĞİ

Öğleden sonra saat biri biraz geçe, kendini odasındakilere teslim eden Tom, akşam yemeği için giyinme işkencesine bir kez daha katlanmak zorunda kaldı. Sonunda yine biraz önceki kadar süslü püslü esvaplar içinde buldu kendini; boynundaki yakalıktan çoraplarına dek her şey bir kez daha değiştirilmişti. Sonra onu alıp yeni bir törenle sarayın gösterişli salonlarından bir başkasına götürdüler; yemek masası çoktan hazır edilmişti, ama yalnızca bir kişilikti. Yemek takımları som altındandı, paha biçilemez güzellikte olmalarının nedeni ünlü sanatçı Benvenuto[1] Usta tarafından yapılmış olmalarıydı. Saray hizmetkârları salonun neredeyse yarısını doldurmuştu. Önce bir rahip dua okumaya başladı; açlıkla daha doğduğu gün tanışmış olan zavallı Tom neredeyse düşüp bayılmak üzereydi ki araya Berkeley Dükü girdi, o da boynuna peçetesini bağlayacaktı – çünkü, öyle ya, Galler Prensinin Peçetecilik Hizmeti görevi söz konusu asilzadenin ailesi tarafından şanlı bir şekilde yüzyıllardır sürdürülmekteydi ne de olsa. Tom'un kupa taşıyıcısı da oradaydı, çocukcağız ne zaman şarap doldurmak istese, hemen atılıp kupasını kendi eliyle doldurmasına engel oluyordu. Galler Prensi'nin Çeşnicibaşısı eksik kalır mı, elbette o da oradaydı; zehirlenip ölmek pahasına da olsa, majestelerinin en ufak bir şüpheli bakışında hemen atılıp tabağından bir lokma tatmak üzere tetikte bekliyordu. Hoş, o yıllarda yalnızca saray usulleri gereği orada bulunuyordu, göreve çağrıldığı pek görülmemişti doğrusu, ama eski zamanlarda öyle miydi ya?

Çeşnicibaşılığın daha birkaç nesil öncesine dek ne denli tehlikeli bir görev olduğu anlatılır dururdu, öyle herkesin hevesle üzerine atlayacağı türden şanlı şerefli işlere benzemiyordu doğrusu. Bu iş için neden köpekleri ya da lağımcı gibi aşağı tabakadan kimseleri kullanmadıkları ise bir muammaydı doğrusu; hoş, saray usulünde her şey bir muammaydı ya, o da başka. Prensin baş hizmetkârı Lord Darcy'nin de -kim bilir hangi görevle- orada bulunduğunu -üstelik de göreve hazır ve nazır şekilde-belirtmeden geçmeyelim. Prensin Baş Uşağı da majestelerinin iskemlesinin arkasında durmuş, hemen yakınındaki Baş Mabeyinci ile Baş Aşçı hazretlerinden gelecek emirleri yerine getirmek

üzere, törene eşlik ediyordu. Tom'un salondakilerden başka üç yüz seksen dört tane daha hizmetkârı vardı; ama o sırada hepsi, hatta dörtte biri bile orada değildi tabii, hatta Tom bile o kadar hizmetkâra sahip olduğundan habersizdi.

Daha bir saat önce bütün bu hizmetkârlara prensin geçici bir delilik geçirdiği anlatılmış, şahit olacakları tuhaflıklara en ufak bir hayret göstermemeleri konusunda sıkı sıkı tembihlenmişlerdi. Ve işte söz konusu tuhaflıkların hepsi de gözlerinin önünde cereyan ediyor, ama onlar gülmek şöyle dursun, son derece üzgün ve acı dolu bakışlarla izliyorlardı olan biteni. Sevgili prenslerini böyle bir illetin pençesinde görmek kolay değildi doğrusu.

Bizim zavallı Tom'a gelince, öncelikle bütün yemekleri elleriyle yedi, ama etrafındakilerden ne bir gülümse ne de bir bakış geldi. Tom peçetesini büyük bir merakla inceledi, o kadar harikulade bir kumaştan yapılmıştı ki gayet saf bir ifadeyle:

"Aman alın şunu elimden, yoksa dikkatsizliğim yüzünden başına bir şey gelecek," dedi.

Peçete görevlisi hiçbir söz söylemeden, hürmetkâr bir tavırla peçeteyi aldı.

Tom şalgamlarla marulu da büyük bir merakla inceledikten sonra bu kez de bunların ne olduğunu, yenip yenemeyeceklerini sordu; çünkü o yıllara dek lüks sayılabilecek bu tür ihtiyaçlarını Hollanda'dan karşılayan İngiltere'de böyle şeyler yeni yeni yetiştirilmeye başlanmıştı. Sorduğu soru, hiçbir şaşkınlık gösterilmeden, büyük bir ciddiyetle yanıtlandı. Tatlısını da yiyip bitirdikten sonra giysisinin ceplerini sofradan aldığı cevizlerle tıka basa doldurdu, ama bu hareketi de çevresindekilerde ne bir rahatsızlığa yol açtı, ne de kimse gördüğünü belli etti. Gelin görün ki, bu kez de Tom'un kendisi rahatsız olmuştu, kendi kendine yapmasına izin verdikleri tek şey olduğuna göre, bu yaptığı ne saray adabına ne de bir prense yakışan bir hareket olsa gerekti. Tam o sırada burnu kaşınmaya, derken burun kanatları oynamaya başladı. Kaşıntı bir türlü geçmek bilmedi, Tom giderek huzursuzlanmaya başladı. Tom yalvaran gözlerle çevresindeki asilzadelere baktı tek tek, gözlerinden yaşlar boşanmak üzereydi. Hemen başına toplanan hizmetkârlar, üzüntüsünün nedenini öğrenmek için adeta yalvarmaya başladılar. Tom acı içinde kıvranarak:

"Affınıza sığınıyorum – ama burnum çok fena kaşınıyor! Böyle acil bir durum karşısında uygun görülen adet ve usul nedir acaba? Ama lütfen çabuk olun, çünkü daha fazla dayanacak gücüm kalmadı!"

Hiç kimse gülmedi buna, ama şaşkınlıklarını da gizleyemediler doğrusu, derin bir endişe içinde birbirlerinden medet umarak bakıştılar yalnızca. Ama o da ne, İngiltere tarihinde bu gibi durumlarda ne yapılması gerektiği konusunda örnek alabilecekleri bir olay var mıydı sahi? Üstelik ortada teşrifatçı başı da olmadığı gibi, hiç kimse de tehlikeyi göze alarak, bu ciddi durumla başa çıkacak bir çözüm sunmaya cesaret edemiyordu. Yıllardır aile geleneğini sürdüren, geleneksel bir kaşıyıcı başı da yoktu aksi gibi. Bu arada gözlerine dolan yaşlar, daha fazla dayanamayan zavallı Tom'un yanaklarından aşağıya süzülmeye başlamıştı bile. Kaşıntısı daha da artmış, iyice dayanılmaz bir hal almıştı. Derken olanlar oldu ve doğa kanunları saray adabına galebe çaldı – yanlış bir şey yapmıyor olmayı umarak içinden dualar eden Tom, sonunda elini kaldırıp burnunu kendisi kaşıyarak maiyetindekilerin yüreğine su serpti. Yemeği sona ermişti, elinde, Tom'un elini ve ağzını yıkaması için içinde mis gibi gülsuyu bulunan altın bir tasla asilzadelerden biri yanına yanaştı, öteki yanında da peçetesiyle baş peçete görevlisi hazır bekliyordu. Tom şaşkın bakışlarla birkaç saniye baktıktan sonra, kabı başına dikip içindeki suyunu bir solukta içiverdi. Sonra da tası bekleyen asilzadeye uzatarak:

"Pek hoşuma gittiğini söyleyemeyeceğim doğrusu beyler, kokusu güzel lakin içmek için yürek ister."

Prensin akıl karışıklığının yol açtığı bu görülmemiş tuhaflık herkesin yüreğini bir kez daha sızlattı; fakat karşılarında öyle acıklı bir manzara vardı ki, kimse gülmeyi aklına bile getirmedi.

Tom'un bir sonraki yordamsız hareketi de, iskemlesinin arkasında, ellerini kavuşturup, gözlerini kapatarak kendisini kutsamak üzere duaya başlayan rahibi beklemeden ayağa kalkıp masayı terk etmesi oldu. Ama yine bu hareketinin de görünüşte hiç kimse tarafından tuhaf karşılandığı söylenemezdi.

Sonunda Tom isteği üzerine, maiyetindekiler tarafından kendi dairesine götürüldü. Meşe kaplama duvarlardaki kancalara pırıl pırıl çelik bir zırha ait parçalar asılmıştı; her parçanın üzerinde altın işlemeli, harikulade desenler vardı. Bu gerçek bir prense ait bir savaş zırhıydı – prense son kraliçe Madam Parr'ın hediyesiydi. Tom önce eldivenleri, dizlikleri ve tüylü miğferi, ardından da yardım gerekmeden giyebileceği bütün parçaları üzerine geçirdi; hatta bir an kalan parçaları da giymek için maiyetindekileri çağırmayı bile düşündüyse de vazgeçti; derken aklına yemek sofrasından ceplerine doldurduğu cevizler

geldi, tepesinde gözleyen bakışlar ya da olur olmaz şeyler için koşturan geleneksel baş bilmem neciler tarafından taciz edilmeden ceviz yiyebileceği için seviniyordu; üzerindeki değerli parçaları çıkarıp tek tek yerlerine astı, sonra da büyük bir mutlulukla cevizleri teker teker kırıp yemeye koyuldu, işlediği günahlara karşılık Tanrı'nın kendisine prensliği reva görmesinden beri tattığı ilk mutluluktu bu. Cevizler tükenince dolapta duran gözalıcı güzellikteki kitaplara doğru seğirtti – içlerinden biri saray adabı üzerineydi. İşte bundan âlâsı olamazdı! İpeklerle döşeli şahane divana uzanarak kitabı açtı ve büyük bir hevesle okumaya başladı. Ama gelin, biz şimdilik onu kendi halinde bırakalım isterseniz.

VIII. BÖLÜM

MÜHÜR MESELESİ

Saat beş sularında rahatsız uykusundan uyanan VIII. Henry kendi kendine, "Hep sıkıntılı rüyalar, hep! Sonum geldi sanırım – rüyalara bakılırsa, öyle, yavaşlayan nabzım da bunu söylüyor zaten," diye söylendi. Şimdi gözlerinde hain bir ışıltı dolanıyordu, "Yine de o *herif* gebermeden ölmeyeceğim işte," diye homurdandı.

Hizmetkârlarından biri uyumadığını fark edince, kapıda beklemekte olan Mühürdar hazretlerini huzura kabul edip etmeyeceğini sordu.

"Çağırın girsin! Derhal çağırın!" diye emretti heyecanla.

İçeri girer girmez derhal kralın yatağının yanında diz çöken Mühürdar hazretleri hemen konuya girerek:

"Majestelerinin emirleri üzerine Yüce Meclisi topladım efendimiz, şu anda hepsi de toplantı salonunda Norfolk Dükü'nün kaderinin tayin edecek olan haşmetmeablarının emirlerini beklemektedir."

Kralın yüzü zalim bir sevinçle aydınlandı. Ve...

"Kaldırın beni," diye buyurdu, "parlamentoya bizzat gidip beni bu beladan kurtaracak olan karara Mühür'ü kendi ellerimle basacağım ve..."

Sesi kısıldı birden, benzi kül gibi oldu, maiyetindekiler hemen arkasına yastık koyarak, kuvvet verici şurubunu yetiştirmek için koşturdular. Bu kez son derece üzgün bir ifadeyle konuşan kral:

"Heyhat! Oysa nasıl da hasretle beklemiştim bunu yapacağım anı, ama kısmet değilmiş işte! Haydi, davran, vakit kaybetmeden gidip hallet şu işi, mahrum kaldığım bu zevki bırakalım da başkaları tatsın bari. Mühürümü benim yerime Yüce Meclis kullansın bakalım bu kez -sen, lordlarımızdan hangisini münasip görürsen onları görevlendir- haydi, vakit kaybetme be adam, güneş batmadan önce getir ki göreyim alçağın kellesini!"

"Ferman efendimizindir. Hemen işe koyulabilmem için, majesteleri Yüce Mühür'ün tarafıma teslim edilmesi için emir verirler mi acaba?"

"Mühür mü? Mühür sizden başka kimde olabilir ki?"

"Affınız sığınarak, efendimiz, belirtmeliyim ki, Norfolk Dükü hakkındaki fermanınıza majesteleri kendi elleriyle basana dek kullanılmasın diye Mühür'ü iki gün önce benden almışlardı."

"Ya, demek öyle; mamafih hatırladım şimdi... Ancak aldıktan sonra ne yaptım acaba?.. O kadar halsizim ki... Bugünlerde hafızam bana türlü türlü oyunlar oynuyor gene... Tuhaf, çok tuhaf doğrusu..."

Kral halsiz düşmüştü, gri saçlı başını ara sıra sallıyor, anlaşılmaz kelimeler mırıldanarak Mühür'ü nereye koyduğunu hatırlamaya çalışıyordu. Sonunda Lord Hertford yanına diz çökerek krala bildiklerini söylemeye karar verdi:

"Efendimiz, cüretimi bağışlarlarsa eğer, kendilerinin de, kuşkusuz, çok iyi hatırlayacakları gibi, o gün Mühür'ü saklamaları için Majesteleri Galler Prensi'ne teslim etmişlerdi."

"Doğru, kesinlikle haklısınız!" diye lafını kesti kral. "Derhal getirilsin! Çabuk, vakit kaybetmeyin!"

Bunun üzerine Lord Hertford soluğu Tom'un dairesinde aldı, ancak epeyce bir süre sonra kralın huzuruna geri döndüğünde elleri boştu. Boynu bükük bir şekilde konuşmaya başladı:

"Haşmetmeab, efendimize böyle can sıkıcı bir haber getirmiş olmaktan son derece üzgünüm, ancak ne var ki, Tanrı'nın isteğiyle prens hazretlerinin hastalığı hâlâ devam ediyor, bu yüzden kendileri Mühür'ü sizden aldıklarını bile hatırlamıyorlar. Bu durumda bendeniz de daha fazla vakit kaybetmemek için hemen buraya koştum, efendimiz, emrederseniz, prens hazretlerinin dairelerini baştan aşağıya aratalım."

Kralın homurtusu üzerine Lord sustu. Bir süre sonra kral son derece bir üzgün bir sesle:

"Bırakın kalsın, çocukcağıza daha fazla rahatsızlık vermeyin. Tanrı ona zaten öyle ağır bir dert verdi ki, kalbimin bu acıya daha fazla dayanamayacağından korkuyorum, zavallı çocuğu kendi haline bırakın," dedi.

Gözlerini yumdu ve kendi kendine bir şeyler mırıldandı, sonra da sustu. Bir süre sonra gözlerini yeniden açtı, etrafına boş gözlerle baktı derken Mühürdar'ı gördü. Yüzü hiddetten kıpkırmızı kesilen kral:

"Ne, sen hâlâ burada mısın be adam? Eğer o hainin işini bugün bitirmezsen, yarından tezi yok uçururum kelleni! Durma koş, daha ne bekliyorsun?" diye gürledi.

Mühürdar tir tir titreyerek:

"Aman efendimiz, merhamet buyurunuz! Mühür'ün gelmesini bekliyordum ben oysa!"

"Aklını mı yitirdin sen? Ülke dışına çıktığım zamanlarda kullandığım ufak Mühür'ü alsana, hazinemde duruyor. Büyük Mühür'ü bulamadığımıza göre küçüğü neyimize yetmiyor? Aklın yerinde mi senin? Haydi marş! Sakın şunu aklından çıkarma – bana o herifin kellesini getirmedikçe sakın gözüme görüneyim deme!"

Bu kez kendi kellesinin derdine düşen zavallı Mühürdar daha fazla oyalanmadan alelacele huzurdan ayrıldı; ama Yüce Meclis'e gelir gelmez sevgilini kralını aratmayacak bir sevecenlikle işe koyuldu, İngiltere'nin en soylu ailelerinden birinin adını taşıyan Dük Norfolk'un kafasının ertesi gün uçurulması için meclisten resmi kararı çıkarana dek işin peşini bırakmadı.

IX. BÖLÜM

NEHİRDE FENER ALAYI

Gece saat dokuzu vurduğunda sarayın nehre bakan kıyısı boylu boyunca fenerlerle ışıl ışıldı. Kent yönünden bakınca, nehrin göz alabildiğine balıkçı tekneleriyle ve gezinti sandallarıyla dolduğu gözleniyordu, hepsi de rengârenk fenerlerini yakmışlar, dalgaların çalkantısıyla hafif hafif oynaşıyordu; nehir yüzeyi yaz melteminin tatlı esintisiyle dalgalanan bir ışık bahçesini andırıyordu. Sarayın önünde, suya doğru alçalan geniş basamaklarıyla - neredeyse bir Alman prensliğini bütün ordusuyla birlikte içine alabilecek büyüklükteki- teras, parıltılı zırhlarıyla, rütbelerine göre sıra sıra dizilmiş askerler ve birbirinden gösterişli giysileri içinde oradan oraya koşuşturan hizmetkârlarla görülmeye değerdi doğrusu.

Tam o sırada verilen bir emir üzerine herkes kenara çekilerek basamakları boşalttı. Havada meraklı bir bekleyişin gerginliği vardı. Nehrin göz alabildiğine uzanan ışıltıları arasında sandalları dolduran binlerce insan ayağa kalkmış, ellerini gözlerine siper ederek sarayın terasını gözlemekteydi.

O sırada kırk ya da elli tekneden oluşan bir kraliyet filosu terasın basamaklarına doğru yanaştı. Gövdeleri baştan sona yaldız kakmalıydı, gururla ileri uzanan pruvaları ve kıç tarafları ince işçilik eseri harikulade oymalarla bezeliydi. Bazıları çeşitli flama ve bayraklarla, bazıları üzerinde kraliyet arması bulunan altın işlemeli ipek halılarla, bazıları da çevresine, rüzgârla birlikte dalgalandıkça etrafa neşeli melodiler yayan ufak zillerin tutturulduğu ipek bayraklarla donatılmıştı; kralın maiyetine mensup asilzadelere ait tekneler ise, üzerinde aile armalarının bulunduğu görkemli kalkanlarıyla pek havalıydı. Kraliyet sandallarının her biri, refakat eden ayrı bir teknenin yedeğindeydi, bu refakat teknelerinde kürekçilerden başka parıltılı miğferleri ve göğüslükleriyle silahlı muhafızlar ve bir de çalgıcılar vardı.

O sırada sarayın terasa açılan kapısında fener alayının öncülüğünü yapmak üzere, baltacılardan oluşan Hassa Alayı belirdi. 'Üzerlerinde siyah ve açık kahverengi çizgili kadifeden tulumlar, başlarında kenarları gümüş güllerle süslü kadife bereler vardı, bordo ve mavi çizgili kadife ceketlerine önlü arkalı, prensin işareti olan Üç Tuğ arması işlenmişti. Parlak kırmızı kadifeyle

kaplanmış baltaları yaldızlı mıhlarla ve altın püsküllerle bezenmişti. Sarayın ana kapısından başlayıp nehir kıyısına dek teras boyunca karşılıklı iki sıra halince dizildiler. Derken altın ve kırmızı renkli üniformalarıyla kralın uşakları ellerinde taşıdıkları kalın çizgili, parlak bir halıyı açarak bu iki sıranın arasına boylu boyunca serdiler. Bu da bittikten sonra içeriden borazan sesleri duyuldu; giriş müziği teknedeki müzisyenlerin harika ezgisiyle başladı; o sırada ellerinde beyaz asalarıyla iki teşrifatçı sarayın ana kapısından çıkarak, ağır ve azametli adımlarla yürümeye koyuldular. Arkalarından Kraliyet Asası'nı taşıyan bir başka görevli yürüyordu; onun arkasında da, Kraliyet Kılıcı'nı taşıyan bir başkası; sonra sırasıyla baştan ayağa tüm nişanları ve donanımlarıyla muhafız çavuşları, armalı cübbesiyle Dizbağı Nişanı Şövalyesi, dantelalı kolluklarıyla Bath Şövalyeleri, onların maiyetleri, parlak kırmızı, uzun cübbeleri ve başlarında uzun perukalarıyla yargıçlar, kenarı beyaz ermin kürklü, kırmızı kaftanıyla İngiltere Krallığı Şansölyesi, parlak kırmızı cübbeleriyle kentin önde gelenleri, onların ardından da resmi giysileri içinde kentteki çeşitli kuruluşların başkanları geliyordu. Derken, göz alıcı tören kıyafetleri içinde on iki Fransız asilzadesi göründü, kenarları altın işlemeli beyaz Şam ipeğinden kısa tuniklerin üzerine kenarları mor canfesle çevrilmiş, parlak kırmızı kadifeden ceketleri ve parlak pembe çorap pantolonlarıyla gösterişli bir şekilde yürüyerek basamaklardan aşağıya indiler. Fransız elçinin maiyetiydi bu soylular, hemen onların arkasından, üzerinde hiçbir süs bulunmayan, simsiyah kadife giysileri içinde on iki kişilik İspanyol sefareti geliyordu. Onları en arkada, törene maiyetleriyle birlikte katılan çok sayıda İngiliz soylusu takip ediyordu.'

Borazanlar bir kez daha çaldı, derken kapıdan, prensin dayısı ve geleceğin Somerset Dükü olan şahıs göründü; üzerinde 'altın işlemeli siyah bir tunik ile altın işlemeli çiçeklerle ve gümüş şeritlerle bezenmiş, parlak kırmızı bir pelerin vardı.' Durup kapıya doğru döndü, tüy sorguçlu şapkasını çıkararak derin bir reverans yaptı, sonra basamakları aynı biçimde arkası dönük olarak ve her basamakta eğilip selam vererek indi. Bunu uzun bir borazan sesi izledi, arkasından teşrifatçının yüksek sesle takdimi geldi: "Galler Prensi, Haşmetmeabları Prens Edward'a yol açın!" — o sırada sarayın yüksek duvarları üzerine dizilmiş bulunan bir sıra top, ağızlarından alevler fışkırtarak, müthiş bir gürültüyle gümbürdediler. Nehirdeki teknelerde bekleşmekte olan mahşeri kalabalıktan büyük bir sevinç çığlığı koptu, derken bütün bu olan bitenin tek sorumlusu ve günün kahramanı Tom Canty arz-ı endam etti ve prenslere yaraşır bir zarafetle, başını hafifçe eğerek kalabalığı selamladı!

Tom 'harikulade giysiler içindeydi, ön kısmı, üzeri elmas bezeli mor kumaştan, kenarı ermin kürkle çevrili, beyaz saten bir tunik giymişti. Onun üzerine de beyaz satenden, üzeri altın işlemeli üç tüy armasıyla bezenmiş, kenarları baştan sona inci ve pek çok değerli taşla işlenmiş, mavi satenle çevrili, önü pırlantalı bir tokayla kapatılan paha biçilmez bir pelerin atmıştı. Boynunda Dizbağı Nişanı madalyası, göğsünde prenslere mahsus çeşitli nişanlar asılıydı', fenerlerin ışığı vurdukça pırıl pırıl parıldayan mücevherleri göz kamaştırıyordu. Hey gidi Tom Canty, hey, sen tut köpeklerin bile itibar etmeyeceği bir pislik yuvasında dünyaya gel, Londra'nın lağım kokulu, sefil sokaklarında, paçavralar içinde büyü, sonra da başına bunlar gelsin! Olacak şey mi bu?

X. BÖLÜM

PRENSİN BAŞI BELADA

John Canty'yi bıraktığımızda, peşindeki ipsiz sapsız serseri sürüsüyle birlikte, gerçek prensi yaka paça Offal Court mezbelesine götürmüştü. Kalabalığın içinde zavallı çocuğa merhamet dilenen tek bir vicdan sahibi çıktıysa da ne sözüne metelik veren, ne de canhıraş yaygarada sesini duyan oldu. Prens ise acımasız adamın elinden kurtulmak için var gücüyle direniyordu, böyle bir muameleye maruz kaldığı için öfkeden deliye dönmüştü; bu debelenme, zaten sabrının sonuna gelmiş bulunan John Canty'nin meşeden yontma sopasını prensin kafasına indirmek için öfkeyle kaldırmasına dek sürdü. Ancak tam o sırada, biraz önce merhamet dilenen adam fırlayıp canavar herifin eline yapışınca sopa olduğu gibi adamın kendi koluna indi. Canty:

"İlla karışacaksın ha? Al o zaman, al da gör!" diye gürledi.

Sopayı adamcağızın kafasına indiriverdi. Zavallıcık inleyerek gaddar kalabalığın ayaklarının dibine düştü, karanlıkta öylece yığılıp kaldığı yerde, kimsecikler elinden tutup da kaldırmaya bile yeltenmedi. Kalabalık çılgınca bağırıp çağırmaya devam ediyordu, bu kadar sıradan bir olay için eğlenceye ara verecek değillerdi ya!

Prens artık John Canty'nin inindeydi, kapı kapanmış, kalabalık dışarıda kalmıştı. Bir şişenin ağzına tutturulmuş cılız mum ışığında etrafı görmeye çalışan prens, bulunduğu yerin sefaletini ve odada bulunan diğerlerini zar zor fark edebildi. Perişan görünümlü iki kız çocuğuyla orta yaşlı bir kadın odanın bir köşesinde, biraz önce sahibinden feci bir dayak yemiş vahşi hayvanlar gibi duvar dibine sinmiş, korku içinde bekleşiyorlardı. Diğer bir köşeden saçaklı gri saçlarıyla, hain bakışlı kara kuru bir cadaloz doğruldu. John Canty cadaloza dönerek:

"Ağır ol! Gör bak ne biçim eğleneceksin. Ama dur daha, köteği basmadan bekle de gör önce. Gel bakalım delikanlı! Haydi bakalım, Unutmadan sıraladığın o saçmalıkları bir daha söyle de neşemizi bulalım. Neydi senin adın, ha? Kimdin sen?"

Uğradığı hakaretin etkisiyle yüzüne bir kez daha kan hücum eden küçük

prens güç bela doğrularak öfkeyle adamın suratına bakarak konuştu:

"Bana konuşmamı emretmeye cüret ettiğine göre doğru dürüst bir terbiye görmemişsin anlaşılan. Daha önce de söylemiştim, şimdi de söylüyorum, ben Galler Prensi Edward'ım, bunu iyice sok kafana!"

Duyduğu cevap üzerine olduğu yere mıhlanıp kalan cadalozun şaşkınlıktan neredeyse soluğu tıkandı. Prensin suratına öyle aptal bir ifadeyle baktı ki, onun bu halini pek eğlenceli bulan haydut kılıklı oğul, gülmekten neredeyse ölüyordu. Ancak gelgelelim bu olay Tom'un annesiyle kız kardeşleri üzerinde bambaşka bir etkisi oldu. Tekrar dayak yeme korkusunun yerini şimdi başka türlü bir üzüntü almıştı. Prense doğru atılarak büyük bir acı ve korku içinde:

"Ah, zavallı Tom, ah zavallı yavrucak!" diye yanıp yakılmaya başladılar.

Prensin yanına, dizleri üzerine çöken anne, ellerini oğlanın omuzlarına koydu, gözünde biriken yaşlarla yalvarırcasına yüzüne baktı. Sonra:

"Ah, benim zavallı oğlum, gördün mü bak, okuduğun bütün o saçmalıklar sonunda yapacağını yaptı, aklını başından aldı. Ah, zavallı oğlum benim, sana o kadar okuma dediğimde niye beni dinlemedin sanki? Niye sözümü dinlemeyip üzdün anacığını?"

Bakışlarını kadının yüzüne kaldıran prens yumuşacık bir sesle:

"İyi yürekli bayan, oğlunuz iyi durumda, aklı sağlığı da yerinde. Üzülmeyin siz, eğer şimdi beni onun bulunduğu yere, saraya götürürseniz, kral babam onu hemen size geri verecektir."

"Kral baban mı? Ah, zavallı oğlum benim, böyle şeyler söylenir mi hiç? Yoksa korktuğumuz başımıza gelir, hepimiz mahvoluruz. At bu korkunç hayalleri kafandan. At ki, yitirdiğin o zavallı hafızanı geri gelsin. Yüzüme bak bakayım. Seni doğuran, büyüten anacığını da mı hatırlamıyorsun yoksa?"

Prens başın iki yana sallayarak isteksizce:

"Tanrı biliyor ya, sizi üzmek hayatta en son isteyeceğim şeydir, ama itiraf etmeliyim ki, yüzünüzü daha önce hiç görmedim," diye cevap verdi.

Bunun üzerine olduğu yere çöküp kalakalan kadıncağız, elleriyle gözlerini ovuşturarak hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı.

"Haydi bakalım, eğlence devam ediyor!" diye bağırdı Canty. "Ne diyorsun Nan? Ya sen Bet? Sizi gidi görgüsüzler, sizi; kalkın çabuk, prensin huzurunda

oturulur mu hiç? Diz çökün çabuk, sizi gidi serseriler sizi, çabuk selamlayın prensi!"

Sonra da adeta böğürürcesine katıla katıla güldü. Zavallı kızlar kardeşleri Tom'a dokunmasın diye babalarına yalvarmaya başladılar, Nan ise:

"Babacığım, ne olur izin ver de hemen yatsın, dinlenirse deliliği de geçer – bırak ne olur!"

"Evet baba," diye araya girdi Bet de, "hiç bu kadar bitkin düşmemişti. Yarın kendine gelir, bütün gün çalışıp dilenir, eve eli boş dönmez hem."

Babanın yüzünün asılmasına yol açan bu sözler neşesini kaçırmış, aklına para meselesini düşürmüştü yine. Hiddetle prense dönerek:

"Yarın bu sıçan deliğine tam iki peni kira parası ödemem lazım -duydun mu beni, tam iki peni[2]- altı aylık kira yani, yoksa kapının önüne konduğumuzun resmidir. Göster bakayım ne topladın bugün, tembel teneke seni!" diye çıkıştı. Prens:

"Kirli işlerinizle canımı sıkmayın benim. Size bir kez daha söylüyorum, ben kralın oğluyum."

Canty'nin omzunda patlayan şiddetli şamarıyla neye uğradığını şaşıran prens karşı köşeye savrularak kendini Canty Ana'nın kollarında buldu, kadıncağız çocuğu sımsıkı göğsüne bastırmış, art arda inen tokatlardan cansiperane korumaya çalışıyordu. Kızlar dehşet içinde tekrar köşelerine çekilmişlerdi, cadaloz büyükanne ise büyük bir hevesle köşesinden çıkıp oğluna yardıma etmeye koşmuştu. Prens, Bayan Canty'nin kollarından sıyrılarak:

"Benim için acı çekmenize gerek yok hanımefendi," dedi, "bırakın bu domuzlar hırslarını benden çıkarsınlar."

Bu sözler söz konusu domuzları öyle öfkelendirdi ki, fırsatı kaçırmayıp var güçleriyle saldırdılar. Çocukcağızı aralarına alıp eşek sudan gelinceye kadar dövdüler, ardından, zavallıyı korudukları için kızlarla anneyi de bir güzel ıslattılar. Sonunda Canty:

"Yallah, herkes yatağa," diye bağırdı, "zıbarın artık! Bu kadar eğlence yordu beni!"

Mum söndürüldü, bütün aile uykuya çekildi. Yatar yatmaz horuldamaya başlayan ayyaş babayla cadaloz anasının uykuya daldığını anlayan kızlar

sessizce sürünerek prensin yanına sokuldular, üşümesin diye kardeşlerinin her yanını saman topakları ve paçavralarla örttüler, bu arada anneleri de geldi yanlarına, o da oğlunun saçlarını okşuyor, kulağına kırık dökük teselli sözcükleri fısıldayarak, sessiz gözyaşları döküyordu. Oğluna yesin diye bir lokma ekmek ayırmıştı, ama yediği onca dayaktan sonra zavallı çocukta iştah namına bir şey kalmamıştı – kalsaydı da o kara kuru ekmek parçasını yiyebileceği şüpheliydi doğrusu. Prens kadının kendisini korumak için göğsünü kahramanca süper etmesinden çok etkilenmişti; anneye, bir prense yakışır biçimde teşekkür ettikten sonra gidip yatmasını, daha fazla üzülmemesini rica etti. Bunu öğrenince kral babasının gösterdiği bu fedakârlığı görmezden gelmeyeceğini ve kendisini layıkıyla ödüllendireceğini sözlerine eklemeyi de unutmadı. Oğlunun yine cinnet getirmekte olduğunu düşünen kadının yüreği parçalandı, gözyaşları içinde prensi tekrar tekrar göğsüne bastırdıktan sonra ancak gidebildi yatağına.

Yattığı yerde acı ve üzüntü içinde kara kara düşünürken, ister deli isterse aklı başında olsun, bu çocukta Tom Canty'de olmayan bir şeylerin varlığını hissediyordu. Bunun adını koyamasa da, tam olarak nasıl bir şey olduğunu söyleyemese de, annelik içgüdüsü ona bir şeylerin yolunda olmadığını fısıldıyordu. Peki, bu çocuk gerçekten de kendi oğlu değilse ya? Yok canım, saçmaydı bu! Onca derde ve tasaya rağmen gülesi geldi. Yine de, bu düşünceyi bir türlü aklından söküp atamıyordu. Doluya koysa almıyor, boşa koysa dolmuyor, şüpheler bir türlü peşini bırakmıyordu. Sonunda bir tecrübe ile gerçeği anlamaya karar verdi, sorgusuz sualsiz, bu çocuğun kendi oğlu olup olmadığını ortaya çıkarana dek rahat yüzü görmeyecekti. Evet, bu meseleyi çözmenin en iyi yolu bu olsa gerekti; böylece hemen soracağı soruları saptamak için düşünmeye koyuldu. Ancak, akıl etmesi kolaydı da, ne soracağına nasıl karar verecekti? Kafasından birbiri ardı sıra sorabileceği soruları düşünüyor, her birini ayrı ayrı tartıp biçiyordu -ancak sonradan hiçbirini beğenmiyor, ikna olmuyordu. Düşünmekten aklını kaçırmak üzereydi- bu konuyu şimdilik bir kenara bırakmak daha iyi olacaktı. Aklından bu düşünceler geçerken bir an, oğlanın düzenli soluk alıp verişine kulak kabarttı, uykuya dalmıştı anlaşılan. O ara oğlan kâbus görüyor olsa gerekti ki, düzenli soluğu hafif bir haykırışla aksadı. Bu tesadüf kırk yıl düşünse bulamayacağı bir çareyi aklına düşürdü. Heyecan içinde sessizce toparlanarak işe koyuldu, kendi kendine mırıldanarak mumu yaktı:

"O halde bir görebilsem, her şey anlaşılacak! Daha bebekliğinde yüzüne

barut patladığından beri, ne zaman korkulu bir rüya görse ya da daldığı düşüncelerden uyansa, tıpkı o kaza günü yaptığı gibi elleriyle gözlerini kapatır; ama bunu başkalarının yaptığı gibi avuç içlerini içeriye döndürerek değil, tam tersine, dışarıya dönük bir şekilde yapar – yüzlerce kez gördüm bunu yaptığını, üstelik hiç sektirmeden, hep aynı biçimde yapıyor. İşte şimdi anlayacağız işin aslını!"

Bir yandan da sessizce sürünerek rahatsız bir uykuya dalmış olan oğlanın yanına sokuldu, bir eliyle de mumun ışığını perdeliyordu. Pür dikkat oğlanın üzerine eğildi, heyecanını bastırmaya çalışarak dinledi, şimdi soluk sesleri hafiflemişti, mum ışığını birdenbire oğlanın yüzüne tutarak aynı anda, oğlanın yere yapışmış duran kulağının dibine dizleriyle vurdu. Oğlanın gözleri fal taşı gibi bir anda açıldı, korkuyla bakıyordu – gelgelelim elleriyle herhangi bir harekette bulunmadı.

Zavallı kadıncağız şaşkınlık ve çaresizlikten delirmek üzereydi; ama duygularını gizlemeyi başardı, oğlanı sakinleştirerek tekrar uyuttu; sonra da sessizce köşesine çekilip, yaptığı tecrübenin acı sonuçlarını tartarak kara kara düşünmeye başladı yeniden. Kendini, başına gelen bu illetin sevgili oğluna her zamanki hareketini de unutturduğuna inandırmaya çalışıyor, ama başarılı olamıyordu. "Olamaz," diyordu kendi kendine, "cinnet getiren elleri değil ya, onca yıl yapmakta olduğu bir hareketi o kadar kısa zamanda unutmuş olamaz. Aman Tanrım, başıma bu da mı gelecekti?"

Ancak beslediği umut, beynini kemiren o korkunç şüpheden baskın çıktı; yaptığı tecrübenin acı sonucunu bir türlü kabullenemiyordu; bir kez daha denemeliydi – bu acı sonuç kötü bir tesadüf olabilirdi ancak; böylece zavallı çocuğu o gece korkutarak birkaç kez daha uyandırdı -ne ki, sonuç değişmedi- sonunda sürünerek köşesine gitti, "Ama ben oğlumu kimselere verememolmaz, dünyada vermem- benim oğlum o!" diye söylenerek acı içinde uykuya daldı.

Zavallı anacığın uyandırmaları çabaları sonunda bitmiş, prens sızım sızım sızlayan vücudunu artık hissetmez olmuştu, bitkinlikten sonunda derin ve dingin bir uykuya daldı. Hiç uyanmadan saatlerce uyudu. Böylece aradan beş ya da altı saat geçti. Sonunda uykusu hafiflemişti. Bir süre sonra uyku ile uyanıklık arasında:

"Sir William!" diye sayıkladı.

Hemen ardından da:

"Hey, Sir William Herbert! Buraya gelin de size gördüğüm tuhaf rüyayı... Sir William! Beni duyuyor musunuz? Olur şey değil, rüyamda kendimi bir dilencinin yerine geçmiş olarak gördüm, derken... Hey, dinleyin! Muhafızlar! Sir William! Ne oluyor? Dairemde hizmetkârlarımdan kimse yok mu? Hay aksi, kimse olmadan..." diye devam etti.

"Neyin var?" diye fısıldadı yanı başında bir ses, "Kime sesleniyorsun?"

"Sir William Herbert'e tabii ki. Sen de kimsin?"

"Ben mi? Kim olacak, kız kardeşin Nan'im ben. Ah, Tom, tabii ya, unutmuşum, doğru ya delirmiştin sen, uyuyunca tümüyle aklımdan uçmuş işte. Ama yalvarırım çeneni tut, yoksa hepimiz eşek sudan gelinceye kadar dayak yeriz gene."

Prens şaşkınlık içinde toparlanıp oturdu, hareket edince sızlamaya başlayan morluklar aklını başına getirmişti yeniden, acıyla inleyerek saman yığınlarının arasına yığıldı:

"Heyhat! Kötü bir rüya değilmiş anlaşılan!"

Uykunun bertaraf ettiği acı dolu gerçekler bir kez daha çullandı üzerine; o artık bütün ülkenin hayran olduğu, sarayın biricik nazlı prensi değil, paçavralar içinde yaşayan pis bir dilenci; ancak hayvanlara yaraşan bu pislik yuvasında, dilencilerin ve haydutların arasına tutsak düşmüş bir kanun kaçağı idi.

Acı içinde aklından bu düşünceler geçerken, bir-iki sokak öteden coşkuyla bağırıp çağıran insanların sesleri geldi. Hemen ardından da kapı gürültüyle birkaç kez vuruldu, horultusu yarıda kesilen John Canty uyanmıştı:

"Kim o? Ne istiyorsun?" diye bağırdı.

"Dün akşam sopayı kafasına indirdiğin herif kimmiş biliyor musun?" diye sordu kapıdaki.

"Bana ne, kimse kim!"

"Öğrenince böyle demeyeceksin ama. Kelleni kurtarmak istiyorsan bir an önce kirişi kırsan iyi olur. Herif tahtalı köyü boylamak üzere. Bir rahibi, Peder Andrew'u mıhlamışsın!"

"Hay aksi şeytan!" diye bağırdı Canty. Bütün aileyi ayağa dikip emirler

yağdırmaya başladı:

"Haydi kalkın, yallah, herkes dışarı – hepiniz ortadan toz olun, yoksa siz bilirsiniz!"

Daha beş dakika bile geçmemişti ki bütün aile sokağa dökülmüş can havliyle kaçmaktaydı. Prensi kolundan tutup karanlık bir sokak aralığına sürükleyen Canty sesini alçaltarak:

"Bana bak, kaçık herif," dedi, "dilini tut, sakın kimseye bizden bahsetme. Peşimdekilerden kurtulmak için başka bir ad kullanacağım bundan böyle. Sen sen ol, sakın ağzını açayım deme!"

Homurdanarak ailenin diğer fertlerine de şunları söyledi:

"Eğer olur da birbirimizden ayrı düşersek, herkes Londra Köprüsü'nün oraya gelsin; ilk gelen Köprü'nün en sonundaki kumaşçı dükkânının önünde beklesin; diğerleri de gelince hep birlikte Southpark tarafına kaçarız."

Konuşma biter bitmez karanlık sokaktan fırlayan grup hızla aydınlığa çıktı, nehir kıyısında bağıra çağıra dans edip şarkı söyleyen insan kalabalığının arasına karışıp, kayboldu. Thames Nehri kıyısı göz alabildiğine şenlik ateşleriyle dolmuştu; Londra Köprüsü de ışıklandırılmış, pırıl pırıl parlıyordu; tabii Southpark Köprüsü de; nehrin bütün yüzeyi rengârenk fenerlerle ışıl ışıl yanıyordu; birbiri ardı sıra patlayan havai fişekler gökyüzünde gözalıcı bir renk cümbüşü yaratıyor, bir renk şelalesi gibi dökülen parıltıları, geceyi gündüze çeviriyordu adeta; her taraf insan kaynıyordu, sanki bütün Londra sözleşip o gece oraya toplanmıştı.

John Canty sunturlu bir küfür sallayarak peşindekilere derhal geri çekilmelerini emretti, ama geç kalmıştı. Kendisi de dahil olmak üzere vızır vızır kaynayan bu arı kovanında çil yavrusu gibi dağılan ekip, daha ne olduğunu bile anlayamadan birbirini kaybetmişti. Ancak Canty'nin yakasına sımsıkı yapışarak peşi sıra sürüklemekte olduğu zavallı prens, ne yazık ki kaybolanlar kadar şanslı değildi. Zavallıcık fırsattan yararlanarak kaçma planları kuruyor, kalbi küt küt atıyordu. Bu sırada Canty'nin kalabalığı yararak ilerlemeye çalışırken, güçlü bir omuz darbesiyle yere yuvarladığı iri yarı -ve muhtemelen- sarhoş bir denizci, savrulduğu yerden ayağa kalkarak gelip Canty'nin yakasına yapışarak:

"Hey babalık, dur bakalım," diye çıkıştı, "acelen ne? Bütün namuslu insanlar toplanmış bayram ederken, ne fesatlar peşinde koşuyorsun aşağılık herif, ha?" dedi.

Canty de:

"Ne yapıyorsam yapıyorum, sana ne be adam!" diye terslendi, "çek ellerini üstümden, yol ver gideyim."

"Sana öyle geliyor cicim," diye üsteledi denizci inatla geri adım atmayarak, "Galler Prensi'nin şerefine bir yudum içmeden şurdan şuraya bırakmam senin, haberin olsun!" dedi.

"Ver şu lanet olası kupayı da, defol git başımdan!"

O sırada başkaları da burnunu sokmuştu olaya. Hep bir ağızdan:

"Tören kupası! Tören kupasını getirin," diye bağrıştılar, "bu düzenbaz tören kupasından içsin de aklı başına gelsin, ya içer ya da balıklara yem ederiz!"

Sonunda eller üzerinde taşınarak azman bir tören kupası getirildi ortaya; biraz önceki denizci bir eliyle kupayı aldı, öteki elini de, peçete varmış gibi altına tutarak, abartılı bir hareketle Canty'ye uzattı, geleneğe göre berikinin bir eliyle kupanın diğer sapını kavrayıp, öbür eliyle de kapağını açması gerekiyordu. Derken bir an prensi serbest bırakmak zorunda kaldı. Bunu fırsat bilen prens şimşek gibi atılıp kalabalığın bacakları arasına dalıp, kayboldu. Atlantik Okyanusu'nun dalgaları gibi kabarıp çalkanan insan deryasında prensi arayıp bulmak, denizde çakıl tanesi aramak kadar imkânsızdı artık.

Bu gerçeği çarçabuk kavrayan prens şimdilik John Canty belasını bir tarafa bırakıp, kendi başının çaresine bakmaya karar verdi. İşin tuhafı bütün bu kutlamalar, kendi yerine geçen sahte Galler Prensi şerefine yapılıyordu. Aklına ilk gelen düşünce, dilenci çocuğun, yani Tom Canty'nin, içinde bulunduğu durumdan yararlanarak, kısa yoldan tahta geçmeyi planlayan bir sahtekâr olduğuydu. Bu durumda izlenecek tek bir yol kalıyordu – Guildhall Şehir Meclisi'ne giderek kendisini tanıtmak ve böylece bu alçağın maskesini düşürmek. Ve tabii ki ardından da, dönemin yasaları gereği krala ihanet edenlere ne ceza veriliyorsa aynen uygulanacak, ruhen hazırlanması için belli bir süre tanındıktan sonra her mahkum gibi Tom da asılacak ve cesedi, ibret olsun diye, sokak sokak gezdirilerek teşhir edilecekti.

XI. BÖLÜM

GUILDHALL ŞEHİR MECLİSİ

Görkemli filosuyla kraliyet kayığı binlerce teknenin fener ışıklarından oluşan renk cümbüşü içinde bütün haşmetiyle süzülerek, Thames Nehri boyunca ilerliyordu. Hava, müziğin tatlı nağmeleriyle çın çın çınlıyor; nehrin iki yakası meşale ateşleriyle dalgalanıyordu; şehrin ufuk çizgisi sayısız şenlik ateşiyle kıpkızıl kesilen gök kubbenin altında tatlı tatlı ışıldıyordu; hemen üzerinde kıvılcımlar çıkararak yükselen ışık helezonları, boynunda yüzlerce parıltılı mücevherle göğe fırlatılan mızrakları andırıyordu; halk, kraliyet filosunu coşkuyla selamlıyor, sevinç çığlıkları, art arda patlayan yüzlerce top atışının gümbürtüsüne karışıyordu.

İpek yastıklara gömülmüş olarak oturmakta olan Tom Canty'ye gelince, rüyasında görse inanamayacağı güzellikteki bu harikulade manzarayı şaşkın gözlerle izlemekten başka bir şey yapamıyordu. Oysa hemen yanında oturmakta olan küçük dostları Lady Jane Grey ve Lady Elizabeth hiç de etkilenmişe benzemiyorlardı doğrusu.

Dowgate'e varan filo, o günlerde berrak sularıyla akmakta olan (ama o zamandan beri tam iki yüzyıldır, üzerine inşa edilen binlerce binanın altında kalarak kaybolan) Walbrook Deresi'ne saptı, sonra, fener ışıklarıyla şıkır şıkır parıldayan evlerin, köprülerin ve kıyıları dolduran kalabalığın sevinç çığlıkları arasından Bucklersberry'i geçerek, eski Londra kentinin tam ortasında yer alan ve bugün Barge Yard olarak bilinen iskeleye ulaştı. Sahile çıkan Tom, peşindeki debdebeli maiyetiyle birlikte Cheapside'ı geçti, Old Jewry Yolu'nda kısa bir yürüyüşten sonra Basinghall Sokağı'ndaki Guildhall Meclis Sarayı'na vardı.

Tom ve küçük hanımefendiler, üzerlerinde kırmızı cübbeleri ve boyunlarında altın zincirleriyle vali hazretleri ile şehir erkânı tarafından törenle karşılandılar; sonra büyük kabul salonunun baş tarafında kendileri için hazırlanan bölüme götürüldüler; önleri sıra yüksek sesle geldiklerini ilan eden teşrifatçılarla, Kraliyet Asası'nı ve Kraliyet Kılıcı'nı taşıyan görevliler yürüyordu. Kendileri için hazırlanan yere vardıklarında önce Tom ve iki küçük arkadaşı buyur edilip oturtuldular, onlara eşlik etmekte olan saray erkânı da hemen arkalarına geçerek yerlerini aldı.

Saray erkânından birtakım soylu kimseler, şehir erkânı ve şehrin ileri gelen zenginleriyle birlikte, daha alçak seviyede bulunan bir masanın çevresine yerleştiler, halk tabakasını temsilen gelen bir takım görevliler ise diğerlerinden daha alçağa, salonun zeminine yerleştirilen masalara dağılmışlardı. Şehrin koruyucuları sayılan Gog ve Magog[3] adlı dev heykeller ise bulundukları yüksek sütunların üzerinde, aynı törene kim bilir kaç nesil boyunca şahit olmanın verdiği usanmışlıkla izliyorlardı olan biteni.

Derken bir borazan sesi duyuldu, ardından da bir duyuru geldi; derken sol taraftaki yüksekçe setin üzerinde, peşinde koca bir hizmetkâr ordusuyla, şişmanca bir uşak belirdi; ellerindeki tepside kralların ağzına layık, dumanı üstünde, nar gibi bir kuzu kızartması vardı.

Sofra duasının ardından (elbette kendisine tembihlendiği gibi) Tom -ve tabii onunla birlikte herkes- ayağa kalktı, önce Prenses Elizabeth'le birlikte koskocaman altın tören kupasından içki yudumladı, sonra kupa Lady Jane'e, daha sonra da sırayla sofrada oturan diğerlerine geçerek elden ele dolaştı. Böylece ziyafet başlamış oldu.

Gece yarısına doğru eğlence son haddini bulmuş, derken sıra, eski günlerin tadına doyulmaz güzellikteki gösterilerinden birine gelmişti. Ama gelin, olaya bizzat tanık olan bir tarihçinin ilginç anlatımından okuyalım gerisini:

"Salonda yer açıldı; içeriye, Türk usulü altın sırmalı brokar kumaştan uzun entariler giymiş bir baron ile bir kont girdi, başlarında altın işlemeli, parlak kırmızı kadifeden takkeler vardı; bellerini saran altın sırmalı kuşaklardan, pala dedikleri türden, eğri uçlu, altın perdahlı, ikişer kılıç sarkıyordu. Derken bir başka baron ile bir kont daha geldi, onlar da üzerlerine beyaz ve sarı yolları olan -beyaz renkteki yolların ortasında parlak kırmızı çizgiler uzanıyordu- Rus tarzı satenden uzun entariler, başlarına gümüşi kürk kalpaklar giymişlerdi; ellerinde birer küçük balta vardı; ayaklarına -neredeyse bir ayak boyu kadar- uzun ve yukarıya doğru kıvrık sivri burunları olan çizmeler giymişlerdi. Onları bir şövalye ile bir amiral takip etti, arkalarından beş soylu geliyordu, onlar da yine parlak kırmızı kadifeden, balinalı, göğüs kısmı gümüş sırmalı zincirlerle işlenmiş, kısa ceketler giymişler, onun üzerlerine saten kumaştan kıpkırmızı pelerinler, başlarına da, rakkaslar gibi uzun tüylü şapkalar geçirmişlerdi. Giyim tarzları Prusyalılarınkini hatırlatıyordu. Sayıları yüzü bulan meşaleciler ise yeşil ve kırmızı renkli saten giysileri ve kapkara suratlarıyla Mağriplilere benziyorlardı. Derken maskeliler tayfası sökün etti. Onları yüzleri örtülü

şarkıcıların dansı izledi; ardından, bütün soylu hanımlar ve beyler ortaya fırladı, herkes öyle bir coşkuyla dans edip eğlenmeye başladı ki, görmeye değerdi doğrusu."

Tom tahtına kurulmuş ve kendinden geçmiş bir halde, ayaklarının dibinde fırıl fırıl dönerek, çılgınca dans edenlerin yarattığı göz alıcı renk cümbüşünü izlerken; paçavralar içindeki hakiki Galler Prensi ise Meclis Sarayı'nın kapısına varmış, muhafızlara kim olduğunu ve ne gibi hakları bulunduğunu anlatmaya, var gücüyle yerine geçen sahtekârın maskesini düşürmeye çalışıyor, içeri bırakmaları için yalvarıyordu. Kapının önüne biriken kalabalığın bu yeni eğlence karşısında keyfine diyecek yoktu doğrusu; bu kendini bilmez serseriyi daha iyi görebilmek için öyle bir izdiham çıktı ki, neredeyse birbirlerini eziyorlardı. Serseriler çocukcağızı iyice çileden çıkarıp daha fazla gülebilmek için hep bir ağızdan alaya almaya başlamışlardı. Zavallıcık üzüntüden neredeyse ağlamak üzereydi, ama gözyaşlarını bastırıp soylu bir kararlılıkla kalabalığa meydan okumaktaydı. Ancak alaylar ve aşağılamalar bitmek bilmiyordu; sonunda prens daha fazla dayanamadı:

"Bana bakın kendini bilmez, cahil herifler, bir kez daha söylüyorum," diye bağırdı, "Galler Prensiyim ben! Burada kırk yıl beklesem ve aranızda bana yardım elini uzatacak, bir çift güzel söz söyleyecek tek bir kul çıkmasa da bir kadem bile geri adım atmayacak, sonuna kadar direneceğim!" diye bağırdı.

"İster prens ol ister dilenci, görüyorum ki pek cesur bir delikanlısın, korkma seni arkadaşsız bırakacak değilim! İnanmıyorsan işte kanıtı, bak yanındayım; tüm ülkeyi gezsen de Miles Hendon'dan daha iyi bir dost bulamazsın hem. Çeneni boşuna yorma küçük dostum, bu lağım kaçkınlarının dilinden en iyi ben anlarım!"

Bu sözlerin sahibi gerek giysileri, gerek konuşması, hali ve tavrıyla Don Ceasar de Bazan'ın[4] sahneden fırlamış hali gibiydi. Uzun boylu, iri cüsseli, güçlü kuvvetli bir adamdı yeni gelen. Üzerindeki ceket ve kısa tulum, yer yer aşınmış olsa da, kaliteli şeylere benziyordu; ancak üzerindeki altın sırmalar pek fena eprimiş, yakaları iyice akmış, tavsamış şapkasının da tüyü kırılmıştı üstelik, bu haliyle pek hırpani, pek perişan görünüyordu doğrusu; belinin bir yanında paslı kınıyla kılıcı sarkıyordu; kabadayı tavırları ilk bakışta asker olduğu izlenimini veriyordu. Bir masal kahramanını andıran bu tuhaf görünümlü adamın sözleri kalabalık tarafından büyük bir tezahüratla karşılandı. "Hey, bu da kılık değiştirmiş bir başka prens olmasın sakın!" diye

bağırdı biri, diğerleri "Ağzından çıkanı kulağın duysun ahbap, herifçioğlunun şakası yok!", "Amanın, yalanı yok, gözünden belli,", "Alın şu oğlanı elinden, atın yalağa!" diye bağırıyor, her kafadan bir ses çıkıyordu.

Bu sözlerle galeyana gelen bir aklı evvel aniden uzanıp prensi kolundan kavrayıverdi; ama yabancı durur mu, gözle kaş arasında kılıcını sıyırıp öyle bir çullandı ki üzerine, beriki ne olduğunu anlayamadan paldır küldür yere kapaklandı. Derken bir anda yabancının etrafını saran çılgın kalabalık "Gebertin şu köpeği! Vurun, parçalayın!" diye bağırmaya başladı; beriki ise sırtını duvara vermiş, yaklaşanın gözünün yaşına bakmadan, elinde kılıcı çılgınlar gibi sağa sola savuruyordu. Yere serdiği kurbanlar sağa sola saçılmıştı, ama serseri tayfası yılmamış, gözü dönmüş bir öfkeyle yerde yatanların üzerinden atlayarak prensin gözü pek koruyucusuna saldırmaya hazırlanıyordu. Adamın dakikaları sayılıydı, korkunç akıbet an meselesiydi. Derken tam o sırada tiz bir borazan sesi yırttı ortalığı, hemen ardından da çığırtkanların sesi duyuldu:

"Kralın ulaklarına yol verin!" Hemen ardından bir süvari bölüğü tozu dumana katarak kalabalığın ortasına daldı, serseri takımı korku içinde çil yavrusu gibi dağılıverdi. Bunu fırsat bilen cesur yabancı prensi kolundan tuttuğu gibi saldırgan kalabalıktan uzaklaştırdı.

Biz dönelim Meclis Sarayı'na. Dans ve eğlencenin kulakları sağır eden gürültüsü bir anda tiz bir borazan sesiyle kesiliverdi. Kimseden çıt çıkmıyordu şimdi, ortalığa derin bir sessizlik çökmüştü; tam o sırada salonda bir ses - saraydan gelen ulağın sesi- çınladı, herkes sus pus olmuş merak içinde yapılacak açıklamayı bekliyordu. Ulak büyük bir ciddiyetle ilan etti:

"Kral öldü!"

Salonda bulunanlar, sanki sözbirliği etmişçesine büyük bir keder içinde başlarını öne eğdiler; birkaç saniye derin bir sessizlik içinde kaldılar, sonra dizlerinin üzerine çöküp ellerini Tom'a doğru kaldırarak, binayı yerinden sarsacak kadar güçlü bir sesle hep birden haykırdılar:

"Yaşasın kral!"

Zavallı Tom ise şaşkın gözlerle bu inanılmaz manzaraya baktı bir süre, derken bakışları hemen yanında diz çökmüş bekleyen prenseslere, oradan da Hertford Kontu'na kaydı. O sırada yüzü, sanki aklına bir şey gelmiş gibi birden aydınlandı. Lord Hertford'a doğru eğilerek alçak sesle:

"Bana namusunuz ve şerefiniz üzerine doğruyu söyleyin şimdi! Burada şu anda bir emir verecek olsam ve bu emrin yalnız ve yalnızca kralın yetkileri dahilinde bulunan ve hiç kimsenin karşı koyamayacağı bir emir olduğunu, hiç kimsenin karşı çıkamayacağını ve derhal yerine getirileceğini garanti eder misiniz?"

"Bu topraklar üzerinde yaşayan hiçbir canlı size karşı çıkamaz majesteleri! Siz artık İngiltere'nin tek hükümdarısınız, siz İngiltere Kralısınız – sözünüz kanundur!"

Bunun üzerine Tom sesinde yepyeni bir heyecan ve kararlılıkla konuştu:

"O halde kralın yeni kanunu merhametin sesi olsun ve bundan sonra kimsenin kanı dökülmesin! Haydi ayağa kalkın ve gidin hemen! Derhal Kule'ye gidip, kralın Norfolk Dükü'nün öldürülmemesine karar verdiğini söyleyin!"

Bu sözler bir anda ağızdan ağıza hızla yayılarak meclis sarayının salonlarına taştı, Lord Hertford kralın huzurundan hızla ayrılırken içerdeki kalabalık muazzam bir haykırışla inliyordu:

"Kanlı dönem sona erdi! Çok yaşa Kral Edward, çok yaşa İngiltere Kralı!"

XII. BÖLÜM

PRENS VE KURTARICISI

Miles Hendon ve küçük prens çılgın kalabalıktan yakayı kurtarır kurtarmaz, kendilerini nehre inen dar sokaklardan birine attılar. Londra Köprüsü'ne varana kadar, neyse ki hiçbir engelle karşılaşmadılar; sonra yeniden kalabalığa daldılar, Hendon ne olur ne olmaz diye prensin -yani, kralın- koluna sıkıca yapışmış, bir an bile bırakmıyordu. Büyük haber çoktan duyulmuştu, herkes aynı şeyi konuşuyordu, böylece zavallı çocuk da haberi aynı anda birçok kişiden duymuş oldu – "Kral ölmüş!" diyorlardı hep bir ağızdan. Zavallıcık, bu sözleri duyunca kalbi duracak gibi oldu, tir tir titremeye başladı. Kaybı çok büyük; acısı derindi; kaybettiği insan kimselere merhamet göstermeyen, dediğim dedik bir zorba da olsa, oğluna her zaman müşfik ve nazik bir baba olmuştu. Gözlerine hücum eden yaşlardan çevresini doğru dürüst göremiyordu. Bir an Tanrı'nın en yalnız, en gariban ve en perişan kulu olduğunu düşündü – tam o sırada gecenin karanlığını bıçak gibi yırtan yeni bir haykırış duyuldu:

"Yaşasın Kral Altıncı Edward!"

Bu sözleri işiten prensin gözlerinde bir an şimşekler çaktı, göğsünün gururla kabardığını hissetti. "Ah," dedi kendi kendine, "ne muazzam ve ne tuhaf bir duygu – kral oldum!"

Ahbap çavuşlar köprü üzerinde ağır adımlarla kalabalığı yararak yürüyorlardı. Altı yüz yıldan beri şehrin en kalabalık ve en gürültülü noktalarından biri olarak hâlâ dimdik ayakta duran Londra Köprüsü, her iki yanında nehrin bir yakasından öte yakasına dek yan yana dizilmiş dükkânları ve üst katlarında pek çok aileyi barındıran iki gözlü fakirhaneleriyle oldukça ilginç bir yerdi. Üzerindeki çok sayıda han, birahane, fırın, tuhafiyeci, bakkal ve dokuma eviyle başlı başına bir şehir gibiydi, hatta bir kilisesi bile vardı. Nehrin her iki yakasında tepeden baktığı komşuları -Londra ve Southwark- da fena semtler sayılmazdı aslında, ama gerisi, şu sefalet yuvası varoşları olmasa daha iyi olurdu tabii. Aslına bakarsanız, kendi başına apayrı bir işletme gibiydi Köprü; yaklaşık sekiz kilometre uzunluğunda, daracık tek bir sokak üzerinde neredeyse bir köy nüfusu kadar insan barındıran, herkesin birbirini ve elbette

en ufak aile sırlarına dek, her şeyi bilecek kadar içli dışlı yaşadığı bir yerdi. Hatta kendine göre -nesillerden beri kasaplık, bakkallık, fırıncılık yapan, ıvır zıvır satan eski ailelerin oluşturduğu- bir soylu sınıfı bile vardı; bu aileler beş-altı yüz yıldır aynı dükkânları işletmekteydiler; ilk kurulduğu günden beri, hakkındaki en acayip söylentilere varıncaya dek köprünün bütün tarihini biliyorlardı; ayrıca da köprü diliyle konuşur, köprü kafasıyla düşünür, yalan söyleyecek olduklarında da aynen köprünün kendisi gibi upuzun, dolambaçsız ve sağlam yalanlar bulurlardı. Tam anlamıyla dar kafalı, cahil ve kendini beğenmiş denecek türden insanlardı bunlar. Bu köprünün üzerinde doğar, büyür, yaşlanır ve hatta, Londra Köprüsü'nden başka bir yere adım atmamış olarak göçerlerdi öteki dünyaya. Hal böyle olunca da, burada oturanlar gece gündüz demeden, bağıra çağıra geçip giden sonu gelmez kalabalıkları, kulakları sağır eden kişnemeleri, böğürtüleri, melemeleri ve toynakların gök gürültüsünü andıran boğuk gümbürtüsünü dünyanın en muazzam hazinesi, kendilerini de bütün bu hazinelerin sahibi sanırlardı. Aslında düşünülecek olursa, haksız da sayılmazlardı doğrusu, çünkü ne vakit bir fener alayı ya da şehre dönen bir halk kahramanı için şenlikler düzenlenecek olsa hep burada yapılır, onlar da her seferinde böyle bir yere sahip olmanın gurunu evlerinin pencerelerine çıkarak gösterirlerdi. Ayrıca sağlı sollu dizilmiş görkemli sütunları ve göz alabildiğine uzanan dümdüz yoluyla, fener alayları için Köprü'den daha uygun bir yer mi vardı sanki?

Köprü'de doğup büyüyen biri için başka bir yerde yaşamak sıkıntıdan ölmek demekti. Eskilerin anlattığına göre, bir zamanlar adamın biri, yetmiş bir yaşına geldiğinde Köprü'yü terk edip hayatının geri kalan kısmını köylük yerde geçirmek istemiş. Gelgelelim gittiği yerde etraf o kadar sessiz ve bu sessizlik o kadar yoğun, sinir bozucu, hatta canından bezdiren bir sessizlikmiş ki, adamcağız yatağında sürekli sağa sola dönüyor, geceleri bir türlü uyuyamıyormuş. Sonunda canına tak etmiş; uykusuzluktan bir deri bir kemik, kadidi çıkmış vaziyette tekrar Köprü'ye, evine dönmüş; döner dönmez de yatağına uzanıp, Londra Köprüsü'ne vuran nehir sularının uğultusunu, patlayan dalgaların gümbürtüsünü dinleyerek derin bir uykuya dalmış ve güzel rüyalara yeniden kavuşmuş.

Size anlatmakta olduğumuz olayların geçtiği yıllara dönecek olursak, o yıllarda Köprü'nün gelecek nesiller için hayli öğretici bir işlevi daha olduğunu unutmamak gerekir – ki, bu da, köprü girişlerinin üst kısmındaki demir mızrakların ucunda görenlere ibret olsun diye asılı duran, dönemin tanınmış

kişilerine ait, çürümekten mosmor kesilmiş kafataslarıdır. Ama bizim konumuzla bir ilgisi bulunmadığından bu noktayı es geçiyoruz.

Hendon Köprü'de, ufak bir handa kalıyordu. Küçük dostuyla birlikte tam hanın kapısına yaklaşmıştı ki, kaba bir ses duyuldu:

"Vay küçük bey, sonunda teşrif ettiniz demek! Ama bu sefer kaçamayacaksın elimden, sakın aklına getireyim deme, kemiklerini kırar öyle bir un ufak ederim ki, kaçmak neymiş anlarsın" diye konuşan John Canty idi bu; yakalamak için hızla çocuğun üzerine atladı.

Ama bu kez karşısında Miles Hendon vardı, adama dönerek:

"Ağır ol bakalım ahbap!" dedi, "Ne bu afra tafra? Bu delikanlı senin neyin oluyor bakalım?"

"Eğer başkalarının işine burnunu sokmaksa niyetin, söyleyeyim: oğlum oluyor."

"Yalan söylüyor," diye haykırdı küçük kral öfkeyle.

"Aferin, cesur çocukmuşsun, o minicik kafan keçileri kaçırmış olsun ya da olmasın, ben sana inanıyorum delikanlı. Bu haydut herif de ister baban olsun, ister olmasın, hiç fark etmez, seni benden alıp dövemeyecek, bunu böylece sok kafana. Benimle kalmak istiyorsan kalabilirsin, sakın korkma!"

"Evet, evet... sizinle kalmak istiyorum, bu adamı tanımıyorum bile, ondan nefret ediyorum. Ölürüm de gitmem onunla!"

"Öyleyse mesele kalmadı, konuşacak bir şey yok."

"Göreceğiz bakalım," diye bağıran John Canty, Hendon'u bir kenara iterek çocuğu yakalamaya çalıştı; "zorla da olsa alacağım onu..."

"Seni gidi leş kargası seni, eğer bu çocuğa dokunacak olursan, doğduğuna pişman ederim seni!" diye kılıcına davranan Hendon, bir hamlede adamın önünü kesti. Canty hemen geri çekildi. "Bana bak," diye devam etti Hendon, "ben bu delikanlıyı senin gibi serserilerin elinden kurtarıp aldım himayeme, yoksa çoktan haklamışlardı zavallıyı; şimdi senin gibi bir serseriye teslim edeceğimi sanıyorsan avucunu yalarsın. İster babası ol, ister olma -hoş, yalan söylediğine eminim ya, neyse- senin gibi bir zorbanın eline düşeceğine, ölmesi evladır. Haydi şimdi bas git yoluna, ne seninle laf yarıştırmaya hevesim ne de daha fazla sabır göstermeye niyetim var, bilesin!"

Bunun üzerine geri çekilmek zorunda kalan John Canty, hasmına tehditler ve küfürler savurarak uzaklaşıp kalabalığa karıştı. Hendon hancıdan derhal yemek yollamasını isteyerek, bir koşuda üç kat yukarıdaki odasına fırladı. Birkaç tane kör mumun zar zor aydınlattığı, kırık dökük eşyalardan oluşan tam bir gariban odasıydı burası. Adeta sürüklenerek soluğu yatağın yanında alan küçük kral uzandığı yere öylece yığılıp kaldı, yorgunluktan ve açlıktan neredeyse bayılmak üzereydi. Önceki geceden beri gün boyu -öyle ya, şimdi saat sabahın üçü olmuştu neredeyse- ayaktaydı ve hâlâ boğazından bir lokma yemek geçmemişti. Uykulu uykulu:

"Lütfen sofra hazır olunca çağırınız beni!" diye mırıldandıktan hemen sonra tekrar derin bir uykuya daldı.

Hendon yüzünde muzip bir gülümsemeyle:

"Şu küçük dilenciye de bakın hele, selamsız sabahsız hiç tanımadığı birinin odasına girip kendi malıymış gibi yatağa uzam veriyor, ne bir lütfen ne bir izin isteme! Saçma sapan sayıklamaları arasında Galler Prensi olduğunu söylüyordu, bayağı da cesurdu kendini savunurken. Zavallı küçük fare, kimi kimsesi de yok, kafasına vura vura aklını başından almışlar belli ki. Tamam o halde, dostu ben olurum öyleyse; hayatını kurtardım ne de olsa, güçlü bir bağ oluştu aramızda, lafını esirgemeyen bu küçük serseriye şimdiden kanım ısındı bile. Helal olsun! O alçak serserilere tam bir asker gibi nasıl da cesaretle karşı koydu ama! Şimdi bütün dertlerinden ve acılarından uzakta uyurken yüzü nasıl da güzel, nasıl da tatlı ve kibar. Onu ben eğiteceğim, evet, onu bu illetten kurtaracağım, aynen öyle, ona ağabeylik edecek, himayeme alacağım, onu ben koruyup gözeteceğim artık; hele bir canını yakmaya ya da şerefiyle oynamaya kalksınlar, doğduklarına pişman ederim alçakları!"

Sonra da eğilip oğlana derin bir şefkat ve ilgiyle baktı, usulca yanağını okşadı, güneş yanığı kocaman elini uzatıp küçüğün alnına düşen bukleleri düzeltti. Oğlan hafifçe kıpırdandı. Hendon kendi kendine:

"Şu yaptığıma bak, çocukcağızı burada öylece üstü açık yatırmak reva mı? Üşütüp hasta olacak zavallıcık. Ne yapsam acaba? Kaldırıp yatağın içine sokmaya çalışsam uyanacak, oysa uykuya o kadar ihtiyacı var ki!"

Üzerine örtecek bir şey bulmak için etrafına bakındı, ama hiçbir şey yoktu, o da çaresiz ceketini çıkarıp çocukcağızın üzerine serdi, "Ben nasıl olsa alışkınım üstüm açık uyumaya, soğuk da neymiş, vız gelir bana," diye mırıldandı – sonra

da eskiden yaptığı gibi kendi kendine konuşarak odada bir aşağı bir yukarı hızlı hızlı gezinmeye koyuldu, bu kanını harekete geçirecek, ısınmasını sağlayacaktı.

"Galler Prensi olmaktan söz ettiğine göre belli ki aklı dumura uğramış; yoksa Galler Prensi'nin burada olması mümkün mü? Hem zaten o olduğunu söylediği kişi de prens değil ki artık, kral oldu – anlaşılan bu zavallıcık kalan azıcık aklını da prense takmış, onu sayıklar durur, oysa prens artık kral olduğuna göre kendisinin de kral olduğunu iddia etmesi gerekmez mi?.. Eğer hâlâ hayatta olduğunu bilsem onu alır babamın yanına, tam yedi yıldır zindan azabı çektiğim gurbet ellerde, kendisinden tek bir haber bile alamadığım baba ocağına götürürdüm, babacığım beni kırmaz, bu biçareye kucak açardı mutlaka; iyi kalpli erkek kardeşim Arthur da esirgemezdi cömertliğini, öteki kardeşim Hugh – ah, evet ya, eğer o kurnaz tilki, o canavar hele bir yoluma çıkmaya kalksın, kafasını kırmazsam bana da Hendon demesinler! Evet, gitmeliyiz buradan – hem de vakit kaybetmeden."

O sırada odaya, elinde dumanı tüten yemek tepsisiyle bir uşak girdi, tepsiyi ufak yemek masasının üzerine bıraktı, iskemleleri de yerleştirdikten sonra, bütün ucuz hanlarda adet olduğu üzere müşterileri kendi başlarının çaresine bakmaları için odada bırakarak dışarı çıktı. Ardından çarpan kapının gürültüsüne uyanan çocuk telaşla doğrulup oturdu, memnun bakışlarla etrafı süzdü; ama çok geçmeden bir keder çöktü yüzüne, kendi kendine:

"Hay aksi, rüya değilmiş meğer, mahvoldum!" diye mırıldandı. Derken gözleri önce üzerindeki cekete, sonra da ceketin sahibi Hendon'a kaydı, adamın kendisi için yaptığı fedakârlığı kavrayınca yumuşacık bir sesle:

"Bana çok iyilik ettiniz, hem de çok. Alın, siz giyin bu ceketi – benim ona ihtiyacım yok," dedi.

Sonra da doğrulup kalktı, odanın köşesinde duran leğene giderek beklemeye başladı. Hendon neşeli bir sesle: "Bak şimdi kendimize ne güzel bir ziyafet çekeceğiz; sıcacık, nefis yemekler bizi bekliyor, üzerine de güzel bir uyku çektin mi kendine gelirsin küçük dostum, bak, korkacak hiçbir şey kalmadı artık!"

Çocuk cevap vermedi, şaşkın ama bir şey bekler gibi bakıyordu yalnızca; gözünü iri yarı şövalyeden ayırmadan, sanki biraz da kızgınlıkla bakıyordu.

Hendon şaşırarak:

"Bir şey mi oldu?" diye sordu.

"Yıkanmak istiyorum beyefendi."

"Ya, öyle mi? İstediğin buysa Miles Hendon'dan izin alman gerekmez canım. Keyfine bak sen, konuğumsun, neyim varsa senindir, kendi malınmış gibi kullan."

Ancak çocuk hâlâ hiç kıpırdamadan dikilmiş duruyordu, bir süre sonra ayağını hafifçe yere vurdu, sabırsızlandığı belliydi. Hendon artık iyice şaşırmış bir haldeydi.

"Ya sabır, gene ne var?"

"Lütfen konuşmayı kes de elime su dök!" dedi beriki.

Boğazına kadar yükselen kahkahayı büyük bir gayretle bastırmayı başaran Hendon:

"Azizler adına, hayran olmamak elde değil!" diye kendi kendine söylenerek hızla yürüyüp karşısındaki küstah ufaklığın emrini yerine getirdi, sonra da adeta aptallaşmış halde, kımıldamadan yanında beklemeye başladı, çok geçmeden, "Durma, havluyu ver!" emriyle aklı başına geldi. Çocuğun burnunun dibinde durmakta olan havluyu alıp tek kelime etmeden çocuğa uzattı. Derken yıkanma sırasının kendisine geldiğini düşünerek o tarafa seğirtti, ama işini görürken bir de baktı ki, himayesine aldığı çocuk çoktan sofraya kurulmuş, yemeye hazırlanıyor! Yıkanma faslını neşe içinde çarçabuk tamamlayan Hendon, sonra da gidip masadaki diğer iskemleyi kendine doğru çekerek tam oturmaya hazırlanıyordu ki, çocuk kızgın bir sesle:

"Sakın ha!" diye bağırdı, "Yoksa kralın huzurunda oturmaya nasıl cüret edersin?"

Azarı yiyen Hendon bu kez iliklerine dek titrediğini hissetti. "Vay canına," diye söylendi kendi kendine, "zavallıcık, yakalandığı illet basbayağı olaylara ayak uyduran cinstenmiş meğer! Gelişen olaylara göre hemencecik yenilemiş kendini, şimdi de *kral* olduğunu hayal ediyor. Heyhat, bu soytarılığa ayak uydurmaktan başka yapacak bir şey yok, yoksa bakarsın beni de Kule'ye yollamaya kalkar."

Bu düşünce hoşuna gitmişti, böylece iskemleyi tekrar iterek eski yerine yerleştirdikten sonra kralın oturduğu iskemlenin arkasında geçip elinden geldiğince saray adabını taklit etmeye çalışarak hizmet etmeye başladı.

Yemeğini yerken ruhen ve bedenen keyfi yerine gelen kral bir süre sonra her

zamanki ciddiyetinden sıyrılmaya başladı; şimdi sanki sohbet etmeye can atar gibi bir hali vardı.

"Eğer doğru hatırlıyorsam, adının Miles Hendon olduğunu söyledin, yanılıyor muyum?" diye sordu.

"Evet efendimiz," diye yanıtladı beriki, bir yandan da, "Eğer bu zavallının hastalığına çare olacaksam onunla efendim, majesteleri diye konuşmalı, hürmette kusur etmemeli, giriştiğim oyunu eksiksiz oynamalıyım, yoksa kaş yapayım derken göz çıkarmış olurum, emeklerim de heba olur," diye geçiriyordu aklından.

İkinci şarap kupasıyla birlikte biraz daha tava gelen kral, sonunda:

"Seni daha yakında tanımak isterdim doğrusu – bana kendinden bahset," diye buyurdu, "tavırlarında pek kibar, pek asil bir yan var, yoksa soylu bir aileden mi geliyorsun?"

"Haklısınız majesteleri, doğrusu ailem, azıcık ucundan da olsa asil sayılır. Babam bir barondur, yani şövalyelikten dolayı verilen şu en düşük asalet unvanlarından birine sahiptir. Kent'te, Monk's Holm'da bulunan Hendon Konağı'nın sahibi Sir Richard Hendon'dır kendisi."

"İsmini çıkaramadım nedense. Ama sen devam et lütfen – anlat her şeyi."

"Doğrusu anlatacak pek fazla bir şey yok majesteleri, neresinden baksanız en fazla yarım saat kafa ütüleyecek bir hikâye. Babam Sir Richard çok varlıklı ve son derece cömert bir adamdır. Annem ben daha küçükken ölmüş. İki erkek kardeşim var, benden yaşça daha büyük olanın adı Arthur, babamız gibi soylu bir ruhu vardır; küçük olan Hugh ise alçağın biridir, açgözlü, kalleş, ahlaksız, hilekâr – sizin anlayacağınız aşağılık herifin tekidir. Doğduğu günden beri öyleydi zaten, on yıl önce son defa gördüğümde on dokuz yaşındayken de su katılmamış namussuzun biriydi, ben o sırada yirmi, Arthur ise yirmi iki yaşındaydı. Bir de kuzinimiz Lady Edith var tabii -o sırada on altısındaydı daha- çok güzel, nazik, iyi yürekli bir kızdı, bir kontun biricik çocuğu, ailesinin son temsilcisiydi, büyük bir serveti ve soylu bir adı vardı. Vasisi babamdı. Ben onu çok severdim, o da beni çok severdi ama, daha doğduğu gün beşik kertmesiyle Arthur'a nişanlanmışlardı kızcağızı; Sir Richard ise yeryüzünde sözünden dönecek son adamdır doğrusu. Ne var ki Arthur başka bir kıza aşıktı, bu yüzden bize saadetler dilemekten başka yapacak bir şeyi kalmamıştı, zamanla her şey yoluna girecek, arzularımız gerçekleşecekti nasılsa, canımızı sıkmamalıydık.

Hugh ise, her ne kadar Lady Edith'e aşık olduğunu iddia etse de aslında kızın servetine aşıktı – ama Hugh'un adetiydi bu, ağzından çıkanla aklından geçen birbirine uymazdı çoğu zaman. Ama bu sefer fena çuvalladı, kıza işlemedi yalanları; babam ise, ailenin en küçüğü olduğundan ve herkesçe nefret edilen biri olduğu için acır, her dediğine inanırdı -hoş bu hep böyle olmuştur zaten, ne zaman ki bu iki özellik aynı çocukta bir araya gelmişse, ailenin göz bebeği olmuştur; o da öyleydi, ayaküstü bin bir yalan söyler, tatlı dille insanları öyle bir kandırırdı ki, sormayın- doğrusu bu vasıflar bir araya gelince, hele ki karşınızda sizi kayıtsız şartsız sevmeye hazır biri de varsa, geçmiş ola, aşkın gözü gerçekten de görmemeye başlar bir anda. Bendenize gelince, tam bir haylazdım doğrusu – hatta itiraf etmek gerekirse, zirzopun tekiydim, ama öyle kötü bir haylazlık değildi benimkisi, gençliğin verdiği masum, keskin sirke misali kendinden başka kimseye zararı dokunmayan bir serseriydim aslında, yoksa ne kimsenin şerefiyle oynadım ne de kendi şerefimi lekeleyecek bir suça bulaştım.

Gelgelelim bu durum bizim Hugh'un ekmeğine yağ sürdü tabii -yani demem o ki, Arthur'un bir iyi bir kötü giden sağlık durumunu da göz önüne alınca, en iyisi benim yoldan çekilmem olacaktı- ama gerisi uzun hikâye, efendimiz, canınızı sıkmayayım, anlatmaya değmez. Uzun lafın kısası, bizim hain Hugh, işlediğim ufak tefek kusurları allayıp pullayıp öyle bir anlattı ki evdekilere, sonunda herkesin gözünde beni suçlu duruma düşürmeyi başardı; üstelik bunu nasıl yaptı biliyor musunuz? Bir gün daireme girip -tabii ki kendi eliyle oraya önceden koyduğu- bir ipek urgan buldu, sonra da konaktaki uşakların ve düzenbaz yandaşlarının da tanıklığıyla, babam dahil herkesi kandırarak onları, üstelik de babama karşı gelerek, Lady Edith'i kaçırma ve sözüm ona kendisiyle evlenme planları yaptığıma inandırdı.

Bunun üzerine, üç yıl evden ve ülkeden uzak kalmanın serseri oğlunun aklını başına getireceğini düşünen babam beni orduya yazdırdı. Bitip tükenmek bilmeyen bu cezanın büyük bir bölümünü savaşlarda geçirdim, çok büyük arbedeler atlattım, aç, susuz kaldım, başıma gelmeyen kalmadı; sonunda katıldığım son çarpışmada esir düştüm, yedi yıl boyunca gurbet ellerde bir zindanda çürüdüm. Ama sonunda, aklım ve cesaretim sayesinde hürriyetime yeniden kavuştum, sonra da hemen buraya döndüm. Sizin anlayacağınız, ülkeye yeni ayak bastığım için ne cebimde beş kuruşum, ne de bunca yıl Hendon Konağı'nda olup bitenden haberim var. İşte efendim, naçizane hayat hikâyem bundan ibaret!"

Küçük kralın gözleri öfkeden çakmak çakmak olmuştu:

"Sana iğrenç bir iftira atmışlar!" diye haykırdı, "Ama tasalanma, hakkını almanı sağlayacağım, Tanrı şahidim olsun ki yapacağım bunu! Kralın emri emirdir!"

Miles'ın anlattıklarıyla galeyana gelen küçük kral dayanamayıp son günlerde yaşadıklarını bir bir anlatmaya başladı; beriki bütün hikâyeyi hayretten fal taşı gibi açılmış gözlerle dinledi. Çocuk hikâyesini bitirdiğinde Miles kendi kendine:

"Vay canına, amma da hayal gücü varmış bizimkinde!" diye düşündü, "Gerçekten de eşi benzeri bulunmaz bir zekâ; yoksa, deli ya da akıllı, ne olursa olsun insanın böyle bir illet yüzünden bu kadar şaşırtıcı bir hikâye çıkarması olur şey değil doğrusu. Zavallı minik çılgın, inan olsun, yaşadığım sürece onu kimsesiz ortalarda bırakmayacağım. Hiç yanımdan ayırmayacak, onu evladım, minik can yoldaşım bileceğim. Hem, gün gelecek iyileşecek de -evet efendim, aynen öyle olacak- sonra şerefli bir şöhreti olacak ve ben de o vakit gururla: 'Evet, o benim oğlumdur; onu bulduğumda evsiz barksız, sersefil bir dilenciydi, ama ben ondaki cevheri hemen fark ettim ve bir gün şan şeref sahibi bir erkek olacağını daha o zaman anladım -dikkatli bakın ona, iyice bakın- dememiş miydim ben size?' diyeceğim."

Kral son derece ölçülü ve sakin bir sesle:

"Beni bunca beladan ve rezillikten sen kurtardın, bir bakıma hayatımı ve tacımı bağışladın bana. Böyle önemli bir hizmetin mükâfatı da yüksek olmalı. Ne dilersen dile benden, hükümdarlığım dahilinde arzu ettiğin şey ne ise, senindir," dedi.

Bu olağanüstü ihsan Hendon'un daldığı düşüncelerden uyanmasına neden oldu. Tam, yaptığının o kadar da abartılacak bir şey olmadığını, kralın tebaasından kim olursa olsun herhangi birinin de aynı şeyi yapacağını, katiyen bir mükâfat beklemediğini söyleyerek bu ihsanı geçiştirmek üzereydi ki, aklına bir şey geldi, birkaç dakika bu konuyu düşünmek için kraldan izin istedi; bu isteği anlayışla karşılayan kral, böylesi önemli bir konuyu aceleye getirmenin hata olacağını söyleyerek ona hak verdi.

Miles birkaç dakika etraflıca düşündükten sonra kendi kendine, "Evet," diye konuştu, "yapılacak en akıllıca şey bu -yoksa işin başka çıkarı da yok zaten- hele şu son bir saattir çektiğim sıkıntıdan sonra daha fazla mücadele edemeyeceğim açık. Evet, bu isteğimi dile getirmek en iyisi, isabet ki, aptallık edip bu

bulunmaz fırsatı kaçırmadım." Sonra diz çökerek konuştu:

"Majesteleri, benim naçiz hizmetimden, daha doğrusu tebaanızdan herhangi birinin da seve seve yerine getireceği bu basit görevden söz etmek bile gereksiz, ancak majesteleri mutlaka bir mükâfatı layık görüyorlarsa ve majestelerince de uygun bulunursa, o vakit belki küçük bir ricada bulunmaya cüret edebilirim. Efendimiz kral hazretlerinin de çok iyi bildikler gibi, bundan yaklaşık dört yüz yıl önce majesteleri merhum İngiltere Kralı John ile Fransa Kralı arasında, Takdir-i İlahi olarak adlandırılan bitmek bilmez anlaşmazlığın çözümü için, her iki taraftan seçilecek birer kahramanın karşı karşıya gelerek düello etmesine karar verilmişti. Derken sonunda söz konusu iki kral, olaya şahitlik ve hakemlik etmek üzere çağrılan İspanya Kralı ile bir araya geldiler; ne var ki, Fransa'nın, bütün görkemiyle arz-ı endam eden kahramanını görünce derhal bu fikirden vazgeçtiler. Ancak bu karar, son derece önemli sayılan bir davanın İngiltere tarafından hükmen kaybedilmesi anlamına geliyordu. O sırada İngiltere'nin en güçlü savaşçılarından biri olan Lord de Courcy ise tüm malını, mülkünü ve şerefini kaybetmiş olarak yıllardır Kule'de çile doldurmaktaydı. Taraflar bu işi için ona teklif götürdüler, o da kabul etti, ama düello alanına geldiğinde bu dillere destan savaşçının cüssesini görür görmez korkudan ödü patlayan Fransız hemen o anda tabanları yağlayıp kaçmaya başladı; böylece Fransa Kralı davayı kaybetmiş oldu. De Courcy'ye bütün unvanlarını ve malını mülkünü geri veren Kral John:

'Dile benden ne dilersen, krallığımın yarısını bile istesen dileğin derhal yerine getirilecektir,' dedi; ama De Courcy, şu anda tıpkı benim yaptığım gibi diz çökerek dedi ki, 'O halde majesteleri, sizden dileğim odur ki, bundan böyle ve krallığınız var olduğu sürece, bana ve ardıllarıma siz majestelerinin ve ardınızdan gelecek İngiltere krallarının huzurunda başlığını çıkarmama imtiyazı tanınsın.' Bu imtiyaz, majestelerinin de bildiği üzere, kral tarafından kabul edildi; dolayısıyla yaklaşık dört yüz yıldır İngiltere krallarının huzurunda kendilerinden başka herkes başlığını çıkarmak zorunda kalırken, bu hanedanın ardılları hiçbir engelle karşılaşmaksızın, başlıklarını ya da miğferlerini çıkarmadan bulunabilme imtiyazını korudular[5]. Bu olayın bendeniz için de bir örnek teşkil etmesi uygun görülürse -her ne kadar herhangi bir mükâfatı hak edecek bir şey yapmış olmasam da- şu zavallı kulunuzun kendisi ve ardılları için majestelerinden tek dileği, bundan böyle sonsuza dek, İngiltere krallarının huzurunda oturabilme imtiyazına kavuşmaktan başka bir şey değildir."

Kral son derece ciddi bir tavırla karşılık verdi bu sözlere:

"Ayağa kalkın Sir Miles Hendon, kalkın şövalye," dedi Hendon'un kılıcıyla omuzlarına dokunarak, "kalkın ve yerinize oturun! Dileğiniz kabul edilmiştir. İngiltere var olduğu, bu topraklara tacımız ve tahtımız hükmettiği sürece imtiyazınız devam edecektir."

Daha sonra ayağa kalkan kral düşüncelere dalmış bir halde odada yürümeye başladı; bu arada güç de olsa iskemlesine oturmayı başaran Hendon kendi kendine, "Çok iyi akıl ettim doğrusu, bu fikir hayatımı kurtardı, yoksa bacaklarımda derman kalmamıştı. Eğer akıl edemeseydim, zavallıcık bu illetten kurtulana kadar kim bilir daha kaç hafta karşısında el pençe dikilip durmak zorunda kalacaktım kim bilir," diye düşünüyordu. Ardından da, "Şu işe bak," diye devam etti, "sonunda Rüyalar ve Hayaller Diyarı'na şövalye de oldun. Herhalde bundan daha tuhaf bir unvan bulamazdın, daha ne olsun, senin gibi bir herife daha iyisini verecek değillerdi ya! Yok, yok, gülmemeliyim; Tanrı saklasın, şimdi olmaz, çünkü bu olay benim için ne kadar saçma ise bu zavallıcık için o kadar *gerçek*. Aslında, bütün bunlar zavallı çocuğun iyilik dolu cömert ruhundan kopan şeyler, o bakımdan benim için de gerçek sayılır." Bir an duraksadıktan sonra: "Amanın, ya herkesin içinde beni bu uyduruk unvanla anmaya kalkışırsa? O şatafatlı unvanla şu döküntü giysiler de nasıl da uyuyor ya birbirine! Aman boş ver! Bırak, nasıl istiyorsa öyle yapsın, sonuçta onun yüzü gülünce benim de yüzüm gülmeyecek mi?"

XIII. BÖLÜM

PRENSİN KAYBOLUŞU

Derken iki ahbapçavuşun üzerine bir uyku çöktü. Kral:

"Çıkar şu paçavraları üzerimden," diye emretti.

Hendon hiç ses etmeden üzerindekileri sessizce çıkarıp oğlanı yatağına yatırdı, sonra da odanı geri kalan bölümüne bakarak kendi kendine, "Al işte, gene yatağıma kondu – yüce Tanrım, ne yapacağım ben şimdi?" Onun bir anlık duraksamasını fark eden kral tek kelimeyle olayı hallediverdi. Mahmur bir sesle:

"Sen de kapının dibinde yatıp bekçilik et," diye buyurdu, sonra da bütün dert ve sıkıntılarından uzak, derin bir uykuya daldı.

"Sevsinler seni, gerçekten de kral doğmalıymışsın!" diye homurdandı Hendon hayranlıkla, "Rolünü ne de güzel beceriyorsun."

Sonra da haline şükrederek kapının yanına, yere uzandı, bir yandan da:

"Yedi yıl boyunca yaşadıklarımın yanında bu hiç kalır aslında; neme lazım, durduk yerde yukarıdakine nankörlük edip günaha girmenin alemi yok," diye söyleniyordu.

Tan ağarırken uyuyabildi ancak. Öğleye doğru uyandı, her şeyden habersiz mışıl mışıl uyuyan çocuğun üstünü -usulcacık- açarak bir sicimle ölçüsünü aldı. Tam işini bitirdiği sırada kral uyandı, üşüdüğünü söyleyerek ona ne yaptığını sordu:

"Bitti bile majesteleri," diye yanıtladı Hendon, "benim dışarıda biraz işim var, ama çarçabuk döneceğim; siz uyumanıza bakın; daha uyumanız lazım. Başınızı da örttük mü tamamdır, hah, işte bakın, şimdi ısınırsınız."

Sözlerinin sonunu getiremeden kral derin uykuya dalmıştı bile. Ayaklarının ucuna basarak usulca odadan çıkan Miles daha otuz-kırk dakika bile geçmeden aynı sessiz adımlarla geri döndü, ama bu kez elinde tam oğlana göre, ucuz kumaştan biçilmiş, ama temiz ve mevsim koşullarına uygun, elden düşme bir esvapla bir çift pabuç vardı. Bir iskemleye ilişip elindekileri incelemeye başladı:

"Kesemiz dolu olsa daha uygun bir şey alabilirdik elbette," diyordu kendi kendine, "ama insan bizim gibi züğürt olunca elindekiyle yetinmesini bilmeli." Neşeli bir türkü tutturmuştu bir yandan da:

'Bizim orada bir kadın vardı,
kadın bizim orada yaşardı-'

"Rahatsız oldu galiba – e, bu kadar bağırınca olacağı budur tabii, çocukcağızın uykusunu bozmamak lazım, başından geçen onca olaydan sonra bitkin düşmüş zaten zavallıcık... Bu ceket gayet iyi durumda bence; sağından solundan birazcık daralttık mı, tamamdır. Şu parça daha iyi durumda hatta, mamafih ona da bir-iki dikiş atınca mis gibi olur... Hele pabuçlar, hem de sapasağlam, ayaklarını sıcacık tutar bunlar – ayağına geçirince biraz garipseyecektir herhalde, ama olsun, nerden bilsin zavallıcık, yaz-kış sokakları çıplak ayak arşınlamış... Keşke ekmek de iplik denen şu zımbırtı kadar ucuz olsaydı, öyle ya, insan bir-iki peniye yıl boyu karnını doyuracak kadarını alabilirdi Pekâlâ, ya şu iğne, inan olsun sudan ucuz. İyi de şu ipliği iğnenin deliğinden nasıl geçireceğim şimdi? Anamdan emdiğim süt burnumdan gelecek desene!"

Gerçekten de burnundan geldi, uzunca bir süre bütün erkeklerin yaptığı ve -görünen o ki- kıyamete kadar da aynı biçimde uğraşacağı gibi yaparak bir eliyle iğneyi tutmuş, öteki eliyle ipliği iğnenin deliğine sokmaya çalışıyordu; oysa kadınlar bunun tam tersini yapar, iğnenin deliğini ipliğe geçirmeye çalışırlardı. Önce iplikle birkaç kez deliği ıskaladı, derken tam deliğe denk getirmeyi becerdi, ama bu kez de iplik ikiye ayrıldı; ama yılmadı, sabırla çabalamaya devam etti, bu işi ordudayken pek çok kez yapmıştı. Sonunda başardı, ceketi dizlerinin üzerine güzelce yerleştirdikten sonra çalışmaya koyuldu.

"Hancıya parasını ödedim nasıl olsa -getireceği kahvaltı da ödendi zaten- elimizde kalanla iki eşek satın almaya bakar iş, bir de Hendon Konağı'na varana kadar iki üç günlük yol masrafı var tabii:

'Pek severdi kocasını...'

diye türküye devam ederken birdenbire acıyla bağırdı:

"Hay lanet! İğneyi tırnağımın dibine sapladım... Huyum kurusun, batırmadan olur mu hiç – ama sırası mı şimdi ya?.. Ama olsun, sen bana bakma ufaklık, bak göreceksin, hepsi geçecek! Öyle güzel günlerimiz olacak ki orada, derdin tasan kalmayacak:

'Kocasını öyle severdi ki,
lakin bir gün...'

"Dikişler de öyle azametli, öyle asil oldu ki," diyerek havaya kaldırdığı cekete hayranlıkla baktı, "değme terzi elime su dökemez doğrusu...

'Kocasını öyle severdi ki,
lakin bir gün adamın biri?..'

"Yaşasın, bitti işte; pek de güzel oldu, tam usta işi. Şimdi bizimkini uyandırayım hemen, suyunu dökeyim de yıkanıp, giyinsin hemen, karnını da doyursun bir an önce çıkalım yola, daha Southwark'a Tabard Hanı'nın oradaki pazara gideceğiz -majesteleri lütfedip kalkarlarsa tabii!-duymadı galiba-hey, majesteleri!- anlaşılan böyle olmayacak, yoksa zındıklık edip şöyle bir dokunsam majestelerinin kutsiyetine hıyanet etmiş olur muyum acep? Ne? Bu da ne?"

Örtüyü hızla çekip aldı, yatak boştu!

Şaşkınlıktan dili tutulmuş vaziyette bir süre öylece bakakaldı; derken birdenbire arkadaşının esvap diye giydiği partalların da gitmiş olduğunu fark etti, öfkeden çıldırmak üzereydi, avaz avaz hancıya seslendi. Tam o sırada elinde kahvaltı tepsisiyle bir uşak çıkageldi:

"Dökül bakalım hınzır herif!" diye gürledi Hendon, sanki savaş alanına dönmüştü yeniden, öfkeden gözü dönmüş bir şekilde adamcağızın üzerine öyle bir yürüdü ki, berikinin korkudan ve şaşkınlıktan neredeyse dili tutuldu. "Söyle nerede çocuk?"

Korkudan tir tir titreyen adamcağız kekeleyerek: "Daha siz yeni çıkmıştınız, muhterem efendim, koşa koşa bir delikanlı geldi buraya, dediğine göre çocuğu alıp derhal size getirmesini, köprünün Southwark ucunda beklediğinizi söylemişsiniz. Ben de delikanlıyı alıp buraya, odanıza getirdim; çocuğu uyandırıp mesajınızı ilettim, çocuk bu kadar erken uyandırdığım için önce biraz kızdıysa da hemen partallarını giyip delikanlıyla çıktı, giderken hâlâ söyleniyordu, dediğine göre, bir haberci yollamak yerine bizzat sizin gelmeniz daha uygun olurmuş, öyle dedi yani – sonra da..."

"Ah seni koca aptal! Vay salak, nasıl da kandırmışlar seni, hay cahil herif! Mamafih, gene de zavallıya bir zarar vermemiş olabilirler tabii. Yok canım, olmaz öyle şey. Gidip hemen peşlerine düşeyim bari. Sen şimdi çabuk sofrayı kur. Dur! Yatak örtüleri altında biri yatıyormuş gibi duruyordu – tesadüf

müydü bu?"

"Bilemiyorum efendim, ben delikanlının yatak örtülerini karıştırdığını gördüm ama – yani sizin çocuğu almaya gelen delikanlının efendim."

"Lanet olsun! Beni kandırmak için yapmışlar anlaşılan, vakit kazanmak istemişler. Bana bak! O gelen delikanlı geldiğinde yalnız mıydı?"

"Yalnızdı efendimiz."

"Emin misin?"

"Eminim efendim."

"Cevap vermeden önce bir düşün be adam -çalıştır saksıyı- acele etme hemen!"

Birkaç saniye düşündükte sonra uşak:

"Geldiğinde yalnızdı; ama şimdi düşününce hatırladım, tam da oğlanlar Köprü'ye adım attıkları sırada haydut kılıklı bir adam daha çıktı ortaya, arkalarından tam onlara doğru yaklaşıyordu ki..."

"Ne oldu be adam – söylesene?" diye gürledi Hendon sabırsızlıkla araya girerek.

"Tam o sırada kalabalıkta kayboldular, bir daha görmedim onları, tam o sırada ustam çağırdı, handa kalan kâtiplerden birinin ısmarladığı et unutulduğu için çok kızgındı, halbuki yemin ederim benim suçum değil, o konuda yeni doğmuş bir bebek kadar günahsızım..."

"Yıkıl karşımdan budala! Bak hâlâ konuşuyor! Kapa çeneni! Beni çıldırtmak mı senin niyetin? Dur! Nereye kaçıyorsun hemen? Bir saniye daha beklesen ölür müsün? Southwark tarafına mı gittiler, söyle?"

"Efendimiz, daha önce de söylediğim gibi, yemin ederim şu et konusunda yeni doğmuş bir bebek kadar..."

"Sen hâlâ burada mısın ahmak herif? Bak hâlâ konuşuyor! Çabuk defol karşımdan, yoksa ben seni yok etmesini bilirim." Bunun üzerine uşak hemen toz oldu. Arkasından rüzgâr gibi atılan Hendon, iki adımda uşağı geçip dışarıya, sokağa fırladı, bir yandan da kendi kendine söyleniyordu:

"Kaçıran babası olduğunu iddia eden o canavar herif olmalı. Ah benim minik, ah benim çılgın efendim, sana sahip çıkamadım -içim yanıyor, içim-

oysa seni ne çok sevmiştim. Ama hayır, olamaz, kaybolmuş olamazsın, Kutsal Kitap adına, Tanrı şahidimdir ki, kaybolmuş olamazsın, *olamazsın!* Olamazsın, çünkü yemin ederim ki, seni bulana dek her taşın altına bakacak, her yeri karış karış arayacağım. Zavallı çocuk, kahvaltısı da öylece kalmış -hoş, benim ki kaldı ya, olsun- yiyecek halim yok zaten-ne olacak, fareler yesin- çabuk, çabuk olmalı, acele etmeliyim, asıl önemlisi bu!" kalabalığı hızla yararak Köprü'de ilerlerken, uşağın söyledikleri hoşuna gitmiş olacak ki, kendi kendine:

"Bak sen, bir de söylenmiş beyefendi," diye mırıldandı, "hoş, yine de gitmiş oğlanın peşinden ya, o ayrı- ama bak, Miles Hendon çağırdı deyince hemen düşmüş peşine, ah be evlat- ben bilmez miyim malımı, çağıran başka biri olsa, hayatta gitmezdi!"

XIV. BÖLÜM

"LE ROI EST MORT, VIVE LE ROI"[6]

Aynı günün sabahı, şafak sökerken derin uykusundan ürpererek uyandı Tom Canty, gözlerini açtığında etraf karanlıktı. Kafasını karıştıran olayları anlamlandırmaya çalışarak bir süre sessizce yattı, sonra birden heyecan dolu ama temkinli bir sesle:

"Şimdi anladım, şimdi anladım!" diye haykırdı, "Tanrı'ya şükür, sonunda uyandım. Hoş gelsin neşe, defolsun hüzün! Hey, Nan, Bet! Atın üstünüzden samanları da yanıma gelin, açın kulaklarınızı, açın da, geceleri hayaletlerin çılgın hayallerle insanoğlunun aklını başından nasıl aldığını dinleyin!.. Hey, Nan, sana diyorum! Bet!.." Tam yanı başında bir gölge belirdi, derken bir ses: "Bir emriniz mi vardı efendimiz?" diye sordu.

"Emir mi?.. Hay aksi şeytan, ben bu sesi tanıyorum! Sen, çabuk söyle bana – kimim ben?"

"Siz mi? Doğrusu efendim, dün Galler Prensiydiniz, bugün ise, Tanrı uzun ömürler versin, İngiltere Kralı Edward'sınız majesteleri."

Tom başını yastıklara gömerek ağlamaklı bir sesle: "Heyhat! Rüya değilmiş meğer! Gidin başımdan iyi kalpli beyefendi, dinleniniz – beni acılarımla baş başa bırakın."

Tom tekrar uykuya daldı, neyse ki bu kez gördüğü güzel bir rüyaydı. Bir yaz günüydü, Goodman's çayırları denen yemyeşil bir yerde tek başına oynuyordu, karşısına birdenbire bir karış boyunda, kambur, upuzun, kızıl sakalları olan bir cüce çıktı ve "Şu kütüğün olduğu yeri kaz!" dedi. Cücenin dediğini yapan Tom kazdığı yerde pırıl pırıl parıldayan tam on iki gıcır kuruş buldu – bir servetti bu! Ama asıl müjde bu değildi, cüce bu kez de:

"Seni tanıyorum ben," dedi, "iyi bir çocuksun, mükâfatı hak ediyorsun, acıların son bulacak, alacağın asıl mükâfat günün sonunda gelip senin olacak. Bundan sonra yedi günde bir gelip kaz burayı, her seferinde şimdiki gibi, tam on iki gıcır kuruş bulacaksın. Ama sen sen ol, bu sırrı kendine sakla, sakın kimseye söyleme," dedi.

Derken cüce kayboldu, Tom da kazandığı mükâfatla Offal Court'a koşturdu, bir yandan da kendi kendine, "Artık her akşam babama bir *peni* veririm; o da bu parayı dilenip kazandığımı sanıp sevinir, böylece dayaktan da kurtulmuş olurum. Bir *peni* de bana onca şey öğreten rahibe, kalan dört *peniyi* de anneme, Nan'e ve Bet'e veririm. Bundan böyle ne açlık ne de fakirlik, hatta ne dayak ne de korku kalır."

Rüyasında nefes nefese sefil evine vardı Tom, sevinçten neredeyse ağlamak üzereydi, elindeki dört *peniyi* annesinin kucağına fırlatarak haykırdı:

"Bunlar sana! -Hepsi, bütün hepsi!- sana, Nan'a ve Bet'e getirdim – ayrıca da ne çaldım ne dilendim, namusumla kazandım."

Annesi sevinçten şaşkına dönmüştü, oğlunu sıkı sıkı göğsüne bastırdı ve:

"Geç oldu efendimiz, acaba majesteleri kalkmak isterler miydi acaba?"

Ama o da ne? Annesinden beklediği sözler değildi ki bunlar. Gözlerini açar açmaz uyandı, rüya falan da kalmamıştı. Baş hizmetkâr yatağının yanında diz çökmüş duruyordu. Rüya yalan olmuş, sevinci bir anda uçup gitmişti – zavallı çocuk hâlâ sarayda bir tutsak ve hâlâ kral olduğunu hatırladı yeniden. Odası bir anda saray ahalisiyle ve kralın hizmetkârlarıyla dolmuştu gene, hepsinin de üzerinde -yas rengi olan- mor pelerinler vardı. Tom doğrulup otururak yatağını çevreleyen ipek perdelerin arasından, bu göz okşayıcı manzarayı seyre daldı.

Derken bitmek bilmeyen giyinme faslı başladı yeniden, bir yandan da saraylılar tek tek gelip kralın önünde diz çökerek, büyük kaybından ötürü taziyelerini sunmaya koyuldular. Önce sarayın Baş Seyisi elindeki gömleği Kraliyet Av Köpekleri Sorumlusu'na uzattı, gömleği alan hizmetkâr kralın baş uşağının yardımcılarından Özel Oda Hizmetkârı'na, o Windsor Ormanı Baş Muhafızı'na, beriki cübbelerden sorumlu Üçüncü Uşağa verdi, derken Kraliyet Şansölyesi Lancaster Dükü'ne teslim edilen gömlek oradan da sırayla, Kraliyet Kostüm Sorumlusu'nu, Norroy Başmuhafızı'nı, Kule Komutanı'nı, sarayın Baş Kâhyası'nı, Geleneksel Peçete Sorumlusu'nu, İngiltere Donanma Komutanı'nı ve Canterbury Başpiskoposu'nu da dolaştıktan sonra sonunda kralın Baş Uşağı tarafından -artık geriye elinde ne kaldıysa- Tom'a giydirildi. Olan biteni şaşkınlık içinde izleyen çocukcağız bu manzara karşısında, kovalarla elden ele su taşıyarak yangın söndürmeye çalışan insanları hatırladı.

Kıyafetinin her parçası biraz önceki gibi bitmek bilmeyen uzun merasimlerle elden ele geçirilerek tek tek giydirildi, sonunda Tom o kadar

sıkıldı ki, sıra elden ele geçirilmeye başlanan ipek tuluma geldiğini görünce bu işkencenin nihayet biteceğini düşünerek sevindi. Ancak ne yazık ki erken davranmıştı, çünkü Baş Uşak tulumu tam Tom'un bacaklarına geçirecekken birdenbire irkilerek durdu, suratı kıpkırmızı kesilmişti, tulumu alelacele Tom'un bacaklarından sıyırıp çıkardı ve hızla Canterbury Başpiskoposu'nun eline tutuşturdu, verirken de inanmayan bakışlarla tulumun bir yerini işaret ederek, "Bakınız efendim!" diye kulağına fısıldadı. Bunun üzerine önce sararıp, sonra da kıpkırmızı kesilen başpiskopos elindekini telaşla, "Bakınız efendim!" diye fısıldadığı Donanma Komutanı'na uzattı. Tulumu alan Komutan ise Geleneksel Peçete Sorumlusu'na verdi; ama dehşetten soluğu kesilmiş olacak ki, "Bakınız efendim!" diye güçlükle fısıldayabildi. Aynı sırayı tersinden izleyerek yeniden elden ele dolaşmaya başlayan tulum hayret ve dehşet dolu bakışlar ve "Bakınız efendim!" fısıltıları eşliğinde bir kez daha sarayın Baş Kâhyası'na, ondan Kule Komutanı'na, ondan Norroy Başmuhafızı'na, Kraliyet Kostüm Sorumlusu'na, Şansölye Lancaster Dükü'ne, Cübbeler Sorumlusu'na, Windsor Ormanı Baş Muhafızı'na, Özel Oda Hizmetkârı'na, Kraliyet Av Köpekleri Sorumlusu'na, oradan da sarayın Baş Seyisi'ne ulaştı. Benzi atmış bir halde bunca mesele çıkaran tulumu inceleyen Baş Seyis dehşet içinde, "Hay aksi! Askısında bir dikiş eksikmiş, eyvahlar olsun! Kraliyet Tulumları Baş Sorumlusu Kule'yi boylayacak!" diye söylendi boğuk bir sesle, sonra da Kraliyet Av Köpekleri Sorumlusu'nun omuzuna yaslanarak, dikişleri eksiksiz yepyeni bir başka tulum getirilene dek korkuyu atlatıp, kendisine gelmeye çalıştı.

Derken, her şey gibi bu tantana da sona erdi ve Tom Canty nihayet yataktan çıkmaya hazır hale gelebildi. Her zamanki gibi hizmetkârlardan biri suyunu döktü, öteki yıkanmasına yardım etti, bir başkası havlu elinde yanı başında bekledi, böylece adım adım yıkanıp paklanma faslını da tamama erdiren Tom artık Kraliyet Berberi'nin hizmetleri için hazır sayılırdı. Bir süre sonra usta berber de işini bitirdi; Tom, başında mor sorguçlu şapkasıyla ipekler ve mor saten pelerini içinde neredeyse bir kız çocuğu kadar güzel görünüyordu. Sonra maiyetiyle birlikte, hayranlıkla dizlerinin üzerine çökerek kendisine yol açan saray ahalisinin arasından süzülüp, kahvaltı salonuna gitti.

Kahvaltının ardından, yakın yardımcıları ve ellerinde altın kaplama baltalarıyla kendisine eşlik eden elli kişilik geleneksel Hassa Kıtası'yla birlikte -ve elbette yine merasimle- devlet işlerini görüşmek üzere taht salonuna geçti. Dayısı ve 'akıl hocası' Lord Hertford her zamanki gibi yardıma hazır ve nazır vaziyette tahtın yanında duruyordu.

Derken, eski kralın daha önceden atadığı Kraliyet Meclisi üyelerine gelmişti sıra, kralı selamlayarak tek tek huzura çıkan üyelerin, icraatları için kralın onayını alma merasimi başlamıştı bu kez de, henüz Naip tayin edilmediğinden zorunluluk gereği yapılan bir formaliteydi yalnızca. Ardından Canterbury Baş Piskoposu, önce, majesteleri merhum kralın cenaze töreniyle ilgili olarak kaleme alınan Kraliyet Meclisi kararnamesini, ardından da, kararnameye imza atan meclis üyelerinin isimlerinin okudu: Canterbury Baş Piskoposu, İngiltere Kraliyet Şansölyesi, Lord William St. John, Lord John Russel, Lord Edward Hertford, Vikont John Lisle, Durham Piskoposu Cuthbert, diye devam ediyordu bu isimler.

Gelgelelim Tom'un bunları dinlediği yoktu, kararnamede geçen bir cümleye takılmıştı aklı. Lord Hertford'a dönerek fısıldadı:

"Cenaze töreni hangi gün yapılacak demiştiniz?"

"Gelecek ayın on altısında majesteleri."

"Ne tuhaf, o güne dek kokmayacak mı peki?"

Zavallı çocukcağız saray adetlerine hâlâ yabancıydı tabii; o güne dek Offal Court'ta yerlerde sürüklenerek götürülen ölülerin gelişigüzel çukurlara gömülmesinden başka bir şey görmemişti ki! Neyse ki Lord Hertford birkaç kelimeyle yapılacakları izah edince rahatladı.

Huzura çıkan yüksek rütbeli bir görevli, Kraliyet Meclisi'nin ertesi gün saat on birde atanan yabancı elçilerin kabulü ile ilgili kararnamesini kralın onayına sundu.

Tom hemen Lord Hertford'a döndü, o da:

"Majesteleri onay verecekler," diye fısıldadı, "Elçiler majesteleri krallarının ve ülkesi İngiltere'nin uğradığı büyük felaketten ötürü zat-ı âlilerine taziyelerini sunmaya geliyorlar efendimiz."

Tom denileni yerine getirdi. Bu kez de bir başka görevli gelerek yeni kraliyet sarayının bütçesini okumaya başladı, ilk altı aylık dönemde 28.000 sterlinlik masraf yapılmıştı; o kadar büyük bir servetti ki bu şaşkınlıktan Tom'un neredeyse soluğu kesildi; hele bu paranın 20.000 sterlinlik bölümünün hâlâ ödenmemiş bir borç[7] olduğunu duyunca soluğu kesilen çocukcağız ikinci kez boğulma tehlikesi geçirdi; dahası kralın hazinesinde beş kuruş kalmadığı gibi, maiyetindeki bin iki yüz hizmetkârın aylıklarının da henüz ödenmemiş olması

utanç verici bir durum arz ediyordu. Tom oldukça endişeli bir ifadeyle:

"Sermayeyi kediye yüklemişiz anlaşılan," dedi, "daha küçük bir konuta geçip hizmetkârların sayısını da azaltsak iyi olacak, hem zaten insana kendi işini kendi göremezmiş gibi elsiz, kolsuz ve de beyinsiz bir taşbebek gibi davranan bunca hizmetkârın utanç vesilesi olmaktan ve vakit kaybından başka bir şey olmadığı ortada. Hatta Billinsgate'de, balık pazarının tam karşısında bildiğim ufak bir ev var..."

Kolunu sertçe sıkan bir elin uyarısıyla Tom saçma sapan sözlerine ara verdi, kulaklarına kadar kızarmıştı gene; ama neyse ki, orada bulunanlar hiçbiri bu sözleri duymuş ya da şaşırmış olduklarına dair en ufak bir renk vermediler.

Başka bir yüksek rütbeli görevli gelerek majesteleri merhum kralın Hertford Kontu'na düklük unvanı, Hertford'un kardeşi Sir Thomas Seymour'a asilzadelik, oğluna kontluk unvanı, ayrıca saray erkânından başka birçok kişiye çeşitli soyluluk unvanları ve terfiler verdiğini ve bu unvanların takdim edileceği 16 Şubat günü bir merasim yapılacağını ilan eden buyruğunu okudu; bu arada majesteleri merhum kralın kâğıt üzerindeki buyruğunda adı geçen asilzadelere herhangi bir mülk tahsis edilmiş olmadığından, hayatta olsaydı majesteleri merhum kralın da bu yönde emir buyuracaklarından şüphe duymayan Kraliyet Meclisi -şayet majesteleri Kral Edward da kabul buyurdukları takdirde- Sir Seymour'a '500 sterlin değerinde kıymetli bir araziyi', Lord Hertford'un oğluna '800 sterlin tutarında kıymetli bir araziyle, bu arazinin bitişiğindeki boşalacak olan piskoposluk arazisinin de 300 sterlinlik bir bölümünü vermeye karar vermiştir.'[8]

Tom tam da kral babasının hazinesini sağa sola ihsan etmeden önce borçlarını ödemenin daha yerinde olacağına dair bir şeyler söylemek üzere ağzını açmıştı ki, Lord Hertford'un biraz önceki gibi koluna dokunarak tam zamanındaki uyarısı üzerine, bütün endişesine rağmen, dilinin ucuna dek gelen lafı yutarak, verilen kararı onayladığını bildirmekle yetindi. Bu akıl almaz işleri tek bir sözcükle nasıl da kolayca hallediverdiğini düşünürken birden aklına harika bir fikir geldi: Neden kendi annesini de Offal Court Düşesi ilan etmesin, neden ona da topraklar vermesindi? Ama hemen ardından aklına düşen acı gerçek bu sevinci silip atıverdi; öyle ya, ne de olsa sadece adı kraldı onun, bütün bu saygıdeğer asilzadeler onun efendileri, annesi ise hastalıklı hayal gücünün bir ürünüydü yalnızca; söyleyecek olsa önce kararını kulaklarına inanamayarak ama yine de büyük saygıyla dinler, hemen ardından da muayene

etmesi için saray hekimini yollarlardı.

Can sıkıcı devlet işleri bir süre daha devam etti. Dilekçeler, duyurular, beratlar ve memleket meseleleri hakkında birbirinin aynı, ne kadar boş ve sıkıcı resmi yazı ve kararname varsa hepsi okundu; sonunda derin bir iç geçiren zavallı Tom kendi kendine, "Ne günah işledim de Tanrı beni yemyeşil, güneşli kırlarda özgürce dolaşırken alıp da buraya tıkadı, üstüne üstlük bir de kral yaparak, bütün bu işkenceleri reva gördü acaba?" diye dertleniyordu. Derken kazan gibi şişen başı bir süre sonra iyice ağırlaşarak yana düştü; böylece işleri onaylaması gereken o soylu başın bu açık ve karşı gelinemez talebi sayesinde, imparatorluğun işlerine de bir süreliğine de olsa ara verilmiş oldu. Ortaya derin bir sessizlik çökmüştü, uyuklayan çocuğun etrafındakilerden çıt çıkmıyordu, sonunda ülkenin her yanından çıkıp gelen bütün o kellifelli adamlar işi gücü başka bir güne bırakıp, sarayı terk etmekten başka çıkar yol bulamadılar.

Tom öğleden önce, danışmanları Lord Hertford ve St. John'un da izniyle, bir saat kadar Lady Elizabeth ve Lady Jane'in yanında kaldı; kraliyetin uğradığı büyük kayıp yüzünden kızlar bir parça üzgün olsalar da birlikte güzel vakit geçirdiler; ziyaretin sonuna doğru "büyük" -ve sonradan, tarihin Kanlı Mary adını vereceği- kız kardeşi Lady Mary yanına gelerek Tom'a insanın kanını donduran cinsten, ama neyse ki pek kısa süren bir konuşma yaptı. Tom birkaç dakika kendi başına oyalandı, derken huzuruna on iki yaşlarında, zayıfça bir çocuk getirdiler; çocuk, bembeyaz, kolalı yakası ve dantelli kol yenleri dışında -ceketi, tulumu, çorapları da dahil olmak üzere- baştan aşağı siyahlar içindeydi. Üzerinde, omzundaki mor renkli kurdeleden başka yasta olduğunu belirten herhangi bir ipucu yoktu. Şapkasız başını öne eğmiş, çekingen adımlarla ilerleyerek Tom'un önünde diz çöktü. Tom oturduğu yerden bir süre dikkatle baktı çocuğa, sonra:

"Ayağa kalk delikanlı," dedi, "Kimsin sen? Ne istiyorsun bakalım?"

Çocuk kalktı, kibarca bir adım geri giderek durdu, yüzünde tedirgin bir ifade vardı. Tom'a:

"Efendimizin beni çok iyi tanırlar. Ben majestelerinin şamaroğlanıyım," diye cevap verdi.

"Ne, şamaroğlanı mı?"

"Doğru haşmetmeap. Adım Humphrey... Humphrey Marlow."

Tom, keşke danışmanları bu çocuk hakkında daha önceden bilgi verselerdi

diye düşündü. Son derece hassas bir durumdu doğrusu. Ne yapması gerekiyordu acaba? Çocuğu tanıyor gibi mi davranacaktı yoksa, hayatında hiç görmediğini söyleyerek çocuğu yalanlayacak mıydı?

Yok, hayır, bu böyle olmayacaktı. Derken aklına bir şey geldi: Hertford ve St. John Kraliyet Meclisi üyesiydiler ve işlerin yoğunluğu yüzünden sık sık toplantılara çağrılacaklar, belli ki, onların yokluğunda başına bu türden daha pek çok olay gelecekti; en iyisi bu tür durumlar için kendi başına bir plan geliştirmeliydi. Evet, yapılacak en akıllıca şey buydu – hatta işe hemen, bu çocuk üzerinde başlayabilir, neler yapacağını görebilirdi. Derken düşünceli bir tavırla, birkaç saniye alnını ovuşturarak...

"Evet, hayal meyal de olsa hatırlıyorum galiba... ama tuttuğum yasın etkisiyle olacak, aklımdan çıkmış nedense."

"Ah benim zavallı efendim," diye haykırdı şamaroğlanı. Sonra da, "Söyledikleri doğruymuş meğer -basbayağı aklını yitirmiş- ah zavallıcık! Eyvahlar olsun! Tüh, nasıl da unuttum. Oysa kralın illetini fark etmemiş gibi davranmak gerektiğini söylemişlerdi," diye aklından geçirdi.

Tom:

"Ne tuhaf, bugünlerde hafızam o kadar yanıltıyor ki beni," diye söylendi. "Ama aldırmayın siz -çabuk toparlıyorum- ufacık bir ipucuyla unuttuğum her şeyi hemencecik hatırlıyorum, isimleri de tabii. (Yalnız onları mı, hayatta adını duymadığım daha neler neler hatırlıyorum delikanlı – bak göreceksin şimdi.) Şimdi söyle bakalım ne istiyorsun?"

"Önemsiz bir konu efendimiz, ancak majestelerinin izni olursa hatırlatmak isterim. İki gün önce efendimiz Yunanca derslerinde üç kez yanlış yapmışlardı -hani sabah dersinde efendimiz- hatırladınız mı acaba?"

"E e, evet ya, sanırım hatırladım. (Bak işte bu yalan sayılmaz, Yunancaya bir kez bile burnumu sokacak olsam değil üç, kim bilir kaç yanlış yaparım.) Tamam, hatırladım; sen devam et!"

"Hocanız da dikkatsizlik ve ahmaklık olarak değerlendirdiği bu hatalarınız için sizin yerinize beni kırbaçlayacağını söylemişti... sonra da..."

"Seni mi kırbaçlayacakmış?" diye lafını kesti Tom hayretle, aklı almıyordu doğrusu. "Benim hatalarım için niye seni kırbaçlasın ki?"

"Ah, haşmetmeabın aklından çıkmış olmalı. Biliyorsunuz, siz hata yapınca

hep beni kırbaçlar ya?"

"Doğru, doğru – bir an aklımdan çıktı işte. Öyle ya, bana sen derslerimi belletiyorsun, sonra ben yanlış yapınca iyi öğretemediğin için..."

"Aman efendimiz, neler söylüyorsunuz? Benim gibi en alt tabakadan gelen bir kulunuz nasıl olur da *siz, majestelerine* hocalık edebilirim?"

"O zaman senin kabahatin ne? Ne saçma bir şey bu böyle? Deliren ben miyim yoksa sen mi? Konuş – anlat her şeyi."

"Ama yüce efendimiz, aslında anlatacak bir şey yok ki! Herkesin de bildiği gibi majesteleri yüce efendimiz Galler Prensi'ne hiç ama hiç kimse el süremez; bu durumda majesteleri bir hata yaparsa, cezasını ben çekerim; ayrıca da doğru ve uygun olan da budur, çünkü bu benim hem görevim hem de geçim kaynağım, efendimiz."

Tom bir yandan karşısında sükunetle konuşan çocuğu süzerken, bir yandan da düşünüyordu, "Vay canına, fevkalade bir şey bu – şimdiye kadar duyduğum en acayip geçim yolu doğrusu; hayret, oldu olacak, giyinip taranmak için de yerime birkaç çocuk tutsalarmış bari -bakarsın onu da yaparlar- bunu yapsalar, inan olsun kamçıyı kendim yemeye razı olur, bunun için de Tanrı'ya şükrederim doğrusu." Sonra çocuğa dönerek yüksek sesle:

"Peki, zavallı dostum, dedikleri gibi seni dövdüler mi bari?"

"Hayır, majesteleri, cezamı bugün yerine getireceklerdi, ben de, belki bu yaslı günlerinizde uygun görmez de bu seferlik belki affedersiniz diye düşünmüştüm efendimiz; haddim olmayarak sizden ricaya geldim efendimiz, acaba majesteleri araya girip de bu cezayı kulunuz adına..."

"Hocama mı sorayım? Seni kırbaçlanmaktan kurtarmamı mı istiyorsun yani?"

"Ah, bakın hatırladınız işte!"

"Gördün mü bak, hafızam nasıl da hızla yerine geliyor. Sen hiç üzülme -kırbaç falan yemeyeceksin- bu işi bana bırak."

"Ah, iyi yürekli efendimiz, size nasıl teşekkür etsem azdır," diye sevinçle haykırarak tekrar dizlerinin üzerine çöktü. "Belki biraz fazla ileriye gidiyorum ama..."

Humphrey'in tereddüt ettiğini gören Tom, 'cömert gününe' denk geldiğini

söyleyerek çocuğa devam etmesini buyurdu.

"Madem öyle söyleyeyim efendimiz, çünkü içim yanıyor. Siz artık Galler Prensi değil hiç kimselerin emirlerine karşı çıkamayacağı bir kralsınız; sanırım artık iç sıkıcı derslerle uğraşmaktansa, kitaplarınızı bir kenara atarak daha eğlenceli şeylerle vakit geçirmek isteyeceksiniz. Ama bu durum benim mahvıma sebep olacak, üstelik yalnız ben değil, benimle birlikte zavallı, öksüz kız kardeşlerim de mahvolacak."

"Mahvolmak mı? O da ne demek öyle?"

"Çünkü ben hayatımı sırtımdan kazanıyorum, yüce efendimiz. Sırtımdan dayak eksilirse, midemde yemek olmaz. Eğer derslerinize ara verecek olursanız, artık bir şamar oğlanına da ihtiyaç duymayacağınız için, işsiz kalacağımdan korkuyorum. Ne olur beni kovmayın majesteleri!"

Çocuğun içler acısı hali Tom'un yüreğine işlemişti. Çocuğa, tam da bir krala yakışacak cömertlikle şu cevabı verdi:

"Artık üzülme delikanlı. Bu görev hayatının sonuna dek senindir." Sonra da kılıcının enli kenarıyla çocuğun omuzlarına dokunarak, "Ayağa kalk Humphrey Marlow, seni İngiltere Krallığı'nın Geleneksel Şamar Oğlanı tayin ediyorum! Bundan böyle üzüntün son bulsun; çünkü tekrar kitaplarımın başına dönecek ve öyle kötü bir öğrenci olacağım ki, hem görev yükün üçe katlanacak, hem de maaşın üç misli artacak."

Derin bir minnet duygusuyla dolan Humphrey heyecanla atıldı:

"Ah benim asil yürekli efendim, teşekkür ederim size, alicenaplığınızla hayal bile edemeyeceğim bir servet bağışladınız bana. Bundan böyle ben ve ailem hayatımızın her gününü mutluluk içinde geçirebiliriz."

Tom bu çocuğun kendisine çok yardımı dokunabileceğini anlamıştı. Humphrey'i daha çok konuşması için yüreklendirdi, beriki de zaten dünden hazırdı. Zavallı çocuk Tom'un hastalığını iyileştirdiğine gerçekten inanmaya başlamıştı, öyle ya, Tom'un hastalığını unutup da, ne zaman ders sırasında ya da sarayın başka bir köşesinde başlarından geçen olaylardan bahsedecek olsa Tom her şeyi gayet iyi 'hatırladığını' söylüyordu. Bu şekilde geçen bir saatin sonunda Tom, saraydaki hemen herkes ve her konu hakkında son derece mühim bilgilere ulaşmış bulunuyordu; bundan böyle günlük haberleri her gün düzenli olarak aynı kaynaktan alacaktı; muhafızlarına seslenerek, eğer o sırada yanında başkaları yoksa, Humphrey'in gelir gelmez huzura çıkarılması için

emir verdi. Humphrey kralın huzurundan henüz ayrılmıştı ki, bu kez Lord Hertford, hem de hiç de iç açıcı olmayan haberlerle çıkageldi.

Dediğine göre, kralın hastalık haberlerinin saray dışına çıkarak ülke sınırlarını aşmasından endişe eden Kraliyet Meclisi, birkaç gün sonra majestelerinin yemeklerini halkın gözü önünde yemeye başlamasının akıllıca ve son derece yerinde bir tedbir olacağına karar vermişti; çünkü şayet şu anki sıhhatli ve canlı haliyle -ve şüphesiz ki, her zamanki zarif, rahat ve kibar tavırlarıyla- halkın gözü önüne çıkmasının, tatsız dedikoduların yayılmış olması ihtimaline karşı düşünülebilecek herhangi başka bir tedbirden çok daha etkili olacağı muhakkaktı.

Lord hazretleri sonra da, son derece nazik bir dille Tom'a, zaten çok iyi bildiği şeyleri "şöyle bir hatırlatma" bahanesiyle resmi devlet törenlerinde izlenmesi gereken usul ve görenekleri belletmeye girişti; ama sevinçle gördü ki, Tom'un bu konuda hocaya ihtiyacı kalmamıştı; çünkü saraydaki dedikoduları zaten kendisine yetiştirmiş bulunan Humphrey'den, birkaç güne kadar halkın önünde yemek yemek zorunda kalacağını duymuş, yapması gerekenleri yine aynı kaynaktan çoktan öğrenmişti bile. Gelgelelim Tom, ne olur ne olmaz diye bunu kimselere söylemedi.

Hafızasının yerine gelmekte olduğunu gören kont kralın ne kadar ilerleme kaydetmiş olabileceğini anlamak maksadıyla, berikine sezdirmeden birkaç sual sormaya karar verdi. Aldığı sonuç sevindiriciydi, özellikle kimi konular vardı ki -haliyle Humphrey'in ilgilendiği konulardı bunlar- aldığı cevaplardan fazlasıyla memnun kalmıştı Lord. Öyle sevinçli ve mutluydu ki, umut dolu bir sesle krala:

"Efendimiz, tam da içinde bulunduğumuz şu noktada majesteleri hafızalarını biraz daha zorlarlarsa -her ne kadar merhum yüce kralımızın vefatı dolayısıyla bugün artık geçmişteki önemini yitirmiş bulunmaktaysa da- eminim Yüce Mühür meselesini de çözeceklerdir. Majesteleri bu konuda da bir denemede bulunmayı arzu ederler miydi acaba?"

Tom boş gözlerle karşısındakine bakıyordu – çünkü Yüce Mühür denilen şey her neyse, hakkında en ufak bir fikri bile yoktu. Birkaç saniyenin ardından masum bir ifadeyle Lord'a:

"O dediğiniz şey neye benziyordu acaba muhterem lordum?" diye sordu.

Bir an belli belirsiz bir şaşkınlıkla hafifçe irkilen Lord, kendi kendine mırıldandı:

"Heyhat! Gene gitti aklı başından! Onu bu kadar zorlamakla hata ettim." Hemen ardından da, ustaca bir manevrayla sözü başka konulara çeviri verdi - Tom'un zihnini talihsiz Mühür konusundan uzaklaştırmaktı niyeti- neyse, en azından bu kadarını başarmıştı.

XV. BÖLÜM

TOM KRAL OLUYOR

Ertesi sabah kalabalık maiyetleri ve tantanalı merasimler eşliğinde yabancı ülkelerin elçileri geldiler; Tom, son derece resmi bir tören havasında karşıladı onları. İlk başlarda törenin göz kamaştırıcı şaşaası her ne kadar gözünü ve gönlünü okşadıysa da, takdim edilenlerin sayısı o kadar çok, konuşmalar öyle sıkıcıydı ki, zevkli bir oyun gibi başlayan bu sahne çok geçmeden eski günleri bile aratacak cinsten, dayanılmaz bir can sıkıntısına dönüştü. Tom arada bir karşısındakilere, Lord Hertford'un kulağına fısıldadığı kelimeleri söyleyerek tören kurallarına uymaya çalışıyordu, ancak bu işlerin acemisi olduğundan, heyecana kapılıp telaşlanıyor, doğrusu pek de başarılı olamıyordu. Görüntüsüyle her ne kadar bir krala benzese de, kendini bir kral gibi hissetmediği belliydi. Bu yüzden törenin sona ermesi en çok Tom'u sevindirdi.

Sonuçta olan olmuş, krallık görevleriyle uğraşırken günün büyük bir bölümü -kendi ifadesiyle- 'boşa gitmişti' işte. Öyle ki, tören sırasında prensi eğlendirmek amacıyla tertiplenmiş gösterileri izlerken bile uyması gereken o kadar çok adet ve kural vardı ki, o iki saat bile başlı başına bir külfete dönüşmüştü. Neyse ki daha sonra bir fırsatını bulup şamaroğlanıyla baş başa bir saat geçirebilmiş, böylece hem eğlenmiş hem de törenle ilgili bilmesi gereken ne varsa hepsini öğrenmişti.

Tom Canty'nin hükümdarlığının üçüncü günü de öncekilerden farksız geçti -ama neyse ki, içini karartan kasvet bir parça da olsa dağılmaya başlamıştı- artık ilk başlardaki gibi huzursuz hissetmiyordu kendini; saraya ve içinde bulunduğu durumun koşullarına da alışmaya başlamıştı; ayağına dolanan zincirlerin ağırlığını hâlâ hissetse de, arada bir unuttuğu da oluyordu en azından; çevresini saran bütün o asilzadelerin el pençe divan durarak hürmet göstermelerini de giderek daha az yadırgıyordu.

Şu berbat olay, yani halkın gözü önünde yemek yeme faslı da olmasa, dördüncü güne de tasasız bir şekilde başlayacaktı; ama aksi gibi bu olayın da tam o gün yapılması gerekiyordu. Aslında bu yemekten çok daha önemli görevler vardı yerine getirmesi gereken – kraliyet meclisinin toplantısına katılacak, Yerküre'nin dört bir yanına dağılmış onlarca ülkeyle siyasi ilişkilerini

belirleyecek konularda görüş bildirecek, emirler verecekti söz gelimi; Lord Hertford'un naiplik görevine atanması da yine aynı gün gerçekleşecekti; dördüncü gün yerine getirilmesi gereken çok önemli başka bir görevi daha vardı kuşkusuz; ne var ki bunların hiçbiri, hareketlerini izleyen yüzlerce kişinin meraklı bakışları altında ve ağızdan ağıza dolaşan fısıltılar arasında yemek yemek kadar zor gelmiyordu Tom'a – hele şansı yaver gitmez de bir de hata yaparsa, vay haline!

Fakat dördüncü gün eninde sonunda gelecekti, nitekim geldi de. Zavallı Tom güne son derece moralsiz ve dalgın başladı, bütün gün devam eden bu hal, ne yaptı, ne ettiyse bir türlü peşini bırakmadı. Daha güne başlarken, her zamanki sabah merasimleri sırasında yorgun düştü zavallıcık. Kendisini buraya mahkum eden zincirleri olanca ağırlığıyla bir kez daha hissetti.

Öğleye doğru kabul salonunda buldu kendini, Lord Hertford ile konuşuyor, bir yandan da önemli meseleleri görüşmek üzere devlet erkânının ve saraylıların huzura çıkacağı saati bekliyordu.

Beklerken pencerelerin birine yaklaşan Tom, dışarıda, saray duvarlarının ötesinde uzanan geniş yolu -sıradan bir merak ve hevesin de ötesinde, bütün varlığıyla o özgür ve keşmekeş hayatın içine karışıp, kaybolma özlemiyle- seyrederken, o sırada yolun başında, en aşağı tabakadan bir grup insanın, çoluk çocuk hep bir ağızdan bağırıp çağırarak aşağıya doğru inmekte olduğunu gördü. Saf ve çocuksu bir merakla:

"Orada ne oluyor acaba? Ah keşke bilseydim ne olup bittiğini," deyiverdi. Bu sözlerine:

"Siz kralsınız," diye karşılık verdi kont ciddi sesle, önünde eğilerek. "Majesteleri konuyla ilgilenmemi arzu ederler mi acaba?"

"Ah etmez miyim, elbette, ne iyi olur!" diye cevap verdi Tom heyecanla, sonra da kendi kendine, "Kral olmak o kadar da sıkıcı bir şey değilmiş doğrusu, onun da kendine göre iyi ve kötü yanları olabiliyormuş demek ki," diye mırıldandı.

Lord da uşaklardan birini çağırarak muhafız komutanına şu emri yolladı:

"Kalabalık durdurulsun ve bu kaynaşmanın nedeni derhal öğrenilsin. Kralın emri!"

Birkaç saniye sonra Hassa Alayı'ndan bir bölük asker, pırıl pırıl parıldayan çelik zırhları içinde, sarayın kapısından çıkmış ve kalabalığın karşısına

dikilmişti bile. Gelen haberci kalabalığın, ülkenin dirliğini ve huzurunu bozma suçundan idama mahkum edilmiş bir adamla, bir kadın ve bir genç kızın peşinden gitmekte olduğu haberini getirdi.

Ölecekti zavallıcıklar – hem de acımasız bir şekilde! Bu düşünce Tom'un yüreğini sızlattı. Başka hiçbir şeye benzemeyen, derin bir acıma duygusuyla sarsıldı; bu suçluların kanunlara karşı geldiği, kim bilir kimlerin canını yakmış, ne acılara yol açmış olabilecekleri aklına bile gelmedi; tek düşünebildiği bu talihsiz insanları darağacının üstlerine çöken korkunç gölgesinden kurtarmaktı. O kadar üzülmüştü ki bir an kralın kendisi değil, yalnızca sahte sureti olduğunu bile unuttu; daha kafasını doğru dürüst toplayamadan ağzından şu sözler çıktı:

"Buraya getirin onları!"

Ardından da kulaklarına dek kıpkırmızı kesildi, söylediği sözler yüzünden neredeyse çevresindekilerden af dileyecekti ama sonra, verdiği emir karşısında ne kontun, ne de uşağın herhangi bir şaşkınlık belirtisi göstermediğini fark edince vazgeçti. Her zamanki gibi yerlere kadar eğilen uşak gerisin geriye salondan çıkarak verilen emri yetiştirmeye koştu. Tom'un gururla koltukları kabardı, kral olmanın verdiği üstünlük duygusuyla güveni yerine gelmişti. Kendi kendine, "İhtiyar rahibin verdiği hikâyeleri okurken de böyle hissediyordum; kendimi bir prens olarak hayal ederken, etrafa 'Şunu yapın! Bunu yapın!' diye emirler yağdırırken ve emirlerime kimsecikler karşı çıkmazken de hissettiğim şey bu değil miydi?" diye mırıldandı.

O sırada kapılar açıldı; soylu isimler birbiri ardı sıra ilan edilmeye, isimleri okunanlar art arda huzura çıkmaya başladılar; kabul salonu kısa sürede saraylılarla dolup taşmaya başlamıştı bile. Tom'a gelince, kafasını meşgul eden şu ilginç konuya kendini öylesine kaptırmıştı ki, önünde diz çöken bütün bu insanların pek farkında değildi doğrusu. Dalgın bakışlarla tahtında oturmuş, sabırsız bakışlarla kapıdan girecek olanları gözlüyordu; onun bu halini fark eden saray erkânı da majestelerine rahatsızlık vermekten çekinmiş olsalar gerek ki, devlet işlerini ve saray dedikodularını krala iletmek yerine kendi aralarında konuşmayı tercih ettiler.

Çok geçmeden muhafızların uygun adım ayak sesleri duyuldu; hemen ardından da suçlu takımı Hassa Kıtası Komutanı ve bir muhafız eşliğinde kapıdan girdi. Komutan huzura çıkar çıkmaz hemen Tom'un önünde diz çöktü, sonra yana çekildi, diğer üç zavallı da yaklaşıp diz çöktüler, sonra da oldukları

yerde ne yapacaklarını bilemez halde öylece dikilip beklemeye başladılar. O sırada muhafız hemen Tom'un arkasına geçerek her zamanki yerini aldı. Tom meraklı bakışlarla mahkumları tepeden tırnağa süzdü önce. Adamın hali ve tavrı ya da giysileri ona birini hatırlatıyor gibiydi. "Sanki bu adamı daha önce görmüş gibiyim – ama nerede, ne zaman bilemiyorum," diyordu kendi kendine. Tam o sırada adam bakışlarını hafifçe kaldırır gibi oldu, ama sonra, kralın heybetli bakışlarıyla karşılaşmayı göze alamamış olacak ki, hemen tekrar yere indirdi; ama bir anlığına da olsa adamın yüzünü görmeyi başaran Tom'a bu kadarı da yetmişti. Kendi kendine: "Şimdi hatırladım," diye düşündü, "Thames'e düşen Giles Witt'i kurtaran adam bu, yeni yılın ilk günü, o buz gibi havada çocukcağızı kurtarıp hayatını bağışlamıştı -cesur bir hareketti doğrusu- yazık ki sonradan kötü işlere bulaşıp başına dertler açmış anlaşılan... O günü dün gibi, saati saatine hatırlıyorum hatta, çünkü saat on biri vurduktan hemen sonra bir nedenle büyükannemden öyle feci, öyle acımasız bir kötek yemiştim ki, o güne dek ve hatta daha sonra yediğim tüm dayaklar onun yanında şefkatli bir okşayış gibi kaldıydı doğrusu."

Derken Tom, kadınla genç kızın bir süreliğine salondan çıkarılmalarını buyurdu; sonra komutana dönerek:

"Söyleyin komutan, bu adam ne suç işlemiş?" diye sordu.

Komutan diz çökerek cevap verdi:

"Majesteleri, tebaanızdan birini zehirleyerek öldürmüş."

Bu sözler Tom'un, bir çocuğu ölümden kurtaran adamın cesaretine duyduğu hayranlığa ağır bir darbe indirmişti.

"Suçu onun işlediği kanıtlanmış mı peki?"

"Hem de her yönden efendimiz."

Tom içini çekti:

"Götürün – o halde ölümü hak etmiş. Çok yazık oysa çok cesur bir adamdı; hayır, yani demek istediğim, cesur birine *benziyordu!*"

O sırada ani bir heyecanla kavuşturduğu ellerini krala doğru uzatan mahkûm, kesik kesik cümlelerle adeta yalvarırcasına konuşmaya başladı:

"Ah yüce efendimiz, bedbahtlara merhametiniz varsa, ne olur şu kulunuza da acıyınız! Çünkü masumum ben, bana yüklenen suçu ispatlayamadılar bile,

ama benim dile getirmek istediğim bu değil efendimiz, hakkımda bir hüküm verildi bile, verilen hüküm değişmez; belki haddimi aşıyorum efendimiz, ama sizden bu konuda lütuf göstermenizi diliyorum majesteleri, çünkü bana reva görülen bu akıbet çok fena. Merhamet edin yüce efendimiz, merhamet edin! Lütfunuzu benden esirgemeyin ne olur – emredin assınlar beni, ne olur!"

Tom şaşırmıştı. Adamın sözlerinin buraya varacağını beklemiyordu doğrusu.

"Daha neler, böyle lütuf mu olur? Seni mahkûm ettikleri akıbet bu değil miydi zaten?"

"Aman yüce efendimiz, olur mu hiç? Beni *diri diri kaynar suya atacaklar."*

Bu korkunç sözleri duyan Tom kapıldığı dehşetin etkisiyle oturduğu yerden adeta sıçradı. Ama kısa bir süre sonra kendini toparlayınca:

"Seni zavallı biçare, dileğini kabul edildi bil! İnsan yüz kişiyi de zehirlemiş olsa bu kadar feci bir ölümle ölmemeli."

Mahkum bunun üzerine yere kapanarak büyük bir minnettarlık içinde:

"Efendimiz, Tanrı esirgesin ama, olur da bir gün bir talihsizliğe uğrayacak olursanız, dilerim bu iyiliğinizin hayrını görürsünüz."

Tom, Lord Hertford'a dönerek:

"Lord hazretleri, sizce böyle bir adamın böyle acımasızca bir cezaya mahkum edilmesi doğru mudur?"

"Kanun böyle majesteleri -zehirle cinayet işleyenlerin cezası bu. Almanya'da kalpazanlar kızgın yağda kızartılıyor- hem öyle mahkumu birdenbire yağa atarak da yapmıyorlar, ipin ucuna bağlayıp yavaş yavaş daldırıyorlar yağa, önce ayaklarını, sonra bacaklarını, sonra da..."

"Lütfen susun Lord hazretleri, daha fazla dayanamayacağım!" diye haykırdı Tom elleriyle gözlerini kapatarak. "Siz kont hazretlerine rica ediyorum, bu kanunun derhal değiştirilmesi için ne gerekiyorsa yapın – bundan sonra hiçbir mahkum işkence görmesin."

Lord bu sözlerden duyduğu memnuniyeti gizlemedi, -onun mevkiinde ve özellikle onun yaşında az bulunur türden- cömert ve merhametli bir adamdı aslında.

"Majesteleri, bu sözleriyle verilen buyruğu mühürlendi bilsinler. Bu kararınızın tarihin şanlı sayfaları arasında hak ettiği yeri bulacağından şüpheniz olmasın."

Yüzbaşı mahkumu huzurdan uzaklaştırmaya hazırlanırken Tom eliyle beklemesini işaret etti ve:

"Beyler," dedi, " bu konuyu bizzat daha yakından incelemek isterim. Adamın dediğine göre suçu tam olarak ispatlanmamış. Bu konuda bildiklerinizi anlatın."

"Majesteleri, mahkemede de ifade edildiği gibi bu adam Islington'da bir köyde, hasta bir adamın yatmakta olduğu bir eve gitmiş -üç şahidin dediğine göre sabah saatin onunda, başka iki şahidin dediğine göre onu biraz geçe; hasta adamın evde yalnız başına uyuduğu sırada- gelmiş, biraz sonra da çıkıp gitmiş. Hasta bir saat içinde acılar içinde kıvrana kıvrana ölmüş."

"Hastaya zehir verdiğini herhangi biri görmüş mü?"

"Aslında gören olmamış majesteleri."

"Peki o zaman zehirlendiğine nasıl karar verilmiş?

"Efendimiz, hekimlerin dediğine göre ancak zehirlenen kişilerde baş gösterirmiş bu belirtiler."

O yıllarda hükmü geçen ifadelerdi bunlar elbette. Bunu iyi bilen Tom:

"Hekimler işlerinin ehli kimselerdir – doğrudur söyledikleri. Anlaşılan bu zavallı adamın pek şansı yokmuş."

"Efendimiz, hepsi bu kadarla da kalmıyor; daha fenası da var. Köyden birçok kişinin söylediğine göre bir zamanlar köyden çıkıp nereye gittiği belli olmayan bir cadı varmış, işte o cadı bu adamcağızın bir gün -bir yabancı tarafından- zehirlenerek öleceğini, üstelik de bu yabancının kumral, yırtık pırtık esvaplar giyen biri olacağını çok evvelden birçoklarına fısıldamış, zaten mahkum da tarife tıpatıp uyuyor. Majestelerinin de gördüğü gibi, önceki kehanetin de ortaya koyduğu gibi adamın suçluluğu su götürmez bir kesinlik taşıyor."

Batıl inançların hüküm sürdüğü o yıllarda bu türden bir iddianın kesin kanıt sayılması normaldi. Tom'a göre mesele hallolmuştu, öne sürülen bu delilin aksi kanıtlanmadıkça, mahkumun suçu sabitti. Yine de mahkuma söz hakkı vermekten yanaydı ve:

"Eğer kendini savunacak bir sözün varsa, şimdi söyle bakalım," diye buyurdu.

"Biliyorum efendimiz, ne söylesem fayda etmeyecek. Ben suçsuzum ama ne fayda ki bunu kanıtlayamam. Hayatta bir tek dostum bile yoktur, yoksa o gün Islington'da olmadığımı, o saatte oradan çok uzaklarda Wapping Old Stairs'de bulunduğumu ispatlayabilirdim; ayrıca de yüce efendim, bir adamı öldürdüğümü söyledikleri o saatte tam tersine, birinin hayatını kurtarmakla meşguldüm. Hem de bir çocuğun hayatını..."

"Sükut! Yüzbaşı, söyleyin bana, cinayet ne zaman işlendi demiştiniz?"

"Yeni yılın ilk günü sabah saat onda ya da onu biraz geçe efendimiz, yılın en kutlu..."

"Mahkumu serbest bırakın – kralın emridir!"

Bir krala hiç yakışmayan bu çığlıkla bir kez daha kulaklarına dek kızaran Tom bu uygunsuz çıkışını şu sözlerle örtmeye çalıştı:

"Adamcağızın bu kadar aptalca ve boş delillerle asılacak olması gerçekten de insanı çileden çıkartıyor."

Salonu dolduranlar arasından bir hayranlık nidası yükseldi. Aslında bu Tom'un verdiği karara duyulan bir hayranlık değildi, çünkü bir mahkumu bağışlamak pek az kimse tarafında uygun ya da elzem kabul edilir ve hayranlık duyulacak bir hareket olarak görülürdü – hayır, asıl hayran olunan şey Tom'un zekâsı ve cesaretiydi. Salondaki herkes alçak sesle bu konuyu konuşuyordu-

"Kral deli filan değil – akıl sağlığı da yerinde üstelik."

"Ne kadar da akıllıca sıraladı sorularını – tıpkı eskiden olduğu gibi tüm doğallığıyla, dobra dobra ve tam bir kral gibi konuştu!"

"Tanrı'ya şükür, hastalığı geçmiş. Başımızda yarım akıllı biri değil, gerçek bir kral var. Kendine gelince nasıl da babasına benzedi!"

Tom salonda yükselen alkış sesleri arasında söylenenlerin pek azını duyabildi, ama yine de duydukları içinin rahatlamasına, mutlulukla dolmasına yetti de arttı bile.

Gelgelelim gençliğin verdiği merak duygusu bütün bu hoş duyguların ve düşüncelerin önüne geçmekte gecikmedi; bu sefer de deminki kadınla genç kızın ölüm cezasını hak edecek ne kabahat işlemiş olabilecekleri sorusu aklına

kurcalamaya başladı; verdiği emir üzerine bu sefer de korkudan tir tir titremekte olan gözü yaşlı diğer iki mahkum huzura çıkarıldı. Tom komutana dönerek sordu-

"Peki, bu ikisinin suçu nedir?" diye sordu.

"Yüce efendimiz, bunlar kara büyü nedeniyle tutuklandılar ve suçları şüpheye yer bırakmayacak şekilde kanıtlandı; kanun hükümlerine göre yargıçlar asılmalarına karar verdi. Bunlar ruhlarını şeytana satmışlar efendimiz – suçları budur."

Tom korkuyla titredi. Ona böyle kötülüklerle uğraşan insanlardan uzak durması öğretilmişti. Ama yine de aklına takılan soruların cevaplarını öğrenme arzusu galebe çalınca sorulara başladı:

"Bu olay nerede ve ne zaman olmuş?"

"Aralık ayında, bir gece yarısı – bir kilise yıkıntısında olmuş majesteleri."

Tom bir kez daha titrediğini hissetti.

"O sırada yanlarında kim varmış?"

"Yalnızca bu ikisi efendimiz ve tabii bir de *şu öteki."*

"Suçlarını itiraf ettiler mi peki?"

"Hayır efendimiz, etmediler – inkâr ediyorlar."

"O halde söyleyin kuzum, suç işlediklerine nasıl kanaat getirdiniz?"

"Oraya gittiklerini gören bazı şahitler var efendimiz, şüphe uyandıran bu olmuş, o günden beri yaşanan bir takım uğursuzluklar bu şüpheleri güçlendirmiş. Özellikle de bu ikisi sahip oldukları kötü güçlerle öyle bir fırtına estirmişler ki, yaşanan felaket bütün bölgeyi kasıp kavurmuş. Fırtınayla ilgili kırktan fazla şahit var elimizde; canı yanan o kadar çok insan var ki, fırtına konusunda şahitlik edebilecek değil kırk, binlerce kişi bulunabilir aslında."

"Gerçekten de ciddi bir mesele." Tom bu habis suçu bir süre kendi kendine tarttıktan sonra:

"Fırtınadan kadın da zarar görmüş mü?" diye sordu.

Salonda bulunanlardan bazıları sorulan bu bilgece soru karşısında takdirle başlarını salladılar. Ancak soruda herhangi bir fevkaladelik görmeyen komutan dosdoğru cevap verdi:

"Hiç şüphe yok ki, görmüş majesteleri, şahitler bunu açıkça belirttiler. Kendisi de evini barkını kaybetmiş, çocuğuyla ortalarda kalmış."

"Kendi başı da belaya girdiğine göre o habis güç pahalıya patlamış anlaşılan. Eğer bunun için tek metelik bile verdiyse yazık olmuş, belli ki kandırılmış; hem kendi ruhunu hem de çocuğunun ruhunu şeytana satmaya kalkıştığına göre bu kadın delirmiş olsa gerek; şayet delirdiyse, ne yaptığını bilmiyor demektir, bu açıdan da suç işlemiş sayılamaz."

Saray erkânından kimileri Tom'un bilgeliği karşısında takdirle bir kez daha başlarını salladılar, aralarından biri şöyle mırıldandı: "Söylendiği gibi kral delirdiyse bile, bunun, aklı başında geçinen birçok insanı, Tanrı'nın inayetiyle, yarı yolda bırakacak cinsten bir delilik olduğu aşikar."

"Peki çocuk kaç yaşındaymış?" diye sordu Tom bu kez de.

"Dokuz yaşında efendimiz."

Bunun üzerine Tom yaşlı yargıçlardan birine dönerek, "İngiltere kanunları bu yaşta bir çocuğa bir anlaşma ile kendisini satma yetkisi tanır mı, lord hazretleri?" diye sordu.

Yargıç, "Kanunlar, efendimiz, bu yaşta toy bir çocuğa henüz aklı yetmeyeceği için aklıevvel yetişkinlerce hazırlanan hileli herhangi bir anlaşmada taraf olma ya da herhangi bir biçimde dahil olma yetkisi vermez. Öte yandan eğer *şeytan* isterse ve çocuk da rıza gösterirse çocuğun ruhunu satın alabilir elbette, ama bunu bir İngiliz yapamaz – böyle bir durumda yapılan anlaşma boş ve geçersiz sayılır."

"İngiltere kanunlarının İngilizlere çok gördüğü kimi imtiyazları tutup da Şeytan'a tanımış olması oldukça haksız ve uygunsuz bir davranış doğrusu," dedi Tom gizleyemediği bir heyecanla.

Bu sözler, meseleye getirdiği yeni bakış açısıyla salondakiler arasında gülüşmelere yol açtıysa da, daha sonra meraklılara Tom'un ne kadar hızla iyileştiğini ve yeni fikirlerle dolup taştığını söylemek için sabırsızlanan pek çoklarının zihnine hemen o anda nakşolmuştu.

O sırada idam mahkumu kadın ağlamayı kesmiş, yüzünde heyecan ve umut, can kulağıyla Tom'un ağzından çıkan sözleri dinliyordu. Tom bunu fark etmişti, her an ölüme doğru yaklaşmakta olan bu kimsesiz kadına içten içe bir şefkat duymaya başladı. Derken sordu:

"Bu fırtınayı çıkarmak için ne kadar uğraşmış bunlar?"

"Ayaklarından *çoraplarını çekip çıkarmışlar* efendimiz.

Bu cevap Tom'u yalnız şaşkınlığa uğratmakla kalmamış, merakını daha da kamçılamıştı. Heyecanla:

"Harika!" dedi, "Peki, her çorap çıkardığında öyle korkunç bir fırtına yaratabiliyor muymuş?"

"Her zaman, efendimiz – kadın ne zaman istese, gereken kelimeleri söyleyerek ya da aklından geçirerek yapıyormuş bunu."

Birdenbire heyecanlanan Tom coşkulu bir sesle: "Haydi göster marifetini! Bir fırtına görmek istiyorum," diye emretti.

Batıl itikatlarla koşullanmış saray ahalisinin beti benzi attı, dile getirilmese de yüzlerinde, bir an önce oradan kaçıp kurtulma arzusu okunuyordu – ama Tom bütün bunların farkında bile değildi, aklı fikri biraz sonra görmeyi umduğu olaydaydı. Kadının yüzündeki şaşkın ve ikircikli ifadeyi fark edince heyecanla:

"Sakın korkma," dedi, "bu yüzden suçlanmayacaksın. Hem ayrıca serbest bırakılacaksın – artık sana kimse dokunamayacak. Haydi şimdi göster kudretini bakalım!"

"Ah, ulu efendimiz, benim buna gücüm yetmez ki – hepsi iftira!"

"Demek hâlâ korkuyorsun. Çekinme, kılına bile dokunamazlar artık. Haydi durma, çıkar şu fırtınayı -küçük de olsa ziyanı yok- zaten büyük ve korkunç bir fırtına isteyen de yok senden, hatta küçük bir tane daha iyi olur – göster marifetini, kurtar canını, ondan sonra da çocuğunla serbestçe çık git buradan, kralın bağışladığı birine kimse el uzatmaya cesaret edemez."

Kadıncağız yere kapanarak hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı, böyle bir kudreti yoktu, yoksa, kendi hayatını kaybetmek pahasına da olsa, çocuğunun hayatını kurtarmak için yüce efendisinin bu değerli arzusunu yerine getirmez miydi hiç?

Tom bir kez daha ısrar etti, ama kadın dediğinden vazgeçmiyordu. Sonunda:

"Sanırım kadın doğru söylüyor," dedi. "Eğer onun yerinde şeytanın verdiği güçle benim kendi annem olsaydı, bu topraklarda taş üstünde taş

kalmayacağını da bilse bir an bile tereddüt etmez, kendi hayatı pahasına da olsa benim hayatımı kurtarmak için o fırtınayı çıkarırdı. Mamafih bütün analar aynıdır. İyi yürekli kadın, bundan böyle serbestsin -sen de çocuğun da özgürsünüz- çünkü ben sizin masum olduğunuza inanıyorum. İşte, bağışlandığına göre korkmana gerek kalmadı – çoraplarını çıkarabilirsin artık. Haydi bana bir fırtına çıkar da, seni servete boğayım."

Hayatı kurtulan kadıncağız göz yaşları içinde haykırarak teşekkür ettikten sonra verilen emri yerine getirmeye koyuldu; tüm heyecanına rağmen Tom'un yüreğinde az da olsa korku yok değildi doğrusu; saray ahalisi ise huzursuzca kıpırdanmaktaydı. Kadın önce kendi ayağındaki çorabı, sonra da kızın ayağındakini sıyırıp çıkardı; alicenap efendisinin arzusunu yerine getirmek için bundan fazla yapabileceği bir şey de yoktu aslında, gelgelelim sonuç bütün umutları boşa çıkarmış, hiçbir şey olmamıştı. Tom derin derin içini çekerek:

"Gördün mü zavallı kadıncağız, artık kendini üzme, kudretini çoktan kaybetmişsin. Var git artık kendi yoluna, ama olur da günün birinde kudretine yeniden kavuşursan, bana da küçük bir fırtına ayırmayı unutma sakın!" dedi.

XVI. BÖLÜM

SARAYDA AKŞAM YEMEĞİ

Akşam yemeği saati yaklaşıyordu, hafif bir tedirginlik hissetse de, Tom'un korktuğu söylenemezdi. Sabah olup bitenler sayesinde morali yerindeydi; sonuçta, henüz dördüncü gününü geçirmekte olan zavallı bir külkedisi olarak, eşine ender rastlanacak bir başarıya imza atmış, saray hayatına alışma konusunda yetişkin bir insanın bir ayda göstereceği başarıdan çok daha fazlasını göstermişti. Hele onun yaşında bir çocuğun içinde bulunduğu koşullara bunca uyum göstermesi eşine az rastlanacak türden bir olaydı doğrusu.

Hizmetkârları Tom'u günün olaylı yemeği için hazırlarken, gelin bizler de fırsattan istifade, şu muhteşem ziyafet salonuna doğru bir uzanalım ve neler olup bittiğine bakalım. Burası yaldızlı ve oymalı sütunları, türlü duvar ve tavan resimlerle bezenmiş, kocaman bir yerdi. Kapısında, göz alıcı giysileri ve ellerinde mızraklarıyla iri yarı muhafızlar dimdik birer heykel gibi sıralanmış, nöbet tutuyorlardı. Salonu çepeçevre kuşatan galeride müzisyenlerin yanı sıra, süslü püslü giysileri içinde erkekli kadınlı bir kalabalık vardı. Salonun tam orta yerinde, yerden yüksekçe bir sekinin üzerine, Tom'un yemek yiyeceği masa yerleştirilmişti. Ama gelin bundan sonrasını bizim kadim tarihçiden dinleyelim:

'Salona elinde mızrakla bir asilzade girdi, yanında, elinde masa örtüsü taşıyan bir başkası daha vardı, bunlar büyük bir ciddiyet içinde üç kez diz çöküp selam verdikten sonra, örtüyü masaya serdiler, sonra aynı biçimde selam vererek çekildiler; derken, birinin elinde bir mızrak, diğerinin elinde ise bir tuz kabı, bir tabak ve bir ekmek bulunan iki kişi daha geldi; bunlar da bir öncekiler gibi diz çöküp selam verdikten sonra ellerindekini ziyafet masasına yerleştirdiler, sonra, aynı hareketleri tekrarlayarak gittiler; derken, gösterişli giysiler içinde iki asilzade çıkageldi, birinin elinde bir yemek bıçağı vardı, bunlar da gayet zarif bir biçimde üç kez diz çöküp selam verdikten sonra masaya yaklaştılar ve sanki kral o anda orada oturuyormuşçasına azami bir saygı içerisinde masayı tuz ve ekmekle ovaladılar.'[9]

Merasimin en mühim hazırlık kısmı da böylece tamamlanmış oldu. O sırada

koridordan borazan sesleri eşliğinde, "Krala yol açın! Majesteleri krala yol verin!" diye bağıran bir takım sesler duyuldu. Belirli aralıklarla yol boyu tekrarlanan sesler giderek yükseldi, yükseldi ve sonunda hemen dibimizde, kulakları sağır eden bir biçimde çınlamaya başladı: "Krala yol açın!" Tam o sırada pırıl pırıl giysileriyle ortaya çıkan merasim kıtası muhafızları hemen kapının iki yanına dizilerek yerlerini aldılar. Şimdi gelin tarihçinin sözlerine dönelim yeniden:

'Önce göz alıcı giysileri içinde ve başları açık olarak asilzadeler, baronlar, kontlar, Dizbağı Nişanı Şövalyeleri geldiler; onların ardından iki görevli eşliğinde Kraliyet Şansölyesi geldi, görevlilerden biri Kraliyet Asası'nı, öteki de elini yukarıya doğru kaldırmış, al renkli kını içinde Kraliyet Kılıcı'nı taşıyordu; kının üzerinde altın kakmalı harikulade bir zambak deseni işliydi; derken kral göründü – daha kapıdan girmesiyle on iki adet borazan kulakları sağır edercesine çalmaya başladı; davullar da ondan aşağı kalmadı tabii, hep birlikte veryansın ederek, krala esaslı bir hoş geldin karşılaması yaptılar; üst galeride oturanlar da ayağa fırlamış, var güçleriyle "Tanrı kralı korusun!" diye bağırıyorlardı. Kralın ardından maiyetindekiler girdi; krala iki yanında, altın yaldızlı savaş baltalarıyla elli kişilik Geleneksel Hassa Kıtası eşlik ediyordu.'

Buraya dek her şey son derece hoş ve eğlenceliydi. Tom'un kalbi heyecanla küt küt atıyor, gözleri sevinçle parlıyordu. Hareketleri son derece zarifti, bütün ilgisi etrafında olup bitenler üzerinde olduğundan, neyi nasıl yapacağını düşünmeye fırsatı kalmıyordu – hem zaten üzerindeki o harikulade giysilere öyle bir alışmıştı ki, uygunsuz herhangi bir harekette bulunması düşünülemezdi bile. Tom edindiği bilgileri ışığında, tüy sorguçlu şapkasını hafifçe sallayarak, son derece kibar bir şekilde, "Aziz halkıma teşekkürler!" sözleriyle, etrafındakileri selamlamayı da ihmal etmedi.

Sonra, başında şapkasıyla, gayet rahat bir tavırla geçip sofraya oturdu; üstelik bundan en ufak bir utanç da duymadı; hem niye utanacaktı ki? Öyle ya, örf ve adetleri pek benzemese de, kraliyet ailesi ile Canty'leri aynı zeminde buluşturan tek ortaklık, şapka çıkarmadan sofraya oturmak gibi eski bir saray alışkanlığı olabilirdi ancak. Böylece ziyafet başlamış oldu, davetliler minik gruplar halinde masalara dağıldılar, kalabalığın görüntüsü gerçekten de göz kamaştırıyordu; tabii bu arada hepsinin de başı açıktı.

Müzisyenler tam havaya girmiş neşeli neşeli çalarken Hassa Alayı'nın - "İngiltere'nin en uzun, en cüsseli adamları arasından, özenle seçilmiş bulunan-

Komutanı salona girdi", ama gelin bundan sonrasını yine tarihçimizden dinleyelim.

'Hassa Kıtası salona girdi, başları açık, üzerlerinde, sırtında altın sırmalı gül motifleri bulunan, parlak kırmızı üniformaları vardı; birbiri ardı sıra gidip gelerek ellerinde tabaklarla masaya yemek taşıyorlardı; tabaklar getirildikleri sırayla bir başka asilzadeye veriliyor, o da bunları alıp tek tek masaya yerleştiriyordu; o sırada çeşnicibaşı da boş durmuyor, içinde zehir olup olmadığını anlamak için, her yemekten bir kaşık alıp o yemeği getiren muhafıza tattırıyordu.'

Tom, ağzına attığı her lokmayı, sanki yemeğinde bomba varmış da, birazdan patlayacakmış ve her parçası bir köşeye dağılacakmış gibi tarifsiz bir merakla izleyen yüzlerce göze rağmen yemeğini iştahla yiyip bitirdi. Sonra hiç acele etmeden bekledi, kimi işlerin hizmetkârlar tarafından yapılacağını bildiğinden, bir görevli gelip de hizmetini görene dek yerinden kımıldamadı. Yemeği baştan sona, en küçük bir hata işlemeden bitirdi – eşi benzeri olmayan, büyük bir zaferdi bu.

Yemek tamamen bittiğinde yerinden kalktı, borazanlar ve davullar bir kez daha yeri göğü inletti; kendisini selamlayan davetlilerin coşkulu tezahüratları arasında yürürken, halkın önünde yemek yemenin hiç de sandığı kadar korkunç bir şey olmadığını düşünüyordu, hatta kendinden beklenen pek çok başka görevden bağışlanacağını bilse, bu tantanalı işkenceye her gün, hem de can-ı gönülden katlanırdı doğrusu.

XVII. BÖLÜM

BİRİNCİ FOO-FOO HAZRETLERİ

Miles Hendon Köprü'nün Southwark ucuna doğru koşmaktaydı; hem koşuyor hem de aradığı adamları bulmak için etrafı gözlüyordu, bir yandan da vaktinde yetişebilmek için dua ediyordu. Ama umudu gitgide azalıyordu. Sağa sola sorarak adamları Southwark'a kadar kovalamış, ama sonra izlerini yitirmişti, şimdi ne yapacağını bilemez halde dolanıyordu. Yine de vazgeçmedi, akşama kadar iz peşinde koşturdu. Akşam olduğunda artık bacaklarında derman kalmamış, bütün umudunu yitirmişti; Tabard Hanı'na döndü, akşam yemeğini yer yemez de yattı, sabah erkenden kalkıp işe koyulacak, şehirde her taşın altına bakması gerekse bile bunu onların yanına bırakmayacak, oğlanı bulacaktı. Yattığı yerde enine boyuna iyice düşünüp bir plan yaptı: Eğer oğlan bir fırsatını bulabilirse babası olacak o haydutun elinden kaçardı nasıl olsa; kaçardı kaçmasına da, Londra'ya, ait olduğunu iddia ettiği yere mi dönerdi acaba? Yok canım, geri dönüp yakayı ele vermek istemezdi herhalde. Peki o değilse, ne yapardı? Miles Hendon'a rastlayana dek hayatta sığınacağı kimi kimsesi olmamış biçare, Londra'ya gidip başını belaya sokmak yerine önce dostunu arayıp bulmaya çalışırdı herhalde. Belki de doğrudan Hendon Konağı'na giderdi, tabii ya, Hendon'un oraya gitmek istediğini, onu orada bulacağını biliyordu. Evet, durum ortadaydı – Southwark'de daha fazla vakit kaybetmemeli, bir an önce Kent üzerinden Monk's Holm'a varmalı, giderken de yolda rastladığı herkese sora sora, ormanı araya taraya ilerlemeliydi. Şimdi gelelim kayıplara karışan küçük kralımıza...

Handaki uşağın, köprüye girişte delikanlıyla çocuğun yanına gitmek üzereyken gördüğünü söylediği o haydut kılıklı herif aslında yanlarına gitmemiş, hemen birkaç adım arkalarında kalarak ikiliyi bir süre daha takip etmeyi tercih etmişti. Tek kelime konuşmuyordu. Sol kolu sarılıydı, sol gözünün üzerine yeşil renkte irice bir bez parçası bağlamıştı; hafifçe aksıyor, elindeki meşe ağacından bastona dayanarak yürüyordu. Delikanlı kralı Southwark'ün eğri büğrü yollarından geçirerek arka taraflardaki şehirlerarası yola çıkardı. Tedirgin olan kral oraya varınca durmak istedi – Hendon'un ayağına gidecek hali yoktu elbet, Hendon onun ayağına gelmeliydi. Hakaretin

bu kadarı da fazlaydı doğrusu; bir adım daha öteye gitmeyecekti. Delikanlı:

"Buraya kadar diyorsun ama, dostun yaralı, ormanda bir hendeğin dibinde can çekişiyor. Ama madem öyle diyorsun, öyle olsun."

Bu sözler kral üzerinde etkisini göstermekte gecikmedi. Haykırarak:

"Yaralı mı dedin?" diye sordu kral, "Kim bunu yapmaya cüret edebilir? Ama bırakalım şimdi bunları, haydi sallanma, düş önüme, yürü! Tanrı aşkına, hızlan biraz! Yaralı demek? Bunu yapan bir dük çocuğu bile olsa, fena ödeteceğim bu yaptığını."

Orman epeyce uzaktaydı, ama konuşa konuşa kolayca aştılar yolu. Yaklaşınca delikanlı etrafına bakındı, yerde, toprağa saplanmış duran, ucunda bir bez parçasının bağlı olduğu bir çubuk gördü; hemen ardından ormana daldı, etrafa bakınarak yürümeye başladı, yol üstünde bir öncekine benzeyen, belirli aralıklarla dikilmiş başka çubuklar da vardı, belli ki yolunu bulması için dikilmişti bu çubuklar. Bir süre sonra açık bir alana geldiler, biraz ötede yanmış bir çiftlik evinin kalıntıları, onun hemen yanında da yıkık dökük bir ambar vardı. Çevrede hiçbir hayat belirtisi yoktu, her şey derin bir sessizlik içindeydi. Delikanlı ilerleyip ambara girdi, kral da hemen arkasından tabii. Ama içerde kimsecikler yoktu. Kral şaşırmıştı, delikanlıya şüpheyle bakarak:

"Hani nerede?" diye sordu.

Aldığı cevap alaycı bir kahkaha oldu. Kral öfkeden küplere binmişti, eline geçirdiği bir tahta parçasıyla tam delikanlının üzerine yürümeye hazırlanıyordu ki, ortalık bir başka alaycı kahkahayla çınladı. Bu kez gülen, yol boyu peşlerinden ayrılmayan şu haydut kılıklı herifti. Kral öfkeyle adama dönerek:

"Sen de kimsin? Burada ne arıyorsun?" diye bağırdı.

"Bırak soytarılığı," diye konuştu adam, "ağır ol bakalım. Kılık değiştirdiysek o kadar da değil, kendi öz babanı tanımıyormuş gibi davranmana gerek yok."

"Sen benim babam değilsin. Seni tanımıyorum bile. Ben kralım. Eğer hizmetkârımı saklayan sen isen, onu derhal bana getir, yoksa bu yaptığına pişman ederim seni."

John Canty'nin cevabı oldukça sert ve açık oldu:

"Belli ki iyice kaçırmışsın keçileri, seni bunun için cezalandıracak değilim,

ama sakın sabrımı zorlamaya kalkma. Boşboğazlığın burada sökmez nasılsa, yumurtladığın zırvaları duyacak kimse yok neyse ki, ama gittiğimiz yerde adam gibi konuşman için, o diline biraz terbiye versem, fena olmayacak anlaşılan. Buraya gelmeden önce birini öldürdüm, bu yüzden eve dönemem – tabii bana yardım edeceğin için sen de dönemezsin. Artık adımı da değiştirdim, esaslı nedenlerim vardı bunun için, yeni adım Hobbs -John Hobbs; seninki de Jack- bu söylediklerimi iyice sok kafana. Şimdi dökül bakalım. Anan, kardeşlerin ne cehennemde? Sözleştiğimiz yere de gelmediler – ama sen biliyorsundur nerede olduklarını, haydi, öt bakalım!"

Suratı asılan kral cevap verdi:

"Bilmece gibi sorularla canımı sıkma benim. Annem çoktan öldü; kız kardeşlerim ise sarayda tabii."

Yanı başında duran delikanlı kendini daha fazla tutamayarak kahkahayı patlattı, öfkelenen kral tam üzerine yürüyordu ki, Canty -ya da şimdiki adıyla Hobbs- önüne geçerek bağırdı:

"Hugo, kes sesini, çocuğun canını sıkma; görmüyor musun, zaten karışmış aklı, bir de sen karıştırma. Gel bakalım Jack, otur şuraya da sakinleş biraz; sana yiyecek bir şeyler vereyim."

Hobbs ile Hugo kendi aralarında fısıldaşmaya başladılar, kral ise bu sevimsiz ikiliden mümkün olduğu kadar uzaklaşmak niyetiyle etrafı kolaçan etmeye başladı. Sonunda ambarın ışık gören uzak bir köşesinde karar kıldı, üzerindeki bir karış saman yığınıyla toprak zemin hiç de fena görünmüyordu üstelik. Yere uzanıp samanları battaniye gibi üzerine çekti, bir süre sonra derin düşüncelere daldı yine. O güne dek başına pek çok şey gelmiş, çekmediği acı kalmamıştı, ama acıların en büyüğü, babasını kaybı yanında öteki sorunlar önemini çoktan kaybetmişti. Yeryüzünün geri kalanı VIII. Henry'nin acımasız bir hükümdar, hatta burnundan alevler saçan, dokunduğu her şeye ölüm ve yıkım getiren bir canavar olduğunu düşünse de, orada yatmakta olan zavallı çocukcağız için her zaman güzel anılarla birlikte anacağı, yüzünden şefkatin eksik olmadığı önemli bir kişilik olarak kalacaktı. Babasıyla yaşadığı sevgi dolu anları birer birer gözünün önünden geçiren kral, artık kendini tamamen bu düşüncelere kaptırmıştı; gözlerinden boşanan yaşlar yüreğini dağlayan bu acının ne denli gerçek ve ne kadar derin olduğunun göstergesiydi. Akşam saatlerine doğru acılı düşüncelerden bitkin düşen çocukcağız daha fazla dayanamayarak kendini derin ve şifalı bir uykunun kucağına bıraktı.

Aradan uzunca bir süre geçti - kaç saat geçtiğini tam olarak bilemese de uykusu hafiflemiş, kendine gelir gibi olmuştu kral, gözleri kapalı bir süre daha yatarak nerede olduğunu ve olan biteni anlamaya çalıştı; o sırada fısıltıya benzer bir ses duydu, yağmurun dama vuran kasvetli tıngırtısıydı bu. Yattığı yerde tatlı bir rehavetle tam içi geçecekken birtakım kaba saba konuşmalar ve kahkaha sesleriyle kendine geldi; kulağına gelen sözler öyle ürkütücü cinstendi ki, başını gömdüğü yerden kaldırıp seslerin nereden geldiğini anlamak için dehşetle çevresine baktı. Gördüğü şey son derece kaba ve çirkindi. Ambarın öbür ucunda, yerde harlı bir ateş yanıyordu, çevresine de, yüzleri alevlerin kızıllığıyla daha da korkunçlaşmış, kralın rüyalarında bile göremeyeceği cinsten, kadınlı erkekli bir serseri takımı toplanmıştı; kimi yan gelip yere uzanmış, kimi oturuyordu, bu arada hep bir ağızdan yakası açılmadık küfürlerle avaz avaz bağırarak sözüm ona konuşuyorlardı. Aralarında paçavralar içinde, uzun saçlı, güneş yanığı, iri kıyım adamlar, benzer giysiler içinde, orta boylu, haşin suratlı bıçkın delikanlılar, gözleri bantlı kör dilenciler, tahta bacaklı, koltuk değnekli sakatlar, yanında torbasıyla, meymenetsiz suratlı bir sokak satıcısı, yanlarında alet ve edevatıyla bir bıçak bileyicisi, bir tenekeci, bir cerrah berber, daha neler yoktu ki?.. Kadınlardan bazıları daha çocuk sayılacak yaştaydı, yaşça daha olgun olanları, eli yüzü buruş buruş olmuş yaşlı cadalozlar da eksik değildi; üstleri başları toz toprak içinde, hep bir ağızdan küfürler savurarak bağırıp çağırıyorlardı; aralarında elleri yüzleri yara bere içinde üç tane bebekten başka, körlere rehberlik etmekte kullandıkları, boyunlarından iple bağlı, bir deri bir kemik iki tane de köpek vardı.

Gece çökmüş, serseriler ziftlenmeyi bitirmişti, cümbüş vakti yaklaşıyordu; içki şişesi elden ele dolaşmaya başlamıştı bile. Hep bir ağızdan bağrışıyorlardı şimdi:

"Şarkı isteriz! Şarkı isteriz! Bat ile Tek Bacak Dick'ten şarkı isteriz!"

Bunun üzerine körlerden biri ayağa kalktı, sapasağlam gözünü örten bez parçasıyla, kör bahtının nedenlerini anlatan yaftasını çıkarıp bir kenara attı. Tek Bacak Dick ise lüzumsuz yere ağırlık veren tahta bacağını sıyırıp çıkardığı gibi bir yana atıp, taş gibi sağlam adımlarla yürüyüp serseri hempasının yanında yerini aldı; derken bağıra çağıra şamatalı bir şarkı tutturdular, serseri takımının kalan kısmı da şarkının nakarat kısmına katılıyor, çılgın bir koro halinde avaz avaz eğleniyorlardı. Şarkının son kıtasına gelindiğinde çoktan kafayı bulmuş olan güruh öyle bir coşmuştu ki, hızını alamayanlar şarkıyı en baştan bir kez daha söylemeye başladılar; öyle bir bağırıyorlardı ki, şamatanın

şiddetinden neredeyse ambarın tavanı çökecekti. Pek sevdikleri şarkının sözleri ise şöyleydi:

"Haydi beyler, vakit geldi, kayalım alemlere,
istim, baloz ve dahi zampiklik etmeye,
Bak nasıl da sallanıyor darağacında garibin teki,
Tufaya gelmiş belli ki enayi,
Biletini kesivermişler tahtalıköye.

Haydi benim cesur yürekli kadınım,
Kaç git artık bu Londra şehrinden, al voltanı,
Git ki göresin esvabını çalan o alçağın,
Darağacında nazlı nazlı sallandığını."[10]

Şarkıyı konuşmalar izledi; ama artık şarkıdaki gibi hırsız ağzı kullanmıyorlardı, çünkü o ağız yalnızca çevrede yabancılar varsa, anlamasınlar diye konuşulurdu. Konuşmaların devamından John Hobbs'un o çevrenin hiç de yabancısı olmadığı, hatta zanaatını aynı çetede edindiği anlaşılıyordu. Derken sıra, çeteden ayrıldıktan sonra neler yaptığını anlatmaya geldi, dediğine göre 'kazara' birini öldürmüştü, bu itiraf çetede takdirle karşılandı; hele öldürdüğü adamın bir rahip olduğunu söylemesi büyük alkış aldı, şimdi herkes şerefine kadeh kaldırıyordu. Eski tanıdıkları onu dostça kucaklıyor, yeni tanıyanlar ise elini sıkmak için birbiriyle yarışıyordu adeta. Birileri "aylardır nerelerde sürttüğünü" sordu, beriki:

"Londra, malum, son zamanlarda taşradan çok daha kârlı, hem kanunların kimseye göz açtırmadığı şu günlerde çok daha emniyetli. Başıma şu kaza gelmese kalırdım şehirde aslında. Artık Londra'da kalmayı, bir daha buralara dönmemeyi koymuştum aklıma zaten – ama şu kahrolası kaza olunca her şey suya düştü," diye cevap verdi.

Sonra çetede halen kaç kişi bulunduğunu sordu. Çete başı:

"Gafticileri, çornacıları, şakşakçıları, tırtıkçıları, kapkaççıları ve hatta cocortları da sayarsak tekmili birden tamı tamına yirmi beş tane çakı gibi adamımız var. Çoğu burada, bir kısmı da doğuya gitti, malum önümüz kış.

Şafakta biz de yollanacağız," diye cevapladı bu soruyu.

"İyi de, namuslu dostlar arasında bizim Wen'i göremedim. O nerelerde sürtüyor?"

"Ha o mu? Zavallıcık sizlere ömür, nalları dikti çoktan, böceklere ziyafet çekiyor şimdilerde. Yaz ortasıydı, bir kapışmada gitti."

"Bak bunu duyduğuma üzüldüm, çok becerikli bir oğlandı, cesurdu da hem."

"Öyleydi ya. Manitası Marsık Bess hâlâ bizimle, ama bu yakaya gelmedi; iyi kızdır doğrusu, raconu bilir, işine sadıktır, üstelik haftada dört günden fazla zıkkımlandığını gören olmamıştır."

"Hatırlıyorum, gördüğüm en sıkı karılardandı doğrusu, yaptığı her işi iyi yapardı. Ama o anası yok muydu ya! Burnunun dikine gider, racon falan dinlemezdi; aksi, çirkin, baş belasının tekiydi ama neme lazım, saksısı iyi çalışırdı."

"O saksı yüzünden kaybetmedik mi zaten onu da? Hem el falına, hem bakla falına çok iyi bakardı, sonunda cadıya çıkardılar adını. Kanunlar bırakmadı peşini, ağır ateşte yavaş yavaş pişirdiler garibanı. Yakılacağı direkte nasıl da yiğitçe durduğunu, ağzı açık seyre duranlara salladığı küfürleri hatırladıkça hâlâ gözlerim dolar; alevler yükselip de çenesinden yukarı, gri perçemlerine ulaştığında bile o hâlâ millete lanet okuyor, küfrediyordu – aklınız alıyor mu, hâlâ küfrediyordu haspa! Hem de ne küfürler, inan olsun insan bin yıl yaşasa böylesini duyamaz. Ne yazık ki marifetleri de kendisiyle beraber yok olup gitti. Şimdikiler ancak koftiden atmayı biliyor yalnızca, nerede o eski sunturlu küfürler!"

Çete başı içini çekti, dinleyenler de ona katılarak aynı şeyi yaptılar; topluluk, kısa süre de olsa kederlenmişti; yürekleri nasır bağlamış da olsa bu serseriler yine de tamamen duygusuz sayılmazlardı, ne de olsa onlar da insandı, her şey bir yana, yeryüzüne binde bir gelecek böyle bir dehanın ardında hiçbir iz bırakmadan bu dünyadan göçüp gitmiş olması karşısında duygulanmamaları düşünülemezdi. Neyse ki, elden ele dolaştırdıkları şişeden alınan iri yudumlarla eski neşelerine kavuşmakta gecikmediler.

"Arkadaşlar arasında aynı akıbete uğrayan başkaları da oldu mu?" diye sordu Hobbs.

"Evet, birkaç kişi daha oldu. Özellikle de acemi takımı – hani karşılığında

koyun sürüleri verilecek diye çiftlikleri elinden alınarak beş parasız, aç biilaç kalan şu çiftçiler vardı ya, onlar işte. Adamcağızlar da ne yapsın, dilenmeye başladılar, sonra da yakalanıp kan revan içinde, derileri soyulana dek kırbaçlandılar, sonra da yarı çıplak bir halde derileri yenilensin diye zindanlara atıldılar, çıktılar gene dilenmeye başladılar, bu sefer yakalandıklarında hem kırbaçlandılar hem de kulakları kesildi; sonra yine dilendiler -zavallıcıklar, başka ne yapacaklardı ki?- bu seferde suratlarına kızgın demirle damga basıp köle olarak satıldılar, derken kaçmaya kalkıştılar, sonunda da yakalanıp asıldılar. Ben gene sana kısaca anlattım, yoksa bu kadar olmasa da, daha ne hikâyeler var. Hey Yokel, Burns, Hodge – gelin de gösterin şu sırtınızdaki façayı!"

Çağrılanlar yanlarına geldi, üstlerindeki paçavraları sıyırarak sırtlarını çaprazlama boydan boya kaplayan derin kırbaç izlerini gösterdiler; içlerinden biri saçını kaldırarak kesilen kulağın yerini, öteki omzuna vurulan -V harfi şeklindeki- damgayı ve yarısı kesik sol kulağını gösterdi. Üçüncüye gelince anlatmaya başladı:

"Adım Yokel," diye girdi lafa, "bir zamanlar karım ve çocuklarımla gül gibi geçinip giden bir çiftçiydim – şimdi artık ne adım kaldı ne de malım mülküm; karımı ve çocuklarımı uzun zaman önce kaybettim, bilmiyorum, belki cennette belki de başka bir yerdeler şimdi, ama bildiğim bir şey varsa, o da -Tanrı'ya şükür- artık İngiltere'de olmadıkları. Zavallı yaşlı anacığım geçimini sağlamak için hasta bakıyordu, bir gün bunun hastalarından biri ölüverdi, doktorlar niye öldüğünü anlamadılar, anamı da cadı diye yaftalayıp, hıçkıra hıçkıra ağlaşan yavrularımın gözleri önünde yaktılar. İngiliz kanunlarıymış! Başlarım ben öyle kanuna. Haydi arkadaşlar, kaldırın kadehlerinizi, zavallı anacığımı günahsız yere cehenneme yollayan merhametli İngiliz kanunlarına içelim hep beraber! Sağ olun arkadaşlar, var olun! Karımla beraber sırtımızda aç çocuklarımızı taşıyarak kapı kapı dilenmek zorunda kaldık, ama nereden bilelim İngiltere'de aç kalmanın yasak olduğunu? Gittiğimiz üç kentte de bizi yakalayıp soydular, sonra da bayıltana kadar kırbaçladılar. Haydi arkadaşlar, merhametli İngiliz kanunlarının şerefine! O hain kırbaç sevgili karım Mary'nin kanını öyle bir iştahla içti ki, zavallıcık uzun süre dayanamayıp göçtü. Şimdi bütün kötülüklerden uzakta, bir çömlekçinin tarlasında yatıyor. Çocuklarıma gelince – e tabii, sağ olsun, kanunlar sayesinde bir şehirden ötekine sürerek, habire kırbaçlatırken, onlar da açlıktan öldüler haliyle. Haydi beyler, şerefe, bir yudum da kimselere zararı dokunmamış masum yavrucaklara için. Derken, bir lokma

kuru ekmek için gene dilenmeye başladım, bu sefer boyunduruğa vurdular ve kulağımın tekini kaybettim – bak işte, şu yumrunun olduğu yer, unutmayayım diye birazını bıraktılar. Tekrar dilendim, bu sefer de yakalayıp köle diye sattılar – bak işte, dağladıkları yer tam şurada, çenemin altındaki şu leke, lekeyi silersem görebilirsin ancak kızgın demirin hatıra bıraktığı kırmızı K damgasını. BİR KÖLE! Bu kelimenin anlamını biliyor musun? Bir İngiliz KÖLE! İşte tam karşında duruyor. Sonunda sahibimin elinden kaçıp kurtuldum, ama bir yakalanırsam -o lanet olası kanunların da, o kanunları çıkaran alçakların da Tanrı bin belasını versin- bu sefer beni kesin asarlar!"

Ambarın kasvetli havası incecik bir sesle çınladı: "Asılmayacaksın! Bugünden itibaren bu kanunun hükmü kalmamıştır."

Bütün başlar dönüp sesin geldiği yere baktı, küçük kral yattığı yerden kalkmış, bir masaldan fırlamış gibi koşar adımlarla onlara doğru geliyordu; yanlarına yaklaşıp da ışığa çıkınca, her kafadan bir ses çıkmaya başladı: "Bu da kim? Bu da nedir böyle? Hey yumurcak, kimsin sen?"

Meraklı gözlerle kendisini inceleyen ve soru yağmuruna tutan kalabalığın karşısında son derece soğukkanlı bir biçimde dikilen kral, sorulara büyük bir ağırbaşlılıkla cevap verdi:

"İngiltere Kralı Edward'ım ben."

Büyük bir kahkaha tufanı patladı, hem bir parça alay hem de takdir vardı bu kahkahanın ardında. Kral öfkelenmişti. Sert bir sesle:

"Sizi görgüsüz serseriler, kralın lütfuna böyle mi karşılık veriyorsunuz?"

Öfke ve heyecanla bir şeyler daha söylemek istedi ama sözleri kalabalığın alaylarına ve gürültüsüne karışıp gitti. Bangır bangır bağırarak birkaç kez kalabalığın gürültüsünü bastırmaya çalışan John Hobbs sonunda muradına erdi ve:

"Arkadaşlar," diye seslendi, "bu ufaklık benim oğlum olur, hayalperest salağın tekidir, keçileri tamamen kaçırmış durumda -siz ona aldırmayın- kendini *kral sanıyor* biçare."

Edward ona dönerek:

"Ben kralım," diye haykırdı, "yakında bunu anlayacaksın nasıl olsa, ama pahalıya patlayacak bu sana. Üstelik de bir cinayet işlediğini kendin itiraf ettin – bunun için astıracağım seni."

"Beni sen mi ele vereceksin? Sen ha? Seni bir güzel döveyim de..."

Neyse ki tam o sırada "Hop, hop!" diyerek araya giren irikıyım çete başı yalnızca kralı dayaktan kurtarmakla kalmadı, Hobbs'un suratına okkalı bir de yumruk çakarak sunduğu hizmeti taçlandırdı. Ardından da, "Senin krallara ve çete başına saygın yok mu hiç, be adam? Eğer olur da önümde böyle bir densizlik daha yapacak olursan, yemin ederim seni kendi ellerimle sallandırırım," dedi. Sonra da krala dönerek, "Sana gelince, sen sen ol, sakın bir daha dostlarını tehdit etme delikanlı; ayrıca diline sahip ol, sakın başkalarının yanında onlar hakkında kötü şeyler söyleme. Çatlak kafanı eğlendiriyorsa ister kral ol ister başka bir şey, ama sakın ha bela çıkarayım deme. Hem kendine kral diyerek o kadar yüksekten uçmasan daha iyi olacak – bu krala ihanet sayılır çünkü; bizler ne kadar kötü, ne kadar hilekâr adamlar olsak da kralımıza ihanet edecek kadar alçak değiliz; kralımızı severiz, ona hürmetimiz ve bağlılığımız sonsuzdur. Bu sözlerimi sakın unutma. Haydi arkadaşlar, şimdi hep birlikte söyleyelim: 'Çok yaşa Kral Edward! Çok yaşa İngiltere Kralı!' "

"Çok yaşa Kral Edward! Çok yaşa İngiltere Kralı!" Çılgın kalabalık öyle canhıraş bir halde bağırıyordu ki, gürültünün şiddetinden ambarın duvarları zangırdıyordu. Küçük kralın yüzü birdenbire aydınlanmıştı, başını hafifçe eğerek, ağırbaşlı bir ifadeyle:

"Aziz tebaama teşekkür ederim," dedi.

Beklenmeyen bu sözler üzerine topluluk iyice coştu. Bir ara sakinleşir gibi olduklarında bunu fırsat bilen çete başı babacan bir ifadeyle:

"Aslanım vazgeç artık, pek akıllıca bir şey değil bu yaptığın. Çok istiyorsan içinden hayalini kurabilirsin, ama istersen başka bir ad bul kendine."

O sırda cırlak sesiyle tenekeci araya girerek:

"Birinci Foo-Foo hazretleri olsun adı, Enayiler Kralı Birinci Foo-Foo!" diye bağırdı.

Bu ad o kadar 'beğenildi' ki herkes hep bir ağızdan bağırmaya başladı:

"Çok yaşa Birinci Foo-Foo hazretleri, çok yaşa Enayiler Kralı!" tezahüratlarını ıslıklar, yuhalama sesleri ve çılgın bir şamata izledi.

"Getirin oğlanı, buraya getirin, taç giydirelim!"

"Üst baş da bulalım!"

"Bir asa, bir asa verin eline!"

"Tahtına oturtalım!"

Bunun gibi daha onlarca bağırış çağırış arasında zavallı küçük kral daha neye uğradığını anlayamadan başında tenekeden bir taç, üzerinde lime lime bir battaniye, elinde de tenekecinin asa niyetine tutuşturduğu lehim çubuğu ile bir fıçının üzerinde buldu kendini. Sonra kralın önünde yerlere kapanıp diz çökerek yapmacık bir havada hep bir ağızdan ağlayıp sızlanmaya, yalvarmaya başladılar, sözde gözyaşlarını da hiç sakınmadan pislik içindeki kol yenlerine ve önlüklerine siliyorlardı:

"Ah yüce kralımız, acıyın bize!"

"Merhametli kralımız, bu zavallı solucanları ezip geçmeyin ne olur!"

"Bu zavallı kölelere merhamet gösterin, kıçlarından asil tekmenizi eksik etmeyin!"

"Ey bu toprakların göz kamaştıran güneşi, nurlu ışığınızla aydınlatın, ısıtın yüreklerimizi!"

"Haşmetli ayağınızın bastığı bu aziz topraklar ve onun yüce çamuruyla kutsayın bizi!"

"Yüce efendimiz, tenezzül buyurup tükürün üzerimize, tükürün de bu eşsiz lütfunuz nesiller boyu dilden dile dolaşsın, çocuklarımızın çocuklarına övünç ve bahtiyarlık kaynağı olsun!"

Gecenin en esaslı numarasını gerçekleştiren tenekeci herkesten bol alkış ve takdir topladı. Kralın önünde diz çöküp, güya kralın ayağını öpermiş gibi iyice eğilip, sonra kraldan okkalı bir tekme yemiş gibi hızla geri savruldu; hemen ardından da, yana yakıla bir bez parçası aramaya koyuldu; güya, kralın tekmesinin yüzüne değdiği yeri örterek, oranın pis havasıyla kirlenmesini önleyecekti; bu arada anayola çıkacağını, yüklüce bir bahşiş karşılığında gelene geçene yüzünü göstererek servet kazanacağını anlatıyordu. Yaptığı maskaralıklarla herkesi gülmekten öyle bir kırıp geçirdi ki, sefil kalabalığın yalnız hayranlığını değil hasedini de kazandı.

Bu kadar aşağılanma ve utanç karşısında gözleri yaşlarla dolan küçük kral kendi kendine hep aynı soruyu soruyordu: "Bir kötülük etmiş olsam o yüzden bu kadar acımasız davranıyorlar derdim -ama ben onlara iyilikten başka bir şey yapmadım ki- yoksa bu yüzden mi cezalandırıyorlar beni?"

XVIII. BÖLÜM

PRENS SERSERİLER ARASINDA

Serseriler takımı şafak sökerken kalkıp hemen yola düzüldü. Gökyüzü kapalı, yürüdükleri yol çamurlu, hava kış ayazıydı. Bir gece önceki neşeden eser kalmamıştı; kimi suratını asmış susuyor, kimi tedirgin, kimi huysuzlanıyordu; hiç kimsede keyif namına bir şey kalmamıştı, üstelik susuzluktan da kırılmak üzereydiler.

Birkaç tembih ve uyarıyla 'Jack'i Hugo'nun ellerine teslim eden çete başı, John Canty'ye dönerek çocuktan uzak durmasını ve kendi işine bakmasını söyledi; Hugo'ya da çocuğa fazla sert davranmamasını tembihlemeyi de unutmadı.

Bir süre sonra hava yumuşamış, bulutlar seyrelmeye başlamıştı. Ekibin soğuktan titremesi kesilmişti, neşesi yavaş yavaş yerine geliyordu. Giderek daha da keyiflenmeye, birbirleriyle şakalaşmaya, hatta yoldan gelip geçenlere sataşarak kafa bulmaya bile başladılar. Bu, yeniden hayata döndüklerinin, kendilerine sunulan nimetlerin tadını çıkarmaya kararlı olduklarının işaretiydi. Hallerinden öyle bir küstahlık ve şirret akıyordu ki, onlara bulaşmamak için herkes yana çekilip yol veriyor, aşağılayıcı alaylarını duymazdan gelerek cevap vermeye bile kalkışmıyordu. Serseriler işi öyle bir azıtmıştı ki, geçtikleri bahçelerin çitlerine asılan çamaşırları bile yüzsüzce alıp götürüyorlar, sahipleri gözleri önünde yapılan bu hırsızlığa seslerini çıkarmak bir yana, içlerinden çitleri de söküp götürmediklerine dua ediyorlardı.

Derken sonunda küçük bir çiftlik binasını işgal ederek, babalarının malı gibi bir güzel yerleştiler; korkudan tir tir titremekte olan zavallı çiftçi ile adamları, haydutlara kahvaltı hazırlamak uğruna kilerde ne var ne yoksa bütün yiyecekleri getirip masaya yığdılar. Serseriler çiftçinin karısıyla kızlarına da bulaşmakta gecikmediler, kendilerine hizmet eden zavallıların yanaklarını okşuyor, arsızca kahkahalar atarak, türlü türlü edepsizlikler yapıyorlardı. Yiyip içerken arta kalan kemikleri ve sebzeleri çiftçiyle oğullarına fırlatıyorlar, sağa sola çalım yaparak zavallıları oradan oraya koşturuyor, birine isabet ettirince de alkış kıyamet bağrışıyorlardı. Ziyafeti, sululuklarına karşı koyan kızlardan birinin kafasını tereyağına bulayarak bitirdiler. Giderken de, eğer bu

yaptıklarını yetkililere haber verecek olurlarsa, geri gelip çiftliği yakacaklarını söyleyerek, çiftçiyle adamlarına gözdağı vermeyi de ihmal etmediler.

Uzun ve yorucu bir yürüyüşten sonra öğleye doğru çete, bir köyün kıyısında, bir tarla çitinin yanında mola verdi. Dinlenip güç toplamak için bir saatleri vardı; sonra dağılıp, her biri başka bir yönden köye girerek her zamanki dolaplarını çevirmeye koyulacaklardı. 'Jack'i Hugo'nun yanına katmışlardı. Önce birlikte biraz dolandılar, Hugo, çevrilecek bir dümen olup olmadığını anlamak için çevreyi kesiyordu sürekli, ama iş yoktu – sonunda:

"Araklayacak zırnık yok; beş para etmez bir yer. Gene dileneceğiz çaresiz," dedi.

"Dilenecek miyiz? Daha neler! Sen dilenebilirsin istiyorsan, mesleğin ne de olsa – hem yakışır sana. Ama *ben* dilenecek değilim!"

"Dilenmeyeceksin demek?" diye haykırdı Hugo, şaşkınlık içinde krala bakarak. "Bak sen, ne zaman kibarlaştın sen böyle?"

"Ne demek istiyorsun sen?"

"Ne mi diyorum? Yani sen bugüne kadar Londra sokaklarında dilenmiyor muydun?"

"Ben ha? Hay seni budala!"

"Vay vay vay, bu kıyak lafları kendine sakla oğlum sen – ömrün daha uzun olur. Senin peder demedi mi bütün gün sokaklarda dilendiğini? Yalan söylemiş olmasın sakın, ha? Ama tabii ya, senin gibi bir babayiğit babasına bile yalancı demekten korkacak değil ya!" diye alaya başladı Hugo.

"Sen o adamı babam mı sandın yoksa? Tabii ki yalan söyledi."

"Bana bak babalık, bırak artık şu deli numaralarını, eğleneceğim diye başını belaya sokma. Haberin olsun bunları söyleyeceğim babana, seni bir güzel ıslatsın da gör gününü."

"Sen boşa zahmet etme, ben kendim söylemeyi bilirim."

"Ne yalan söyleyeyim, cesaretin bayağı hoşuma gidiyor biliyor musun? Ama söylediklerini hiç sevmedim, haberin olsun. Hır çıkarmakta, adam kalaylamakta, dümen çevirmekte üstümüze yoktur, biz aramasak da bela gelip bizi bulur. Ama bu mevzu başka, ben babana inanırım. Doğru, yalan söylemez demiyorum, vaziyete göre hepimiz gibi o da söyler, ama bu mevzu yalan

söylenecek bir mevzu değil. Saksısı çalışan bir adam olmadık yere yalan söyleyip, barutunu boşa harcamaz. Haydi gel otur yanıma, tamam, dilenmek istemiyorsan başka bir dümen buluruz biz de. Ne dersin, gidip birinin mutfağını soyalım mı?"

Kralın sabrı tükenmişti artık:

"Bu kadar saçmalık yeter – canımı sıkıyorsun!"

Hugo'nun tepesi atmıştı:

"Bana bak ahbap," diye girdi lafa, "dilenmek istemiyorsun, soyguna yanaşmıyorsun, tamam, öyle olsun. O zaman ben *ne diyorsam* odur. *Ben* dileneceğim, sen de yardakçılık yapacaksın. Haydi bakalım, buna da kafa tut da görelim!"

Kibirli kral cevap vermek üzere tam ağzını açmıştı ki, Hugo bırakmadı:

"Sus! Kibar takımından biri geliyor. Ben şimdi nöbet geçiriyormuş gibi kendimi yere atacağım. Yabancı yanıma koşar koşmaz sen de diz çöküp avaz avaz ağlamaya başla, bir yandan da de ki, 'Ah, efendim, bu zavallı benim ağabeyim, yardım edecek hiç kimsemiz yok, hayırdır, ne olur merhamet edin, şu zavallı hastanın haline bakın, bizden birkaç kuruşu esirgemeyin, Tanrı sizi korusun!' – Bu arada ağlamayı unutma sakın, heriften birkaç kuruş koparana dek susmak yok, yoksa anandan emdiğin sütü burnundan getiririm, ona göre."

Bu sözleri söyler söylemez kendini yere atan Hugo ahlayıp oflamaya, gözlerini devirerek inleyip debelenmeye başladı; bunu gören yabancı yanlarına gelir gelmez de acı içinde çığlıklar atarak kendini adamın ayaklarının dibine attı.

"Aman Tanrım, aman Tanrım!" diye haykırdı iyi yürekli adamcağız da, "Zavallı yaratık, zavallı biçare, nasıl da acı çekiyor! Dur – sana yardım edeyim."

"Ah aziz efendim, ne iyi kalplisiniz, Tanrı sizden razı olsun – ama nöbet geçirirken bir dokunan olursa çok canım yanıyor. Bu benim kardeşim, o size anlatacaktır neler çektiğimi. Siz yalnızca birkaç kuruş ekmek parası verseniz yeter, bana bakmayın, gidin yolunuza, beni acılarımla bırakın."

Yabancı, "Birkaç kuruş mu? Ah seni bahtsız yaratık, olur mu hiç, sen daha fazlasını hak ediyorsun" diyerek telaşla elini cebine attı. "Zavallıcık, al bakalım, hepsi senin. Hey küçük, gel bakalım, yardım et de zavallı kardeşini şu eve kadar götürelim."

"O benim kardeşim değil!" diye sözünü kesti kral.

"Ne? Kardeşin değil mi?"

"Ah, şuna da bakın!" diye inledi Hugo içinden dişlerini gıcırdatarak. "Öz kardeşini reddediyor – üstelik de bir ayağı çukurdayken."

"Evlat, insan öz kardeşine böyle mi yapar? Ne taş kalpliymişsin sen öyle. Utan utan! Eli ayağı da tutmuyor zavallının. Hem kardeşin değilse kim peki?"

"Bir dilenci, bir hırsız o! Hem paranızı aldı hem de para kesenizi çaldı. Eğer bir mucize görmek istiyorsanız şu sopanızı omzuna indiriverin de, görün neler oluyor!"

Gelgelelim Hugo mucizeyi falan beklemedi. Gözle kaş arasında ayağa fırlayıp, kayıplara karıştı, adam arkasından koşup avaz avaz bağırdıysa da nafile. Bu beladan kurtulduğu için derin bir nefes alan kral daha fazla oyalanmadan aksi yönde koşmaya başladı, beladan yeterince uzaklaştığına kanaat getirene dek durmadı. Önüne çıkan ilk sapağa dalarak bir süre sonra köyü arkasında bıraktı. Sonra koşmayı bıraktı, ama yine de hızlı adımlarla aralıksız birkaç saat yürüdü, sık sık dönüp geriye bakıyor, gelen var mı diye ardını yokluyordu; sonunda içini kemiren korku tamamen söndü, artık kendini güvende hissediyordu. O sırada fark etti midesinin zil çaldığını, üstelik çok da yorulmuştu. Derken bir çiftlikte mola vermek istedi, ama daha ağzını bile açamadan sahipleri tarafından hoyrat bir şekilde kapının önüne kondu. Üzerindeki esvaplardı bunun nedeni.

Çaresiz tekrar yola koyuldu. Gördüğü aşağılayıcı tavrın acısı ve utancıyla yürüdü, ama kararını vermişti, bir daha kimsenin kendisine böyle davranmasına izin vermeyecekti. Ama açlık aman bilmiyordu; akşama doğru bir başka çiftlik evine sığınmaya yeltendi, ancak orada gördüğü tavır öncekinden de beter oldu, sahipleri tekme tokat kapı dışarı ettikleri gibi, bir daha gelecek olursa askerlere vermekle tehdit ettiler.

Karanlık iyiden iyiye bastırmıştı, hava kapalı, insanın içine işleyen buz gibi bir soğuk vardı; ama kral, sızım sızım sızlayan ayaklarına rağmen yürümek zorundaydı, mecalsiz adımlarla yola devam etti. Yürümek zorundaydı çünkü ne zaman biraz soluklanmak için duracak olsa, akşam ayazı iliklerine dek donduruyordu. Derin bir keder içinde, bu ıssız ve karanlık gecede ayaza karşı yürürken daha önce hiç bilmediği duygular yaşıyordu. Zaman zaman karanlıkta kendisine doğru yaklaşan, sonra da kaybolup giden bir takım sesler duyuyordu;

karanlığın içinde bu seslerin sahibi sandığı kimi şekilsiz gölgeler beliriyordu zaman zaman, hayaletler ülkesinden çıkmış bir takım tekinsiz şekiller çevresini sarıyor, zavallının korkudan kalbi duracak gibi oluyordu. Arada bir -ve elbette çok uzaklarda- belli belirsiz -sanki başka bir dünyadan gelen- bir ışık görür gibi oluyordu; bazen de koyunların çıngırak sesleri geliyordu kulağına, ama çok uzaktan gelen, müphem ve cılız seslerdi bunlar; meleyen sürülerin, gecenin rüzgârıyla gelen boğuk ezgisi, kederli bir ağıt gibi karanlıkta hızla eriyip kayboluyordu; kimi zaman da, ormanların ve tarlaların kör karanlığından kopup gelen bir havlama sesi yankılanıyordu kulaklarında; bütün bu sesler ona o kadar uzak ve yabancıydı ki, küçük kral hayattan ve canlı olan her şeyden gitgide uzaklaştığını, bu sonsuz ıssızlığın ortasında ne bir dost, ne de bir yoldaş varken, yapayalnız kaldığını hissediyordu.

Sonunun ne olacağını kestiremediği bu yabancı yolda, aklından geçen bütün bu ürkütücü düşüncelerle, düşe kalka ilerliyordu; bazen yukarılardan bir yerden gelen bir kuru yaprak hışırtısıyla ürperiyor, bu sesleri her seferinde insan fısıltısına benzetiyordu; derken birdenbire, cılız bir fener ışığının yanı başında buluverdi kendini. Hemen gerileyerek karanlığın gölgesine saklandı. Fener bir tahıl ambarının açık kapısının hemen önünde duruyordu. Kral bir süre sessizce bekledi – ortalıkta çıt çıkmıyordu, ne gelen vardı ne de giden. Orada öylece beklemekten o kadar üşümüştü ve üstelik, karşısında kapılarını açmış bekleyen ambar o kadar davetkâr duruyordu ki, sonunda karar verdi, hem canından başka kaybedecek nesi vardı ki? Böylece daha fazla dayanamayıp içeri girmeye karar verdi. Parmak uçlarına basarak hızla ilerledi, tam eşikten adımını atıyordu ki, arkasında bir takım sesler duydu. Hemen koşup, orada duran bir fıçının arkasına sindi. Gelenler, ellerinde fenerleriyle iki çiftlik işçisiydi, bir yandan konuşup bir yandan çalışmaya koyuldular. Onlar ellerinde fenerleriyle oradan oraya gidip gelirken, kral da, ışıktan istifade, ambarı görme fırsatı buldu; ambarın öteki ucunda orta büyüklükteki ahır hiç fena görünmüyordu doğrusu, adamlar gittiğinde el yordamıyla oraya geçmeyi düşündü. Ahıra giden yolun kenarında üst üste yığılmış at örtüleri dikkatini çekti, bu gece İngiltere kralını ısıtma görevi onlara düşecekti anlaşılan.

Bir süre sonra adamlar işlerini bitirdiler, fenerlerini aldılar, kapıyı da arkalarından kapatıp gittiler. Soğuktan tir tir titremekte olan kral hemen harekete geçti, karanlığın izin verdiği ölçüde hızla yerinden çıkıp örtülerin yanına gitti; hepsini tortop edip sırtına yükledi, kısa süre sonra da kazasız belasız ahıra ulaştı. Örtülerden ikisini samanların üzerine sererek döşek yaptı;

geriye kalan ikisine de sarınıp yattı. Örtüler eski püskü ve biraz da inceydi, doğru dürüst ısıttıkları da söylenemezdi, üstelik insanın soluğunu kesen cinsten, kesif bir beygir kokusu sinmişti üzerlerine, ama ne gam, artık hiçbir şey kralın keyfini bozamazdı.

Kral hem açtı hem de üşüyordu, ama o kadar yorgun ve uykusuzdu ki, sonunda daha fazla dayanamayıp, yarı baygın bir vaziyette örtülerin altına büzülüverdi. Tam kendinden geçip uykuya teslim olmak üzereydi ki, birdenbire gövdesine bir şeyin dokunduğunu hissetti. Gözleri bir anda fal taşı gibi açıldı, korkudan nefesi kesilmişti. Zifiri karanlıkta tenine dokunan o esrarengiz şey her ne ise, yüreğini ağzına getirmişti. Karanlığa kulak vererek hiç kıpırdamadan uzun süre bekledi, ama herhangi bir kıpırtı falan olmadı. Yorgunluğun etkisiyle sonunda uykuya dalar gibi olurken o şeyin tenine bir kez daha dokunduğunu hissetti! O sessiz ve görünmeyen şey her ne ise karanlıkta dokunuşu insanın tüylerini ürpertiyordu; çocukcağız bir anda aklına üşüşen hayalet hikayeleriyle tir tir titremeye başladı. Peki ne yapacaktı? Bu soru aklında sürekli dönüp duruyor, ama biçare bir cevap bulamıyordu. Yoksa bu rahat sığınağı terk edip, bu ne idüğü belirsiz şeyden bir an önce kurtulmayı mı denemeliydi? İyi ama nereye gidecekti? Ambardan dışarı çıkamazdı ki; bu dört duvar arasında ve zifiri karanlıkta el yordamıyla körü körüne bir o yana bir bu yana yalpalarken o hortlağımsı şeyin havada uçarak peşinden gelecek olması, o sinsi ve yumuşak dokunuşuyla her dönemeçte kâh yanağında kâh omzuna değecek olması ödünü patlatıyordu. Yoksa geceyi burada geçirip sabaha kadar hortlakla uğraşmayı mı göze almalıydı? Öyle mi yapmalıydı gerçekten? Ama hayır, bunu yapamazdı. Peki ama başka ne yapabilirdi ki? Ha, tabii başka bir çare daha vardı, hem de çok iyi bildiği bir çareydi bu – elini uzatıp o şeyin ne olduğunu anlayacaktı!

Bunu düşünmek kolaydı da, asıl mesele bunu yapacak cesareti gösterebilmekteydi. Karanlıkta üç kez denedi, önce elini korkarak, usulca öne doğru uzatıyor, ama her seferinde de uzatmasıyla geri çekmesi bir oluyordu, korkudan kalbi duracaktı neredeyse – hoş, eli henüz bir şeye değmemişti, ama bir an sonra değeceğini biliyordu ya, ödünü patlatan buydu asıl. Dördüncü seferde, karanlığı yoklayarak biraz daha ileri uzattı elini, derken elinin ılık ve yumuşak bir şeye dokunduğunu hissetti. Korkudan taş kesilmişti adeta – korkudan hayal gücü öyle bir hale gelmişti ki, bu dokunduğu şeyin biraz önce ölmüş birinin cesedi olduğuna yemin edebilirdi, üstelik henüz soğumamıştı bile. O şeye bir kez daha dokunmaktansa ölmeyi yeğlerdi. Onu bu düşünceye

iten şey, insanoğlunun merak duygusunun her şeyi mümkün kılan o sonsuz kudretinden habersiz oluşuydu elbette. Çok geçmeden tir tir titreyen elini bir kez daha uzattı ileri doğru -üstelik biraz önceki kararının aksine ve hiç tereddüt etmeden yaptı bunu- bir süre azimle yokladı sağı solu. Birden eline bir tutam saçın geldiğini hissetti; korkuyla titredi, ama vazgeçmedi, eliyle saç demetini yoklayarak biraz daha ilerleyince bunun aslında saç değil ılık bir urgan parçası olduğunu anladı; eliyle urganı biraz daha izleyince, ucunda çıka çıka masum bir buzağı çıktı! Zaten urgan sandığı şey de zavallı hayvancağızın kuyruğuydu.

Kral uyumakta olan bir buzağının kuyruğundan bu kadar dehşetengiz bir hikâye uydurduğu için kendinden fena halde utanmıştı; ama utancı boşunaydı aslında, çünkü ne de olsa kendisini korkutan şey buzağının kendisi değil, onun tetiklediği ne idüğü belirsiz o korkunç hayalet düşüncesiydi; aslına bakarsanız, batıl inançların son derece yaygın olduğu o yıllarda onun yerinde hangi çocuk olsa onun yaptığını yapar, gerçekten de dehşete kapılırdı.

Kral bulduğu şeyin bir buzağı olduğuna mı yoksa durduk yerde bir arkadaş kazandığına mı sevinsin, şaşırıp kalmıştı; son zamanlarda kendini o kadar yalnız ve kimsesiz hissediyordu ki, bu zavallı hayvancağızın varlığı bile bulunmaz bir nimetti onun için. Üstelik insanlar onunla onu o kadar aşağılamış, hoyratça hırpalayıp canını yakmışlardı ki, onlar gibi asil duygulara sahip olmasa da, yumuşacık bir kalbi ve sevgi dolu bir yüreği olan biçare bir hayvanın dostluğu kadar teselli edici başka bir şey olamazdı. Böylece krallık unvanını bir kenara atıp, buzağı ile dost olmaya karar verdi.

Yanında uzanmış yatmakta olan buzağının ılık sırtını okşarken birden, bu hayvandan başka türlü yararlar da sağlayabileceği aklına geldi. Bu düşünceyle hemen yatağının yerini değiştirip, hayvanın daha yakınına serdi; sırtına sarılarak örtüleri hem kendinin hem de arkadaşının üzerine çekti; daha bir dakika geçmeden ısınmaya başlamıştı bile, öyle bir keyiflenip rahatlamıştı ki, Westminster Sarayı'nın kuş tüyü döşeklerinde yatıyor olsa ancak bu kadar rahat edebilirdi.

Güzel şeyler geçiyordu aklından; morali yerine gelmiş, sanki her şey birdenbire yolunda gitmeye başlamıştı. Ayağındaki zincirlerden ve zorla suç işlemekten kurtulmuştu, o kaba saba acımasız haydutlar yoktu artık; üşümüyordu, başını sokacak bir yer bulmuştu, tek kelimeyle mutluydu. Dışarıda esen rüzgâr gitgide şiddetleniyordu; ambar, yediği kırbaç gibi darbelerle humması tutmuş bir hasta gibi zangır zangır titriyordu; rüzgâr bir

ara hafifliyor ama bu kez de ıslık çalarak kirişlerin ve kalasların arasında uğuldamayı sürdürüyordu – kral bulunduğu yerde o kadar sıcak ve rahattı ki, bütün bunlar kulağına tatlı bir melodi gibi geliyordu; varsın saldırıp kükresin, sarsıp çatırdatsın, inleyip ağlasındı rüzgâr, kralın keyfi yerindeydi nasıl olsa. Isınmanın rehavetiyle arkadaşına biraz daha sokuldu, derken mutlu bir şekilde derin, deliksiz, dirlik ve huzur dolu bir uykunun kollarına bıraktı kendini. Uzaktan köpek havlamaları, ineklerin kederli böğürtüleri geliyordu; rüzgâr tekrar sertleşmişti, ambarın damı, boşanan amansız yağmurun sesiyle gürüldüyordu; ama majesteleri İngiltere Kralı bunların hiçbirini duymuyor, fırtınalardan etkilenmek bir yana, bir kralın yanında uyumanın şan ve şeref meselesi olduğundan bihaber zavallı hayvancağızla birlikte tasasız bir uykunun derinliklerine dalmış, mışıl mışıl uyuyordu.

XIX. BÖLÜM

PRENS KÖYLÜLER ARASINDA

Sabah uyandığında kral bir de fark etti ki, geceleyin yağmurdan kaçan ıslak bir fare ambara, daha doğrusu -dalgınlıkla olsa gerek- koynuna girmiş, mışıl mışıl uyumakta! Ama kıpırtıyı hisseden farecik anında toz oldu. Çocuk kendi kendine gülümseyerek, "Zavallı aptal, korkacak ne var sanki? Ben de senin gibi kimsesizim. Kendim gibi biçare birine zarar verir miyim hiç? Hem belki bana uğur getirirsin, öyle ya, koynunda fareler uyutacak kadar düşmüş bir kral bundan daha fazla düşemeyeceğine göre, talihinin dönme vakti gelmiş demektir."

Yattığı yerden kalkıp ahırdan tam çıkacaktı ki kulağına bir takım çocuk sesleri geldi. O sırada ambarın kapısı açılıverdi, içeriye iki küçük kız çocuğu girdi. Aralarında gülüşüp konuşmakta olan kızlar, kralı görünce hayalet görmüş gibi korkudan adeta donakaldılar; önce, hayretle fal taşı gibi açılmış gözleriyle kralı tepeden tırnağa süzdüler, sonra aralarında fısıldaşmaya başladılar; derken biraz daha yaklaşıp meraklı bakışlarla çocuğu incelemeye devam ettiler. Cesaretleri yavaş yavaş yerine gelmiş olmalı ki, bu kez de aralarında konuşup, tartışmaya başladılar. İçlerinden biri:

"Yüzü de pek güzelmiş," dedi.

Beriki ekledi:

"Saçları da."

"Ama üstü başı çok fena."

"Karnı da aç galiba."

Biraz daha yakına gelerek utangaç bir şekilde çocuğun etrafında dolaşarak, sanki yabanıl bir hayvana bakar gibi merakla, ama bir yandan da olur da saldırır ya da ısırırsa diye hafifçe korkarak incelemeyi sürdürdüler. Sonunda el ele tutuşup, tam karşısına dikildiler, gözlerinde çocuklara özgü, saf bir merakla dosdoğru kralın yüzüne bakıyorlardı şimdi; sonunda biri bütün cesaretini toplayıp sordu:

"Sen kimsin bakalım?"

Beriki ciddiyetle:

"Ben kralım," diye cevap verdi.

Çocuklar şaşırmış görünüyorlardı, gözlerini fal taşı gibi açmış, epey bir süre sessizce bakakaldılar. Sonunda merak galebe çaldı:

"Kral mı dedin? Ne kralı peki?"

"İngiltere Kralı."

Çocuklar önce birbirlerine - sonra tekrar krala - derken, hayretler içinde tekrar birbirlerine baktılar – bir tanesi:

"Bak Margery, duydun mu? Kralmış. Doğru mu acaba?"

"Aman Prissy, doğru olmayacak ne var? Hem bize niye yalan söylesin ki? Çünkü niye biliyor musun Prissy, eğer doğruyu söylememiş olsaydı, o zaman yalan olurdu. Tabii ya, öyle olurdu. Ama bak, düşün bir. Eğer doğru olmayan bir şey yalan ise, ancak o zaman doğru sayılmaz, öyle değil mi? "

Aslında söyledikleri basbayağı mantıklı şeylerdi, Prissy'nin şüphelerini gidermeye yetmişti en azından. Kız biraz düşündükten sonra kralın şanına yakışır sözlerle şöyle dedi:

"Madem gerçekten kral olduğunu söylüyorsun, sana inanıyorum."

"Evet, gerçekten kralım."

Mesele hallolmuştu. Majesteleri kralın sözleri herhangi bir tartışmaya yer bırakmayacak şekilde kabul edilmişti; kızlar hemen buralara nasıl geldiğini, niye böyle krala hiç de yakışmayacak şekilde eski püskü şeyler giydiğini, daha sonra nereye gideceğini ve başına gelen ne var ne yoksa sorup soruşturmaya başladılar. Kendisini aşağılamayacağını ya da sözleriyle dalga geçmeyeceklerini bildiği birilerine içini dökmek zavallı çocuğu rahatlatmıştı; böylece, büyük bir heyecanla, hatta açlığını bile unutarak anlatmaya başladı; anlattıkları küçük hanımları derinden etkilemişti. En son yaşadıklarını anlatırken kaç zamandır aç olduğunu öğrenen kızlar lafını bitirmesine bile fırsat vermeden, kralı apar topar alıp çiftliğe, kahvaltı ettirmeye götürdüler.

Kralın neşesi yerine gelmişti artık, "Tacıma bir kavuşayım, yetişkinler beni her fırsatta alaya alıp aşağılarken bu kızların acılarımı hissederek ve bana

inanarak sözlerimi nasıl da can kulağıyla dinlediklerini hiç unutmayacak ve en cömert lütuflarımı bu kızlara yapacağım," diye geçiriyordu aklından.

Kızların annesi kralı çok iyi karşıladı, çocukcağıza çok acımıştı; belli ki bu gariban, deli divane hali kadıncağızın yüreğini dağlamıştı. Fakir ve dul bir kadındı; hayatı boyunca başına gelmeyen dert kalmadığından, bahtsız insanların halinden anlıyordu. "Bu zavallı akıl hastası çocuk arkadaşlarından ya da vasisinden kaçmış olmalı" diye düşündü, geldiği yere geri dönmesini sağlamak için hemen nereli olduğunu anlamaya çalıştı; ama yakında ne kadar kasaba ve köyün adını saydıysa bir sonuç alamadı, bütün çabası boşa çıktı – çocuk adı geçen bu yerlerin hiçbirini bilmiyordu, ne bakışlarında ne de yüz ifadesinde bu yerleri bildiğine dair en ufak bir ipucu yoktu. Ama konu saray hayatının örf ve adetlerine gelince bülbül gibi şakıyordu; hele söz ölen krala, yani "babasına" geldiğinde ağlayacak gibi oldu; ama sıradan ve günlük konular açıldığında ilgisi yok oluyor, suskunlaşıyordu.

Kadıncağızın aklı epeyce karışmıştı doğrusu; ama yine de işin ucunu bırakmadı. Yemek pişirdiği sırada çocuğu şaşırtıp ağzından laf almasını sağlayacak yollar düşünüyordu. Sürülerden konuştu -hayır, ilgilenmiyordu çocuk- sonra lafı koyunlara getirdi -yine sonuç alamadı- demek ki çocuk sandığı gibi bir sığır çobanı değildi; bu sefer değirmenlerden söz etmeye başladı; derken sırasıyla dokumacılar, tenekeciler, demirciler, tüccarlar, her çeşit esnaf, aklına gelen herkesten söz etti; sonra Bedlam'daki tımarhanesinden, hapishanelerden ve kanun dışı kaçaklara getirdi lafı, fakat nafile, başaramamıştı, ümidini yitirmek üzereydi. Ama hayır -olur mu- bunca şey arasında ev işlerini unutmuştu. Evet, işte bu sefer bir şey yakalamıştı – bu çocuk mutlaka bir uşaktı.

Kadıncağız sonunda bu karara varmıştı. Ancak bu da hayal kırıklığıyla sonuçlandı. Çocuğun ev silip süpürme gibi konulardan da sıkıldığını fark etmekte gecikmedi; ocak yakma konusunda ise kılını kıpırdatmadı; yer silip ovalama konuları da aynı akıbete uğradı. Artık ümidini iyice yitirmek üzere olan iyi yürekli kadıncağız son bir hamle ile yemek pişirme konusunu açtı. Ama bu kez sonuç şaşırtıcıydı, sandığının aksine kralın yüzü birdenbire aydınlandı! Ah, işte, sonunda bulmuş, düğümü çözmüştü; biliyordu, ince zekâsı ve kurnazlığıyla meseleyi halledeceğini çoktan biliyordu, kendisiyle ne kadar gurur duysa azdı.

Sonunda uzun süredir konuşmaktan bitap düşen çenesini kapatıp, biraz

dinlenebilecekti; çünkü açlıktan midesi kazınan zavallı kral, ocakta kaynamakta olan yemeklerin fokurtusu ve mis gibi kokusuyla öyle bir heyecanlanıp kendinden geçmişti ki, hele konu da yemek olunca bülbül gibi şakımaya başlamıştı; iştahla kendi bildiği bütün o leziz ve özel yemeklerden söz etmeye başladı, anlattıkça anlatıyordu; birkaç dakika bile geçmeden kadıncağız karar vermişti bile, "Tabii ya, biliyordum işte – bu çocuk eskiden bir aşçı yamağıymış!" diye sevindi kendi kendine. Çocuk yemek konusunu iyice genişleterek, öyle hevesli ve canlı bir şekilde anlatmaya başlamıştı ki, merakı uyanan kadıncağız bu sefer de, "Vay canına! Bunca yemek ismini, bütün o özel yiyecekleri nereden biliyor acaba?" diye meraklandı. "Bu bahsettikleri hep zenginlerin ve asillerin sofralarında olan şeyler. Ah, dur sen, şimdi anladım! Üstü başı paramparça, ama bu hale gelmeden önce sarayda çalışıyordu belli ki; tabii ya, eminim kralın özel mutfağında hizmet ediyordu. Dur bakayım, şunu bir sınavdan geçireyim."

Zekâsını kanıtlama hevesiyle kadın kraldan, birkaç dakikalığına yemeklere göz kulak olmasını istedi – bu arada dilerse, bir-iki kap yemek ilave edebileceğini ima eden sözlerle odadan çıktı – çıkarken de, arkasından gelmeleri için kızlara gözüyle işaret etmeyi de unutmadı. Kral ise kendi kendine:

"Eskiden, kendisine böyle bir görev verilen bir başka İngiltere Kralı daha olmuştu – ne olacak, varsın olsun, koskoca Büyük Alfred'in yüklenmekte tereddüt etmediği bu görev krallığıma halel getirecek değil ya. Ama ben görevimi ondan çok daha iyi başarabilirim, hatırladığım kadarıyla o pastaları yakmıştı çünkü."

Gelgelelim, niyet ne kadar iyi olursa olsun, sonuç beklendiği gibi olmadı, çünkü, tıpkı selefi gibi, yerine getirmesi gereken ciddi devlet işlerini düşünmeye dalan kral aynı şekilde, işi eline yüzüne bulaştırdı – pasta tamamen yanmıştı. Neyse ki kadın tam zamanında döndü de öteki yemekler aynı felakete uğramaktan kurtuldu; bu arada hiç çekinmeden kalayı basınca, kral da haliyle daldığı hayallerden çıkarak kendine gelmek zorunda kaldı. Ama sonra zavallıcığın, verdiği sorumluluğu yerine getirememekten duyduğu üzüntüyü görünce yumuşayıverdi kadın, dayanamayıp iyi ve nazik haline geri döndü.

Önüne konan bütün yemekleri silip süpüren çocuk karnını bir güzel doyurdu, gücü kuvveti yerine gelmiş, yüzü gülmüştü sonunda. Bu yemeğin en ilginç yanı her iki tarafın da karşısındakinin rütbe ve mevkisini göz önüne

almamış olmasıydı, üstelik bunun farkında bile değillerdi. Aslında kadın başlangıçta, aynı durumda olan başka birini ya da kapısındaki köpeği nasıl doyurursa öyle yaparak, oğlanı bir köşeye oturtup, yemek artıklarını yedirmeyi düşünmüştü; ancak kabahatinden dolayı zavallıcığı öyle bir haşlamıştı ki, duyduğu vicdan azabını çocuğu, kendisiyle aynı seviyede olan biriymiş gibi kendi sofrasına alarak hafifletebilirdi ancak; öyle de yaptı; kralın açısında ise durum tamamen farklıydı, o işlediği kabahatten dolayı öyle pişmandı ki, ev sahiplerinin buna rağmen gösterdikleri iyi kalplilik ve nezakete karşılık vermek için, bu seferlik kendi mevkini unutup, bu insanlarla aynı masayı paylaşmaya karar verdi; aksi halde masaya yalnızca kendisinin oturup, anneyle kızların ona hizmet etmesi gerekiyordu elbette. Ama, neden olmasın, herkesi mutlu edecekse, bazen kurallar da tersine çevrilebilirdi. Sonuçta iyi yürekli kadıncağız, bir sokak serserisinden esirgemediği cömert lütufkârlığı takdirle karşılandığı için kendisiyle gurur duymuş; kral ise, alçakgönüllülük göstererek, basit bir köylü kadını mutlu ettiği için kendisini daha iyi hissetmiş, gönenmişti.

Kahvaltının sonunda kadın krala bulaşıkları yıkamasını söyledi. Ama bu kadarı da fazlaydı doğrusu! Kral bir an için isyan edecek gibi olduysa da, bir süre düşündükten sonra kendi kendine şöyle dedi: "Madem Büyük Alfred pasta pişerken başında beklemişti, elbette tabakları da yıkardı — o halde ben neden yıkamayayım?"

Bulaşık yıkama işinde pek becerikli olduğu söylenemezdi doğrusu; bu işe kendisi de şaştı, çünkü tahta kaşıklarla tabakları temizlemenin kolay olacağını düşünmüştü nedense. Son derece sıkıcı ve güç bir iş olmasına rağmen, sonunda bitirdi. Ama artık yolculuğuna devam etmek için sabırsızlanmaya başlamıştı; gelgelelim, sinekten yağ çıkarmayı iyi bilen bu kadından kurtulmak öyle pek de kolay olmayacaktı. Kadın ufak tefek başka işler de buyurdu, çocukcağız elinden geldiği kadar onları da yaptı. Sonra da kadın kızlarla birlikte hepsini elma soymaya oturttu. Fakat kral bu işte o kadar beceriksizdi ki, kadın onu bu işten alıp eline bilemesi için bir et bıçağı tutuşturdu. Derken zavallıyı bu sefer de yün tarama işine koştu; bu iş o kadar uzadı ki sonunda çocukcağız buraya kadar yaptıklarıyla Kral Alfred'i bile çoktan gölgede bıraktığını, hatta gelecekte adının tarihin en büyük kahramanlarıyla birlikte anılacağından bile şüphe duymaya başladı. Öğle yemeği biter bitmez kadın eline bir sepet dolusu kedi yavrusu tutuşturarak bunları götürüp suda boğmasını söyleyince, çocukcağız bir an duraksadı. Karşı çıkmak üzere -çünkü bu gidişata bir son vermek gerekiyor ve bunu yapmak için en uygunu o an gibi görünüyordu- tam ağzını açmıştı ki,

olanlar oldu! Karşıdan salına salına John Canty geliyordu – sırtında dilenci torbası ve yanında Hogo ile birlikte, John Canty'nin ta kendisiydi bu!

Neyse ki kral serserilerin çiftliğin ön kapısına doğru yaklaşmakta olduğunu, onlar kendisini görmeden önce görmüştü; bu yüzden itirazdan hemen o anda vazgeçti, hiçbir şey söylemeden, kedi dolu sepeti kaptığı gibi arka kapıdan dışarı fırladı. Zavallı kedi yavrularını evin dışındaki bir kulübeye bırakarak, arkadaki keçi yolundan koşa koşa uzaklaştı.

XX. BÖLÜM

PRENS İLE KEŞİŞ

Yüksek çit kralın evden görülmesini engelliyordu neyse ki; korkudan ne yapacağını şaşıran çocukcağız, can havliyle ilerideki ormana doğru koşmaya başlamıştı. Arkasına bile bakmadan dosdoğru daldı ormana, ancak kendini emniyete aldığına kani olunca dönüp baktı geriye; uzaklarda, o tarafa doğru iki kişinin gelmekte olduğunu fark etti. Bu kadarı yetmişti gelenin kim olduğunu anlamaya, daha fazla vakit kaybetmemek için koşmaya devam etti, yeterince uzaklaşıp, ormanın en karanlık yerine ulaşıncaya kadar da adımlarını yavaşlatmadı. Bir süre sonra durdu; artık güvendeydi. Dikkatle etrafa kulak kabarttı, orman derin bir sessizlik içindeydi – hatta insanı ürküten, aklına türlü türlü şeyler gelmesine yol açan tekinsiz bir sessizlikti bu. Kulağına arada bir bazı sesler geliyordu gerçi, ama gerçek olamayacak kadar kadar uzak, derin ve esrarlı seslerdi bunlar; bu dünyayı çoktan terk eden ruhların ağlayıp sızlanmasına benziyordu daha çok. İçinde yankılandıkları sessizlikten çok daha korkunç seslerdi bunlar.

Önce bir süre bulunduğu yerde kalıp, günün geri kalanını orada geçirmeyi düşündü, ama terli vücudunun ormanın nemli ayazıyla titremeye başlaması uzun sürmedi; ısınmak istiyorsa hareket etmeliydi. Ormanda dümdüz yürümeye başladı, eninde sonunda bir patika çıkacaktı yoluna nasılsa, ama ne yazık ki beklediği olmadı. Hiç durmadan yürüyor, o yürüdükçe orman daha da sıklaşıyordu. Ortalık gitgide daha kasvetli bir hal almıştı, kral sonunda gecenin çökmekte olduğunu fark etti. Geceyi bu tekinsiz yerde geçirme düşüncesi korkuyla iliklerine dek titretti zavallıyı; adımlarını sıklaştırsa da daha hızlı gitmesi imkânsızdı, çünkü ortalık o kadar kararmıştı ki, bastığı yeri bile göremiyordu artık; ağaç köklerine takılıp, çalılara dolanarak düşe kalka yürümeye devam etti.

Derken solgun bir ışığa rast geldi, sevinçten havalara uçacaktı neredeyse. Dikkatli adımlarla yaklaştı, sık sık durup etrafa kulak kabartıyordu. Işık kırık dökük bir kulübenin, camı çerçevesi olmayan pencere aralığından geliyordu. Birden duyduğu bir sesle irkildi, vücudu bir yay gibi gerildi, gerisin geriye hızla kaçmaya hazırlandı, ama sonra vazgeçti, çünkü dua etmekte olan birinin

sesiydi bu. Adeta kayarak kulübenin penceresine doğru yanaştı, parmak uçlarında yükselip içeriye baktı. Oldukça ufak bir odaydı burası, tabanı dövülmüş, sert topraktandı; bir köşede, üzerinde de eski püskü battaniyelerin bulunduğu, sazlardan yapılmış bir yatak vardı, hemen yanında bir kova, bir maşrapa, bir leğen, bir-iki de kap kaçak duruyordu; bir tarafta alçak bir seki ile üç ayaklı bir tabure göze çarpıyordu; ocaktaki çalı çırpı ateşinin içi geçmek üzereydi; beride, tek bir mumla aydınlatılmış bir mihrabın önünde yaşlıca bir adam diz çökmüş dua ediyordu; yanındaki eski ahşap sandığın üzerinde açık duran bir kitap ve bir de kafatası bulunuyordu. Uzun boylu, iri kemikli, kar beyazı uzun saçları sakalına karışmış, sıska mı sıska bir adamdı bu; üzerine, yerlere kadar uzanan bir koyun postu geçirmişti.

"Olamaz, bir keşiş bu!" dedi adamı gören kral kendi kendine; "Demek ki talih yüzüme gülmeye başladı."

Keşiş doğrulup ayağa kalktı, o sırada kral kapıyı tıklattı.

"Gir!" diye yanıtladı boğuk bir ses, "Fakat günahlarını dışarıda bırak, çünkü içerideki bu toprak mukaddestir."

Kral içeri girip bekledi. Tehditkâr ışıltılar saçan bakışlarla çocuğu süzen keşiş:

"Sen de kimsin?" diye sordu.

"Ben kralım," diye yanıtladı çocuk dosdoğru.

"Hoş geldin kralım!" diye haykırdı keşiş, sesi heyecanlıydı. Sonra, "Hoş geldin, hoş geldin," diyerek telaşla koşturmaya başladı, sekinin üzerindeki dağınıklığı toplayıp kralı oraya, hemen ocağın yanı başına buyur etti; ateşe birkaç çalı çırpı daha ekledikten sonra koşturmayı bıraktı, bu kez huzursuz adımlarla odayı arşınlamaya koyuldu.

"Hoş geldin! Buraya gelip sığınmak isteyen pek çokları oldu, ama hiçbiri kabul görmedi. Ama tacını, tahtını bir kenara atmış, hükümdarlığının bahşettiği nimetleri hor görmüş, bedenine paçavralar sarınıp, kendini kutsal dinimize adayarak nefsini köreltmeye karar vermiş bir kralı elbette geri çevirecek değiliz -ancak bir kral bu şerefe layıktır, bizi ancak bir kral şereflendirebilir!- Bundan böyle hayatının sonuna dek burada bizimle kalacak!"

Zavallı kral lafını kesip derdini anlatmaya çabalıyor, ama adam bana mısın demiyordu – karşısındakini dinlemiyordu bile, konuştukça sesi yükseliyor,

heyecanı artıyordu. "Aradığın huzuru burada bulacaksın. Tanrı'nın gösterdiği yolda ardında bıraktığın o boş ve ahmakça hayata geri dönmen için kimseler gelip dil dökemeyecek, huzurunu bozamayacak. Burada dua edecek, Kutsal Kitap'a vereceksin kendini; bu yalancı dünyanın boş nimetlerinden geçip, ahiretin yüceliklerine ereceksin; ağzına kuru ekmek ve şifalı otlardan başka bir şey koymayacak, ruhunu günahlardan arındırmak için her gün kendini kırbaçlayacaksın. Tenine koyun postundan, ağzına sudan başka bir şey değmeyecek; ancak böyle huzura kavuşabilirsin, çünkü seni aramaya gelenler şaşkınlık içinde ve elleri bomboş dönecekler; ne kimse taciz edecek, ne de huzurunu bozacak."

Yaşlı adam odada bir aşağı bir yukarı yürümeyi sürdürüyordu, bir ara sesini alçaktı, kendi kendine bir şeyler mırıldanmaya başladı. Derdini anlatmaya çalışan kral için bu bulunmaz bir fırsattı; duyduğu endişeye ve korkuya rağmen kendini toplayarak son derece anlaşılır ve düzgün cümlelerle içinde bulunduğu durumu anlattı. Ama keşiş hâlâ kendi kendine mırıldanmaya devam ediyordu, sanki umursadığı yoktu karşısındakini. Mırıldanmayı sürdürerek krala yaklaştı ve insanın kanını donduran bir sesle:

"Şşş! Sana bir sır vereceğim," dedi. Kralın kulağına doğru eğilerek fısıldayacak gibi oldu, ama sonra sanki kulağına bir ses gelmiş gibi irkildi birden. Hemen ardından parmak uçlarına basarak sessizce pencere aralığına yaklaştı, kafasını dışarıya sarkıtarak karanlığı dinledi, sonra yine parmak uçlarına basarak geri döndü, yüzünü krala yaklaştırarak:

"Ben bir meleğim!" diye fısıldadı.

Dehşetle yerinden fırlayan kral kendi kendine, "Tanrım, beni haydutlarla bıraksaydın keşke, şimdi de bir çılgının esiri mi yapacaksın yoksa?" diye yakındı. Korkusu giderek artıyor, izleri yüzünden okunuyordu. Keşiş sesini iyice alçaltarak heyecanla:

"Bak, gördün mü?" diye devam etti konuşmasına, "Benim dünyamı anlamaya başladın sonunda! Yüzünde dehşetin izlerini görüyorum! Bu dünyaya girip de etkilenmemek mümkün mü? Ne de olsa cennetin ta kendisi. Benim kaşla göz arasında gidip geldiğim bir yer. Bu müthiş kudreti beş yıl önce buraya inen melekler ihsan etti bana, işte tam burada Baş Melek ilan edildim. Varlıklarıyla nasıl da göz kamaştırıcı bir nura boğmuşlardı burayı. Ve gelip önümde diz çöktüler, kralım! Evet, önümde diz çöktüler! Çünkü ben onlardan daha yüce bir varlıktım. Yürüyüp cennetin bahçelerinde dolaştım, patriklerle

görüştüm. Gel, dokun elime -korkma- dokun. Gördün mü bak – İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un tuttuğu eldir bu dokunduğun! Cennetin altın bahçelerinde dolaştım, Tanrı'yla yüz yüze geldim." Duraksadı, dinleyicisinin üzerinde yarattığı etkinin tadına varmak ister gibiydi; derken yüzü bambaşka bir ifadeye büründü birden, tekrar ayağa fırlayıp odada turlamaya başladı, öfkeden ateş püsküren bir sesle, "Evet, Baş Meleğim ben!" diye haykırdı, *"Baş Melek'in ta kendisi!* Papa bile olabilirdim! Doğru söylüyorum. Yirmi yıl önce rüyamda söylediler bunu bana; elbette ya, papa olacaktım! -Göklerden gelen buyruğa göre papa ben olmalıydım!- Ama kral benim mabedimi kapattırdı ve beni, bu zavallı, kimsesiz keşişi, ihsan edilen ikbali çok görerek, evsiz barksız ortada bıraktı." Ve sonra yeniden kendi kendine mırıldanmaya başladı, bir yandan da öfke içinde başını yumrukluyor, arada bir küfrü basıyordu; sonra yine acıklı bir sesle, "İşte bu yüzden sadece Baş Melek olabildim; oysa papa olabilirdim," diye sızlanmaya başladı.

Böylece hiç durmadan bir saat boyunca konuştu konuştu... Zavallı kral oturduğu yerde sıkıntıdan bayılmak üzereydi artık. Derken adamın üzerindeki o delilik hali aniden kayboldu; öyle ki, bir anda sanki dünyanın en nazik, en iyi insanı kesildi. Sesi de yumuşamış, biraz önceki kasvetli halinden eser kalmamıştı; tane tane konuşarak öyle hoş, öyle insanca şeyler söylemeye başladı ki, bu hali kralın kalbini bir an yumuşatır gibi oldu. İhtiyar adam çocuğu ateşin başına yaklaştırarak güzelce oturttu; yaralarını büyük bir dikkat ve şefkatle temizleyip sardı; sonra da yemek hazırlamaya girişti – bir yandan tatlı tatlı konuşuyordu, arada bir de ya çocuğun yanağından makas almayı ya da başını okşamayı ihmal etmiyordu, sanki, o dehşet verici, sevimsiz haliyle Baş Melek dediği yaratık gitmiş, yerine karşısındakinde derin bir hürmet ve sevgi uyandıran bambaşka biri gelmişti.

Bu hal ikili yemek yerken de devam etti; derken, mihrabın önünde edilen duadan sonra keşiş çocuğu yan taraftaki ufak odaya götürerek yatağına yatırdı; üstünü bir anne şefkatiyle örtmeyi de ihmal etmedi; sonra da son bir kez başını okşayıp odadan çıktı, gidip ateşin önüne oturdu, eline aldığı bir dal parçasıyla ocakta kalan külleri dalgın dalgın karıştırmaya başladı. Sonra birden durdu, parmaklarını kıvırıp eliyle birkaç kez alnına vurdu, unuttuğu bir şeyi hatırlamaya çalışır gibiydi. Ama beceremedi. Derken oturduğu yerden hızla fırlayıp konuğun odasına daldı ve:

"Sen kral mısın?" diye sordu.

"Evet," diye yanıtladı beriki uykulu bir sesle.

"Ne kralı?"

"İngiltere Kralı."

"İngiltere Kralı demek! O halde Henry öldü mü?"

"Yazık ki öldü. Ben onun oğluyum."

Keşişin birden bakışları karardı, hınçla yumruklarını sıktı. Bir süre konuşmadı, solukları sıklaştı, birkaç kez yutkundu, sonra boğuk bir sesle:

"Bizleri bu dünyada yersiz yurtsuz bırakanın da o herif olduğunu biliyor muydun?" dedi.

Karşı taraf cevap vermedi. Yaşlı adam eğildi, dikkatle, sükunet içinde uyumakta olan çocuğun yüzüne bakarak sakin soluğunu dinledi. "Uyuyor – derin uykuda," dedi; biraz önce bakışlarını karartan öfke kaybolmuştu, şimdi yüzü şeytani bir sevinçle ışıldıyordu. O sırada rüya görmekte olan çocuğun yüzünden belli belirsiz bir gülümseme geçti. Keşiş kendi kendine, "Bak sen – yumurcak mutlu," diye mırıldandı; sonra odadan çıktı. Sinsi adımlarla bir şeyler arayarak içerde bir süre dolaştı; arada bir durup ortalığı dinliyor, bazen de hızla kafasını sağa sola çevirerek etrafı kolluyor, sık sık yan odaya, çocuğun yattığı yere göz atıyordu; bütün bunları yaparken de hiç durmadan kendi kendine konuşuyor, konuşuyordu. Sonunda aradığını buldu – eski, paslı, koskoca bir kasap bıçağı ile bir bileği taşıydı bu. Sonra ateşin başına gitti, yerine oturdu ve usul usul bıçağı bilemeye başladı; hâlâ konuşuyor, kendi kendine bir şeyler geveliyordu. Rüzgâr ıssız kulübenin çevresinde hiç durmadan uğulduyor, uzaklardan, karanlık gecenin derinliklerinden kopup gelen esrarlı sesler yankılanıyordu; çatlaklara ve kovuklara sığınan maceraperest fareler merakla parıldayan gözleriyle ihtiyar keşişi seyre dalmışlardı, ama o işine kendini öyle bir kaptırmıştı ki, gözü başka hiçbir şey görmüyordu.

Arada bir başparmağıyla bıçağın ağzını yokluyor, sonra da sonuçtan memnun bir şekilde kafasını sallıyordu. "İyice keskinleşti," diyordu, "evet, iyice keskinleşti."

Zamanın farkında bile değildi, tüm dikkatini yaptığı işe vermiş çalışıyordu, türlü türlü düşünceler geçiyordu aklından, arada bir yüksek sesle konuştuğu da oluyordu:

"Bizi bu hale babası olacak o herif düşürdü, her şeyi mahvetti -şimdi de

cehennem ateşinde cayır cayır yanıyor işte! Şansı varmış ki elime düşmedi- ama Tanrı böyle emretti, elbette ya, Tanrı'nın dediği olur, kimse karşı gelemez ona. Ama sonunda cehennem ateşinden kurtulamadı işte! Tabii ya, yanmaktan kurtulamadı gene de, cehennemin yakan, kavuran, kül eden o acımasız ateşinden kurtulamadı – sonsuza dek yanıp kavrulacak!"

Çalışmaya devam etti, kendi kendine söylenerek çalıştı, çalıştı; arada bir kıkırdıyor, basbayağı güldüğü de oluyordu; kimi zaman da kendini tutamayıp düşüncelerini yüksek sesle tekrarlıyordu:

"Bütün bunlar babası olacak o herifin marifeti. Evet, Baş Melek oldum ama – ama o olmasaydı papa olacaktım!"

Kral uykusunda kıpırdandı. Keşiş yerinden fırlayarak hiç ses çıkarmadan yatağa yaklaştı, diz çökerek uyuyan çocuğun üzerine eğildi, elinde bıçağı havaya kaldırmış bekliyordu. Çocuk bir kez daha kıpırdandı; bir an gözlerini açıp baktı, ama bir şey görmemiş olacak ki, bakışları değişmedi; derken eskisi gibi düzenli aralıklarla soluk alıp vermeye başladı, belli ki yeniden uykuya dalmıştı.

Keşiş bir süre ses çıkarmadan çocuğu seyredip, etrafı dinledi; olduğu yerde soluğunu tutmuş, hiç kıpırdamadan duruyordu; sonra usulca kolunu indirdi, sessizce sürünerek odadan çıktı.

"Vakit gece yarısını çoktan geçti," dedi kendi kendine, "şimdi olur a, tutar bağırır, etraftan geçen birilerinin duyması hiç iyi olmaz."

Kulübenin içinde dolaşarak yerden bir şeyler toplamaya başladı, bir yerden bir paçavra parçası, öteden bir kayış, beriden başka bir şey aldı; sonra tekrar odaya döndü, çocuğu uyandırmadan ayaklarını güzelce bağladı. Sıra ellerini bağlamaya gelmişti, ama ne kadar birbiri üstüne koymaya çalışırsa çalışsın, tam bağlayacağı sırada çocuk bir elini alıp öte tarafa atıyordu yeniden; sonunda tam umutsuzluğa kapılmak üzereyken çocuk ellerini kendiliğinden birleştiriverdi, ipi etrafına dolamak bir dakika bile sürmemişti. Sonra da elindeki bez parçasını çocuğun çenesinin altından geçirip, iki ucunu başının tam üzerinde sıkıca düğümledi – düğümleri sessizce, öyle sinsice, öyle bir ustalıkla atıp sıkıladı ki, çocukcağız ne bir şey hissetti ne de kıpırdandı, derin derin uyumaya devam etti.

XXL BÖLÜM

HENDON İMDADA YETİŞİYOR

İhtiyar adam tıpkı bir kedi gibi sessiz adımlarla, havada kayarcasına öteki odaya süzüldü, tekrar döndüğünde elinde bir tabure vardı. Tabureyi yere koyup üzerine oturdu; şimdi gövdesinin bir bölümü titrek ışığın köhne aydınlığında, diğer yarısı karanlıktaydı; eğilmiş, aç gözlerle uyuyan çocuğa bakıyordu; başından ayrılmaya hiç niyeti yok gibiydi, hiç acele etmeden, yavaş yavaş bıçağını bileyerek, kendine kendine kâh konuşup kâh kıkır kıkır gülerek orada nöbet tutacaktı; bu haliyle, ağına düşürdüğü zavallı kurbanının üzerine atılmaya hazırlanan hain ve acımasız bir örümceğe benziyordu.

Aradan epey bir zaman geçti; kendini hayallere kaptırmış, boş gözlerle kurbanını seyretmekte olan ihtiyar adam birdenbire çocuğun gözlerini açmış olduğunu fark etti -hem de fal taşı gibi açmıştı, dehşet içindeydi- dehşetten adeta donmuş bir halde elindeki bıçağa bakıyordu. Adam, zevkten dört köşe olmuştu, yüzünde şeytani bir ifadeyle, oturduğu yerde hiç kıpırdamadan sordu:

"Söyle bakalım Sekizinci Henry'nin oğlu, son duanı ettin mi bakayım?"

Çocukcağız bağlarından kurtulabilmek için umutsuzca çırpınıyordu, gırtlağından kopup gelen boğuk bir hırıltıyla cevap verebildi ancak; ihtiyar sorusuna karşılık bu kadarını yeterli bulmuş olacak ki:

"Bir daha dua et öyleyse. Bu son duan olacak çünkü!" Çocuğun bütün vücudu zangır zangır titremeye başladı, beti benzi iyiden iyiye atmış, korkudan sapsarı kesilmişti. Bağlarından kurtulmak umuduyla tekrar çırpınmaya başladı – yattığı yerde dönmeye çalışıyor, kıvrılıyor, kendini umutsuzca bir o yana, bir bu yana atıyor, can havliyle tekmeler savuruyor, elini ayağını bağlayan iplerden kurtulmak için çılgınca ve umutsuzca mücadele ediyordu, ama boşuna! O sırada yaşlı adam ise korkunç bir canavar gibi çocuğu başına çöreklenmiş, bunların hiçbirine aldırmaksızın, insanın kanını donduran bir sükunetle bıçağını bilemeye, bir yandan da kendi kendine konuşmaya devam etti:

"Çok az vaktin kaldı, çok az, dakikalar sayılı – o yüzden son duanı etmeye bak!"

Zavallı çocukcağız umutsuz bir hırıltıyla karşılık verebildi ancak, çırpınmaktan vazgeçti, kalbi küt küt atıyordu. Derken birden gözleri doldu, bir damla, bir damla daha derken, gözyaşları sel olup akmaya başladı; ama bu yürek paralayan gözyaşları bile yetmedi ihtiyar kurdun kalbini yumuşatmaya.

Şafak sökmek üzereydi artık; bunu fark eden ihtiyar birdenbire durup, gergin bir sesle şöyle dedi:

"Bu hülyayı daha fazla uzatmanın gereği yok! Gece bitti sayılır. Oysa bir dakikalık bir iş – yalnızca bir dakika, mümkün olaydı da, bir yıl süreydi keşke! Sen, kutsal kilisemizi yıkmaya çalışan katilinin dölü, kapat o ölümlü gözlerini, kapat ki aklını başından almasın gördüklerin..."

Sözlerinin gerisi mırıltıya dönüştüğünden anlaşılmıyordu. İhtiyar dizlerinin üstüne çöküp, elinde bıçakla çocuğa doğru eğilmişti ki...

O da ne? Kulübenin yakınından birtakım sesler geliyordu – keşiş bıçağı elinden düşürdü; hemen çocuğu üzerine bir koyun postu atarak doğruldu, tir tir titriyordu. Sesler giderek yaklaştı, öfkeyle homurdanıyor, küfrediyordu birileri; derken bir takım itişip kakışmalar ve imdat sesleri duyuldu; sert adım sesleri yükseldi sonra, birileri koşarak kaçıyordu sanki. Derken, kapı yıkılırcasına yumruklanmaya başladı, birileri hem kapıya vuruyor hem de bağırıyordu:

"Heeey! Açın kapıyı! Yoksa yemin ederim hepinizi gebertirim!"

Aman Tanrım, bu kesinlikle, kralın o güne dek duyduğu en güzel sesti; çünkü bu duyduğu Miles Hendon'un sesiydi!

İhtiyar, çaresiz bir öfkenin pençesinde dişlerini gıcırdatarak, sessizce odadan çıkıp, kapısını kapattı; o sırada zavallı kral, sözüm ona "mabet" olarak kullanılan odadan şu sözlerin geldiğini işitti:

"Muhterem peder, lütfen saygılarımı kabul buyurun! Bir çocuğu arıyorum da – yani *oğlumu!*"

"Çocuk mu? Ne çocuğu dostum?"

"Ne çocuğu mu? Bana bak, sakın bana yalan söylemeye, masal anlatmaya kalkışma, inan bana, hiç havamda değilim. Onu benden kaçıran serserileri bu kulübenin yakınlarında buldum ve tabii her şeyi itiraf ettiler; dediklerine göre çocuk ellerinden kaçmış, izlerini buraya, kapınıza kadar takip etmişler. Ayak izlerini bile gösterdiler. O yüzden sakın bana maval okumaya kalkışma. Evet,

muhterem peder, dökül bakalım şimdi – çocuk nerede?"

"Aman, aziz dostum, gecenin bir yarısı kapımı çalan, paçavralar içindeki şu zavallı dilenciyi mi soruyorsun yoksa? Eğer oysa aradığın, telaşa gerek yok, bir yere kadar gönderdim onu. Birazdan gelir."

"Birazdan mı? Ne zaman yani? Yürü, gidiyoruz, boş yere vakit kaybetmeyelim – arkasından koşsak yakalarız belki. Ne zaman sonra gelir dedin bakayım?"

"Telaşlanmana lüzum yok dostum, dedim ya, gelir birazdan!"

"Pekâlâ, öyle olsun. Bekleyelim bakalım. Ama dur! *-Bir yere mi gönderdim* demiştin?- Bak sen, işte yalanını yakaladım! – Biri ona iş buyuracak da, o da bu hakarete karşılık uslu uslu dediğini yapacak öyle mi? Sen sakalını lime lime yolmadığına dua et! Bana yalan söylüyorsun dostum, hem de kuyruklu yalan!"

"Herhangi bir insan olsa sözünü dinlemezdi elbette – ama öyle olmadı! Çünkü ben insan değilim."

"Ne? Değil misin? Peki nesin o zaman?"

"Bir sır vereceğim sana – sakın ola başkasına söyleme. Ben Baş Melek'in ta kendisiyim!"

Bunun üzerine Miles Hendon -her ne kadar saygısızlık etmek istemese de- kendini tutamayıp, adamın suratına karşı kahkahayı bastı; sonra da:

"Demek öyle, şimdi anlaşıldı, tevazu gösterip söz dinlemesinin sebebi buymuş demek! Yoksa kendisini tanıdığım kadarıyla şu dünyada tek bir fani yoktur ki, ona iş buyursun, kılını bile kıpırdatmaz; ama emri veren bir melekse, o zaman iş değişir tabii, kral da olsa emre itaat edecektir elbette. Bak sana ne diyeceğim – hey, bu gürültü de ne?"

Bütün bu konuşmalar sırasında zavallı kral öteki odada korkudan tir tir titriyor, çaresizlik içinde kurtulmayı bekliyordu; her şeye rağmen, var gücüyle boğazını zorluyor, iniltisini Hendon'a duyurmaya çabalıyordu, ama girişimleri her seferinde başarısızlıkla sonuçlanıyor, gitgide umudunu yitiriyordu. Dolayısıyla hizmetkârının bu son sözleri korkudan durmak üzere olan biçare yüreğine su serpti. Bütün gücünü toplayarak bir kez daha bağırmayı denedi, tam o sırada keşiş:

"Gürültü mü?" diyordu, "Ben rüzgârın uğultusundan başka bir şey

duymuyorum."

"Belki de oydu. Tabii ya, rüzgârdı, başka ne olacak ki? Geldiğimden beri başka ses mi duy- hey, işte yine o ses! Ama rüzgâra benzemiyor! Çok daha tuhaf bir ses. Yürü haydi, gidip bakalım nereden geliyormuş!"

Artık zavallı kral sevinçten yerinde duramaz hale gelmişti. Kurtulma umuduyla öyle bir zorluyordu ki, ciğerleri havasızlıktan neredeyse patlamak üzereydi – onca gayretine rağmen, ağzını sımsıkı tutan o kahrolası bağcık yüzünden, belli belirsiz, boğuk bir inilti çıkarabilmişti ancak. Hele keşişin sözlerini duyduğunda, kalbi korkudan duracak hale geldi, keşiş:

"Ah, bana kalırsa, dışarıdan geliyor bu ses," diyordu, "şu ötedeki çalılıklar uğulduyor. Gelin sizi oraya götüreyim."

Kral ikilinin konuşarak dışarı çıktığını duydu; ayak sesleri hızla uzaklaştı – işte yine o uğursuz yerde, o korkunç sessizlikle baş başa kalmıştı.

Ayak seslerinin ve konuşmaların yaklaştığını duyana dek nerdeyse bir ömür geçmiş gibi geldi zavallıya -ama bu kez bir başka ses daha vardı kulağına gelen-nal seslerine benziyordu. Derken Hendon'un sesi geldi:

"Daha fazla beklemeyeceğim. Bekleyemem zaten. Bu sık ağaçlı ormanda yolunu kaybetmiştir o şimdi. Ne yana gittiğini gördün mü? Söyle haydi – göster ne yana!"

"Şey doğru – durun hele; ben de geleceğim sizinle."

"Güzel, aferin! Şu işe bak, anlaşılan hiç de göründüğün gibi biri değilmişsin. İnan olsun, senin kadar namuslu bir başka melek daha görmedim doğrusu. Yoksa yürüyecek misin? Oğlum için aldığım eşeğe binmek istersin belki, yoksa, o mukaddes bacaklarınla kendim için aldığım kadidi çıkmış şu zavallı katıra mı atlamak istersin? Her ne kadar işsiz güçsüz tenekecinin birinden üç kuruş verip aldıysam da, yine de zararlı çıkan ben oldum ya, neyse."

"Hayır, siz kendi katırınıza binin, eşeğinizi de arkaya bağlayın; ben yürürüm, böylesi daha iyi benim için."

"O halde ben şu katanaya binmeye çalışırken, sen de o küçük canavarın yularından tut, ne olur ne olmaz, hayatım söz konusu."

Derken kıyasıya bir mücadele başladı, tekmeler, yumruklar havada uçuşuyor, şahlanmalar, kişnemeler, arada sunturlu küfürler derken kıyamet

kopuyordu; arbede, Hendon'un inatçı katıra hitaben yapılan bir konuşmayla son buldu; hayvan sonunda gemi azıya almış olmalı ki, sağlanan sulh hali bir daha bozulmadı.

Tarifsiz bir perişanlık içerisinde eli ayağı bağlı yatmakta olan zavallı kral ise, konuşmaların ve ayak seslerinin gitgide uzaklaştığını duyuyor, kahroluyordu. Artık hiçbir umut kalmadığını hissetti, yüreğine derin bir keder çöktü. "Şu hayattaki tek dostumu da kandırıp götürdü," diye dertleniyordu kendi kendine, "keşiş birazdan geri döner, sonra da..." Gerisini düşününce korkudan soluğu tıkanır gibi oldu, son bir gayretle çırpınarak bağlarından kurtulmaya çalıştı, o sırada üzerindeki koyun postu kayarak yere düştü.

Tam o sırada kapının açıldığını duydu! Korkudan ölmek üzereydi – bıçağın şimdiden gırtlağına dayandığını hissediyordu. Korkudan gözlerini sımsıkı kapadı, ancak tekrar açtığında başka bir korkuyla yüz yüze geldi – karşısında John Canty ve Hugo duruyordu!

Eğer ağzı bağlı olmasa "Şükürler olsun!" diye bağıracaktı.

Bağcıkların çözülüp serbest kalması fazla sürmedi, ancak daha kendine bile gelemeden, kollarından tutup sürükleyen iki serseriyle birlikte ormanın derinliklerinde kayboldu.

XXII. BÖLÜM

KRAL İHANETE KURBAN GİDİYOR

"Kral Birinci Foo-Foo" bir kez daha serserilerin ve kanun kaçaklarının arasına düşmüş, türlü türlü eşek şakalarının, kaba saba aşağılamaların hedefi haline gelmişti; arada, çete başının arkası dönük olduğu zamanlarda ya Canty'den ya da Hugo'dan dayak yemeğe devam ediyordu. İçlerinde Canty ve Hugo'dan başka çocukcağızdan nefret eden yoktu aslında. Hatta bazıları tarafından seviliyor, hele yiğitliği ve asaleti herkesten takdir görüyordu. İlk iki ya da üç gün boyunca Hugo'nun gözetimi altına verildi, o da çocukcağıza hayatı zehir etmek için elinden geleni ardına koymadı; hain serseri geceleri de boş durmuyor, her zamanki eğlenceler sırasında güya farkında olmadan yaptığı bir takım hareketlerle çocukcağızı sürekli aşağılayıp hırpalıyor, sözüm ona ayak takımını eğlendiriyordu – tabii yaptığı her kötülüğe kaza süsü vermeyi de ihmal etmiyordu. Bir keresinde tam iki kez -tabii kazara- kralın ayağına bastı, kral asaletin verdiği ağırbaşlılıkla önce görmezden, bilmezden geldi; ama aynı şeyi üçüncü kez tekrarlayınca kral sopayı kafasına indirdiği gibi adamı yere yuvarladı, tabii bu olay serserilerden büyük alkış aldı. Duyduğu öfke ve utançtan köpükler saçan Hugo derhal ayağı fırladı, sopayı kaptığı gibi ufacık hasmının karşısına dikildi. Serserilere gün doğmuştu, gladyatör dövüşü seyredecekmiş gibi iştahla derhal ikilinin etrafını sarıp bir halka oluşturdular, herkes bir ağızdan bağırıp çağırıyor, alkış tutuyordu, hatta iddiaya tutuşanlar bile vardı. Gelgelelim zavallı Hugo'nun hiç mi hiç şansı yoktu bu işte. Gözü dönmüş bir biçimde yaptığı aceleci ve hantal saldırıları, Avrupa'nın en usta kılıç hocalarından sırık dövüşü ve eskrim dersleri almış, savaş sanatının tüm inceliklerini ve püf noktalarını öğrenmiş birinin usta hamleleri karşısında çaresiz kalacaktı elbette. Küçük kral, Hugo'nun karşısında uyanık bir soğukkanlılıkla dikiliyor, hasmının sağanak halindeki rastgele saldırılarını, serseri takımını hayran bırakan bir maharetle savuşturuyordu; keskin gözleriyle en ufak bir açığını yakaladığında da elindeki sopayı şimşek hızıyla berikinin kafasına indiriyordu; kopan alkış ve kahkaha tufanı görülmeye değerdi doğrusu. On beşinci dakikanın sonunda kan revan içinde kalan Hugo, seyircilerin amansız alaylarına daha fazla dayanamadı ve selameti savaş alanını terk etmekte buldu; karşılaşmadan bir çizik bile almadan galip çıkmayı başaran

kahraman savaşçı ise kulakları tırmalayan bir gürültü tufanıyla ayaktakımının omuzları üzerinde taşınarak, çete başının yanındaki şeref koltuğuna oturtuldu; bütün bunlar yetmiyormuş gibi, düzenlenen abartılı taç giyme töreninin ardından zavallıcık bir de Dövüş Horozları Kralı ilan edildi; önceden layık görülen şu bildik aşağılayıcı unvan da geri alınarak, bundan böyle o sözleri her kim ağzına alacak olursa, gözünün yaşına bile bakmadan çeteden atılmasına karar verildi.

Kralı işe yarar bir çete üyesi haline getirmek için ne yaptılarsa fayda etmiyordu. Keçi inadıyla hem söylenenleri yerine getirmiyor, hem de her fırsatta kaçmaya kalkışıyordu. İlk yakalanışının ardından tek başına mutfağa hapsedilmişti; suçu az buz değildi, işe çıktığı ilk gün yalnız eli boş dönmekle kalmamış, bir de ev sahiplerini ayaklandırmaya kalkmıştı. Yardım etsin diye tenekecinin yanına verildiğinde ise hiçbir işe elini sürmediği gibi, bir de tenekeciyi lehim havyasıyla tehdit etmişti; sonuçta çabalar boşa çıkmış, tıpkı Hugo gibi tenekeci de kaçmasını önlemekten başka bir şey düşünemez olmuştu. Oysa kralın bütün bunlara hiç mi hiç aldırdığı yoktu, o yalnızca, kendisine iş buyurmaya ya da yapmak istediği bir şeyi engellemeye kalkanın burnundan getirmekle meşguldü. Bir keresinde, üstü başı perişan bir kadın ve hastalıklı bir bebekle birlikte Hugo'nun yanında dilenmeye gönderildi, gelgelelim sonuç hiç de umdukları gibi olmadı; çünkü kral ne dilenmeye yanaştı ne de gerektiğinde yanındakileri kolladı.

Böylece günler geçti; yaşadığı bu sefil hayat, göğüslemek zorunda kaldığı onca kötülük ve bayağılık zamanla o denli dayanılmaz bir hale geldi ki, zavallı çocuk sonunda keşişin bıçağından kurtulmuş olmasının, ölümün kaçınılmazlığını yalnızca geçici bir süre için ertelemekten başka bir anlam taşımadığını düşünmeye başladı.

Ancak gece olup da rüyaya dalınca her şeyi unutuyor, başında tacıyla tahtına kurulup, dünyanın tek hakimi oluyordu yeniden. Ancak bu rüyalar sabahları uyanmayı bir kat daha zorlaştırmaktan başka bir işe yaramıyordu, yakalanıp bu sefalet yuvasına geri getirilmesinden, Hugo ile dövüştüğü son güne dek geçen sürede uğradığı hayal kırıklığı daha da derinleşmişti, dayanma gücü giderek azalıyordu.

Kavganın ertesi günü krala karşı iyice kinlenen Hugo, yüreğinde müthiş bir intikam arzusuyla uyandı. Kafasında iki farklı plan vardı. Ya kralın haysiyetini ve 'uyduruk asaletini' kökünden sarsacak bir utanca sebep olacak; o da olmazsa,

üzerine bir suç yükleyerek, kralı kalleşçe serseri takımının acımasız kanunlarıyla karşı karşıya bırakacaktı.

İlk planını gerçekleştirmek için bulduğu yol, kralın bacağına şöyle afili bir 'kavurga' kondurmaktı, evet, bu hain yumurcağı kesinlikle yola getirirdi, Canty'nin yardımıyla kavurgayı kondurur kondurmaz serseriyi anayola çıkarır, gelene geçene bacağını açıp göstererek, dilenmek *zorunda* bırakacaklardı. Kavurga, ayaktakımının dilinde bilerek açılan yaraya verilen, uyduruk bir addı. Kavurga yapmak için sönmemiş kireç, biraz su ve demir pasıyla karıştırılarak bulamaç haline getirilir, elde edilen bulamaç bir deri parçasının üzerine konarak bacağa sıkıca sarılırdı. Böylece bacağın o kısmındaki deri kirecin etkisiyle kavrularak sıyrılır, altından kıpkırmızı et açığa çıkardı; sonra üzeri kanla sıvanır, kan kuruyunca da kopkoyu ve çirkin bir renk alırdı. Son olarak da leş gibi bir bez parçasıyla bakınca görünecek biçimde, yarım yamalak sarılır, böylece yoldan gelip geçenlerin bu korkunç manzara karşısında merhamete gelerek sadaka vermesi sağlanırdı.[11]

Hemen işe koyulan Hugo, gidip, kralın lehim havyasıyla tehdit ettiği tenekeciyi buldu; ikisi birlikte sözüm ona çocuğu alıp işe çıkaracakmış gibi yaparak alıp götürdüler, kamp kurdukları yerden yeterince uzaklaşınca üzerine atlayıp zavallıyı yere yıktılar, Hugo çocuğu tutarken tenekeci de bacağına bulamacı sarmaya çalışıyordu.

Öfkeden ateş püsküren kral avaz avaz haykırıyor, tekmeler atıyor, bir yandan da tacına kavuşur kavuşmaz ikisini de asacağına dair yeminler ediyordu; ama haydutlar kollarına ve bacaklarına mengene yapışmış bırakmıyorlardı, çırpınmalarını sırıtarak izliyor, tehditleriyle dalga geçiyorlardı. Bu mücadele bulamacın bacağını yakmaya başlamasına dek sürdü; az sonra her şey bitecek, amaçlarına kavuşacaklardı, tabii eğer biri gelip de işlerine taş koymaya kalkışmasaydı. Ama olan olmuş, evdeki hesap çarşıya uymamıştı. Her fırsatta İngiltere kanunlarına sövüp sayan şu 'köle' dedikleri adam dikilmişti karşılarına bu kez de, hızla atılarak çocuğun bacağındaki bulamaçlı sargıyı çekip çıkarıverdi.

Kurtarıcısının elindeki sopayı eline geçiren kral, iki serseriyi eşek sudan gelinceye dek bir güzel ıslatmaya hazırlanıyordu ki köle engel oldu, bu başlarına bela açmaktan başka bir işe yaramayacaktı – en iyisi meseleyi akşama bırakmaktı, bütün çete bir araya toplanacağından, dışarıdan işe karışan da olmazdı hem. Böylece köle önlerine düşüp hepsini gerisin geriye kamp yerine

götürdü, sonra da olan biten her şeyi çete başına anlattı; kölenin sözlerini dikkatle dinleyen çete başı bir süre düşündükten sonra, kralın dilencilik gibi işlerde harcanmamasına, onun yerine çok daha yüksek ve asil bir işe atanmasına karar verdi – böylece, hemen oracıkta kralın rütbesini sokak dilenciliğinden hırsızlığa yükseltti.

Hugo'nun keyfine diyecek yoktu. Daha önce kendisi de kralı hırsızlığa zorlamış, ama başarılı olamamıştı; ama bundan sonra böyle bir derdi kalmayacaktı, ne de olsa kral çete başının, hem de herkesin gözü önünde verdiği bu emre karşı gelecek değildi ya. İlk hücumunu o gün öğleden sonra gerçekleştirmeye karar verdi, bir yolunu bulup kralı kanunun pençesine atıverecekti; ama çok ince, usta işi bir plan yapmalı, olaya bir kaza süsü vermeliydi; ne de olsa serseriler arasında Dövüş Horozları Kralı'nın seveni çoktu, ekip içinde onun kadar tutulmayan birinin bir tezgâh çevirdiğini anlarlarsa, gözünün yaşına bile bakmadan harcarlardı.

Âlâ! Olay tam Hugo'nun istediği gibi gelişmiş, avıyla birlikte komşu köye gönderilmişti; ikili beraberce köyün içinde gezinmeye başladı, biri punduna getirip enayinin birini güzelce soymak için fıldır fıldır gözleriyle etrafı kolluyor, diğeri ise, fırsatını bulup içine düştüğü beladan kaçıp kurtulmanın yollarını arıyordu.

Nasıl olduysa oldu, aslında hiç de fena olmayan birkaç fırsatı es geçtiler, çünkü bu kez her ikisi de kararlıydı, planlarını kusursuz bir biçimde uygulayacak, işi şansa bırakmayacaklardı.

Şans önce Hugo'ya güldü. Elinde tıka basa dolu bir sepetle bir kadın onlara doğru geliyordu. Hugo'nun gözleri hain bir zevkle parladı, kendi kendine, "İşte geliyor, bu işi şu pisliğin üzerine bir attım mıydı, işim iş, hapı yuttu demektir, Tanrı Dövüş Horozları Kralı'nı koruyabilirse korusun artık!" Sessizce durup - heyecandan içi içini yiyor, ama belli etmiyordu- kadının yanlarından geçmesini bekledi; işte, tam zamanıydı harekete geçmenin, alçak sesle berikine:

"Ben dönene kadar burada bekle," dedi ve sinsice avının arkasına takılıp, takip etmeye başladı.

Kral sevinçten ölmek üzereydi – çünkü eğer Hugo yeterince uzağa giderse, derhal harekete geçip kaçabilirdi.

Ama işler hiç de umduğu gibi olmadı. Kadının arkasından sinsice yaklaşan Hugo, sepeti kaptığı gibi koşarak geri dönmüş, ganimetini, göz açıp

kapayıncaya kadar yanındaki eski battaniyeyle sarıp gizlemişti bile. Kaşla göz arasında soyulduğunu fark eden kadıncağız, bir anda yaygarayı bastı tabii, hırsızın kim olduğunu bile görememişti. Elindeki bohçayı birdenbire kralın eline tutuşturan Hugo:

"Fırla hemen," dedi, "arkamdan koş, koşarken de 'Yakalayın hırsızı!' diye bağırmayı unutma!"

Hugo bunu der demez bir anda köşeyi dönüp, dar sokaklarda gözden kayboldu – derken bir yerlerden tekrar ortaya çıktı, ama bu kez yüzünde olan bitenden habersiz, son derece masum bir ifade vardı, bir direğe yaslanarak olan biteni izlemeye başladı.

Hakarete uğradığını düşünen kral o sırada elinde bohçayı öfkeyle yere fırlattı; battaniye daha yere düşmüştü ki, biraz önceki kadın peşinde bir alay insanla çıkageldi; gelir gelmez de soluğu kralın yanında aldı, bir eliyle kralın yakasına yapışmış, öteki eliyle de yerden aldığı bohçayı tutuyordu; kral kurtulmak için çırpındıkça kadın küfür kıyamet, bas bas bağırıyordu.

Bu kadarı Hugo için yeterliydi -düşman yakalanmıştı, kanunun pençesine düşmesi an meselesiydi- bulunduğu yerden sessizce uzaklaştı, keyfine diyecek yoktu, kendi kendine kıkırdayıp söylenerek kampın yolunu tuttu, bir yandan da olayı çete başına ve çeteye nasıl yutturacağını düşünüyordu.

Bu sırada kral ise ter ter tepinerek kadının elinden kurtulmaya çabalıyor, bir yandan da avaz avaz bağırıyordu:

"Aptal yaratık, bırak yakamı! Senin o kokuşmuş yumurtalarını ben çalmadım!"

Büyük bir kalabalık toplanmıştı, her kafadan bir ses çıkıyor, kimi kralı tehdit ediyor, kimi de yakası açılmadık küfürleri peş peşe sıralayarak lanet okuyordu; aralarında, isten kapkara kesilmiş yüzü, deri önlüğü ve sıvalı kollarıyla iri kıyım bir demirci ustası uzanıp çocuğun ensesine yapıştı; onu bir güzel döveceğini, aklını başına getireceğini söylüyordu; derken tam o sırada bir kılıç havada şimşek gibi parıldayarak adamın koluna indi; inen neyse ki yassı tarafıydı; elinde kılıcıyla tıpkı bir masal kahramanı gibi ortaya çıkan adam o sırada şöyle bağırdı:

"Sevgili dostlar, ağır olun bakalım, hır çıkarıp kapışmanın alemi yok. Bu kanunun bileceği iş, kanunların yetki tanımadığı, her önüne gelenin halledebileceği bir mesele değil. Haydi bakalım hanım teyze, bırak çocuğun

yakasını!"

Demirci ustası, eli kılıçlı adamı birkaç saniye şöyle bir süzdükten sonra çareyi oradan uzaklaşmakta buldu; bir yandan acıyan kolunu ovuşturuyor, bir yandan da lanet okuyordu; kadın sonunda, isteksizce de olsa çocuğun yakasını bıraktı; kalabalık yeni gelene kötü kötü bakıyor, ama hiçbiri ağzını açıp bir şey söylemeyi göze alamıyordu. Kral bir çırpıda kurtarıcısının yanına koştu, yanakları al al, gözleri çakmak çakmaktı, kurtarıcısına dönerek heyecan içinde:

"Bu kez fena geciktin, Sir Miles, ama değdi, şimdi, şu kendini bilmezlere dersini ver de akılları başlarına gelsin!"

XXIII. BÖLÜM

PRENS TUTUKLANIYOR

Hendon gülmemek için kendini güç tutuyordu, derken eğilip kralın kulağına fısıldadı:

"Aman prens hazretleri, ağır olun, sarf ettiğiniz sözlere dikkat edin -ya da bence en iyisi susun, hiçbir şey söylemeyin. Bana güvenin yeter- göreceksiniz sonunda nasıl da her şey yoluna girecek." Sonra içinden, "Tabii ya, Sir Miles! Beni şövalye yaptığını nasıl oldu da unuttum. Tanrım sen bilirsin! Ama aklını delen bu çılgınca hayalleri nasıl oluyor da hiç unutmuyor, anlamak mümkün değil... Benimki uyduruk ve aptalca bir unvan da olsa, hak ederek kazandım ya, bu da bir şey. Hem zaten bu zavallının hayaller ve gölgeler diyarında bir hayali şövalye olmak, bu nankör dünyanın sahici krallıklarından birinde gerçek bir şövalye olmaktan yeğdir."

O sırada kalabalık, gelen muhafızlara yol vermek için aralandı; muhafız tam kralın ensesine yapışıyordu ki Hendon atıldı:

"Aman dostum, dur, ağır ol biraz – baksana, çocukcağızın sana zorluk çıkarmaya niyeti falan yok zaten; sorumluluğunu ben üzerime alıyorum. Sen düş hele önümüze, arkandayız."

Böylece muhafız ve elinde bohçasıyla kadın önde, Hendon'la kral arkada, peşlerinde kalabalıkla birlikte yola düştüler. Kral bu duruma bir ara itiraz edecek olduysa da Hendon kulağına eğilip şunları fısıldadı:

"Majesteleri, düşünsenize, krallığınızın temeli sizi siz yapan kanunlarınız değil mi zaten? Siz kendi kanunlarınıza karşı çıkarsanız, tebaanızdan itaat etmesini nasıl beklersiniz? Belli ki şu ara birileri bu kanunlara karşı gelmiş; ama eminim ki majesteleri yeniden tacına kavuştuğunda, kendi kullarından biri gibi ortalıkta dolaştığı şu günlerde kendi koyduğu kanunlara karşı gelmediğini hatırlayarak boş yere vicdan azabı çekmeyecektir."

"Doğru söylüyorsun, ama bu kadarı kâfi. Hiç şüphen olmasın, kendi tebaası kanunlar karşısında ne yapıyor, ne çekiyorsa, İngiltere Kralı da öyle yapacak, aynı acılara katlanmaktan çekinmeyecektir."

Mahkemede ifade vermeye çağırdıklarında, kadın kendisini soyanın parmaklıkların arkasında duran küçük çocuk olduğunu söyledikten başka, bir de üstüne yemin etti; doğrusu bunun aksini kanıtlayacak başka biri de olmadığından, kral suçlu bulundu. Kadının bohçası açıldığında içinden çıka çıka, örtülere sarılı küçük bir domuz yavrusu çıktı; yargıcın yüzü endişeyle karardı; korkudan bütün vücudu titreyen Hendon ise sapsarı kesildi; ama kral, bunun anlamını bilmediği için hiç etkilenmemişti. Yargıç uzunca bir süre düşünüp taşındıktan sonra kadına dönerek:

"Söyle bakalım," dedi, "bu elindeki mala kaç para değer biçiyorsun?"

Kadın diz çöküp selam verdikten sonra cevapladı:

"Tamı tamına üç şilin sekiz peni, sayın yargıç – ben namuslu bir kadınım, ne bir kuruş fazla ne bir kuruş eksik söylerim."

Yargıç endişeli bakışlarını bir süre kalabalığın üzerinde gezdirdikten sonra muhafıza dönerek:

"Mahkeme salonunu boşaltın, kapıları da kapatın!" diye emir verdi.

Emir derhal yerine getirildi. Salonda iki muhafız, sanık, davacı kadın ve Miles Hendon'dan başka kimse kalmamıştı. Hendon benzi atmış ve taş kesilmiş bir halde öylece duruyor, alnından soğuk terler dökülüyordu. Yargıç yeniden kadına dönerek babacan bir tavırla:

"Baksana şu biçareye, belli ki açlıktan gözü dönmüş, bu zavallıların neler çektiğini sen bilmezsin; ama bak söylüyorum, sonra söylemedin deme, şu zavallı yüzünde hiçbir kötülük görüyor musun? Açlık çekmese yapar mıydı hiç? Sen iyi bir kadına benziyorsun, ama kanunlar çalınan malın değeri on üç peniden fazlaysa çalan kişinin *asılmasını* emreder."

Bu kez küçük kralın gözleri fal taşı gibi açılmıştı, ama yine de kendini tutarak bir şey söylemedi; gelgelelim kadın öyle bir dehşete kapıldı ki, oturduğu yerden fırlayarak:

"Aman Tanrım," diye haykırdı, "ben ne yaptım sayın yargıç? Tanrı günahlarımı affetsin, bu çocuğun asılmasına dünyada razı olmam. Aman yargıç hazretleri, ben ettim siz etmeyin – ne olur bir şeyler yapın, beni bu azaptan kurtarın! Söyleyin *ne yapabilirim?*"

Yargıç makamına yakışır bir ağırbaşlılıkla hiç bozuntuya vermeden konuştu:

"Tabii, suç henüz zabıtlara geçmediğine göre, durum yeniden gözden geçirilebilir."

"O halde ne olur izin verin de domuzun değerine sekiz peni diyelim, sayın yargıç, bu iyiliği yaparak beni vicdan azabı çekmekten kurtarın ne olur, ömür boyu duacınız olurum."

O sırada sevinçten deliye dönen Hendon, daha fazla dayanamadı, resmiyet ve asalet kurallarına boş verip, kralı coşkuyla kucaklayıverdi. Kadın da yargıca bin bir dua ve teşekkürle domuzunu da alıp çıkışa doğru yürüdü; kapıya açan muhafız da kadınla birlikte çıktı, kadının peşi sıra daracık koridorda ilerleyerek gözden kayboldu. Yargıç kararı zabıt defterine geçmeye hazırlanıyordu. Hiçbir şey dikkatinden kaçmayan Hendon kadınla birlikte neden muhafızın da çıktığını merak etti; sessizce dışarı süzülerek avluya çıktı ve dinlemeye başladı. Kulak misafiri olduğu şöyle bir konuşmaydı:

"Besili bir domuza benziyor bu, sanırım güzel bir ziyafet olur; senden alayım ben şunu. Al sana sekiz peni."

"Sevsinler, sekiz peniymiş! Yok öyle yağma! Ben ona tamı tamına üç şilin, sekiz peni ödedim, hem de geçenlerde, sizlere ömür, öbür dünyayı boylayan şu Henry'nin bile elinin değmediği taş gibi üç şilin. Sen sekiz peniye bir tek incir alırsın ancak ahbap!"

"Bana baksana sen, belanı mı arıyorsun? Daha biraz önce yeminli ifade verdin, kafamı kızdırma, seni yalan yere yemin etmekten içeri tıkarım, görürsün o zaman. Yürü bakalım, gidelim de yargıca, yalan yere yemin etmek neymiş anla! Üstüne üstlük çocuğu da assınlar da, gör bakalım gününü!"

"Tamam, tamam, anladık, insaf et yahu, uzatma, kabul ediyorum. Ver sekiz peniyi de kapa çeneni artık!"

Kadıncağız ağlaya ağlaya uzaklaştı; Hendon sessizce tekrar mahkeme salonuna döndü, arkasından da -beklediği gibi- ganimetini uygun bir yere gizledikten sonra biraz önceki muhafız girdi. Yazma işini bitiren yargıç krala okkalı bir nutuk çektikten sonra, kendisini önce umumi hapishanede kısa bir hapis cezasına, ardından da meydan dayağına mahkum ettiğini bildirdi. Söylenenleri şaşkınlık içinde dinleyen kral muhtemelen yargıca haddini bildirmek ve hemen oracıkta kafasını uçurtacağını söylemek için ağzını açmıştı ki, Hendon'un uyarı dolu bakışlarını görünce yutkunup sustu. Hendon yanına gelip elinden tuttu, yargıcı selamladıktan sonra ikisi birden muhafızın

peşinden hapishaneye doğru yollandılar. Ancak binadan çıkar çıkmaz kral hışımla elini kurtarıp Hendon'a bağırmaya başladı, gözlerinden ateş fışkırıyordu:

"Budala herif, herkesin atıldığı bir hapishaneye gireceğimi mi sandın yoksa? Ancak ölüm girer oraya!"

Hendon krala doğru eğilerek bu kez oldukça kısa ve kesin bir ifadeyle konuştu:

"Bana *güvenin* artık! Susun ve sakin olun! İçinde bulunduğumuz bu berbat durumu bu tür konuşmalarla daha da zorlaştırmayın! Tanrı'nın dediği olur, olacakları ne geciktirebilir ne de değiştirebilirsiniz; bu yüzden sabırla bekleyin ve olacakları görün – olacaklara ya kahredecek ya da övgüler düzeceğiz, ama henüz değil; her şeyin bir zamanı var!"

XXIV. BÖLÜM

KAÇIŞ

Kış günü kısa sürdüğünden akşam inmek üzereydi. Sokaklar, gelip geçen birkaç kişi dışında neredeyse bomboştu; onlar da, gitgide şiddetlenen rüzgârın ve toplanan bulutların hışmına uğramadan, işlerini bir an önce bitirip evlerine kapağı atmak için koşturuyorlardı. Dönüp de sağa sola bile bakmadan, arkalarından atlı kovalıyormuş gibi geçip gittiklerinden, bizimkilerin farkına bile varmadılar. Altıncı Edward ise hem yürüyor hem de tarihte hangi kral hapishaneye götürülürken böylesine inanılmaz bir ilgisizlikle karşılaşmıştır acep diye kara kara düşünüyordu. Epeyce bir yürüdükten sonra muhafızla birlikte ıssız bir meydana yerine geldiler, meydanı aşıp öte tarafa geçeceklerdi. Meydanın ortasında henüz gelmişlerdi ki Hendon elini muhafızın omzuna koyarak şöyle fısıldadı:

"Dostum, azıcık duruver, hazır etrafta kimsecikler yokken, sana diyeceklerim var."

"Vazife gereği bunu yapmama imkân yok efendim, lütfen işime engel olmayın, zaten hava kararmak üzere."

"Dur hele yahu, söyleyeceklerim ucundan seni de ilgilendiriyor zaten. Sen gel beni dinle, dönüver arkanı, görmemiş gibi yap, *bırak kaçsın şu biçare çocuk!"*

"Olur şey değil, bu ne cüret! Seni kanun namına tevkif. .."

"Hop, dur bakalım dostum, o kadar acele etme! Aklını kullan, sen sen ol, aptalca bir hata yapayım deme sakın." diye karşılık verdi Hendon bu sözlere, sonra da sesini alçaltarak, adamın kulağına doğru eğilip, "Ahbap, unutma ki, sekiz peniye kapattığın domuzcuk seni her an kellenden edebilir," diye fısıldadı

Zavallı muhafız şaşkınlıktan dili tutulmuş bir halde kalakaldı, ancak bir süre sonra, dili çözülünce tehditkâr bir şekilde ağzına geleni söylemeye başladı; Hendon ise son derece sakindi, adam söyleyeceklerini bitirinceye kadar, büyük bir sabırla bekledi, sonra:

"Bak ahbap," diye girdi lafa, "fena bir adama benzemiyorsun, sana bir zarar gelsin istemem. Ama bil ki, bütün konuştuklarınızı duydum – hem de kelimesi

kelimesine. İstersen bunu sana kanıtlayabilirim." Sonra da başladı duyduklarını tek tek sıralamaya, muhafız kadınla avluda ne konuştuysa aynını tekrarladı, sonunda da:

"Duydun işte – nasıl, her şeyi doğru anlamış mıyım? Gerektiği taktirde bütün bunları yargıcın önünde de tekrarlayacağımdan şüphe duymuyorsun herhalde öyle değil mi?" dedi.

Muhafızın korkudan dili tutulmuştu adeta, bir süre konuşamadı; derken sanki hiç korkmamış gibi işi şakaya vurarak:

"Aslında pireyi deve yapmaya gerek yok," diye konuştu, "şunun şurasında kadıncağızla birazcık şakalaşıp, kafa bulayım dedim, hepsi bu."

"Bu şakalaşma kadıncağızı domuzundan etmedi umarım. Ne dersin?"

Adam hemen cevabı yapıştırdı:

"Ne münasebet canım – söyledim ya sadece şakaydı."

"Sanırım yavaş yavaş sana inanmaya başladım ahbap," diye karşılık verdi Hendon, sesinde yarı alaycı ve hafiften suçlayıcı bir ton da yok değildi doğrusu; "ama sen gene de şurada biraz oyalan istersen, ben de bu arada bir koşu gidip bu şakayı yargıç hazretlerine de anlatayım – ne de olsa onca yıllık kanun adamı, halden anlar herhalde."

Bunları söyleyerek arkasını dönüp gitmeye hazırlandı; muhafızda şafak atmıştı, suratı allak bullak oldu, kendi kendine bir-iki lanet okuduktan sonra seslendi:

"Durun, beyim, bekleyin -bu ne acele? Ne yargıcı? Yargıç dediğiniz adam öyle sandığın gibi şakadan anlayan biri değildir- siz gelin bunu aramızda halledelim en iyisi. Hay aksi! Başım adamakıllı belada anlaşılan; hem de ciğeri beş para etmeyen salak bir köylü yüzünden. Ben aile babasıyım, bir karım ve çocuklarım var; ne olur insaf edin muhterem efendim, söyleyin, benden ne istiyorsunuz?"

"Gözlerini kapatıp, ağır ağır yüze kadar saymanı, o süre içinde sağır, dilsiz ve körü oynamanı istiyorum senden," diye yanıtladı Hendon, son derece makul ve sıradan bir ricada bulunuyormuş gibi.

"Aman beyim, bu benim sonum olur," diye sızlandı muhafız ağlamaklı bir sesle. "Beyim, biraz insaf edin ne olur, işe bir de benim açımdan bakın, o zaman

anlayacaksınız niyetimin sadece şakalaşmak olduğunu. Haydi diyelim şaka değil de suç olsun, ama o kadar minik, o kadar önemsiz bir suç ki, emin olun, yargıç efendi bir-iki uyarı ve azarı yeterli bulacaktır."

Hendon'un yanıtı insanın kanını donduran cinstendi:

"Senin şaka dediğin şey var ya – kanunda ona ne ad verildiğini biliyor musun?"

"Bilmiyorum, ne olmuş? Tamam, bir aptallık ettim. Ama böyle bir şeyin kanunda yeri olacağını bilsem yapar mıyım? Niyetim sadece şakalaşmaktı."

"Yeri olmaz olur mu, elbette var. Kanunda bu suç *Non compos mentis lex talionis sic transit gloria mundi*[12] olarak geçer."

"Aman Tanrım, yandık!"

"Üstelik cezası da ölümdür."

"Tanrım, bu günahkâr kulunu sen affet!"

"Suç işleyerek hayatını tehlikeye atmış ve senin merhametine sığınmış birinin, değeri on üç peni fazla olan malına, fiyatının üçte birinden daha azını vererek haksızlık edip kandırdın; bu suçun karşılığı kanunda birine kasten zarar vermek, devletin çıkarlarını suistimal etmek ve görevi kötüye kullanmaktır, yani, *ad hominem expurgatis in statu quo*[13] diye geçer – cezası da asılarak idam edilmektir, üstelik bu cezanın kefaleti, hafifletilmesi ya da kilise tarafından affı mümkün değildir."

"Aman tutun beni efendimiz, dizlerimin bağı çözüldü, ayakta duramayacağım! Tanrı aşkına artık insaf edin – arkamı döner, gözümü kapatır ne olup bittiğine bakmam bile, yeter ki kurtarın beni bu beladan."

"Aferin sana, işte şimdi akıllandın. Domuzu da kadıncağıza geri vereceksin ama?"

"Vereceğim, vereceğim, vermez olur muyum hiç – bundan sonra herhangi bir domuza elimi bile sürmeyeceğim üstelik. Haydi gidin şimdi -hatırınız için gözümü kör edeceğim- dönüp bakarsam ne olayım! Sorduklarında elimden çocuğu zorla alıp kaçırdığınızı söylerim. Hele bir gece yarısı olsun, o bunak yargıcın kapısına dayanıp, bangır bangır yumruklayarak vereceğim haberi."

"Tamam aslanım, çok iyi olur, korkma, başın belaya girmeyecek, yargıcın bu garibana nasıl da acıdığını sen de gördün, müsterih ol, bu işte ne kimse gözyaşı

dökecek ne de mahkum kaçtı diye yargıç gardiyanı dövecektir."

XXV. BÖLÜM

HENDON KONAĞI

İki ahbap muhafızın yanından uzaklaşır uzaklaşmaz, Hendon krala şehrin dışında bir yer tarif ederek, orada beklemesini söyledi; bu arada kendisi de kaldığı hana gidip hesabı kapatacaktı. Yarım saat geçmeden ikili işlerini halletmiş, Hendon'un getirdiği iki sıska atın tepesinde, güle oynaya doğuya doğru yola çıkmışlardı bile. Kralın keyfi yerindeydi, çünkü üzerindeki paçavraları çıkarıp, Hendon'un Londra Köprüsü'nden getirdiği elden düşme esvapları giydiği için artık üşümüyordu.

Bu yolculuğun çocuğa ağır geleceğini düşünen Hendon için için endişeleniyordu; bütün bu çetin yolculuklar, yetersiz uyku ve kötü beslenme çocuğun zaten hapı yutmuş olan aklına iyi gelmeyecekti şüphesiz; oysa yorulmadan, açık havada hafif sporlar yaparak, düzenli bir hayat sürebilse hastalığı için çok daha hayırlı olurdu herhalde; aklının yerine gelmesini ve bütün o saçma sapan hayallerden bir an önce kurtularak sağlığına kavuşmasını o kadar istiyordu ki; gece gündüz yol alarak onca yıl hasretini çektiği baba ocağına bir an önce varma arzusunu gemleyip, sık molalarla, ağır aksak gitmeye karar verdi.

Yaklaşık on beş kilometre sonra büyükçe bir köye vardılar; doğru düzgün bir han bulup, geceyi orada geçirmeye karar verdiler. Tabii resmiyet kuralları aynen devam etmekteydi; kral yemeğini yerken Hendon emre amade bir şekilde hemen arkasında, ayakta bekledi; yatacağı zaman giysilerini çıkardı, yatağı krala verip kendisi bir battaniyeyle kapının hemen dibine kıvrılıp, yerde yattı.

Ertesi gün ve ondan sonraki gün, birbirlerinden ayrıldıklarından beri başlarından geçen maceraları anlatarak, ağır ağır yollarına devam ettiler. Hendon kralı aramak için ihtiyar keşişle ormanın derinliklerine daldığını, ihtiyarın kendisini bir türlü başından savamayınca nasıl tekrar kulübeye dönmek zorunda kaldıklarını bütün ayrıntılarıyla anlattı. Dediğine göre döndüklerinde keşiş ilk iş olarak kralı bağladığı odaya girmiş, ama -belli ki- uğradığı hayal kırıklığının etkisiyle dizleri titreyerek geri döndüğünde oğlanın belki geri dönüp biraz dinlenmek istemiş olabileceğini tahmin ettiğini, ama içerde kimseyi bulamadığını söylemişti. Bunun üzerine Hendon da günü geri

kalanını kulübede bekleyerek geçirmiş, ancak kral geri dönmeyince yeniden yollara düşüp kralı aramaya başlamıştı.

"Tabii siz majesteleri geri dönmeyince rahip bozuntusunun meraktan nasıl da kıvrandığını görmeliydiniz doğrusu," diye bitirdi Hendon sözlerini. "Yüzü allak bullak olmuştu."

"Tahmin edebiliyorum," dedi kral. Sonra da başladı kendi yaşadıklarını anlatmaya; hikâyeyi dinleyen Hendon sonunda Baş Melek denen o mendeburu ortadan kaldırmadığına epey hayıflandı.

Yolculuğun son günü Hendon heyecandan kabına sığamıyordu. Çenesi açılmış, hiç durmadan konuşuyordu. Yaşlı babasının, kardeşi Arthur'un, nasıl sağlam karakterli ve cömert insanlar olduklarından başlayıp, Edithciğine duyduğu ateşli aşka kadar vardırdı işi, hatta bir ara öyle coştu ki, kardeşi, Hugh hakkında bile birkaç iyi laf etmeden duramadı. Hendon Konağı'nda kendisini nasıl sevinçle karşılayacaklarından söz etmeye başladı bir ara, herkes nasıl da şaşıracak, onu yeniden görünce sevinçten çılgına dönecekti.

Geçtikleri yerler pek hoştu doğrusu, etrafta öbek öbek meyve bahçeleri ve kulübeler göze çarpıyordu; yumuşacık kavislerle alçalıp yükselen çayırların içinden geçmek, denizin bir alçalıp bir kabaran dalgaları üzerinde yol almaktan farksızdı.

Öğleden sonra baba ocağına dönmekte olan evin haylaz oğlu artık öyle bir çığrından çıkmıştı ki, eve ne kadar yaklaştıklarını anlamak için sık sık izledikleri patikadan ayrılarak yakındaki tepeciklere tırmanıyor, umutla ufku gözlüyordu. Sonunda muradına erdiğinde heyecanla bağırmaya başladı:

"İşte prensim, işte köyümüz, bakın bakın, hemen berisindeki de bizim konak! Kuleler buradan bile görülebiliyor; şuradaki koruluk var ya, o da babamın arazisi. Ah, ihtişammış, şaşaaymış, asıl şimdi göreceksiniz neyin ne olduğunu. Şaka değil, tam yetmiş odalı bir konak bizimki – bir düşünün hele! Bizim gibiler için ne müthiş bir şey, öyle değil mi? Haydi gelin, hızlanalım biraz – artık sabrım kalmadı çünkü."

Ellerinden geldiğince hızlı gitmeye çalıştılar; gelgelelim köye varmaları saat üçü buldu yine de. Hiç durmadan köyün içinden geçtiler, Hendon'un çenesi var gücüyle işliyordu. "Burası kilise -sarmaşıklar bile aynı- hiç bir şey değişmemiş, hiçbir şey!" "Şu ötedeki köyün hanı, eski Kızıl Aslan Hanı, -ha işte şurası da pazar yeri" "İşte Mayıs Direği, meydan çeşmesi- hiçbir şey değişmemiş; değişen

yalnızca insanlar, dile kolay, tam on yıl, az şey mi? Sanki bazılarını tanıyor gibiyim, ama beni tanıyan yok anlaşılan." Durmadan konuşuyor, anlatıyordu. Çok geçmeden köyün sonuna vardılar, derken etrafı çalılarla çevrili, dolambaçlı bir patikaya daldılar, yaklaşık bir kilometrelik hızlı bir yürüyüşten sonra üzerinde aile armasının oyulduğu, taş sütunlu gösterişli bir kapıdan geçince kendilerini çiçekler içinde, kocaman bir bahçede buldular. Karşılarında bütün asaletiyle Hendon Konağı yükseliyordu.

"Hendon Konağı'na hoş geldiniz kralım," diye haykırdı Miles. "Tanrım, ne müthiş bir gün! Şimdi babam, kardeşim, Lady Elizabeth beni görünce nasıl da şaşıracaklar, şaşkınlıktan dilleri tutulacak, ilk birkaç dakika bütün dikkatleri benim üzerimde olacağından, kendinizi biraz ihmal edilmiş hissedebilirsiniz majesteleri – ama buna sakın aldırmayın, çok geçmeden gerçeği onlar da öğrenecek nasılsa; onlara benim himayemde olduğunuzu ve sizi ne çok sevdiğimi anlatınca, Miles Hendon'un yüce hatırı için sizi yalnızca bağırlarına basmakla kalmayacak, canı gönülden yüreklerini ve evlerini de açacaklardır!"

Lafını bitirir bitirmez bir zıplayışta atından yere atlayan Hendon, kralı da atından indirdikten sonra, elinden tutup binadan içeri soktu. Biraz sonra geniş bir salonun önünde buldular kendilerini; derhal içeri dalan Hendon resmiyeti falan boşvererek kralı alelacele bir yere oturttuktan sonra şöminedeki kütük ateşinin hemen önündeki çalışma masasında oturan adama doğru ilerledi.

"Hugh, gel kucakla kardeşini!" diye haykırdı Hendon, "Söyle bakalım, beni gördüğüne sevinmedin mi? Ha, hemen babama haber ver de gelsin, çünkü onun mübarek ellerini öpmeden, o şefkatli sesini dünya gözüyle bir kez daha duymadan baba evine geldim sayılmaz!"

Ne var ki, bir anlık şaşkınlıktan sonra kendini toparlayan Hugh geri çekilerek Hendon'a gözlerini açarak dik dik bakmaya başladı – hakarete uğradığı düşüncesiyle ilk anda yüzünü karartan öfkeli bakış, bir süre sonra yerini, ne olup bittiğini anlamak isteyen derin bir merakla, sahici mi, yapmacık mı olduğu pek anlaşılmayan acıklı bir ifadeye bıraktı. Derken yumuşak bir sesle:

"Zavallı yabancı, senin galiba aklından zorun var; bu zalim dünya seni bir hayli hırpalamış anlaşılan; hem halinden de açıkça belli oluyor bu. Sen beni kiminle karıştırdın, söyle bakayım?"

Miles derhal yapıştırdı cevabı:

"Kiminle mi karıştırıyorum? Daha neler, seni senden başka kiminle karıştırabilirim ki? Hugh Hendon'u tanımaz mıyım ben?"

Beriki aynı yumuşak sesle:

"Peki sen kim olduğunu sanıyorsun, söyle bakalım?"

"Kim olduğumu sanacağım yahu? Kardeşin Miles Hendon'u tanımazdan mı geliyorsun yoksa?"

Hugh, yüzünde bir sevinç ifadesiyle:

"Ne? Benimle oyun oynamıyorsun ya? Ölen adam yeniden canlanır mı hiç? Eğer öyleyse Tanrı yardımcımız olsun. Ulu Tanrım, geçen onca acı dolu yıldan sonra kaybettiğimizi sandığımız kardeşimi bize geri mi bağışladın yoksa? Ah olamaz, gerçek olamayacak kadar güzel bir şey bu, gerçek olamaz – bak, sana yalvarıyorum insaf et, oyun oynama benimle! Haydi gel -şöyle aydınlığa gel- yüzüne yakından bakayım!"

Adam Miles'ı kolundan tuttuğu gibi pencereye sürükledi, sonra da tepeden tırnağa incelemeye koyuldu, arada bir Miles'ı sağa sola döndürüyor, çevresinde dolanıyor, her açıdan bakarak gerçek olup olmadığını anlamaya çalışıyordu; bu arada evin haylaz çocuğu ise keyiften ağzı kulaklarında, kahkahalar atarak hiç durmadan konuşuyordu:

"Bak kardeşim, korkma, istediğin gibi doya doya bak, karşındakinin saçının telinden küçük tırnağına kadar gerçekten de kardeşin olduğunu göreceksin. Sevgili kardeşim Hugh, iyice bak, bak ki için rahat etsin -bak işte, kardeşin Miles geri döndü, hani öldüğünü sandığınız o eski Miles- demedim mi bugün büyük bir gün diye? Ver elini, uzat yanaklarını da bir öpeyim seni – aman Tanrım, mutluluktan kalbim duracak!"

Tam üzerine atlayıp kardeşini kucaklayacaktı ki, Hugh'un elini kaldırarak onu durdurdu, sonra da bir çocuk gibi suratını buruşturarak, incinmiş bir sesle:

"Aman Tanrım, sen bana kuvvet ver, yoksa bana yaşattığını bu hayal kırıklığına dayanamayacağım," diye söylendi.

Miles ise hayretten dona kalmış, konuşamıyordu, derken bir süre sonra kendini toplayarak haykırdı:

"Hayal kırıklığı mı? Daha neler? Kardeşini tanımadın mı yoksa?"

Hugh başını iki yana sallayarak:

"Dilerim Tanrı'dan öbürleri benim göremediklerimi görür de dediğin doğru çıkar. Ancak, korkarım mektupta söylenenler doğruymuş."

"Ne mektubu?"

"Denizlerin ötesinden, altı-yedi yıl önce gelen mektup. Kardeşimin savaşta öldüğünü haber veren mektup."

"Yalan bu! Çağır babamı, derhal gelsin – görürsün, o beni tanıyacaktır."

"Ölüler gittiği yerden geri gelmiyor ne yazık ki."

"Ölüler mi?" Miles'ın sesi boğulmuştu birden, dudakları titreyerek:

"Yoksa babam öldü mü?" dedi, "Aman Tanrım, ne korkunç bir haber bu! Sevincim bir anda uçup gitti. O zaman yalvarırım beni kardeşim Arhur'a götür – o beni mutlaka tanıyacaktır; beni bir tek o tanır, o teselli edebilir artık."

"Maalesef, o da öldü."

"Aman Tanrım, sen bu zavallı kuluna acı ne olur! Nasıl olur -ikisi de ölmüş olamaz- yanına sevdiklerini alan Tanrı sevmediklerini geride bırakmış. Ah, Tanrım, merhamet et ne olur! Peki ya Lady Edith, yoksa o da mı?.."

"Yok canım, o ölmedi, hayatta."

"Şükürler olsun sana Tanrım, neyse ki buna sevinebilirim en azından. Haydi kardeşim, durma, bul getir onu bana. Ama ya o da tanımazsa beni? Yok canım – tanır elbette; ama, ama ya tanımazsa? Olur mu hiç, ne aptalım. Haydi git, çabuk getir onu – eski hizmetkârlar nerede, onları da çağır; beni onlar mutlaka tanıyacaktır."

"Hizmetkârların çoğu gitti, yalnızca beş tanesi – Peter, Halsey, David, Bernard ve Margaret kaldı."

Hugh bunları söyledikten sonra salondan çıktı. Miles derin düşünceler içinde bir süre bekledikten sonra kendi kendine mırıldanarak salonda bir aşağı bir yukarı gezinmeye başladı:

"Yirmi iki hizmetkârın içinden en kötü beş tanesi kalmış, en güvenilir olanları gitmiş nedense – ne tuhaf!"

Bir süre daha kendi kendine konuşarak salonu arşınlamayı sürdürdü, kralı tamamen unutmuş gibiydi. Derken majesteleri kral son derece ağırbaşlı ve anlayışlı bir sesle konuşmaya başladı, ağzından çıkanlar son derece anlamlıydı:

"Aziz dostum, başına gelenlere bu kadar aldırma; unutma ki bu dünyada senin gibi kimliklerini kanıtlayamayan, iddiaları alaya alınan başkaları da var. Bu yolda yalnız değilsin."

"Ah, majesteleri," diye haykırdı Hendon yüzü kızararak, "durun, siz de itham etmeyin beni -bekleyin, bakın göreceksiniz. Ben yalancı bir insan değilim- Lady Elizabeth gerçeği söyleyecektir, İngiltere'nin en tatlı dudaklarından dökülecek olan bu gerçeği kendi kulaklarınızla duyacaksınız. Ben bir yalancıyım öyle mi? O halde bu salonu, atalarımın resimlerini, burada gördüğünüz her şeyi avucumun içi gibi nasıl biliyorum peki? Burası benim doğup büyüdüğüm yer majesteleri; size doğruyu söylüyorum, size asla yalan söylemem, bana herkes yalancı dese bile, yalvarırım *siz* demeyin majesteleri – işte asıl buna dayanamam."

"Ama ben sizden şüphe etmiyorum ki," diye cevapladı kral çocuksu bir içtenlikle.

"Siz bunun için bütün kalbimle teşekkür ederim efendim!" diye haykırdı Hendon, sesinin titremesinden, gerçekten de duygulandığı belliydi. Kral aynı içtenlikle sözlerine devam etti:

"Ya *siz* benden şüphe ediyor musunuz?"

Hendon suçluluk duygusuyla bir an bocaladı, neyse ki o sırada kapı açılıp Hugh içeri girdi de cevap vermekten kurtuldu.

Hugh'un arkasından şahane elbisesiyle çok güzel bir kadın, onun ardından da gösterişli giysiler içinde hizmetkârları geliyordu. Kadın başını öne eğmiş, ağır adımlarla yürüyordu, bakışları yerdeydi. Yüzünde derin bir acının izleri vardı. Miles Hendon haykırarak yerinden fırladı: "Ah, benim biricik Edith'im..."

Hugh soğuk bir el işaretiyle durdurdu onu, sonra kadına dönerek sordu:

"Başınızı kaldırıp bakınız şu adama ve söyleyiniz. Onu tanıyor musunuz?"

Miles'ın kopardığı çığlık üzerine hafifçe irkilen ve yanakları al al olan kadıncağız şimdi tir tir titriyordu. Önce uzunca bir süre susarak bekledi, sonra yavaşça başını kaldırarak korku dolu gözlerle Miles'ın gözlerinin içine baktı; taş kesilmiş, ölmek üzere olan biri gibi bütün kanı çekilmişti adeta; derken mezardan gelen boğuk bir sesle, "Bu adamı tanımıyorum!" dedi, hemen ardından da, zaptedemediği acı dolu bir hıçkırıkla sürüklenircesine salonu terketti.

Miles yıkılmıştı, bir iskemleye çökerek elleriyle yüzünü kapadı. Bir süre sonra kardeşi bu kez de hizmetkârlara sordu aynı soruyu:

"İşte sizler de gördünüz. Bu adamı tanıyor musunuz?" Hepsi başlarını iki yana sallayarak tanımadıklarını belirttiler, sonra adam tekrar konuştu:

"Hizmetkârlar da sizi tanıyamadılar efendim. Sanırım korkunç bir hata var bu işte. Gördüğünüz gibi sizi karım da tanımadı."

"Karın mı" Hugh, daha ne olduğunu bile anlayamadan boğazına yapışan çelik gibi bir çift elin kaldırmasıyla kendisini karşı duvara yapışmış halde buldu. "Seni tilki herif, seni! Şimdi anlıyorum. O sahte mektubu da kendin yazdın değil mi? Sevgilimi elimden alıp bütün her şeye konmandan belli. Haydi, yıkıl karşımdan! Defol! Benim gibi şerefli bir asker senin gibi aşağılık birinin kanıyla ellerini kirletmez, değmezsin buna."

Miles'ın salıvermesiyle soluğu kesilmiş bir halde öksürerek en yakın iskemleye çöken Hugh, hiç vakit kaybetmeden hizmetkârlara, canına kasteden bu adamı yakalamalarını emretti. Hizmetkârlar şaşkındı, içlerinden biri:

"Ama Sir Hugh, adam silahlı, oysa hiçbirimizde silah yok!" dedi.

"Silahlı mı? Ne olmuş yani silahlıysa, siz de kalabalıksınız. Haydi, size söylüyorum, çabuk yakalayın şunu!"

Ama Miles karşısındakilere ayaklarını denk almalarını söyleyerek ekledi:

"Sizi gidi eski tüfekler sizi, beni tanımadınız demek? Gelin de hatırlatayım size kim olduğumu, haydi!"

Ne var ki bütün bu yüreklendirici sözlere rağmen hizmetkârlar bir türlü harekete geçmiyorlardı.

"Haydi o zaman, yıkılın karşımdan korkak tavuklar sizi! Gidin silahlarınızı alın bütün kapıları kapatın, ben de birini yollayayım da, gidip muhafızlara haber versin," dedi Hugh araya girerek. Tam kapıdan çıkmak üzereyken Miles'a dönerek, "Sen de boşuna kaçmaya çalışmazsan akıllılık etmiş olursun," dedi.

"Kaçmak mı? Niye kaçacakmışım ki, hiçbir yere gitmiyorum; asıl başı belada olan sensin dostum, çünkü Hendon Konağı'nın tek efendisi Miles Hendon'dur ve içindeki her şey ona aittir. Bundan kimsenin şüphesi olmasın!"

XXVI. BÖLÜM

REDDEDİLEN ÇOCUK

Kral bir süre düşünceler içinde oturdu, sonra başını kaldırdı ve:

"Ne tuhaf – hem de çok tuhaf. Bir türlü anlayamıyorum."

"Hayır efendimiz, hiç de tuhaf değil. Onu iyi tanırım, böyle davranmak onun tabiatında var. Doğduğu günden beri böyle hınzırın tekiydi."

"Sir Miles, ben ondan bahsetmiyordum aslında."

"Öyle mi? Kimden bahsediyordunuz peki? O kadar tuhaf olan ne?"

"Kralı arayıp sormamaları."

"Nasıl yani? Hangi kralı? Sanırım sizi pek iyi anlayamadım."

"Gerçekten mi? Geldiğimiz onca yol boyunca kimselerin kralı aramaya çıkmadığı, eşkalimi tarif eden bir tek haberciye ya da çığırtkana rastlamamış olmamız size de tuhaf gelmedi mi? Sizce bir ülkenin hükümdarı böyle birdenbire ortadan kaybolmuşsa ortalığın ayağa kalkması gerekmez mi? Yani kendimi kastediyorum, aniden kaybolmuşsam, ortalarda yoksam?"

"Son derece haklısınız haşmetmeabları, nasıl oldu da unutuverdim birden," diye karşılık verdi Hendon, sonra da içini çekerek kendi kendine, "Ah, zavallı çılgın biçare – aklı fikri hâlâ o deli saçması hayallerde," diye mırıldandı.

"Ancak benim ikimizi de kurtaracak bir planım var. Latince, Yunanca ve İngilizce olarak üç dilde bir mektup yazacağım ve sen de yarın sabah erkenden bu mektubu alıp Londra'ya götüreceksin. Ama mektubu dayım Lord Hertford'a vereceksin, sakın başkasına verme! Mektubu okuyunca yazanın ben olduğumu hemen anlayacaktır. Sonra da adamlarını yollayıp beni aldıracaktır."

"Efendimiz, önce ben buradaki konumumu sağlamlaştırıp nüfuzlu bir duruma gelene kadar beklesek daha sizce de daha iyi olmaz mıydı? Hem o zaman işleri yoluna koymak çok daha kolay..."

Buyurgan bir tavırla sözünü kesen kral:

"Sükut! Ağzından çıkanı kulağın duysun; ülkenin tacı ve geleceği söz

konusuyken, iki karış toprakla bir kümesin lafı mı olur?" diye gürledi. Sonra sesi yumuşadı, kabalığından dolayı özür dilercesine, "Sen yalnızca dediğimi yap ve korkma, seni kurtaracak ve işlerini yoluna koyacak olan benim – hatta yoluna koymaktan da fazlasını yapacağım. Hizmetlerini hatırlayacak ve mükâfatlandıracağım."

Bu sözlerden sonra eline bir kalem alarak masanın başına geçti, Hendon şefkatli bakışlarla çocuğu bir süre süzdükten sonra kendi kendine:

"Hani hava karanlık olsa, karşımda konuşanın gerçek kraldan başkası olmadığına yemin edebilirdim; su götürür tarafı yok gerçekten de, kafası kızdı mı tıpkı bir kral gibi nasıl da yakıp kavuruyor ortalığı – iyi de nasıl başarıyor bunu anlamıyorum? Şuna bakın hele, şimdi de Latince ve Yunanca yazacağım diye tutturdu, önündeki kağıda kargacık burgacık yazısıyla ne saçmalıklar karalıyor kim bilir! Eğer kafamı çalıştırıp da zavallıyı bu saçmalıklardan uzaklaştıracak bir yol bulamazsam, yarın sabah o mektubu götürüyormuş gibi rol kesmekten başka çarem kalmayacak."

Çok geçmedi, Sir Miles'ın düşünceleri bu sefer de az önceki olaylara kaydı. O kadar derinlere dalmıştı ki, kral yazmayı bitirdiği mektubu kendisine verdiğinde, akıl edip de bakmaya bile lüzum görmeden katlayıp cebine atıverdi. "Akıl almaz bir tuhaflık vardı halinde doğrusu," diye söyleniyordu kendi kendine. "Kesinlikle tanıdı beni – ama öte yandan *tanımadı da*. Birbirini tutmayan düşünceler bunlar, farkındayım, ama ikisi de doğru, ne aralarındaki bağlantıyı bulabiliyorum, ne birinden birine yanlış diyebiliyorum, ne de birinin ötekine ağır bastığına karar verebiliyorum. Meselenin özüne gelecek olursak, yüzümü, şeklimi şemailimi, sesimi *tanımış olmalı*, aksi mümkün mü? Ama yine de beni *tanımadığını* söyledi, bu da tanımadığını gösterir, çünkü, yalanı yoktur onun. Ama dur bakalım – yavaş yavaş anlamaya başladım. Belki de bizimki yalan söylemesi için kızcağızı kandırdı -baskı yaptı- hatta belki de zorladı. Evet, muamma çözüldü. Mesele şimdi anlaşıldı. Kızcağız korku içindeydi – evet, bence bizim kalleş kızı tehdit etti. Hemen gidip aramalı, bulmalıyım Edith'i; hazır tilki herif burada yokken, konuşup, anlatacaktır bana her şeyi. Çocukluk yıllarımızı, birlikte oyun oynadığımız yılları hatırlayınca yüreği yumuşayacak, rol yapmayı bir kenara bırakıp her şeyi açık açık anlatacaktır. Edith asil bir kızdır -her zaman da dürüst ve namuslu bir kız olmuştur. Eskiden beni çok sevmişti- bu sevgiye güvenebileceğimi biliyorum, çünkü insan sevdiğini birine yalan söylemez."

Telaşla tam kapıya doğru açılmıştı ki, içeri Lady Edith girdi. Yüzü solgun, ama adımları kararlı, hareketleri son derece zarif ve kibardı. Bakışları biraz önceki gibi kederliydi.

Miles, Edith'i karşılamak için heyecanla öne fırladı, kız kısa ve kesin bir hareketle onu durdurdu. Geçip bir yere oturduktan sonra, Miles'a da oturmasını söyledi. Aralarında eski dostluk günlerindeki sıcak havanın esmesini bekleyen zavallı Miles, kendini tamamen yabancı ve soğuk birinin karşısında bulmuştu. O kadar şaşırmış, aklı öyle karışmıştı ki, kendisinin bile gerçekten Miles Hendon olup olmadığından şüphe duymaya başladı. Derken Lady Edith söze başladı:

"Beyefendi, buraya sizi uyarmaya gelmiş bulunuyorum. Aklını yitirmiş kimi delileri ikna yoluyla hayallerinden vazgeçiremesek de, onları kendilerini bekleyen tehlikelerden koruyabiliriz pekâlâ. Sanırım bu konuda son derece samimi bir hülyaya kapılmışsınız, o yüzden bunu sahtekârlık olarak görmüyorsunuz – ama bence burada kalarak vaktinizi heba etmeyin, çünkü burası sizin için tehlikelerle dolu bir yer." Bir an gözlerini kaldırıp, Miles'ın gözlerinin içine baktı, sonra etkileyici bir sesle, "Burası kaybettiğimiz kardeşimiz için ne kadar tehlikeli idiyse, *sizin* için de o kadar tehlikeli," diye ekledi.

"Aman Tanrım, ama hanımefendi, kaybettiğiniz o şahıs benim."

"Bense, öyle sandığınızdan adım gibi eminim beyefendi. Ancak bu sözlerimden, dürüstlüğünüzden şüphe duyduğumu sanmayın – niyetim yalnızca sizi uyarmak, hepsi bu. Kocam bu yörenin efendisidir; nüfuzu sonsuzdur; halkını isterse gönendirir, isterse süründürür. Eğer kendisi olduğunuzu iddia ettiğiniz o şahsa bu kadar benzemeseydiniz, inanın kocam sizi ciddiye almaz, hayallerinize gülüp geçerdi; ama emin olun onu çok iyi tanırım ben, ne yapacağını, ne söyleyeceğini bilirim; hemen sizin aklını yitirmiş bir deli olduğunuzu etrafa yayacak ve herkesin de buna inanmasını sağlayacaktır." Gözlerinin içine bakarak Miles'a doğru eğildi, "Eğer siz *gerçekten* Miles Hendon olsaydınız, bunu hem kocam hem de bütün yöre halkı biliyor olsaydı bile -bakın sözlerime dikkat edin, sakın hafife almayın- içinde bulunduğunuz tehlike azalmaz, size vereceği korkunç ceza yine de değişmezdi; söylediklerinizi yalanlar ve sizi sahtekâr ilan ederdi, kimse sizi gerçekten tanıdığını söylemeye cesaret edemezdi."

"Söylediklerinizde son derece haklısınız," dedi Miles acı dolu bir sesle.

"Hayat arkadaşım dediği birini kandırıp, bir diğerini de reddetmeyi göze alan ve bunun karşılığında sadece itaat gören biri, ancak bir kuru ekmek için adam öldüren zavallılara efendilik edebilir, damarlarında asil kan bulunan şerefli insanların arasında yeri yoktur."

Bu sözler üzerine yanakları al al olan Lady Edith bakışlarını yere çevirdi, ancak konuşmaya başladığında sesi kupkuruydu:

"Sizi uyardım, buradan derhal gitmeniz için tekrar uyarıyorum. Aksi taktirde bu adam sizi mahvedecektir. Kimsenin gözünün yaşına bakmayan, merhametsiz zorbanın biridir. Bunu, bu adamın kölesi olan ben söylüyorum size. Neyse ki zavallı Miles, Arthur ve benim aziz hamim Sir Richard kurtuldular elinden, hepsi huzur içinde yatıyor şimdi – keşke siz de burada, o hainin acımasız pençeleri arasında olacağınıza, onlarla huzur içinde yatıyor olsaydınız. Söylediklerinizle ve hareketlerinizle adını ve mülkünü kaybetmesine yol açacak büyük bir tehdit oluşturuyorsunuz; üstelik bu adama kendi evinde hakaret de ettiniz – eğer burada daha fazla kalırsanız mahvoldunuz demektir. Haydi gidin şimdi – oyalanmayın. Eğer paranız yoksa, yalvarırım şu keseyi de alın, hizmetkârlara biraz para verirseniz gitmenize göz yumarlar. Ah zavallı adam, lütfen dinleyin beni, fırsatınız varken kaçıp gidin buradan."

Miles para kesesini eliyle iterek almadı, ayağa kalkıp kadının karşısına dikildi.

"Bana bir lütufta bulunmanızı rica edeceğim sizden," diye girdi lafa, "size bir şey soracağım ve bana, tam gözlerimin içine bakarak cevap vermenizi isteyeceğim, böylece doğru söyleyip söylemediğinizi anlayacağım. Evet – şimdi sorumu soruyorum. Sizce ben Miles Hendon muyum?"

"Hayır. Sizi tanımıyorum."

"Yemin edin!"

Gelen cevap bir fısıltı halinde ama açıktı:

"Yemin ederim."

"Ah Tanrım, sen aklımı koru!"

"Durmayın, kaçın hemen. Ne diye değerli vaktinizi boş yere harcıyorsunuz? Gidin, kurtarın canınızı!"

Tam o sırada muhafızlar içeriye daldı, kıran kırana bir kavga başladı, ancak

Hendon'un kıskıvrak yakalanıp esir almaları uzun sürmedi. Kralla birlikte ikisini de bağlayıp zindana götürdüler.

XXVII. BÖLÜM

ZİNDANDA

Zindandaki hücreler tıka basa doluydu; bu yüzden bizim ahbap çavuşları ufak tefek suçlardan hüküm giymiş suçluların olduğu büyükçe bir odaya zincirlediler. Burada yalnız kalmaları söz konusu değildi, çünkü odada içinde kelepçeler içinde ya da zincirlenmiş olarak hemen her yaştan kadınlı erkekli yaklaşık yirmi kişi daha vardı – ve tabii haliyle de oldukça gürültülü bir yerdi. Kral uğradığı bu büyük hakaretten dolayı ateş püskürüyordu; Hendon ise suratını asmış, ağzını bıçak açmıyordu. Bütün bu olanlardan dolayı allak bullak olmuştu. Ne zamandır hasretini çektiği baba ocağına dönmüş; heyecanla aile fertlerinden neşeli ve sıcacık bir karşılama beklerken, gördüğü soğuk karşılamanın hemen ardından kendini zindanda bulmuştu. Ne umarken ne bulmuştu, bütün bu olan bitenleri aklı almıyor, başına gelenlere gülmek mi yoksa ağlamak mı gerek, kestiremiyordu. Sevinçten ayakları yerden kesilmiş, mutluluk içinde yüzerken, beklenmedik bir anda kafasına yıldırım düşmüş gibi hissediyordu kendini.

Ancak bir süre sonra yatışmaya, bu kapkara düşünceleri bir düzene oturtmaya başladı, derken aklını tamamen Edith üzerinde yoğunlaştırdı. Edith'le olan karşılaşmasını tüm ayrıntılarına dek yeniden gözden geçirdi, ama ne yaptıysa ne kadar kafa yorduysa bir türlü akla yakın bir sonuca ulaşamadı. Kendisini gerçekten tanımamış olabilir miydi? Yoksa yalnızca tanımazlıktan mı gelmişti? İnsanın aklını allak bullak eden bir bilmece gibiydi bu sorular, Hendon uzun süre bu meseleye kafa yordu; sonunda da aslında tanıdığına, ama kendi menfaatleri uğruna tanımazlıktan geldiğine karar vererek konuyu kapattı. Bu davranışı için Edith'e lanetler yağdırmak geçiyordu içinden, ama ismini yıllar boyu kalbinin en kutsal yerinde öyle bir özlemle saklamıştı ki, şimdi kötü bir şey söylemeye dili varmıyordu.

Leş gibi battaniyelere sarınıp toz toprak içinde yere uzanmak zorunda kalan Hendon'la kralın zindandaki ilk geceleri çok zor geçti. Gardiyanlardan biri aldığı rüşvet karşılığında bazı mahkumlara içki getirmişti; tabii bunun doğal sonucu da avaz avaz söylenen ahlak dışı şarkılar, bol bol küfür ve kavga oldu. Sonunda vakit gece yarısını biraz geçe, adamın biri kadınlardan birine öyle bir

saldırıp kelepçeleriyle kafasına vura vura öyle bir dövdü ki, gardiyanlar vaktinde yetişmese kadın neredeyse ölüyordu. Adam gardiyandan yediği temiz bir dayaktan sonra ancak yatıştı – böylelikle cümbüş bitmiş, ortalık sakinleşmiş oldu; sonunda uyku vakti gelip çattı, herkes bir köşeye çekildi, iki yaralının inleyip sızlanmalarına kulak asmamayı becerebilenler hemen uykuya daldı.

Sonraki birkaç hafta günler aynı tekdüzelikte geçti; gündüzleri, Miles'ın suratlarını bir yerlerden tanıdığı ama çıkaramadığı bir takım insanlar 'sahtekârı' görmek için zindana geliyor, yakası açılmadık bir sürü küfür ve hakareti birbiri ardına sıraladıktan sonra çekip gidiyorlardı; geceleri ise, her zamanki gibi kavga ve şamatayla geçiyordu. Sonunda bir gün farklı bir şey oldu. Gardiyan zindana yaşlı bir adam getirdi ve dedi ki:

"Bak, bu odada bir sahtekâr var, bakalım hangisi olduğunu söyleyebilecek misin?"

Başını kaldırıp gelen adama bakan Hendon, zindana atıldığından beri ilk kez tatlı bir duygunun içini sardığını hissetti. Kendi kendine, "Blake Andrews bu," dedi, "yıllardır baba ocağında yaşayan emektar hizmetkâr – iyi kalpli, özü sözü bir, dürüst biriydi. Tabii bu yıllar önceydi. Şimdi sözüne güvenecek kimse kalmamış ya, o da ayrı, hepsi yalancıların şahı kesilmiş başıma. Eminim bu da beni tanıyacak – ama, tıpkı ötekiler gibi, bildiğini inkâr edecektir," diyordu.

Zindandaki herkesin yüzünü tek tek inceleyerek uzun uzun bakınan yaşlı adam sonunda:

"Ben burada sokak serserilerinden ve kaldırım yosmalarından başka herhangi bir sahtekâr göremiyorum. Hangisiymiş bu dediğiniz herif?" dedi.

Gardiyan bir kahkaha patlattı.

"İşte!" dedi, "Önce şuradaki çam yarmasına bir yakından bak da, ondan sonra söyle ne gördüğünü."

Hendon'un yanına gelen ihtiyar berikini büyük bir ciddiyetle, tepeden tırnağa iyice süzdükten sonra başını iki yana sallayarak:

"Bu adam Hendonlardan değil – hiçbir zaman da olamaz zaten!" diye konuştu.

"Doğru söylersin! Kocamışsın ama gözlerin kurt gibi vesselam. Eğer Sir Hugh'un yerinde ben olsaydım, bu herifi alır..."

Gardiyan sözlerini, sanki darağacına asılmış gibi parmaklarının ucunda yükselerek, gırtlağından çıkardığı boğuk hırıltılarla tamamladı. İhtiyar adam ise kin dolu bir sesle:

"Oturup kalkıp şükretsin ki gene en kötüsünün eline düşmemiş; yoksa ben olsam bu sefili alıp diri diri yakardım, yakmazsam adam değilim!"

Hain bir sırtlan gibi dişlerini göstererek sırıtan gardiyan ihtiyara dönerek:

"Çekinme babalık, yanına git de biraz lafla herifle – herkes yapıyor bunu. Git konuş da neşemizi bulalım."

Sonra da kendine ait bölmeye girerek kayboldu. İhtiyara gelince, dizlerinin üstüne çökerek şöyle fısıldadı:

"Şükürler olsun geri döndünüz efendim! Oysa son yedi yıldır sizi öldü sanıyorduk, oysa şu işe bakın, hayattasınız! Sizi buraya geldiğimde hemen tanıdım, ama şüphe çekmemek için sizi tanımazdan geldim; yüzümden bir şey belli etmemek, yalnızca sokak serserilerini görüyorum diye yalan söylemek inanın çok zoruma gitti. Ben yoksul ve yaşlı bir adamım Sir Miles; siz isteyin, hemen gidip bütün gerçeği anlatayım, isterlerse assınlar beni."

"Hayır," dedi Hendon, "sakın ha! Bunu yaptığın gün mahvolduğunun resmidir; bunun bana bir yararı da olmaz üstelik. Ama yine de sana teşekkür ederim; çünkü sen olmasan, insanlığa karşı duyduğum güveni tamamen yitirirdim."

Yaşlı adam o günden sonra Hendon'la kralın en iyisi dostu oldu; her gün birkaç kez, sözüm ona Hendon'u 'aşağılayıp hakaret etmek' için geliyor ama bu arada, hapishanenin feci yemeklerine çeşni katsın diye yanında gizlice pek nefis yiyecekler getirmeyi de ihmal etmiyordu; bir yandan da kulaklarına şehirdeki en son haberleri fısıldıyordu. Hendon ihtiyarın getirdiği yemekleri krala saklıyordu; işin doğrusu bu yemekler olmasa, hapishanenin verdiği taş gibi yemekleri yiyemeyen kral herhalde açlıktan ölürdü. Andrews, şüphe çekmemek için ziyaretlerini mümkün olduğunca kısa tutmaya özen gösterse de, ne yapıp ediyor, her seferinde içeri önemli bilgiler sızdırıyordu – Hendon'un durumunu tehlikeye atmamak için başkaları duysun diye önce bağıra çağıra hakaretlerini sıralıyor, sonra da alçak sesle berikinin duyabileceği şekilde bilgileri fısıldıyordu.

Böylelikle her geçen gün Hendon'ların hikâyesi biraz daha şekillenmeye başladı. Arthur öleli altı yıl olmuştu. Miles'ın gidişinin üzerine ailenin uğradığı

bu büyük kayıp babasının sağlığını iyiden iyiye bozmuştu; fazla bir ömrü kalmadığına inanan zavallı adamcağız ölmeden önce oğlu Hugh ile Lady Edith'in mürüvetini görmek istemişti; ama Edith olur da Miles döner gelirse diye bu isteğe elinden geldiğince direnmişti; derken Miles'ın ölüm haberini veren o uğursuz mektup gelmişti; bu acı haber Sir Richard'a ağır bir darbe vurmuştu; son günlerinin yaklaştığına inanan zavallı adamcağız Hugh ile Edith'in bir an önce evlenmesi için ısrar etmeye başlamıştı; bunu üzerine Edith yalvar yakar bir ay daha süre istemişti; derken bir ay daha, sonra bir ay daha derken üç ay geçmiş, sonunda düğün günü gelip çatmış, tören Sir Richard'ın ölüm döşeğininin başında gerçekleşmişti. Pek mutlu bir evlilik sayılmazdı doğrusu; derken dedikodular başlamıştı, söylendiğine göre gelin düğünden birkaç gün sonra kocasının evrakları arasında Miles'ın ölümünü haber veren o uğursuz mektubun çeşitli müsveddelerini bulmuş, kocasını, iğrenç bir sahtekârlıkla düğün tarihinin öne alınmasına -ve tabii bu arada Sir Richard'ın ölümüne- neden olmakla suçlamıştı. Lady Edith'a ve hizmetkârlara yapılan zulmün hikâyeleri ağızdan ağıza dolaşmaya başlamıştı; söylenenlere göre, babasının ölümünü fırsat bilen Sir Hugh kibarlığı ve efendiliği bir kenara bırakmış, hizmetkârla ve topraklarında çalıştırdığı köylüler başta olmak üzere, bir dilim ekmek için kendisine muhtaç kim varsa önüne geleni hayatı zehir etmek için elinden geleni ardına koymuyordu..

Andrews'un getirdiği dedikodular arasında bir tanesi vardı ki kralın özellikle ilgisini çekmişti:

"Dediklerine göre kral aklını kaçırmış," diyordu yaşlı adam, "ama sakın ha bu haberi benden duyduğunuzu kimselere söylemeyin, çünkü dediklerine göre bu konuda ağzını açanı derhal idam ediyorlarmış."

Bunun üzerine kral yaşlı adama dikkatle bakarak şöyle dedi:

"Bana bak iyi kalpli ihtiyar, kralın aklını kaçırdığı falan yok – sen bu hain dedikodularla uğraşacağına kendi işine baksan daha iyi edersin."

Hiç beklemediği yerden gelen bu ani saldırı karşısında epeyce afallayan Andrews, "Ne demek istiyor bu çocuk?" diye sordu. Hendon'un gizlice yaptığı işaret üzerine sorusunda ısrar etmeden verdiği habere devam etti:

"Ölen kral bir-iki gün sonra Windsor'da toprağa verilecekmiş -ayın on altısında- yirmisinde de Westminster'da genç kralın taç giyme töreni yapılacakmış."

"Önce genç kralı bulsalar daha iyi ederler," diye söylendi majesteleri kral, sonra da kendinden son derece emin bir ses tonuyla, "hoş, eninde sonunda bu işe de el atacaklar ya, ayrı, hatta bu konuyla bizzat ben de ilgileneceğim," diye ekledi.

"Hey Tanrım..."

İhtiyar tam bir şey söylecekti ki – Hendon'un işaretiyle sustu. Sonra tekrar duyduklarını anlatmaya başladı:

"Taç giyme törenine Sir Hugh da gidecekmiş – tabii kimbilir ne büyük umutlarla. Bakarsın Naip hazretlerinin gözüne girip Lord unvanıyla geri döner."

"Hangi Naip hazretleriymiş bu?" diye sordu kral.

"Somerset Dükü."

"Hangi Somerset Dükü?"

"Hey Tanrım, hangisi olacak? Zaten bir tane var, o da Hertford Dükü Lord Seymour elbette."

Kral hemen atıldı-

"O ne zaman Dük ve Kral Naibi oldu ki?"

"Ocak ayının sonunda."

"Lütfen söyler misiniz, ona bu unvanları kim verdi?"

"Bizzat kendisi, elbette Kraliyet Meclisi'nin – ve tabii ki majesteleri kralın onayıyla."

Kral hiddetle sıçradı:

"Kral mı?" diye haykırdı, "Hangi kralmış bu bakalım?"

"Doğru ya, hangi kral tabii! (Aman Tanrım, bu çocuğun nesi var böyle?) Şunun şurasında bir tek kral olduğuna göre, cevabı belli zaten -Kral Altıncı Edward- Tanrı uzun ömürler versin! Doğrusu pek narin, pek kibar yumurcak! Delirmiş olsa da olmasa da -ki dediklerine göre her gün daha iyiye gidiyormuş üstelik- herkes övgüyle bahsediyor ondan; hepimizin hayır duasını alıyor, tüm dualarımız uzun yıllar İngiltere tahtında kalması için; zaten ilk adımda Norfolk Dükü'nü affederek ne kadar merhametli olduğunu gösterdi; hemen ardından da halka nefes aldırmayan, hayatı zehir eden pek çok kanunu da kaldırıp

değiştirmeye girişti."

Bu haberleri duyan kral şaşkınlıktan küçük dilini yutmuştu adeta, iyice içine kapandı, kara kara düşünmeye başladı, öyle derinlere dalmıştı ki ihtiyarın anlatmaya devam eden sesini duymuyordu bile. Şu 'kibar yumurcak' dedikleri şey, kendi elbiselerini giydirerek odasında yalnız bıraktığı oğlancağız olmasındı sakın? Ama bu imkânsızdı, sonuçta konuşmaları ve hareketleriyle kendini çarçabuk ele verir, Galler Prensi olmadığı hemen anlaşılırdı – sonra da hemen kapı dışarı edilir ve gerçek prensi aramaya başlarlardı. Yoksa saray, şimdilik yerine bakması için asillerden birini mi tayin etmişti? Yok canım, amcası buna dünyada izin vermezdi, o son derece güçlü bir adamdı, böyle bir girişime ta başından engel olur, bu cüreti gösterenlerin hemen oracıkta başını ezerdi. Çocukcağız ne kadar kafa yorduysa da bir sonuç alamadı; hatta düşündükçe işler daha da çetrefilleşiyor, kafasını daha çok karıştırmaktan başka bir işe yaramıyordu; başı da ağrımaya başlamış, daha da kötüsü fena halde uyku basmıştı. Her geçen dakika Londra'yı daha çok özlüyor, mahpusluk gitgide daha dayanılmaz bir hal alıyordu.

Hendon'un sözleri de bir işe yaramıyor – kralı hiçbir şey teselli etmiyordu; hemen yan taraflarında duvara zincirlenmiş duran iki kadın mahkum Hendon'a göre bu konuda daha başarılıydılar sanki. Kadınların iyilik dolu yaklaşımları kralı bir nebze de olsa sakinleştirdi, sabırlı olmayı öğretti. Bu yüzden kadınlara büyük bir minnettarlık beslemeye başladı kral, hatta onları sevmeye, şefkatli sözlerinde huzur bulmaya başladı. Onlara niçin zindanda olduklarını sordu, kadınlar protestan oldukları için orada olduklarını söyleyince kral gülümseyerek sordu:

"Böyle bir şey buraya kapatılmayı gerektiren bir suç mudur? Buna üzüldüm doğrusu, demek ki sizlerden çabuk ayrılacağız – sizi buraya bu yüzden attılarsa, fazla tutmazlar sanırım."

Kadınlar cevap vermeyerek sustular, bakışlarındaki bir şey kralı endişelendirmişti, merakla sormaya devam etti:

"Demek cevap vermiyorsunuz -haydi lütfen, bana doğruyu söyleyin- bundan başka bir ceza almayacaksınız, öyle değil mi? Susmayın, lütfen cevap verin bana, korkacak bir şey yok ki bunda!"

Kadınlar, onun yerine konuyu değiştirmeye çalıştılarsa da beriki işin peşini bırakmadı:

"Yoksa sizi kırbaçlayacaklar mı? Ama hayır, olamaz, bu kadar merhametsiz olamazlar. Kırbaçlamayacaklar, öyle değil mi? Haydi ama, konuşsanıza, bunu yapmayacaklar, değil mi?"

Ne diyeceklerini şaşıran kadınlar umutsuzca birbirlerine bakıyorlardı, ama cevap vermekten başka çıkar yol kalmamıştı; biri heyecan içinde boğuk bir sesle cevap verdi:

"Ah tatlı yavrucak, seni üzmek ister miyiz hiç! Ama için müsterih olsun, Tanrı bize yardım edecektir."

"İşte kendiniz söylediniz!" diye atıldı kral. "Demek *kırbaçlayacaklar* sizi, taş kalpli canavarlar bunu da yapacaklar demek. Ama durun, lütfen ağlamayın, buna dayanamam. Cesareti elden bırakmayın sakın – iş oraya varmadan tacıma kavuşmuş olacağım nasılsa, göreceksiniz ilk iş sizi buradan kurtaracağım. Göreceksiniz!"

Ertesi sabah kral uyandığında kadınlar gitmişti.

"Yaşasın kurtulmuşlar işte!" diye bağırdı sevinçle. Ama sonra birden yüzü gölgelendi, "Ah, olan bana oldu! Onlar benim tek tesellimdi."

Kadınlar, kendilerini unutmaması için, giderken hatıra olarak elbisesine küçük birer kurdele parçası iliştirmişlerdi. Kral bu kurdeleleri ömrü boyunca saklayacağını, bu iki dostunu çok yakında arayıp bulacağını, dahası onları himayesi altına alacağını söyledi.

Tam o sırada peşinde muhafızlarla içeri giren gardiyan mahkumlara dışarıya, avluya çıkmalarını emretti. Bu sözleri duyan kral çok sevindi – başını kaldırınca masmavi gökyüzünü görmek ve mis gibi tertemiz havayı doya doya içine çekecek olmak harika bir şeydi. Yerinde duramıyor, işi ağırdan alan muhafızlara söylenip duruyordu, sonunda sıra ona geldi, nihayet zincirleri çözüldü; Hendon'la birlikte peşlerinden gelmelerini emreden muhafızların ardı sıra yürüdüler.

Avlu denilen dört köşeli boşluğun zemini taş döşeliydi, üzeri açıktı. İri kemerli, taş kapıdan çıkan mahkumlar sırtlarını duvara dayayarak tek sıra halinde dizildiler. Önlerine boydan boya bir halat gerildi, onun hemen berisinde de muhafızlar bekliyordu. İnsanın kemiklerini titreten acı bir sabah ayazı vardı, gece yağan karın kalıntısı, avlunun iç karartıcı havasını daha bir pekiştiriyordu sanki. Arada bir üfüren kış rüzgârı insanın içine işliyor, yerden kaldırdığı karı tozanı havaya savuruyordu.

Avlunun ortasında kazıklara zincirlenmiş iki kadın vardı. Kral bunların dostluk ettiği kadınlar olduğunu daha ilk bakışta anladı. Korkuyla titreyerek kendi kendine, "Tüh, çok fena, ben de serbest bırakıldıklarını sanmıştım. Bu zavallı insanları kırbaçlamak -hem de İngiltere gibi ülkede- ne büyük utanç! Üstelik putperest zamanlarda da değil, Hıristiyan İngiltere'de hem de – olacak şey değil doğrusu. Şimdi bu zavallıları kırbaçlayacaklar ve onlardan onca iyilik ve şefkat gören ben durup burada işlenen bu büyük hatayı izleyeceğim öyle mi? Ne tuhaf, gerçekten de çok tuhaf; ben, yani bu uçsuz bucaksız toprakların tek hükümdarı, burada aciz halde öylece bekleyecek ve bu zavallıları kurtaramayacağım demek. Dur sen, bırakalım da bu alçaklar zorbalıklarının keyfini biraz daha sürsünler, nasıl olsa intikam vakti gelecek; o zaman bu yaptıklarının hesabını bir bir sormazsam ne olayım. Gün gelecek, bugün vuracakları her darbenin karşılığını yüz kırbaçla ödeyecekler."

O sırada kapının koca kanatları ardına dek açıldı, içeriye büyük bir halk kalabalığı doluştu. Hepsi bir anda iki kadının çevresine doluşunca kral kadınları göremez oldu. O sırada bir yerlerden bir rahip çıkageldi, ama o da kalabalığın ortasında görünmez oldu. Şimdi de kralın kulağına sorulu cevaplı birtakım konuşmalar gelmeye başlamıştı, sanki birilerini sorguya çekiyorlardı, ama ne dedikleri hiç anlaşılmıyordu. Derken bir koşuşturma başladı, görevliler telaşla kadınların arka tarafındaki kalabalığı yararak gidip geliyorlardı hiç durmadan; hazırlıklar sürerken ortalık giderek sakinleşti, kalabalığın üzerine derin bir sessizlik çöktü.

Derken verilen bir emir üzerine kalabalık ikiye ayrılıp geriye çekildi ve kral, işte tam o zaman gördü insanın kanını donduran manzarayı. Kadınların çevresi çalı çırpıyla doldurulmuştu, üstelik adamın biri de elinde ateşle diz çökmüş, çalı yığınını tutuşturmak üzereydi!

Kadın seyirciler başlarını öne eğip ellerini yüzlerine kapadılar; bu arada çalılar çıtırdamaya, sapsarı alevler yükselmeye başlamıştı bile, mavi dumanlar öbek öbek yükseliyor, rüzgâra karışıyordu; rahip elini kaldırarak bir duaya başladı – tam o sırada açılan kapılardan içeri uçarcasına iki genç kız girdi, yürek paralayan çığlıklarla koşup, kazıklara bağlı kadınların üzerine attılar kendilerini. Yetişen görevliler kızları hemen çekip aldılar; bir tanesi sımsıkı yakalanmıştı, ama diğeri kendini kurtardı, annesiyle birlikte ölmek istediğini haykırıyordu; görevliler yetişemeden bir daha annesinin boynuna sarılmayı başardı; ama görevliler gelip kızı bir kez daha çekip aldılar, zavallının etekleri tutuşmuştu. İki-üç görevli kızı zor zaptediyordu, birileri eteğin tutuşan kısmını

yırtıp atmayı başardı; kız hâlâ çırpınıyor, görevlilerin kollarından kurtulmaya çalışıyor, bir yandan da bu dünyada yalnız kalmak istemediğini, annesiyle beraber ölmesine izin vermelerini haykırıyordu. Kızlar avaz avaz haykırıp çırpınmaktaydılar, ancak çığlıklar, ateşle gelen acılı ölümün ıstırap dolu çığlıkları karşısında duyulmaz oldu – kral bakışlarını kızlardan kazıkların olduğu yere çevirdi, ancak fazla bakamadı, hemen arkasını dönerek kül kesmiş yüzünü duvara yasladı, bir daha da dönüp o korkunç manzaraya bakmadı. Kendi kendine, "Kısacık bir an da olsa gördüğüm bu şey hafızamdan asla silinmeyecek, ömrüm oldukça her an dehşetle hatırlayacak, geceleri rüyamda göreceğim. Tanrım, keşke beni kör etseydin de görmeseydim."

Hendon ise kralı seyrediyordu. Durumdan hoşnut görünüyordu, kendi kendine, "Hastalığı düzeliyor; çok değişti, büyüdü adeta ve daha anlayışlı biri oldu. Eski huyu devam etseydi bu serserilere öfkelenir, ben kralım, bu kadınları bırakın diye avaz avaz bağırırdı. Bu illetten kurtulması an meselesi artık, zamanla hepsini unutacak ve aklı yerine gelecek. Tanrı'nın yardımıyla o günler yakındır!" diye düşünüyordu.

O gün zindana başka mahkumlar da getirildi, geceyi orada geçirecekler, sonra da muhafızlarla birlikte işledikleri suçların cezasını çekmek üzere ülkenin başka başka hapishanelerine nakledileceklerdi. Kral yeni gelenlerle sohbete koyuldu -aslında başından beri krallık görevinin bir parçası olarak her fırsatta mahkumlarla konuşarak bilgi almayı ihmal etmiyordu- ve tabii, dinlediği acıklı hikâyelerin her biri yüreğini dağlıyordu. Mahkumlardan biri dokumacının birinden iki arşın kumaş çalan yarım akıllı bir kadındı – bu suçundan dolayı asılacaktı. Adamlardan biri ise bir at çalmıştı; ama kanıtlar onun çalmadığını gösterince, serbest bırakılmıştı, ama daha sevinemeden bu kez de kralın korusunda geyik avladığı için yakalanmıştı; bu kez deliller aleyhineydi ve şimdi de darağacında asılmak üzere buraya getirilmişti. Hele bir tüccar çırağı vardı ki, onun hikâyesi gerçekten de içler açışıydı; bu delikanlı bir gece sahibinden kaçan bir şahin bulmuştu; o da yaptığında bir sakınca görmeyerek şahini alıp evine götürmüştü; ama çıkarıldığı mahkemede hırsızlıkla suçlanıp suçlu bulunmuş ve ölüme mahkum edilmişti.

Kral dinlediği bu hikâyelere o kadar öfkelenmişti ki, bıraksalar Hendon'la birlikte o saat zindandan kaçıp Westminster'in kapısına dayanacaktı; tacını giyip tahta geçecek, asasını eline alıp bütün bu talihsiz insanları affedecekti. O sırada, "Zavallı çocuk," diye düşünüyordu Hendon, "dinlediği bütün bu acıklı hikâyeler hastalığının yeniden nüksetmesine yol açıyor – eyvahlar olsun, bütün

bunlar olmasa çok daha kısa sürede iyileşebilirdi oysa!"

Mahkumlar arasında bir de yaşlıca bir avukat vardı – sert ifadeli, gözüpek bir adamdı. Üç yıl önce Kral Naibi hakkında küçük bir kitapçık yazmış, söz konusu kişiyi adaletsizlikle suçlamıştı; bu yüzden halkın gözü önünde boyunduruğa vurulmuş, kulakları kesilmiş, barodan men edilmiş, bu da yetmiyormuş gibi 3.000 sterlin ceza ödemek zorunda bırakılarak ömür boyu hapse mahkum edilmişti. Daha geçenlerde aynı suçu tekrarlamış, bu kez kulaklarından arta kalan kısımlar da kesildiği gibi, üstüne üstlük 5.000 sterlinlik para cezasına çarptırılmış ve yanaklarına kızgın damga basılarak müebbet hapse geri gönderilmişti.

Adamcağız, "Bunlar şerefli yaralar," diyordu, kırçıl saçlarını kaldırıp altında, kulaklarının olması gereken yerdeki yara izlerini göstererek.

Kralın gözleri çakmak çakmak olmuştu.

"Bana kimseler inanmıyor," diye söze başladı, "biliyorum, sizler de inanmayacaksınız: Ama zararı yok – bilin ki, en geç bir ay içinde hepiniz özgür bırakılacaksınız, ayrıca sizlerin ve İngiltere'nin adına kara çalan bütün bu kanunlar kitaplardan çıkarılacak. Belli ki bu dünya baştan beri yanlışlarla kurulmuş, ama belli ki insan kral da olsa, başkalarının hayatını yaşayıp, kendi koydukları kanunların bedelini ödeyerek öğrenecekmiş demek merhametin ne olduğunu."

XXVIII. BÖLÜM

FEDAKÂRLIK

Bu arada Miles ise bunca zamandır zindanda tıkılı kalmaktan fena halde rahatsızdı. Neyse ki duruşma günü gelip çatmıştı, bu korkunç zindana tekrar dönmek dışında verecekleri her cezaya dünden razıydı. Ancak, beklediği gibi olmadı. Ancak mahkemede koskoca Hendon Konağı'nın efendisine hakaret eden 'çam yarması serseri' olarak, iki saat boyunduruğa girme cezası aldığında öfkeden küplere bindi. Yapmacık da olsa yargıca gösterdiği samimi tavırlar, Hendon Konağı'nın gerçek varisi olması gibi hususlar aslı astarı var mı diye incelenmediği gibi, dikkate bile alınmamıştı.

Cezasını çekmeye götürülürken öfkeden kudurmak üzereydi; bağırıp çağırıyor, tehditler savuruyordu, gelgelelim bunların hiçbiri işe yaramadı; tam tersine, askerler zavallıyı gözünün yaşına bakmadan sürükledikleri gibi, her fırsatta tokadı basmaktan da çekinmediler.

Kral kalabalığı bir türlü yarıp öne geçemediğinden, olayı, hem dostu hem de hizmetkârı bildiği bu değerli insandan epey uzakta, ta gerilerden izlemek zorunda kaldı. Serserilere yardım ve yataklık ettiğinden şüphelenen yargıç neredeyse kralı da yolluyordu boyunduruğa, ama neyse ki, yaşının genç oluşunu göz önüne alarak uzun bir nutuk çekmiş, ardından da sert bir dille uyarmayı yeterli görmüştü. Sonunda belli bir noktada kalabalık durdu, bunu fırsat bilen küçük kral hemen harekete geçti, bir o yana bir bu yana koşturarak ön saflara geçebileceği bir gedik aramaya koyuldu; epeyce bir süre çabalamanın ardından sonunda muradına erdi. Zavallı Miles -İngiltere Kralı'nın en sadık hizmetkârı olan bu adam- meydanın ortasında boynunu o aşağılık boyunduruğa geçirmiş, hunhar kalabalığın eğlencesi olmanın utancıyla öylece duruyordu. Karar okunurken Edward da oradaydı elbette, ama yargıcın sözlerinin ne anlama geldiğini anlamamıştı. Uğradığı hakaretin acısını sineye çekmeye çalışırken öfkesi de gitgide artıyordu; kan beynine sıçramıştı; tam o sırada kalabalıktan fırlatılan bir yumurtanın havada uçarak Hendon'un suratında patladığını ve kalabalığın büyük bir zevkle coştuğunu görünce daha fazla dayanamadı. Kaşla göz arasında ileri fırladı, koşup meydanı geçerek görevli subayın karşısına dikildi, öfkeyle:

"Utanın!" diye haykırdı, "bu adam benim hizmetkârımdır! Derhal serbest bırakın onu. Ben kimim biliyor musunuz? Ben..."

"Susun, sakın ha!" diye bağırdı Hendon telaşla, "Başınız belaya girecek yine! Aman siz ona bakmayın subay efendi, delidir o!"

"Sen onu düşünerek kendini üzme boş yere ahbap," dedi subay, "ben böylelerine pabuç bırakmam, ama haddini bildirecek küçük bir ders vermenin de zararı olmaz sanırım." Sonra da emrindeki askere dönerek, "Şu genç budalaya birkaç kırbaç çek de aklı başına gelsin!" diye buyurdu.

"Şöyle altı-yedi kırbaç darbesi meseleyi layıkıyla halledecektir sanırım," diye araya girdi o sırada atının üstünde, işlerin nasıl gittiğini kendi gözleriyle görmek için oraya gelmiş bulunan Sir Hugh.

Kralı sımsıkı tuttular. Yüce kişiliği hiçe sayılarak birazdan maruz bırakılacağı cezanın dehşetiyle felce uğrayan zavallı kral karşı koyamadı bile. Eski bir İngiltere kralının kırbaçlanma hikâyesiyle sayfaları lekelenen tarih, işte bir kez daha tekerrür ediyordu – tarihin, utanç verici benzer bir hikâyeyle bir kez daha kirlenmesine sebep olduğu için kendine lanet okuyordu. Başı beladaydı, kaçacak yer yoktu: ya bu cezayı çekecek ya da affetmeleri için yalvaracaktı. Kapana kısılmıştı; kırbacı tercih edecekti – çünkü bir kral kırbaçlanabilir ama asla diz çöküp yalvarmazdı.

Hendon ise meseleyi kendi yöntemleriyle çözmeye çalışıyordu. "Bırakın çocuğu gitsin," diye haykırıyordu, "sizi gaddar köpekler, görmüyor musunuz ne kadar narin bir çocuk? Bırakın onu – beni kırbaçlayın!"

"Bak sen, hiç de fena bir fikir değil aslında," diye söylendi Sir Hugh yüzünde alaycı bir gülümsemeyle. "Bırakın o küçük dilenciyi, onun yerine bu herif bir düzine kırbaç yesin – şöyle temiz tarafından olsun hem de." Kral bu sözlere şiddetle karşı çıkmaya hazırlanıyordu ki, Sir Hugh'un tehditkâr sözleri karşısında geri çekilmek zorunda kaldı. "Evet, ya konuş haydi, içinde kalmasın – ama şunu bil ki, ağzından çıkan her kelime için arkadaşına fazladan altı kırbaç daha vurdururum, haberin olsun."

Hendon boyunduruktan çıkarılarak sırtındaki gömlek sıyrıldı; kırbaç darbeleri dostunu sırtına inmeye başladığında küçük kral dayanamayarak arkasını döndü, kendini daha fazla tutamadı, gözyaşları yanaklarından aşağıya sel gibi akıyordu, kim olduğu umurunda bile değildi. "Ah cesur dostum," diyordu içinden, "ömrüm oldukça benim için yaptığın bu fedakârlığı asla

unutmayacağım -bil ki, *onlara da* unutturmayacağım." Bu son sözleri hırsla söylemişti. Düşündükçe Hendon'un yaptığı bu asil hareket gözünde büyüdükçe büyüyor, dostuna karşı duyduğu minnet daha da artıyordu. Kendi kendine, "Başka kim kralını böylesine korkunç bir cezadan, belki de ölmekten kurtarabilirdi ki? Bu yaptığıyla yalnız değerli bir hizmetkâr olduğunu kanıtlamadı -hayır, aslında bu hiçbir şey değil- çok daha başka bir şeyi başardı o – sevgili kralını büyük bir utançtan kurtardı!"

Hendon kırbaçlanırken bir kez bile bağırmadı, aksine, sırtında şaklayan darbelere şerefli bir asker gibi metanetle göğüs gerdi. Metaneti ve kendini feda ederek zavallı çocuğun yerine de kırbaçlanmayı göze alması etrafını saran sefil kalabalığı bile duygulandırmıştı; serseriler uluorta bağırıp çağırmayı kestiler, şimdi meydanda yalnızca Hendon'un sırtına inen kırbacın şakırtısı yankılanıyordu. İlk başta koparılan kıyametin aksine sessizlik, Hendon'u yeniden boyunduruğa soktuklarında da devam etti. Yavaşça Hendon'un yanına sokulan kral eğilip kulağına şöyle fısıldadı:

"Ey cesur yürekli, yüce insan, bu asil ruhu sana bir kral değil, ondan çok daha büyük bir kudret ihsan etmiş olmalı, çünkü böyle bir asaleti bir kral veremez, verildiğini öteki kullarına ilan edebilir ancak." Sonra da yerden kırbacı alarak hafifçe Hendon'un kan içindeki omuzlarına dokundurdu ve, "İngiltere Kralı Edward seni dük ilan etmiştir," diye fısıldadı.

Hendon çok duygulanmıştı. Gözleri dolu dolu oldu, ancak içinde bulundukları durum o kadar saçma, öylesine gülünçtü ki, içinden yükselen kahkahayı güçlükle zapt edebildi. Yarı çıplak, kan içinde bağlı bulunduğu boyunduruktan birdenbire dük ilan edilerek göklere çıkarılmış olmaktan daha gülünç ne olabilirdi ki? Kendi kendine, "Hah," dedi, "bir sırmalarım eksikti, o da oldu! Yalancı şövalye şimdi de hayaller ve gölgeler diyarının yalancı dükü kesildi başımıza! Körün istediği bir göz, Allah verdi iki göz! Böyle giderse yakında göğsümde bir sürü uyduruk nişanla Mayıs Direği gibi dolanırım artık ortalarda. Ama ne kadar uyduruk olsalar da, benim için değerleri var, çünkü beni gerçekten seven bir yürekten kopup geldi bu unvanlar. İstemediğim halde, dürüst bir kalbin, tertemiz bir elle bana uzattığı bu yalancı unvanı, verdiğini çok gören, kendi çıkarlarından başka bir şey düşünmeyen sahici bir hükümdara yaltaklanarak kazanılmış unvanlara bin kere yeğlerim doğrusu."

Herkesin korkulu rüyası Sir Hugh atıyla kısa bir tur attıktan sonra gitmeye hazırlandı; önünde bir duvar gibi dikilen kalabalık hafifçe aralanarak adama yol

verdi, sonra sessizce tekrar kapandı. Derin sessizlik sürüyordu; kimse ağzını açıp ne mahkumla dalga geçiyor ne de iyi bir şey söylemeye cüret edebiliyordu; ama alayların son bulmuş olması bile yeterli bir saygı göstergesiydi. O sırada her şeyden habersiz olay yerine geç gelen ve elindeki ölü kediyi göstererek mahkumla dalga geçmeye kalkışan adam, ağzını bile açamadan oradakiler tarafından derhal alaşağı edildi; ardından, hiçbir şey olmamış gibi herkes yine derin sessizliğe gömüldü.

XXIX. BÖLÜM

LONDRA'YA GİDİŞ

Cezası sona erince Hendon serbest bırakıldı, ancak yöreyi derhal terk edecek ve bir daha da geri dönmeyecekti. Kılıcı, katırı ve eşeği de iade edildi. Katırına atladığı gibi, kralı da arkasına katıp, derhal yola koyuldu; sessiz kalabalık saygılı bir tavırla geri çekilerek geçmesi için yol verdi, ardından da herkes dağıldı.

Hendon derin düşünceler içindeydi. Kafasında dönüp duran ve cevap bulunması gereken çok önemli sorular vardı. Şimdi ne yapacaktı? Nereye gidecekti? Ne yapıp edip, yardım edecek nüfuzlu bir yardım eli bulmalıydı, yoksa haklarından vazgeçip hayatının bundan sonrasını bir sahtekâr olarak töhmet altında geçirmek zorunda kalacaktı. İyi de, bu yardımı nereden bulacaktı? Nereden? Gerçekten de zor bir soruydu. Derken aklına bir fikir gelir gibi oldu – hoş, gerçekleşmesi çok ama çok zor bir ihtimal de olsa, eğer başka bir şey bulamaz da çaresiz kalırsa, başvurabileceği bir ihtimaldi en azından. Andrews'un sözlerini, hani genç kralın, zavallı ve yardıma muhtaç kimselere karşı ne kadar merhametli ve alicenap olduğuyla ilgili şu sözlerini unutmamıştı. Neden olmasın, belki kendisi de aynı şeyi yapmalı, huzura çıkmalı, başlarından geçenleri anlatıp, af dilemeli, kraldan kendisine yardım etmesini istemeliydi. İyi de, onu bu sefil ve perişan kılıkla değil huzura çıkarmak, sarayın kapısından içeri bile sokmazlardı, olacak iş değildi! Olsun – bir yolunu bulacaktı nasıl olsa; hele önce derenin kıyısına gelsin, paçaları o zaman sıvardı. Kaçın kurasıydı o, ne dolambaçlı yollardan geçmiş, ne badireler atlatmıştı, bunu mu çözemeyecekti? Ancak Londra'ya gitmesi şarttı. Belki orada babasının eski bir arkadaşı olan Sir Humphrey Marlow'dan yardım isteyebilirdi -"Ah, sevgili Sir Humphrey, önceki kral zamanında Çeşnicibaşı mı, Baş Seyis mi ne, öyle bir şey "di işte- adamın ne olduğunu tam olarak hatırlamıyordu. Artık bütün dikkatini vererek ulaşması hayata geçirmesi gereken esaslı bir hedef vardı önünde, geçmişte yaşadığı onur kırıcı onca acı tecrübeyi geride bırakmalı, tüm dikkatini bu konuya vermeliydi, başını dikleştirip etrafına baktı. Ne kadar uzaklaştığını fark edince şaşırdı; köy çok uzaklarda kalmıştı. Kral eşeğiyle peşinden geliyordu, başı öne eğikti, belli ki o da derin düşüncelere dalmıştı. Hendon'un

yerine gelmeye başlayan neşesi bir anda üzücü bir düşünceyle yeniden gölgelendi: kısacık ömründe dayaktan ve aşağılanmadan başka bir şey görmeyen şu zavallı çocukcağız, geldiği şehre geri dönmek isterse ya? Cevabı ne olursa olsun, sorulması gereken, önemli bir soruydu bu; Hendon daha fazla beklemedi, çocuğa seslenerek:

"Nereye gittiğimizi söylemeyi bile unuttum. Sizin gitmek istediğiniz özel bir yer var mıydı acaba majesteleri?"

"Var, Londra!"

Hendon aldığı cevaptan memnun, tekrar önüne döndü, ama aynı zamanda şaşırmıştı da.

Yolculuk, sonu hariç, olaysız geçti. Şubat ayının on dokuzunda, gece saat on civarında Londra Köprüsü'ne ayak bastılar, köprü yine her zamanki gibi insan kaynıyordu, herkes sokağa dökülmüştü, meşalelerin alevinde içkili suratlar daha bir ürkütücü görünüyordu, bağıra çağıra birbirleriyle dalaşıyor, kavga ediyorlardı – tam o sırada, Hendon'un koluna bir şey çarpıp, yere yuvarlandı; daha önceden baltanın altında can vermiş bir asilzadenin kurumaya yüz tutmuş kellesiydi bu. Şu insanoğlunun işlerine de akıl sır ermiyordu doğrusu! Eski kral toprağa gireli daha üç gün bile olmadan, adamcağızın onca itinayla sarayından seçip sevgili köprüsünün direklerine süs diye yolladığı adamların kellesi şimdiden halkın eğlencesi olmuş, ayaklar altına alınmıştı, olacak şey miydi bu! O sırada kelleye ayağa takılan biri savrulunca kafası önündeki adama çarptı, dengesi bozulan ikinci adam da sendeleyerek hemen kendi önündekine çarpınca, berikinin arkadaşı tarafından bir yumrukta yere serildi. Dananın kuyruğu kopmuştu, artık yumruklar konuşacak, tanıyan tanımayan, bütün köprü birbirine girecekti – ertesi günü genç kralın taç giyme töreni vardı nasıl olsa, şenlikler şimdiden başlayabilirdi; içilen içkilerin yanı sıra besledikleri vatan sevgisi ahalinin kanını tutuşturmuştu; beş dakika içinde herkes yerlerde, alt alta üst üste boğuşup, birbirinin kafasını gözünü yarmaya çalışıyordu; on dakika içinde kavga daha da büyümüş, derken tam bir ayaklanmaya dönüşmüştü. Bütün bu itiş kakış ve keşmekeş arasında olan Hendon'la krala oldu, ne olmuşsa olmuş birbirlerini kaybetmişlerdi, şimdi umutsuzca aranıyorlardı. Ama gelin, şimdilik onları orada bırakıp öykümüze devam edelim.

XXX. BÖLÜM

TOM CEPHESİNDE İYİ GELİŞMELER

Zavallı kral paçavralar içinde, aç biilaç, serserilerden dayak yiyip, hırpalanarak, kâh zindanda katillerle ve haydutlarla çile çekerek, kâh halkın gözü önünde sahtekâr ilan edilip aşağılanarak ülkesinin topraklarını arşınlayadursun, öte tarafta yalancı kral Tom Canty'nin keyfine diyecek yoktu doğrusu.

Onu son kez bıraktığımızda krallık nimetlerinin yeni yeni farkına varıyordu. Gün geçtikçe daha da artan bu nimetler, sonunda onun da gözünü kamaştırmıştı. Zamanla korkularını yenen Tom, kederlenip tasalanmayı bir kenara bıraktı; hatta utangaçlığı bile geçmiş, özgüveni yerine gelmişti. Var gücüyle şamaroğlanına para kazandırmakla meşguldü.

Canı istediğinde hemen sevgili Lady Elizabeth'le sevgili Lady Jane Grey'i dairesine çağırtıyor, onlarla gönlünce çene çalıp oyun oynuyor, yorulunca da geri yolluyor, üstelik bütün bunları sanki yıllardır alışkınmış gibi en küçük bir yabancılık çekmeden yapıyordu. Huzuruna çıkanların ayrılırken elini öpmeleri bile şaşırtmıyordu artık majestelerini.

Giderek gece yatağa yatırılma, sabah olunca giydirilme törenlerinden bile hoşlanmaya başlamıştı. Akşam oldu mu şatafatlı giysiler içinde maiyetindekilerle birlikte tören alayının ortasından yürüyerek yemeğe gitmek basbayağı sevdiği bir eğlence haline gelmişti – o kadar ki, Hassa Alayı'ndaki muhafızların sayısını bile artırdı bu yüzden. Sarayın koridorları boyunca önü sıra ortalığı çınlatan borazanlara ve "Kral'a yol verin!" diye bağıran çığırtkanlara bayılıyordu.

Hatta Kraliyet Meclisi toplantılarından da geri kalmıyor, her fırsatta, yalnızca Kraliyet Naibi tarafından temsil edilen kuru bir unvandan çok daha fazlası olduğunu göstermekten büyük bir zevk alıyordu. Arkalarında kalabalık maiyetleriyle gelen büyük elçileri karşılamaktan, başka ülkelerin krallarından gelen ve 'aziz kardeşim' diye başlayan övgü dolu mesajları dinlemekten apayrı bir haz duyuyordu – sizin anlayacağınız, Offal Court Çıkmazı'nın gediklisi Tom Canty'nin keyfine diyecek yoktu doğrusu!

Giydiği süslü püslü esvaplara bayılıyor, hiç durmadan yenilerini ısmarlıyordu. Dört yüz kişilik hizmetkâr ordusunu makamına yeterli görmeyerek bu sayıyı üçe katladı. Kendisini yerlere kadar eğilerek selamlayan saraylıların yaltaklanmaları tatlı bir melodi gibi kulağını okşuyordu. Ama hep nazik ve iyiliksever bir kral olarak kalmayı sürdürüyor, kaderin sillesini yemiş zavallıların kurtarıcısı olmaktan, adaleti hiçe sayan kanunlarla savaşmaktan vazgeçmiyordu. Yeri geldiğinde, canını sıkan olursa, muhatabı ister dük isterse kont olsun, tek bir söz ya da bakışla haddini bildirmekten geri durmuyor, karşısındakini korkudan tir tir titretiyordu. Hatta bir seferinde 'sevgili ablası', asık suratlı sofu prenses Lady Mary sınırı aşıp, asılmayı, kellesinden olmayı ya da yakılmayı hak eden onca insanı affedip serbest bırakmasını eleştirerek, bir zamanlar kral babaları zamanında zindanlarda altmış bin mahkumun bulunduğunu, hükümdarlığının en şaşaalı döneminde cellatlarına emir vererek tek seferde yetmiş iki bin hırsızı ve haydutu öldürttüğünü[14] ballandırarak anlatmaya kalkışınca dayanamamış, öyle bir hiddetlenmişti ki, nezaketi bir kenara bırakarak ablasına derhal dairesine dönmesini ve Tanrı'ya, göğsündeki o taş parçasını alarak yerine gerçek bir yürek koyması için yakarıp yalvarmasını öğütlemişti.

Peki acaba Tom Canty kendisine onca iyilik eden, saray kapısında gaddar muhafızların elinden kurtararak saraya getiren o iyi yürekli prensi unutmuş olabilir miydi? Evet, saraydaki ilk günlerinde prensin birdenbire ortadan kayboluşuna fena halde üzülüp içerlediği, bir gün çıkıp geri geleceğini, hakkı olan bu debdebeli hayata tekrar kavuşacağını umarak günlerce beklediği doğruydu; ancak günler geçmiş prens dönmemişti; Tom da kendini saraydaki bu yeni hayatın debdebesine kaptırmış, gerçek prensin yokluğu gitgide solgun bir anıya dönüşmüştü; ara sıra aklına geldiğinde hayalet görmüş gibi irkiliyor, utançla karışık bir suçluluk duygusunun pençesinde kıvranmaya başlıyordu.

Aynı şekilde zavallı annesiyle kız kardeşleri de uçup gitmişti aklından. İlk başlarda sürekli onları düşünüyor, üzülüyor, özlüyordu; ancak sonraları bir gün leş gibi paçavralar içinde çıkıp saraya geleceklerini, boynuna sarılıp, öpücüklere boğarak onun bu güzelim yerden alıp, eskiden yaşadığı o berbat yere götüreceklerini hayal etmek bile tüylerinin diken diken olmasına yetiyordu. Ama giderek onları da düşünmez olmuş, sonunda tamamen unutmuştu. Halinden hoşnuttu, hatta mutlu bile sayılırdı, öyle ki karşısında ne zaman mutsuz ya da asık suratlı birini görecek olsa, elmada kurtçuk görmüş gibi suratını buruşturuyor, fena halde canı sıkılıyordu.

19 Şubat gecesi, saatler gece yarısını gösterdiğinde Tom Canty sarayında, çevresinde nöbet tutan sadık hizmetkârlarının ve muhafızların kuş uçurtmadığı görkemli yatağına girmiş, derin bir uykuya dalmaya hazırlanıyordu – mutluluğuna diyecek yoktu; çünkü ertesi gün taç giyecek, İngiltere'nin tek hükümdarı olacaktı. Aynı saatlerde gerçek Kral Edward ise aç susuz, uzun süren yolculuktan bitkin düşmüş ve -tabii çıkan kavgadan herkes gibi o da payına düşeni aldığı için- üstü başı parçalanmış, leş gibi bir halde, kendisini derin bir merakla süzen kalabalığın içine dalmış, ertesi günkü taç giyme töreni için hazırlıkları tamamlamak üzere telaşla Westminster Abbey'e girip çıkan insanları seyrediyordu.

XXXI. BÖLÜM

TANITMA TÖRENİ

Tom Canty ertesi sabah uyandığında her yer, uzaklardan kopup gelen fısıltıların uğultusuyla yankılanıyordu. Ama bu uğultu kralın kulaklarında tatlı bir melodiye dönüşüyordu, çünkü o gün, bütün İngiltere'nin sokaklara döküldüğü, müstakbel krallarını kucaklamaya hazırlandığı büyük bir gündü.

Çok geçmeden Tom kendini bir kez daha Thames Nehri'nin üzerinde, şaşaalı bir tören kayığının ortasında yol alırken buldu – çünkü eskiden beri süregelen göreneklere göre bütün Londra kentini kapsayan "tanıtma töreni" Kule'den başlamalıydı ve şimdi o da maiyetiyle birlikte oraya gidiyordu.

Tom oraya vardığında kadim kale, tıpkı bir ejderha gibi, dört bir yanına açılmış sayısız gedikten, kıpkırmızı alevler ve bembeyaz dumanlar kusmaya başladı; hemen ardından yeri göğü sarsan öyle bir gümbürtü koptu ki, kalabalığın bağırtısı bile duyulmaz oldu; alev fıskiyeleri, yoğun duman ve gümbürtü silsileler halinde tekrarlandı; öyle ki, koskoca Kule bir anda, kendi fışkırttığı devasa duman kütlesinin içinde kayboldu; şimdi, beyaz duman denizinin üzerinde, bayrak ve flamalarla donanmış sivri çıkıntısı zar zor görülebiliyor, bu haliyle bulutların üzerinde göğe doğru uzanan koskoca bir dağı andırıyordu.

Tepeden tırnağa göz alıcı giysiler içindeki Tom Canty, gösterişli koşum takımları yerlere dek uzanan, harika bir küheylana bindi, aynı güzellikte bir başka ata binen 'dayısı' ve Kral Naibi Somerset Dükü hemen arkasındaydı; pırıl pırıl zırhlarıyla Hassa Alayı da tek sıra halinde iki yana dizilerek yerini aldı; naibin hemen arkasından, sayısız maiyetleri ve hizmetkarlarıyla ucu bucağı görünmeyen saray erkânı geliyordu; onların ardında da vali hazretleri ile, al kadifeden esvapları ve göğüslerini süsleyen altın zincirleriyle Şehir Meclisi üyeleri, daha sonra da, süslü giysileri ve farklı meslek gruplarını simgeleyen gösterişli bayraklarıyla Şehir Loncaları geliyordu. Bu debdebeli korteje şehir turunda, (bugün de geçerliliğini koruyan gelenekler çerçevesinde) İngiltere'nin, meclis kararlarından bağımsız hareket etme yetkisini elinde bulunduran tek kurumu, krallığın üç yüz yıllık kadim ve Şerefli Topçu Birliği eşlik edecekti; Tarihçimizin dediğine göre; 'Kral şehre girince müthiş bir sevgi gösterisiyle

karşılandı, "Hoş geldin! Çok yaşa!" nidaları yeri göğü inletiyor, halk kralına duyduğu sevgiyi gösterebilmek için elinden geleni ardına koymuyordu. Kral da, elbette, bu duruma tepkisiz kalmıyor, kâh uzaktakilere gülücükler yolluyor, kâh yakınındakilere nazik sözlerle teşekkür ediyor, halkının bu içten sevgi gösterisini karşılıksız bırakmıyordu. Aldığı hayır dualarının hepsine tek tek teşekkür ediyor; "Tanrı kralımızı korusun!" diye bağıranlara "Tanrı sizleri de korusun!" diye içten dileklerle karşılık veriyordu. Kralın sevgi dolu bu sözleri ve nezaketi karşısında halkın keyfine diyecek yoktu doğrusu!'

Fenchurch Sokağı'na geldiklerinde 'süslü püslü giysiler içinde, güzel bir oğlan çocuğu' hazırlanan kürsüye çıkarak majesteleri kralına bir şiirle 'Hoş geldiniz' dedi. Şiirin son kıtası şu dizelerden oluşuyordu:

"Hoş geldin sevgili kralımız, seni seven gönüllere!
Hoş geldin, hoş geldin seni öven tatlı dillere!
Şen dillere, korku bilmez gönüllere, hoş geldin!
Tanrı korusun seni, uzun ömürler versin, dualarımız seninle!"

Halk kendinden geçmiş, bağırarak şiiri çocukla birlikte tekrarlıyordu. Karşısında, coşkuyla kendinden geçmiş, binlerce kişinin oluşturduğu sevgi denizine bakan Tom Canty gördüğü manzara karşısında yüreğinin gururla kabardığını hissetti; bu hayatta yaşanmaya değer tek anlamlı şey, halkın sevdiği bir kral olmaktı. O sırada biraz ötede, Offal Court mezbelesindeki hempalarından ikisi dikkatini çekti -içlerinden biri sahte sarayın donanma komutanı, öteki de aynı oyundaki uyduruk kralın yatak odası baş hizmetkârıydı- gururu katmerlenmiş, yüreği daha çok çarpmaya başlamıştı. Ah, keşke bir tanıyabilselerdi onu! Bir zamanlar mezbelede aşağılayıp alay ettikleri uyduruk kralın şimdi gerçekten de tahta çıktığını, üstelik koskoca düklerin ve lordların kendisine hizmet etmek çevresinde dört döndüğünü, İngiliz halkının ayaklarına nasıl kapandığını görseler ne müthiş bir zafer olurdu! Ama bu arzusunu gemleyip kendine hakim olmalıydı, çünkü, Tanrı korusun, birileri kendisini tanıyacak olsa, resmen hapı yutardı; böylece başını öte yana çevirdi, varsın iki ahbap çavuş kim olduğunu bilmeden bağırıp çağırmaya, sevgi gösterilerinde bulunmaya devam etsindi.

Arada bir kalabalıktan "İhsan isteriz! İhsan isteriz!" çığlıkları yükseliyor, o

da hazineden yeni çıkmış çil çil altınları avuç avuç etrafına saçıyor, millet tek bir kuruş uğruna birbirine giriyordu.

Tarihçimizin dediğine göre: "Gracechurch Sokağı'nın yukarı tarafına, Kartal Levhası'nın berisine muhteşem bir tak kurulmuş, altına da bütün sokağı kaplayan koskoca bir sahne yerleştirilmişti. Kralın en yakın atalarının temsil edildiği, tarihi bir canlandırma sahnesiydi bu. Sahnenin tam ortasında, bembeyaz bir gül, onun tam ortasında da Yorklu Elizabeth oturuyordu; farbelalar halinde etrafını çevreleyen iri taç yapraklarının ortasında pek göz alıcı bir duruşu vardı; hemen yanındaki kırmızı gülün ortasında ise VII. Henry oturuyordu; çift, evlilik yüzüklerini bakanın dikkatin çekecek biçimde göstererek el ele tutuşmuştu. Kırmızı ve beyaz güllerden çıkan uzunca bir sap, kırmızı ve beyaz renklerde iki gülün yer aldığı ikinci sahneye bağlanıyordu, kırmızı olanında VIII. Henry oturuyordu, hemen yanındaki beyaz güle ise genç kralın annesi Jane Seymour'un temsili bir kuklası yerleştirilmişti. Çiftin bulunduğu yerden çıkan bir başka sap üçüncü sahneye bağlanıyordu; oraya da başında tacıyla, tahtında oturmakta olan VI. Edward'ın kendi kuklası yerleştirilmişti; ayrıca tüm sahnenin çevresi kırmızı-beyaz çiçeklerden yapılmış çelenklerle bezenmişti."

Bu garip ve gösterişli manzaranın etkisiyle coşkulu kalabalık öyle bir heyecanlanıp tezahürat yapmaya başladı ki, asıl görevi şiirlerle bu sahnelere övgüler düzmek olan çocukcağızın cılız sesi gürültüde kaybolup gitti; ama Tom Canty buna aldırmadı bile, ne kadar yaygara koparsalar da halkın kulağına tatlı bir melodi gibi gelen tezahüratları yanında bir şiirin ne önemi olabilirdi ki? Bu düşünceler içinde mutlulukla ışıldayan yüzünü ne yana dönse, sahnedeki kuklanın saçından tırnağına dek sevgili krallarına ne kadar benzediğini gören halk öyle bir heyecanlanıyordu ki, her seferinde yeni bir alkış tufanı kopuyordu.

Muhteşem tören alayı, her biri kralın bir başka yönünü, bir başka özelliğini ya da marifetini -hatta bir parça da abartarak- anlatan canlandırma sahneleri eşliğinde takların altından geçerek ağır ağır ilerledi. "Cheapside kesimindeki her evin neredeyse her penceresinden rengârenk bayraklar, flamalar sarkıyordu; esnaf bütün sokağı boydan boya halılarla, kumaşlarla, sırmalı dokumalarla kaplamıştı, herkes ne kadar zengin olduğunu göstermek için birbiriyle yarışıyordu adeta; sonraki sokaklardan geçilirken onların da diğerlerinden aşağı kalır yanı olmadığı görülüyordu."

"Bütün bu şatafat, bunca şaşaa hepsi benim için, benim için!" diye

mırıldanıyordu kendi kendine Tom.

Heyecandan sahte kralın yanakları al al olmuş, gözleri ışıl ışıl parlıyordu; kendini bir mutluluk denizinde yüzüyormuş gibi hissediyordu. Tam elini kaldırmış, halkına bir avuç dolusu para fırlatmaya hazırlanıyordu ki, birdenbire, kalabalığın ön sırasının hemen berisinde, öne doğru uzanmış ve gözlerini üzerine dikmiş, solgun ama bir o kadar da şaşkın bir yüz gördü; şaşkınlıktan neredeyse düşüp bayılacaktı – annesiydi bu! Gayri ihtiyari ellerini -avuçları dışa dönük biçimde- kaldırıp yüzüne doğru götürdü, onda yer etmiş, çok eskiden kalma bir alışkanlıktı bu. Bu arada kadın göz açıp kapayıncaya kadar önündeki kalabalığı ve muhafızları aşarak, yanına geliverdi. Oğlunun bacaklarına sarılıp her noktasını öpmeye başladı, bir yandan haykırıyordu, "Ah canım yavrum benim!" Derken başını kaldırıp oğluna baktı, yüzü sevinç ve mutluluktan ışıl ışıl parlıyordu. Tam o sırada Hassa Alayı'ndan bir subay küfürler ederek geldi, kadını tuttuğu gibi çekip, sert bir kol darbesiyle geriye fırlattı. "Hanım, ben seni tanımıyorum," demeye hazırlanan Tom Canty'nin sözleri bu acıklı sahneyle yarım kalmıştı; ama annesinin gördüğü davranış Tom'u fena halde üzmüştü, zavallı kadıncağız kalabalığın içine karışıp yok olmadan önce oğlunu bir kez daha görebilmek umuduyla çırpınıyordu; uğradığı hayal kırıklığının etkisiyle öyle kırgın, öyle acılı bir bakışı vardı ki, Tom kendinden utandı, sahte krallığın koltuklarını kabartan bütün o şaşaası ve boş gururu yerle bir oldu. Çevresini saran bütün o gösteriş ve debdebe birdenbire önemini kaybetti, hiçbirinin paçavra kadar değeri kalmamıştı artık.

Resmi geçit ve sevinç tufanı bütün hızıyla devam ediyor, ortalık alkıştan ve sevgi gösterilerinden inliyordu; ama Tom'un gözü bunların hiçbirini görmüyordu. Ne çevresindekileri görüyor, ne de bağıranları duyuyordu. Kral olmanın hiçbir zevki, hiçbir keyfi kalmamış; onca debdebe eziyete dönüşmüştü, kalbi pişmanlıkla kavruluyordu. Kendi kendine, "Tanrım," diye mırıldandı, "ne olur esaret artık bitsin!"

Farkında olmadan zoraki kralcılık oynamaya çalıştığı ilk zamanlardaki sözcüklerle düşünmeye başlamıştı yine.

Tören alayı, kalabalığın bitmek bilmeyen sevinç çığlıkları eşliğinde, şehrin kadim ve dolambaçlı sokaklarında, ışıltılar saçan upuzun bir yılan gibi kıvrılarak ilerledi; ama kral atının üzerinde başı öne eğik, gözlerini boşluğa dikmiş, öylece oturuyor, annesinin üzgün yüzünden ve acı dolu bakışlarından başka bir şey düşünemiyordu.

"İhsan isteriz! İhsan isteriz!" çığlıklarını duymuyordu bile.

"Yaşasın İngiltere Kralı Edward!" Kopan gürültüden yer yerinden oynuyor, gelgelelim kralın kılı bile kıpırdamıyordu. Bu sesler ona, sanki çok uzaklardan patlayan fırtınalı dalgaların gürültüsü gibi geliyordu, çünkü kulakları çok daha yakınından, yaralı vicdanından kopup gelen başka bir sesle, o sesin fısıldadığı, "Hanım, ben seni tanımıyorum," sözleriyle uğulduyordu aslında.

Ağır ağır vuran cenaze çanları, ölen dostuna attığı kazıkları hatırlatarak geride kalanın yüreğini nasıl üzerse, bu sözler de kralın yüreğini öylesine dağlıyordu.

Her köşeden bir başka yenilik, bir başka doyulmaz manzara, bir başka sürpriz çıkıyor, ortalık adım başı aralıksız süren top atışlarıyla sarsılıyor, çılgın kalabalık kendinden geçmiş, boğazını yırtarcasına bağırıyor, alkışların ardı arkası kesilmiyordu; ama kralın kılı bile kıpırdamıyordu, çünkü o vicdan azabının kulaklarında yankılanan yürek dağlayıcı uğultusundan başka hiçbir şey duymuyordu.

Bu durum giderek halkın sevincini de etkilemeye başlamış, sevinçle parlayan yüzler merak ve endişeyle kararmaya yüz tutmuştu; alkışlarda da hissedilir bir azalma vardı. Durumu hemen fark eden Kral Naibi nedenini de anlamakta gecikmedi. Atını yavaşça o tarafa doğru sürerek, eğerinin üzerinde hafifçe krala doğru eğildi ve:

"Haşmetmeab," dedi, "hülyalara dalmak için uygun bir vakit değil korkarım! Öne eğik başınızı ve asılan yüzünüzü gören halk böyle şeyleri kötüye yorar! Sözlerime kulak verin, bırakın krallığınızın kutlu güneşi yeniden pırıl pırıl parlasın, halkın üzerine çöken kara bulutlar dağılsın. Haydi, kaldırın başınızı ve halkınıza gülümseyin."

Sözlerini bitiren dük elindeki çil çil paraları sağa sola dağıttıktan sonra yerine çekildi. Aldığı emre bir makine gibi uyan sahte kral, hemen denileni yaptı. Gülümseyişi isteksizdi, ama yakınında bunu fark edecek ne bir göz vardı, ne de yürek; sevinç gösterisi yapan tebaasını sorguçlu başıyla selamlayışı her zamanki gibi son derece zarif ve mağrur, kendi elleriyle saçtığı bahşişler krala yakışır cömertlikteydi; sonunda halkın yüzünü karartan endişe dağılmış, coşkun sevgi gösterileri ve alkışlar yeniden başlamıştı.

Gelgelelim, geçit resmi bitmeden hemen önce dük atıyla bir kez daha krala yanaşarak, majestelerini tekrar uyarmak zorunda kaldı:

"Ah, sevgili efendimiz, yalvarırım silkip atın şu üzüntülü hali üzerinizden, herkesin gözü sizin üzerinizde!" diye fısıldadı bu kez de dük. Sonra da büyük bir hiddetle ekledi, "Ah, o kaçık dilencinin boyu devrilsin! Biliyorum, majestelerinin keyfini kaçmasına o neden oldu!"

Kral haşmetli başını ağır ağır kaldırarak, ateş saçan gözleriyle dükün yüzüne baktı ve donuk bir sesle: "O kadın benim annemdi," dedi.

"Aman Tanrım!" diye homurdandı atını dizginleyerek yerine dönen dük. "Kötüye yoranlar yanılmamış anlaşılan. İşte gene çıldırdı!"

XXXII. BÖLÜM

TAÇ GİYME TÖRENİ

Gelin şimdi birkaç saat geriye, Taç Giyme Töreni'nin yapılacağı bu unutulmaz günün sabahına, saat dört sularına gidelim. Bu saatte burada yalnız olacağımızı kim söylemiş? Henüz gün doğmamış olmasına rağmen kilisenin meşalelerle aydınlatılmış galerileri, hayatlarında bir daha göremeyecekleri bir olaya, kralın taç giyişine tanıklık etmek isteyen ve bu uğurda yedi-sekiz saat beklemeyi göze alan meraklılarla dolmuş bile. Evet, çünkü Londra ve Westminster daha sabahın üçündeki top seslerinden beri ayakta; asiller sınıfından olmayan zengin halk tabakası, bu imtiyazdan faydalanarak parayı bastırıp, önceden satın aldıkları yerlere bir an önce yerleşmek için akın akın galerileri doldurmakta.

Sıkıntılı saatler bir türlü geçmek bilmiyor. Bir süre sonra galerilerde kıpırdanmalar kesiliyor, hepsi de o kadar dolmuş ki adım atacak yer yok. En iyisi biz de yerimize oturup etrafı seyre dalalım. Oturduğumuz yerden yalnız sağımızda ve solumuzdakileri değil, katedralin loş ışığının elverdiği ölçüde, araya giren sütunların ve kemerlerin arkasında kalanlar dışında, hıncahınç dolmuş galerilerin çoğunu seçebiliyoruz. Katedralin kuzeyinde, İngiliz soylularının teşrifini bekleyen yarım kubbe henüz bomboş, tabak gibi tam karşımıza düşüyor. Değerli halılarla ve sırmalı kumaşlarla kaplanmış podyumu da görebiliyoruz, üzerine kralın tahtı çoktan yerleştirilmiş bile. Tahtı podyumun tam ortasına, dört basamakla çıkılan yüksekçe bir mevkiye yerleştirmişler. Tahtın hemen yanı-başında, üzeri dümdüz, çıplak bir kaya parçası -Scone Taşı- duruyor, senelerce İskoç krallarının üzerine otururak taç giydiği bu taş zamanla kutsal bir değer kazanarak, İngiltere krallarının törenlerinin de önemli ve vazgeçilmez bir parçası haline gelmiş. Taht ile ayakucundaki minik tabure altın sırmalı bir kumaşla kaplanmış.

İçerde derin bir sessizlik var, meşalelerin gönülsüz ışığında zaman geçmek bilmiyor. Fakat sonunda gün ışığı yavaş yavaş çehresini göstermeye başlayınca meşaleler birer birer söndürülüyor, dev mekân dışardan süzülen mahmur bir ışıkla yavaş yavaş aydınlanmaya başlıyor. Görkemli binanın ana hatları, taze gün ışığının puslu aydınlığında usul usul belirginleşmeye başlıyor.

Bu uyku getiren yeknesaklık saat yedide, Sultan Süleyman'ı bile kıskandıracak denli süslü püslü giysileri içindeki soylu bir hanımın kuzey kanadına gelişiyle hareketlenmeye başlıyor, ipekler ve kadifeler içinde bir hizmetkârın yardımıyla kendisine ayrılan yere geliyor kadın, aynı biçimde giyinmiş bir başka hizmetkâr da hanımını, elbisesinin uzun kuyruğunun arkasında izliyor, oturttuktan sonra da haşmetli kuyruğu toplayıp güzelce hanımının kucağına yerleştiriyor. Ardından hanımının arzusuna uyarak ayaklarının altına bir tabure yerleştiriyor, vakit geldiğinde, tüm soylularla birlikte aynı anda başına geçirebilmesi için de tacını hemen yakınında uygun bir yere bırakıyor.

Derken ışıl ışıl esvaplarıyla soylu hanımlar göz kamaştıran bir parıltı seli halinde binadan içeri sökün ediyorlar, ipekler ve kadifeler içindeki hizmetkârları da onları yerlerine oturtmak ve rahatlarını sağlamak için etraflarında dört dönüyorlar. Artık ortam epeyce hareketlenmiş durumda. Her yer göz alıcı bir renk cümbüşüyle, kıpır kıpır kaynıyor. Bir süre sonra ortalık yeniden sessizleşiyor, tüm soylu hanımefendiler gelmiş ve yerlerini almış durumda – hepsi birden, göz alıcı giysileri ve Samanyolu'nu kıskandıracak kadar gösterişli mücevherleriyle rengârenk bir çiçek bahçesini andırıyorlar. Her yaştan insan var aralarında; bembeyaz saçları ve pörsümüş yüzleriyle III. Richard'ın taç giyme törenini ve o dönemde yaşanan meşakkatleri bile hatırlayabilen yaşlı düşeslerden tutun da, orta yaşına rağmen hâlâ güzelliğini koruyan soylu hanımlara, pırıl pırıl parlayan gözleri ve gonca tazeliğindeki tenleriyle güzelliği dillere destan zarif mi zarif genç kızlara dek neler yok ki! Hele genç kızlar, ilk kez yaşayacakları bu olay karşısında o kadar heyecanlılar ki, o an geldiğinde muhakkak elleri ayaklarına dolaşacak ve parıl parıl ışıldayan o güzelim taçlarını başlarına doğru dürüst yerleştiremeyecekler. Gelgelelim, tahminimiz büyük bir ihtimalle doğru çıkmayacak, bu genç hanımların saçlarını yaptırırken seçtikleri modellere bakılacak olursa, taçlarını, işaret verilir verilmez, tereyağından kıl çeker gibi, bir çırpıda ve tastamam başlarına geçiriverecekler.

Buraya kadar tepeden tırnağa kıymetli taşlar içindeki soylu hanımları ve oluşturdukları muhteşem manzarayı görmüş olduk - şimdi sıra şaşkınlıktan aklınızı başından alacak olan asıl olaya geldi. Saat dokuza doğru bulutlar birdenbire dağılınca, bulduğu her çatlaktan içeri dalan güneş ışınları, dizi dizi oturmakta olan soylu hanımların üzerinde gezinmeye başlıyor; yalnız gezinmekle kalsa yine iyi, nereyi aydınlatsa, kime denk gelse, dokunduğu her

şey binbir renkli bir ışık seli halinde alev alev yanarak, öyle bir ihtişamla parıldamaya başlıyor ki, gördüğümüz bu harikulade manzara karşısında duygularımıza engel olamıyor, sanki elektriğe tutulmuş gibi parmaklarımızın ucuna dek zangır zangır titriyoruz. Derken Doğu'nun uzak ülkelerinden bir elçi, ardında başka ülkelerin yabancı elçileriyle birlikte, göz kamaştıran güneş ışınları arasında içeri girerek ilerlemeye başlıyor; bu arada bizler de nefesimizi tutmuş bekliyoruz; ihtişamıyla insanın kalbini yerinden oynatan öyle heybetli, öyle azametli bir adam ki, her yeri tepeden tırnağa kıymetli taşlarla kaplanmış; en küçük bir hareketiyle bile çevreye yaydığı ışıltılarla bakanların gözünü kamaştırıyor.

Ama artık kullandığımız zaman kipini değiştirmenin vakti geldi. Zaman -bir saat, iki saat derken- hızla akıp geçmişti; derken, uzaklardan patlayan topların boğuk gümbürtüsü duyulmaya başlandı, kral tören kortejiyle birlikte nihayet geliyordu; saatlerdir beklemekte olan sabırsız kalabalık sevinçle dalgalandı. Ancak hepsi de biraz daha beklemek zorunda olduklarını çok iyi biliyorlardı, çünkü daha kral taç giyme töreni için hazırlanacak, giysilerini değişecekti; ama bu kez bekleyenler, kralın maiyetindeki asilzadelerin göz alıcı tören giysilerini incelerken vaktin nasıl geçtiğini anlamayacaklardı bile. Yeni gelenler de teşrifatçılar tarafından törenle yerlerine yerleştirildiler, daha sonra başlarına takacakları taçları uygun biçimde yanlarına bırakıldı; galerileri ve balkonları dolduran kalabalık artık iyice meraklanmış, heyecandan yerinde duramaz hale gelmişti, içlerinden pek çoğu, tarihin son beş yüz yıllık bölümüne damgasını basmış bütün bu ünlü dükleri, kontları ve baronları dünya gözüyle ilk defa görüyordu çünkü. Son gelen asilzadeler de oturunca, galerileri ve balkonları dolduran seyirci kitlesiyle beraber herkes yerini almış oldu; bu muhteşem tablo uzun yıllar hafızalardan silinmeyecekti.

Derken cübbeleri, piskoposluk başlıkları ve maiyetleriyle birlikte kilise erkânı da arz-ı endam etti, hazırlanan podyuma gelerek kendilerine ayrılan yerlere oturdular; onları, arkalarında zırhları pırıl pırıl parlayan Hassa Alayı muhafızlarıyla, Kral Naibi ve önde gelen başka devlet büyükleri izledi.

Bir süre herkes sessizce bekledi, sonra verilen bir işaretle çalmaya başlayan bir zafer marşı eşliğinde, tepeden tırnağa altın sırmalı tören giysileri için Tom Canty eşikte belirdi, ilerleyip podyuma çıktı. Bu sırada herkes ayağa kalktı, böylece Taç Giyme Töreni başlamış oldu.

Sonra Abbey Katedrali'nin kubbesinde yankılanan kraliyet marşı eşliğinde

Tom Canty alınarak tahtın olduğu yere götürüldü. Tören, izleyicilerin meraklı bakışları altında kadim gelenek ve göreneklere göre devam etti, taç giyme anı yaklaştıkça Tom Canty'nin de beti benzi atmaya, rengi gittikçe solmaya başladı; duyduğu pişmanlık ve vicdan azabı giderek derinleşmiş, sonunda ağır bir külçe gibi yüreğinin üzerine çöreklenmişti.

Sonunda sıra taç giyme törenine geldi. Canterbury Başpiskoposu İngiltere tacını durduğu minderin üzerinden alarak o sırada tir tir titremekte olan sahte kralın başının üzerinde tuttu. Tam o sırada asillerin bulunduğu kanadın üzerinde, rengârenk ışıltılarla yanıp sönen, muhteşem bir gökkuşağı belirdi, çünkü bütün asiller taçlarını alarak aynı anda başlarının üzerine kaldırmışlar – öylece bekliyorlardı.

Abbey Katedrali'ni derin bir sessizlik sarmıştı. Heyecanın doruk noktasına ulaştığı, yüreklerin küt küt atmakta olduğu tam o anda, sahnede inanılmaz bir görüntü belirdi – törenin heyecanıyla hiç kimsenin fark etmediği biriydi bu, birdenbire ortaya çıkmış ve kalabalığın arasından süzülerek, podyuma doğru yürümeye başlamıştı. Başı açık, yalın ayak, perişan giysiler içinde küçük bir oğlan çocuğundan başkası değildi bu. Çamur içindeki içler acısı haline hiç de uymayan mağrur bir edayla elini kaldırarak bağırdı:

"Sizleri, İngiltere tacını o sahtekârın başı üzerine koymaktan men ediyorum. Kral benim!"

O anda birkaç kişi hışımla çocukcağızın ensesine yapıştı, ama üzerindeki kraliyet üniformasıyla Tom Canty ileri doğru atılarak var gücüyle şöyle haykırdı:

"Bırakın onu, derhal bırakın! Kralınız odur!"

Davetliler büyük bir telaşla ayağa fırlamışlar, şaşkın gözlerle bir etrafındakilere, bir olayın podyumdaki kahramanlarına bakıyorlar, bütün bunlar gerçek miydi, yoksa rüya mı, emin olamıyorlardı. Kral Naibi de neye uğradığını şaşırmıştı, ama çabuk toparlandı, otoriter bir tavırla:

"Siz majestelerine aldırmayın, hastalığı nüksetti yine – yakalayın şu serseriyi!" diye bağırdı.

Muhafızlar tam emri yerine getirmek üzereydi ki, sahte kral ayağını hiddetle yere vurarak karşı çıktı:

"Davranayım demeyin! Sakın dokunmayın ona, o kralın ta kendisidir!"

Muhafızlar çaresiz geri çekildiler; katedraldekiler adeta felç olmuştu; ne kimse kıpırdayabiliyor, ne de ağzını açıp bir şey söylüyordu; bütün bu olanlar öyle tuhaftı ki, herkes ne yapacağını ya da ne söyleyeceğini şaşırmıştı. Herkes bulunduğu yerden duruma kendince bir hal çaresi düşünedursun, yeni gelen oğlan son derece kendine güvenli ve mağrur bir edayla, kararlı adımlar atmaya devam etti; zaten içeri girdiğinden beri olaylara aldırmamış, inatla yürümesini sürdürmüştü; kalabalık şaşkınlık içinde ne yapacağını düşünürken, oğlan podyuma çıkmıştı bile, sahte kral mutlu bir yüzle kendisini karşılamaya koştu, hemen ardından da kendini yere atarak önünde diz çöktü:

"Ah, sevgili efendimiz, izin verin de ilk sadakat yemini eden kişi bu zavallı Tom Canty kulunuz olsun ve size 'Tacınızı takınız ve yeniden size ait olan tahta geçiniz' desin."

Kral Naibi sert bakışlarını yeni gelen oğlana dikmiş büyük bir dikkatle inceliyordu, ama bu bakışlar bir süre sonra yerini merakla karışık bir şaşkınlık ifadesine bıraktı. Bu değişimin izlerini diğer izleyicilerde de görmek mümkündü. Şaşkın bakışlarla birbirlerine baktıktan sonra hepsi, insiyaki bir hareketle birer adım geri çekildiler. O anda hepsinin zihninden aynı şey geçiyordu: "Benzerliğin bu kadarı da, pes doğrusu!"

Kral Naibi hazretleri kısa bir tereddüdün ardından son derece saygılı bir tavırla lafa girerek:

"İzniniz olursa efendimiz," dedi, "size birkaç soru sormak arzusundayım ve..."

"Sorularınızın hepsine bizzat cevap vereceğim Lord hazretleri!" diye cevabı yapıştır yeni gelen.

Dük çocuğa saray hakkında, kral hakkında, prens ve prensesler hakkında bir sürü sordu – çocuk bütün sorulara hiç duraksamadan, dosdoğru cevapladı. Saraydaki özel toplantı salonlarından Galler Prensi ve majesteleri kralın özel dairesine dek her yeri bir bir tarif etti.

Olaya tanık olan herkes bunun akıl almaz, hatta harikulade; ama bir o kadar da içinden çıkılmaz bir durum olduğunu düşünüyordu. Dananın kuyruğu kopmak üzereydi; Tom Canty tam bütün umutlarının gerçekleşmek üzere olduğunu düşünüyordu ki, Kral Naibi Lord hazretleri başını iki yana sallayarak:

"Pek güzel, pek âlâ – ancak bütün bunları efendimiz kralımız da tarif edebilirdi bizlere," diye buyurdu bu kez de. Lordun kendisini kastederek yaptığı

bu yorum Tom'un yeniden yüzünün asılmasına neden oldu, bir an umutlarının tekrar suya düştüğünü düşündü. Naip hazretleri, "Bu cevaplar kanıt sayılamaz," diye bağladı sözlerini.

Olay bir anda tekrar yön değiştirmişti, her şey ne kadar da hızla değişiyordu böyle – ama bu kez yanlış bir yönde ilerliyordu, bu gidişle Tom tahta çıkacak, beriki dalgaların arasında kaybolup gidecekti. Naip hazretleri bir süre kendi kendine düşündü -kafasını iki yana salladı bir ara- ama sonunda şöyle bir kanıya vardı: "Bu öylesine dehşetli bir muamma ki, çözmeye çalışmak yalnız krallığa değil bütün ülkeye zarar verecektir, milleti ikiye ayırıp tahtı alaşağı edebilir." Sonra yanındakilere dönerek:

"Sir Thomas, tutuklatın şu serseriyi – ama hayır, durun!" Yüzü birdenbire aydınlandı, sonra üstü başı perişan çocuğun karşısına dikilerek:

"Peki o zaman, söyleyin o halde, Yüce Mühür nerede?" diye sordu. "Bu soruma doğru cevap verebilirseniz muamma çözüldü demektir; çünkü bunun cevabını ancak bir zamanlar Galler Prensi olan kişi bilebilir. Olur şey değil, şu anda ülkenin kaderi basit bir soruya verilecek cevaba bağlı!"

Ancak bu harika bir fikirdi, öyle olduğu saray erkânının birbirine atfettiği manalı bakışlardan ve soruyu sessizce onaylayan yüz ifadelerinden anlaşılıyordu. Elbette ya, uzun süredir ortalarda gözükmeyen Yüce Mühür'ün yerini gerçek prensten başka kim bilebilirdi ki? Belli ki akıl hocası pek güzel öğretmişti öğreteceklerini şu serseriye, ama işte şimdi foyası meydana çıkacaktı, çünkü bu soruya akıl hocasının kendisi bile cevap veremezdi – güzel, çok iyi olmuştu bu soruyu akıl etmesi, bu muamma birazdan çözülecek ve bu can sıkıcı olayı da böylece savuşturmuş olacaklardı. Şimdi herkes durumdan memnun, için için gülümsüyor, zavallı aptal çocuğun yakayı ele vermesini bekliyordu. Ancak sonuç bekledikleri gibi olmayınca fena şaşıracaklardı – hatta şaşırmakla da kalmayıp, çocuğun sorulan soruya hiç tereddüt etmeden, büyük bir özgüvenle verdiği mükemmel cevaplar karşısında şaşkınlık yerini hayranlığa bırakacaktı. Çocuk:

"Bu muammada çözülmeyecek bir şey yok ki!" dedi. Sonra da, kimseden izin almaya tenezzül bile etmeden, sanki eskiden beri emir vermeye alışık bir tavırla buyurdu:

"Azizim Lord St. John, lütfen hemen saraydaki özel daireme gidin -çünkü orasını sizden daha iyi bilen başka kimse yoktur- ana salona açılan kapının en

uzağında, dairenin sol tarafa düşen köşesinde, döşemenin biraz yukarısında, duvara gömülü duran pirinç bir çivi başı göreceksiniz; ona basınca duvarda, gizli bir mücevher çekmecesi açılacaktır -bu çekmeceyi siz bile bilmezsiniz, hatta şahsım ve çok güvendiğim marangoz ustası dışında kimse bilmez. Çekmece açılır açılmaz içinde Yüce Mühür'ü göreceksiniz- alıp buraya getirin."

Bu sözler orada bulunanları hayretler içinde bırakmıştı, küçük bir dilencinin, hem de müthiş bir özgüvenle böyle boyundan büyük laflar etmesi, hele Lord hazretlerine, sanki yıllardan beri tanıyormuş gibi samimiyetle hitap etmesi olur şey değildi doğrusu. Lord hazretlerinin kendisi de şaşkınlık içindeydi, emri yerine getirmek üzere tam harekete geçiyordu ki hemen toparlandı, yüzü hafifçe kızarmış olsa da soğukkanlılığını korumasını bildi. Bu sefer Tom Canty Lord'a dönerek:

"Neden duruyorsunuz kuzum? Kralın emrini duymadınız mı? Gidin!" diye buyurdu.

Lord derin -ama aynı zamanda da, doğrudan kimseyi hedeflemeyecek biçimde, her iki kralın arasındaki boşluğa doğru yapılmış, ihtiyatlı- bir reveransla karşısındakileri selamladıktan sonra hızla huzurdan ayrıldı.

Olayı baştan sona izleyen şatafatlı kalabalıkta önceleri belli belirsiz, fakat gitgide artan bir kıpırdanma başladı -yavaş yavaş döndürülerek izlenen bir kaleydoskoptaki desenler gibi önce hepsi bir araya toplanıyor, sonra ayrılarak başka başka gruplar oluşturuyorlar, sonra ayrılıp tekrar bir araya geliyorlardı- önce Tom Canty'nin etrafını çevreleyen parıltılı kalabalık bu şekilde birleşip dağılarak sonunda bir halka biçiminde yeni gelenin çevresini sardı. Öyle ki, Tom Canty bir köşede resmen tek başına kalmıştı desek, yanlış olmaz herhalde. Şimdi ortalığı, derin ve müphem bir sessizlik kaplamıştı – ama neyse ki pek fazla sürmeyecekti; bu sırada Tom Canty'nin yanında kalmakta tereddüt eden birkaç ödlek de bu bekleyişi fırsat bilip, teker teker öteki gruba katılmakta gecikmediler. Öyle ki sonunda harikulade giysileri ve tepeden tırnağa ışıldayan mücevherleriyle biraz önce kimselerin bakmaya kıyamadığı Tom, dünyadan uzak, yapayalnız bir zavallı gibi bir başına kalakalmıştı.

Neyse ki o sırada Lord St. John çıkageldi. Galerinin orta kısmına doğru yaklaşırken kalabalığı saran heyecan da son haddini bulmuş, salonda uğuldayan fısıldaşmalar birdenbire kesildi, ortalığa derin bir sessizlik çöktü; kimse nefes almaya bile cesaret edemiyor, sessizlikte, Lord hazretlerinin yürüdükçe yankılanan ayak seslerinden başka bir şey duyulmuyordu. Herkesin

gözünü dikmiş, Lord hazretlerini izliyordu. Lord podyuma yaklaştı, kısa bir duraksamanın ardından Tom Canty'ye döndü, derin bir reveransla yerlere kadar eğilerek:

"Efendimiz, Mühür orada yok!" dedi.

Herhalde tarihte hiç kimse, vebalı olduğu söylenen birini, kral olduğu iddiasıyla arz-ı endam eden kılıksız küçük dilencinin yanından uzaklaşanlar kadar hızlı terk etmemiştir. Dostları ve sevenleri tarafından bir anda terk edilen zavallı kral şimdi tek başına kalmış, kendisine yöneltilen hiddet dolu düşmanca bakışların hedefi haline gelmişti. Derken Kral Naibi hiddetle bağırdı:

"Şu dilenciyi derhal dışarıya atın, kırbaçlayarak bütün şehri dolaştırın ki aklı başına gelsin – bu sahtekâr köpekle daha fazla vakit kaybetmeye değmez!"

Muhafızlar verilen emri yerine getirmek üzere derhal atıldılar, ama bu kez onları durduran Tom Canty oldu:

"Durun!" diye haykırdı, "Ona dokunanın kellesi gider!"

Naip artık o kadar şaşkındı ki, dili tutulmuştu adeta. Lord St. John'a dönerek:

"İyice aradınız mı acaba? Hoş, sormaya gerek yok gerçi. Doğrusu çok acayip bir durum. Haydi önemsiz, ufak bir şey olsa, neyse, ama kaybolan koskoca krallık Mühür'ü – koskoca bir altın parçası..."

Bu arada Tom Canty alev alev yanan gözlerle öne çıkmış, bağırıyordu:

"Durun, yeter artık! Bu dediğiniz yuvarlak bir şey miydi? Şöyle kalınca – üzerinde birtakım harfler ve şekiller olan bir şey? Öyle mi? Aman Tanrım, kayboldu diye bu kadar patırtı kopardığınız şeyin ne olduğunu şimdi anladım. Yüce Mühür oymuş demek! Eğer nasıl bir şey olduğunu bana söyleseydiniz, onu size üç hafta önce verirdim. Tabii ki biliyorum yerini, ama önceden söyleyeyim, onu oraya ben koymadım."

"Peki ya, kim koymuş majesteleri?" diye sordu Naip. "Koyan işte tam karşımda duruyor! İngiltere'nin gerçek kralı! Şimdi onu nereye koyduğunu sizlere kendisi söyleyecektir... şimdi anlayacaksınız sözlerinin doğru olduğunu. Sevgili efendimiz, düşünün lütfen... hafızanızı yoklayın – tek yapmanız gereken, karşılaştığımız gün, benim paçavralarımı giyip saraydan kaçıp gitmeden önce, hani, beni döven muhafızı cezalandırmak için dışarıya çıkmadan önce en son yaptığınız şeyi hatırlamak!"

Derin bir sessizlik oldu, ne bir ses ne bir nefes duyuluyordu, bütün gözler, büyük bir ciddiyetle başını öne eğmiş, kaşlarını çatmış, hafızasını bulandıran binlerce önemsiz şey arasından bulup çıkarabilirse, kendisine tahtın yolunu açacak olan şeyi hatırlamaya çalışan krala dikilmişti -hatırlayamazsa da, hayatının sonuna dek bu halde- bir dilenci, bir sokak serserisi olarak kalacaktı. Saniyeler geçmek bilmiyor, dakikalar uzadıkça uzuyordu – gelgelelim çocuk hâlâ düşünüyor, yüzünde en ufak bir kas bile oynamıyordu. Nihayet derin derin içini çekti, başını umutsuzca iki yana sallayarak umutsuz bir sesle, titreyen dudaklarından şu sözler döküldü:

"Son yaşadıklarımızı bir bir hatırlamaya çalıştım -tek tek her şeyi- ama Mühür'le ilgili en ufak bir şey gelmiyor aklıma." Bir an durdu, sonra başını kaldırarak mağrur ama nazik bir tavırla, "Aziz lordlarım," diye söze başladı, "eğer kralınızı, bulup ortaya çıkaramadığı bir kanıt yüzünden hakkı olan hükümdarlıktan yoksun bırakmaksa niyetiniz, hiçbir kudretim olmadığı için sizlere karşı koyamam, ancak..."

Büyük bir korkuya kapılan Tom, "Olamaz, çılgınlık bu, sevgili kralım, resmen delilik!" diye haykırarak araya girdi, "Durun! Biraz daha düşünün! Hemen vazgeçmeyin! Henüz tacınız kaybetmiş sayılmazsınız! Kaybetmeyeceksiniz de zaten! Beni dinleyin ne olur! Sözlerime kulak verin – şimdi size o gün konuştuğumuz her şeyi kelime kelimesine hatırlatacağım. Konuşuyorduk -size kız kardeşlerim Nan ile Bet'ten bahsettim-bakın, hatırladınız; sonra da yaşlı büyükannemden -Offal Court'ta oğlanlarla tutuştuğumuz kavgaları anlattım- evet, evet, bakın bunları da hatırladınız; harika, devam ediyorum anlatmaya o halde, bakın her şeyi hatırlayacaksınız şimdi. Yiyip içmem için bir şeyler getirtmiştiniz, hatta görgüsüzlüğüm yüzünden başkalarının önünde mahcup düşmeyeyim diye, asil bir prense yakışan bir davranışla uşağınıza dışarı çıkmasını, bizi yalnız bırakmasını söylemiştiniz – ah, işte bakın, gördünüz mü, bunu da hatırladınız."

Tom hiç durmadan ayrıntıları bir bir sayıp döküyor, öteki çocuk da sürekli başını sallayarak anlatılanları onaylıyordu, orada bulunan herkes nefesini tutmuş, şaşkınlık ve heyecan içerisinde onları izliyordu; anlatılanlar gerçeğe benziyordu, ancak kader nasıl bir oyun oynamıştı da bir prensle şu zavallı dilenciyi bir araya getirmişti? Aralarından hiçbiri şimdiye dek insanı bu kadar şaşırtan, böylesine sersemleten başka bir şeyle karşılaşmamıştı doğrusu.

"Sonra, sevgili kralım, eğlence olsun diye esvaplarımızı değiştik. Sonra da

aynanın karşısına geçip baktık; birbirimize o kadar benziyorduk ki, bizi kimsenin ayırt edemeyeceğine emindik -evet, işte bakın, bunu da hatırlıyorsunuz. Sonra siz elimde muhafızın açtığı yarayı fark ettiniz- bakın! İşte şurası, çürük hâlâ duruyor-yediğim darbe öyle sertti ki, parmaklarımın acısından hâlâ yazı bile yazamıyorum. Bunu görünce majesteleri, çok kızdınız, avaz avaz bağırıyor, muhafızı bu yaptığına pişman edeceğinize yeminler ediyordunuz, kapıya doğru atıldınız- tam masanın yanından geçerken Mühür dediğiniz o şeyi gördünüz -orada, tam masanın üzerinde duruyordu- onu telaşla aldınız ve saklamak için etrafa bakındınız – ve tam o sırada-"

"Kâfi, şimdi hatırladım! – Tanrı'ya şükürler olsun!" diye haykırdı küçük dilenci müthiş bir heyecanla. "Sevgili Lordum St. John, derhal gidin, duvarda asılı duran Milano işi zırhımın içine bakın, Mühür'ü kolunun içinde, elinizle koymuş gibi bulacaksınız!"

"Evet, sevgili kralım!" diye haykırdı Tom; "artık İngiltere'nin Yüce Asası'nı tekrar elinize alabileceksiniz; buna iman etmeyecek olanların ebediyete kadar dilleri bağlansın! Haydi sevgili Lord St. John, durmayın, atlayın atınıza, yıldırım gibi gidip gelin!"

Katedralde bulunan herkes ayağa fırlamıştı, ama heyecandan, endişeden ve olayları anlamaya çalışmaktan kimsede akıl namına bir şey kalmamıştı. Herkes çıldırmış gibi hep bir ağızdan konuşuyor, çıkan uğultu kubbeyi çınlatıyordu, herkes aynı anda ya yanındakinin kulağına bağırıyor ya da yanındakinin kulağına doğru bağırdığı sözleri anlamaya çalışıyor, ama kimse ne söyleneni anlıyor, ne de meramını anlatabiliyordu. Zaman hızla akıp geçti – ama hiç kimse nasıl geçtiğini anlamadı bile. Derken uğultu bir bıçak gibi aniden kesildi, tam o sırada tekrar dönen Lord St. John podyuma çıktı, elini kaldırarak Yüce Mühür'ü gösterdi. Derken öyle bir kıyamet koptu ki, görmeye değerdi doğrusu!

"Gerçek kral, çok yaşa!"

Sonraki beş dakika sevinç çığlıkları ve müzik aletlerinin yeri göğü inleten nağmeleriyle geçti; ellerde sallanan bembeyaz mendiller yeryüzüne lapa lapa düşen kar tanelerini anımsatıyordu; bütün cümbüşün en ortasında, geniş podyumun üzerinde, yırtık pırtık giysileri, mağrur bakışları ve mutluluktan al al olmuş yüzüyle İngiltere'nin en dikkate değer şahsiyeti duruyordu, krallığın en güçlü adamları ise çevresinde diz çökmüş, ağzından çıkacak tek bir kelimeyi bekliyorlardı.

Sonra herkes ayağa kalktı, hemen ardından da Tom Canty'nin sesi duyuldu:

"Ey yüce kralım, artık vakti geldi, şimdi şu süslü giysilerinizi alın da, zavallı kulunuza kendi paçavralarını geri verin!"

Naip gürleyerek araya girdi:

"Şu sahtekâr yumurcağı derhal yakalayıp Kule'ye atın!"

Ama bu kez de gerçek kral araya girdi:

"Hayır, buna asla izin veremem. Eğer o olmasaydı ben tacıma tekrar sahip olamazdım – kimse bu çocuğun kılına dokunamaz! Size gelince sevgili dayıcığım, Aziz Naip hazretleri, görüyorum ki bu çocuk sizi dük ilan etmiş, onun bu cömertliğine böyle mi karşılık vereceksiniz?" -bu sözler üzerine Naip kıpkırmızı oldu- "üstelik o sırada kral ilan edilmediği için şimdi bu unvanınızı yok mu sayacağız? Ama biliyorum ki yarın *onu kullanarak* gönlümü kazanmaya, yeni unvanınızı geri almamam için beni ikna etmeye çalışacaksınız, aksi takdirde ebediyen basit bir kont olarak kalacağınızı siz de ben de çok iyi biliyoruz."

Bu beklenmedik sert sözler karşısında afallayan Somerset Dükü hemen geri adım attı. Kral, Tom'a dönerek şefkatli bir sesle:

"Sevgili çocuk, söyle bakalım, nereye koyduğumu ben kendim bile hatırlamazken, Mühür'ün orada olduğunu nereden biliyordun?"

"Aman, sevgili kralım, bunu bilmeyecek ne var? Kimi günler onu ben de bazı işlerde kullandım."

"Kullandın mı? Pekiyi kullandın da nerede olduğunu niye söylemedin?"

"Ama aradıkları şeyin o olduğunu bilmiyordum ki majesteleri, aradıkları şeyin nasıl bir şey olduğunu bana söylemediler."

"Peki ya onu nasıl kullandın?"

Tom birdenbire kulaklarına dek kızardı, tek söz söylemeden önüne bakıyordu.

"Çekinme, konuş sevgili çocuk, korkacak bir şey yok," dedi kral. "Söyle bana İngiltere'nin Yüce Mührü'yle ne yaptın?"

Tom acınacak haldeydi, utançtan kızarıp bozarak kekeledi:

"Onunla ceviz kırıyordum majesteleri."

Bu sözler üzerine öyle bir kahkaha tufanı koptu ki, zavallı çocuk şaşkınlıktan neredeyse podyumdan aşağıya yuvarlanıyordu. Yine de, asaleti ve azameti, gerçek bir hükümdar olduğuna dair en ufak bir şüpheye yer bırakmasa da, o ana dek Edward'ın gerçek kral olduğundan hâlâ emin olamayanlar bile berikinin cevabıyla bu şüphelerden -bir daha tekrarlanmamak üzere- kurtulmuş oldular.

Bu arada Tom'un sırtındaki kraliyet pelerini alınarak gerçek kralın omuzlarına konmuş, altındaki paçavralar da böylece görünmez olmuştu.

Derken taç giyme törenine kaldığı yerden tekrar devam edildi; kutsal vaftiz yağlarıyla kutsanan kralın tacı başına oturtuldu; bu esnada patlayan toplar mutlu haberi tüm kente duyurdu; Londra çılgın bir alkış tufanıyla inliyordu.

XXXIII. BÖLÜM

EDWARD KRAL OLUYOR

Tuhaf görünümü ve sıra dışı halleriyle önceden çevresinde zaten bir masal kahramanı olarak görülen Miles Hendon, Londra Köprüsü'ndeki büyük kavgadan sonra bu ününü daha da pekiştirmişti. Kavgaya karıştığında cebinde yalnızca birkaç kuruşu vardı, kavga sonrası o da yok olmuştu. Yankesiciler son kuruşuna kadar soyup soğana çevirmişlerdi zavallıyı.

Ama ziyanı yoktu – yeter ki oğlunu yeniden bulsundu. O her şeyden önce bir askerdi, dolayısıyla gelişigüzel sokaklara dalmak yerine, aramaya başlamadan önce oturup sakin kafayla bir plan yapacaktı.

Çocuk şu anda bir başına ne yapıyor olabilirdi? Nereye giderdi? Aslında -diye düşündü Miles- çocuk gitse gitse, doğup büyüdüğü yere giderdi, keçileri kaçırmış da olsa, aklı başında da olsa, yersiz yurtsuz kalan birinin ilk gideceği yer kendi yurdu olurdu. İyi de, nerede doğup büyümüştü acep? Üzerindeki paçavralara – ve tabii onu tanıdığını, hatta babası olduğunu iddia eden o alçağın haline bakılırsa Londra'nın en fakir mahallelerinden birinde olmalıydı. Acaba çocuğu oralarda aramak işini güçleştirir miydi, çok sürer miydi? Yok canım, aslında çocuk oyuncağıydı. Sonuçta çocuğu aramasına gerek yoktu ki, nerede bir kalabalık toplanmışsa, oraya bakması yeterli olacaktı; nasıl olsa yoluna çıkacak irili ufaklı serseri alaylarından birinin ortasında bulacaktı zavallı küçük dostunu, bundan kuşkusu yoktu, çocukcağız her zamanki gibi krallığını ilan etmiş, uyuz kalabalık da zavallıcıkla alay ediyor olacaktı herhalde. Hele bir bulsun, kalabalıktan birkaç kişiyi harcamak zorunda kalsa bile dostunu o zalimlerin elinden kurtaracak, tatlı sözlerle gönlünü alacak onu neşelendirecek, sonra da iki dost bir daha hiç ayrılmayacaklardı.

Böylece yola koyuldu Miles. Kentin arka mahallelerinde ve ara sokaklarında, toplanmış kalabalıkların izini sürerek saatler geçti, her köşede, her meydanda öbek öbek toplanmış kalabalıkların sonu gelmiyordu, ama nafile, çocuktan eser yoktu. Çocuğu hâlâ bulamamış olması şaşırtıcıydı, ama umudunu yitirmedi. Aslında izlediği arama yönteminde yanlış bir taraf yoktu; yanıldığı tek nokta, amacına kısa sürede ulaşacağını tahmin ederken tam tersine, beklediğinden daha uzun sürecek olmasıydı. Sonunda şafak sökmeye başlamıştı; gelgelelim

Miles pek fazla yol alamasa da pek çok kalabalığa karışmış, ama sonunda eline geçen tek şey yorgunluk, açlık ve uykusuzluk olmuştu. Karnı açlıktan zil çalıyordu, mutlaka bir şeyler yemeliydi, ama nasıl? Dilenmek aklının ucundan bile geçmezdi; kılıcına başvursa, o da şerefli bir askere yakışmazdı; ama giysilerinin bir kısmını satabilirdi pekâlâ – tabii ya, neden olmasındı, gelgelelim, bu giysilere müşteri bulmak, hastalık bulaştıracak adam bulmaktan daha zor olacağa benzerdi.

Öğle olmuştu, Miles hâlâ yollardaydı – taç giyme törenini izleyen kalabalığın arasına karışmıştı bu kez, çünkü bu şatafatlı kalabalık hiç şüphesiz küçük çılgın dostunun ilgisini çekmiş olmalıydı. Tören alayının ardına takılarak, kalabalıkla birlikte şehri boydan boya geçti, önce Westminster'e, sonra da Abbey Katedrali'ne ulaştı. Uzun süre kalabalıkla beraber nerede toplanmış bir insan kalabalığı varsa, oraya bakmaya gitti, sonunda öyle bir sersemledi, o kadar bitkin düştü ki, bu planı bırakıp başka bir yol denemeye karar verdi. Kara kara düşüncelere dalarak uzun süre yürüdü, kendine geldiğinde şehrin çok gerilerde kaldığını fark etti, üstelik gün batmak üzereydi. Yürüye yürüye kırlara çıkmış, bir dere kenarına gelmişti; yazlık kır evlerinin ve konakların bulunduğu - üzerindeki partallarla pek de hoş karşılanmayacağı- bir sayfiye yeriydi burası.

Neyse ki hava hiç de soğuk sayılmazdı, biraz dinlenip düşünebilmek amacıyla hemen oracıktaki bir çitin dibine uzanıverdi. Çok geçmeden uyku bastırdı, uzaktan top atışlarının boğuk gümbürtüsü duyuluyordu, kendi kendine, "Yeni kral tacını giymiş olmalı," diye mırıldandıktan hemen sonra derin bir uykuya daldı. Daha önce hayatında bir kez bile otuz saatten fazla uyuduğu olmamıştı, uyandığında ertesi gün olmuş, saat öğleye geliyordu.

Kalktığında her yanı tutulmuş, kaskatı kesilmişti, üstelik açlıktan ölmek üzereydi, derede elini yüzünü yıkayıp, boş midesini birkaç yudum suyla bastırdıktan sonra, alelacele Westminster Katedrali'nin yolunu tuttu, bir yandan da bu saate kadar uyuya kaldığı için kendine kızıyordu. Açlık işe yaramış, zihni açılmıştı, hemen yeni bir plan düşündü, babasının eski dostu şu meşhur Sir Humphrey Marlow'u bulacak, durumunu anlatarak birkaç kuruş ödünç isteyecekti – plan şimdilik bu kadardı, hele bu kısmını bir halletsin, gerisi nasıl olsa gelirdi.

Saat on bire doğru saraya vardı; aynı yöne gitmekte olan şık giyimli insanların arasına karışsa da, üzerindeki perişan giysiler gözden kaçmasına izin vermiyordu. Yöresindeki insanları göz ucuyla inceliyor, içerdeki yaşlı

subaya, Miles Hendon adlı birinin kendisiyle görüşmek istediğini haber verebilecek, iyi yürekli ve hayırsever bir yüz bulmaya çalışıyordu – çünkü bu haldeyken saraya kendisinin girmesi imkânsızdı.

Şansa bakın ki, tam o sırada bir yerlerden bizim şamaroğlanı çıkagelmez mi? Hendon'a yaklaşarak etrafında şöyle bir dolanıp baktı, bir yandan da kendi kendine, "Eğer bu kralın merak edip aradığı şu perişan giyimli serseri değilse ne olayım – hoş, bir zamanlar ben de bundan farksızdım ya neyse! Üzerindeki paçavralar da söylenenlere tıpatıp uyuyor üstelik – öyle ya, Tanrı aynı insandan birkaç tane yaratmış olsa, mucizelerin ne değeri kalırdı? Yalnız, adamla konuşmak için iyi bir bahane bulmam gerek," diye aklından geçiriyordu.

O sırada başını o tarafa çeviren Miles, çocuğu bu dertten kurtarmış oldu; gözlerini fal taşı gibi açmış dikkatle kendisine bakan çocuğa o da dik dik bakmaya başladı; çocuğun konuşmak için bahane aradığını sezince hiç sektirmeden lafa girdi:

"Sanırım saraydan çıkıp geldiniz buraya, merak ettim, orada mı oturuyorsunuz?"

"Evet beyim, öyle."

"Peki, Sir Humphrey Marlow'u tanıyor musunuz acaba?"

Çocuk pek şaşırmıştı, "Vay canına, bizim pederin ahbabıymış!" diye düşündü. Sonra da sesini yükselterek, "Tanımaz olur muyum, hem de çok iyi tanırım, beyim!" diye cevap verdi.

"Âlâ – şu anda kendisi içerde mi acaba?"

"Evet," dedi oğlan; sonra yine içinden ekledi, "mezarında."

"Acaba rica etsem yanma gidip, kendisiyle birkaç kelime konuşmak istediğimi söyleyebilir misiniz?"

"Muhterem beyefendi, bu isteğinizi memnuniyetle yerine getireceğimden hiç şüpheniz olmasın."

"O halde kendisine Sir Richard'ın oğlu Miles Hendon'un geldiğini söyleyin lütfen – sevgili çocuk, bu iyiliğiniz için size minnettar kalırım."

Çocuk hayal kırıklığına uğramıştı. "Kralın söylediği isim bu değildi," diyordu içinden, "ama ne fark eder ki, bu da onun ikizi belli ki, majestelerinin aradığı şu Sir Bilmem-Kim hakkında mutlaka bir bildiği vardır herhalde."

Sonra Miles'a dönerek, "Beyim, siz şurada bekleyin, ben hemen haber verip geleyim."

Hendon çocuğun gösterdiği yere geçip beklemeye başladı – sarayın duvarında genişçe bir oyuktu burası, içine -yağışlı havalarda nöbetçilerin sığınması için olsa gerek- taştan yapılma bir sıra konmuştu. Tam sıraya yerleşmişti ki, ellerinde baltalarıyla Hassa Alayı muhafızları çıkageldi. Hendon'u fark eden subay hemen kıtayı durdurarak Hendon'a yanına gelmesini emretti. Hendon hiç ikiletmeden verilen emre uydu, ama uyar uymaz da saray çevresinde dolanan şüpheli şahıslardan biri olarak hemen o anda tevkif edildi. İşler iyice sarpa sarmıştı doğrusu. Zavallı Miles ne kadar karşı çıktıysa da, subay izin vermedi, aynı anda adamlarına şüphelinin üstünü aramalarını emretti.

Zavallı Miles içinden, "Şahsen ben çok aradım, ama işe yarar bir şey bulamadım, umarım Tanrı kısmet eder de, siz bulursunuz," diye geçiriyordu.

Üzerinden bir kâğıt parçasından başka bir şey çıkmadı. Subay hemen kağıdı köşesinden yırtıp açtı, kâğıttaki "kargacık burgacık" yazıyı gören Miles için için gülmeye başladı, küçük dostunun, Hendon Konağı'ndaki o uğursuz günde yazdığı mektuptu bu. Mektubu okuyan subayın yüzü gittikçe morarmaya başlamıştı, öte yandan subayın okuduklarını dinleyen Hendon ise korkudan bembeyaz kesilmişti.

"Krallık tacında hak iddia eden bir başka sahtekâr daha!" diye bağırdı subay. "Anlaşılan bugünlerde tavşan gibi hızla ürüyor bu namussuzlar. Muhafızlar, iyi tutun şu serseriyi, ben gidip majestelerine şu notu iletene kadar da sakın bırakmayın!"

Sonra da, tutukluyu muhafızların eline bırakarak aceleyle ayrıldı yanlarından.

"İşte," diyordu zavallı Miles da kendi kendine, "makus talihim nihayet sona eriyor, kaderde, şu sersem kâğıt parçası yüzünden, ipin ucunda can vermek de varmış anlaşılan. İyi de zavallı çocukcağız ne olacak ya? Ah yüce Tanrım, sen bilirsin!"

Biraz sonra subay aceleyle geri döndü; bunu gören Miles bütün cesaretini toplayarak acı kaderini bir erkek gibi karşılamaya hazırlandı. Subay önce muhafızlara tutsağı serbest bırakmalarını söyledi, sonra da kılıcını geri verdi; dahası derin bir reveransla önünde eğilerek-:

"Lütfen efendim, beni takip edin!" dedi.

Subayın ardına takılan Hendon bir yandan yürüyor, bir yandan da kendi kendine, "İnan olsun, birazdan Tanrı'nın huzuruna çıkacağımı bilmesem ve son dakikada günahlarıma bir yenisini daha ekleyecek olmaktan korkmasam, nezaket oyunu oynayan şu sahtekârı kılıcımla şurada haklayıverirdim ya, neyse!" diye söyleniyordu.

İkili, saraylılarla tıka basa dolu avludan geçerek sarayın ana kapısına geldi, subay yerlere kadar eğilerek, Hendon'u orada, şatafatlı giysileri içindeki saray teşrifatçısına teslim etti; teşrifatçı saygılı bir tavırla Hendon'u alıp, önlerinde yerlere kadar eğilerek kendilerini selamlayan -bostan korkuluğundan pek de farkı olmayan yeni konuğun arkasından ağızlarını kapatarak kahkahalara boğulan, ama bizimki ne zaman arkasına dönüp baksa hiçbir şey olmamış gibi hemen ciddi bir surat takınan- bir takım saraylı dalkavukların arasından geçirerek salonun sonundaki; göz alıcı giysiler giymiş başka başka insanların dizildiği geniş merdivenlerden yukarı çıkardı, derken, geniş bir salona geldiler; salonda, İngiltere'nin en soylu kişilerinden oluşan seçkin bir topluluk vardı, hafifçe açılarak yeni gelenlere yol verdiler; yolun sonunda teşrifatçı bizimkine şapkasını çıkarmasını söyleyerek ortadan yok oldu; bizimki şimdi tek başına kalmıştı, salondaki bütün gözler onun üzerindeydi; kimi şüpheyle kaşlarını çatmış bakıyor, kimi de yeni geleni tuhaf görüntüsünden dolayı komik bulmuş olmalı ki, alaycı ama aynı zamanda da meraklı bakışlarla süzüyordu.

Miles Hendon şaşkınlıktan ne yapacağını bilemez haldeydi. Genç kral hemen önünde, beş adım ötesinde, tahta oturmuş, başını öne doğru eğmiş, giysileri tavus kuşunu andıran bir asilzadeyle -belki de bir dükle- bir şeyler konuşuyordu; Hendon kendi kendine, hayatının baharında ölüme mahkum edilmek yetmiyormuş gibi, kaderde bir de milletin önünde rezil rüsva olmak varmış, diye dertleniyordu. Kral elini çabuk tutsa bari diye dua ediyordu – çevresindeki gösteriş budalaları alayları azıtmaya başlamıştı çünkü. Tam o sırada kral başını hafifçe kaldırınca, Hendon karşısındaki yüze bakakaldı. Şaşkınlıktan nefesi kesilmişti adeta! Gözleri fal taşı gibi açılmış, hiç kıpırdamadan karşısındaki yüze bakıyordu; derken birdenbire bağırdı:

"Amanın, bu o, ta kendisi! Hayaller ve gölgeler diyarının kralı!"

Büyük bir şaşkınlıkla gözlerini ayırmadan karşısındaki yüze bakıyor, bir yandan da kırık dökük anlaşılmaz bir şeyler mırıldanıyordu; derken gözlerini kaldırıp göz kamaştırıcı tahta, içinde bulunduğu muhteşem salona bakarak,

"Ama bunlar *sahici* -kalıbımı basarım *sahici*- bu bir rüya olamaz!" Sonra bakışlarını tekrar krala çevirdi – kendi kendine, "Yoksa rüya mı?.. Yoksa karşımda duran bu insan... Şu benim kimsesiz sanıp himayeme aldığım Tom Bilmemkim değil miymiş?.. Yoksa sahiden de İngiltere Kralı mıymış?" diye mırıldanıyordu. Sonra, birdenbire, gözlerinde bir kıvılcım çaktı, hemen koşup duvarın dibinden bir iskemle alarak, getirip salonun ortasına koydu, sonra da geçip bir güzel üzerine oturdu.

Salondaki kalabalık protesto sesleriyle dalgalanmakta gecikmedi, tam o sırada yakasına yapışan hoyrat elin sahibi öfkeyle bağırdı:

"Seni haddini bilmez soytarı seni, çabuk ayağa kalk!.. Ne cüretle kralın huzurunda oturmaya teşebbüs edersin?"

Kargaşa kralın da dikkatini çekmişti, elini ileri doğru uzatarak bağırdı:

"Dokunmayın ona, bu ona verilmiş bir imtiyazdır." Bunun üzerine kalabalık geri çekildi, şaşkınlık had safhadaydı. Kral devam etti:

"Aziz lordlar, sevgili hanımefendiler, sizlere çok sevgili sadık hizmetkârım Miles Hendon'u takdim ederim, sevgili prensinizi başına gelen belalardan ve ölümden kurtaran onun kılıcıdır – şövalyelik payesi kendisine bu vesileyle bizzat kral tarafından ihsan olunmuştur. Ayrıca bununla da kalmamış, hiç çekinmeden kendi canını kralına feda ederek kırbaç ve dayak cezasını cesaretle göğüslemiş, bizi onulmaz bir azaptan ve utançtan kurtarmıştır, İngiltere'nin bu asil evladını hepinizin huzurunda Kent Kont'u ilan ediyor, unvanına yakışır miktarda altın ve toprak bağışlıyorum. Ayrıca – biraz önce huzurunuzda ifade ettiği imtiyaz da kendisine yine bizzat kral tarafından verilmiştir; söz konusu imtiyaz, İngiltere tacı var olduğu sürece, babadan oğula geçerek nesiller boyu devam edecektir; Hendon sülalesini temsilen tüm aile reisleri, bundan böyle İngiltere hükümdarlarının huzurunda oturabilme hakkına sahiptir. Kendisi bu konuda bir daha rahatsız edilmeyecektir!"

Salonda ayaklarının tozuyla taşradan daha o gün gelmiş iki kişi vardı ki, şaşkınlıkları görülmeye değerdi doğrusu; Sir Hugh ile Lady Elizabeth idi bunlar, gözlerinin önünde olup biten olaylar karşısında öyle bir hayrete düşmüşlerdi ki, ne düşüneceklerini bilemez halde bir krala, bir bostan korkuluğu kılığındaki adama bakıyorlar, bütün bu olanlara bir türlü inanamıyorlardı. Ama taze kont onları görmemişti bile. O şaşkınlıktan ağzı bir karış açık halde hâlâ krala bakıyor ve şöyle mırıldanıyordu:

"Aman Tanrım, olur şey değil. Bu benim küçük dilencim! Benim küçük çılgınım! Bir de tuttum, yetmiş odalı konağım ve yirmi uşağım var diye böbürlendim! Esvap diye paçavralardan, sevgi diye tokattan, yemek diye kuru artıktan başka bir şey görmemiş gariban bu mu yani? Himayeme alıp şerefli bir erkek olarak yetiştirmeye karar verdiğim çocuk! Eyvahlar olsun, yer yarılsa da yedi kat dibine girsem keşke!"

Neyse ki toparlanmakta gecikmedi yine de. Hemen dizlerinin üzerine çökerek ellerini kralın küçük ellerine bırakan Miles, bütün kalbiyle bağışlanan unvanlara, altınlara ve topraklara teşekkür ederek sevgili kralına bağlılık sözü verdi. Sonra doğrulup kalktı ve kenara çekildi; herkes dikkatle kendisini izliyor, üzerine dikilen gözlerde kıskançlık parıltıları okunuyordu.

Bu sırada Sir Hugh'u da fark eden kral hiddetten alev alev yanan bakışlarla şöyle buyurdu:

"Bu haydutun elinden haksız yere el koyduğu bütün unvanları ve malları alın, sonra da götürüp hapse atın, ben emredinceye dek orada kalsın."

Bu sözler üzerine sabık Sir Hugh muhafızlar tarafından derhal yaka paça götürüldü.

Bu sırada salonun öteki ucunda bir kıpırdanma oldu; açılan kalabalığın arasından biri geliyordu, Tom Canty idi bu, tuhaf ama yepyeni giysiler içindeydi, teşrifatçı eşliğinde kalabalığın ortasından ilerledi. Kralın huzuruna gelince eğilerek selamladı. Kral:

"Son birkaç haftada olanlardan haberdarım; duyduklarım beni fazlasıyla memnun etti. Ülkemi gerçek bir hükümdara yakışır biçimde adalet ve merhametle yönetmişsin. Annenle kız kardeşlerini bulabildin mi bari? Âlâ; onlar da gerektiği gibi mükâfatlandırılacaklardır – babana gelince, derhal astırabilirim, bu sana ve kanunlara bağlı. Beni dinleyen herkes şunu iyi bilsin ki, bundan böyle Yüce İsa Kilisesi'nde barınan tüm çocukların yalnız karınları değil, zihinleri ve yürekleri de doyurulacaktır; bu gördüğünüz çocuk da orada yaşayacak, ömrü boyunca idare heyetine başkanlık edecektir. Kendisi bir süreliğine de olsa bu ülkenin kralı olarak hizmet ettiğinden, sıradan insanlardan farklı muamele görecektir; üzerindeki giysiler resmi görev giysileri olarak herkesçe tanınacak, aynı giysiler kendisinden başka hiç kimse tarafından giyilmeyecek ya da taklit edilmeyecektir; bundan böyle gittiği her yerde bir asilzade olarak herkes tarafından selamlanacak ve karşısında gereken

saygı eksik edilmeyecektir. Kendisi İngiltere tahtının koruması ve gözetimi altındadır; bundan böyle de Kralın Mahmisi[15] unvanıyla tanınacak ve her gittiği yerde kendisine hürmet edilecektir."

Göğsü iftiharla kabaran Tom Canty sevinç içinde doğrulup kalktı, kralın elini öptükten sonra teşrifatçı eşliğinde huzurdan çekildi. Hiç vakit kaybetmeden gidip annesini ve kız kardeşleri Nan ile Bet'i bulmak, bu mutlu haberleri onlarla paylaşmak istiyordu.

SONUÇ

ADALET YERİNİ BULUYOR

Sonunda, Hugh Hendon'un da itirafları sayesinde, bütün muamma çözüldü; o gün Hendon Konağı'nda karşılaştıklarında, Miles'ı tanımazdan gelmesi için karısına baskı yapan kendisiydi – yalnız baskı yapsa gene iyi, bu kadarla yetinmemiş, eğer isteğine karşı gelir de Miles Hendon'u tanımadığını söylemezse, basbayağı öldürmekle tehdit etmişti kızcağızı; Lady Elizabeth ise tehdide pabuç bırakmamış -kendi canının bir kıymeti olmadığını, istiyorsa alabileceğini söyleyerek- Miles'ı tanıdığını inkâr etmeyeceğini söylemiş, kocası bu sefer de kendi canını almak yerine Miles'ı astırmakla tehdit etmişti! Tabii o zaman iş değişmiş, kızcağız da çaresiz verdiği sözü yerine getirmek zorunda kalmıştı. Hugh kardeşinin hakkı olan mallara ve unvana el koyduğu için mahkum edilmekten kurtuldu, çünkü kardeşi de karısı da aleyhinde tanıklık etmek istemediler – hoş, zaten istese bile karısının hukuken böyle bir hakkı yoktu ya, o da ayrı! Hugh karısından uzaklaşarak kıta Avrupa'sına geçti, daha sonra da orada öldü; Kent Kontu ise bir süre sonra kardeşinin dul karısıyla evlenerek muradına erdi. Evlendikten sonra Hendon Konağı'na dönen mutlu çift için kırk gün kırk gece eğlence düzenlendi.

Tom Canty'nin babasından bir daha haber alınamadı.

Kral, yüzüne kızgın damga yiyerek köle diye satılan zavallı çiftçiyi bulduarak, zalim haydutların elinden kurtardı ve güven içinde, rahat bir hayat sürmesini sağladı.

Zindanda tanıdığı yaşlı avukatı da ihmal etmedi; onun da para cezasını affetti. Kendi gözleri önünde yakılarak öldürülen iyi yürekli protestan kadınların kızlarına sıcak birer yuva sağladı, Miles Hendon'u suçsuz yere kırbaçlayan hain subayı da hak ettiği gibi cezalandırdı..

Başıboş gezen şahini çaldı diye mahkum edilen çocukla, dokumacıdan bez çalmakla suçlanan kadını da unutmayıp, onları da zindandan çıkardı, ama, ne yazık ki, krala ait topraklarda geyik avlamakla suçlanan adamı kurtarmaya zamanında yetişemedi.

Domuz çalmaktan suçlu bulunarak çıkarıldığı mahkemede merhametini

esirgemeyen yargıcı da unutmadı, onu da yüksek mevkilere getirerek, ömrünü şan ve şeref içinde geçirmesini sağladı.

Kral hazretleri ömrü boyunca başına gelenleri anlatmaktan hiç bıkmadı, her fırsatta muhafızlar tarafından saraydan kapı dışarı edilip kovuluşundan başlayarak, son geceye, yani bir gün sonraki tören için telaşla koşturan işçilerin arasına karışarak Abbey Katedrali'ne girişini, geceyi Aziz Edward'ın mezarında geçirişini, orada uykuya dalarak ertesi sabahki taç giyme törenini neredeyse kaçıracak oluşuna dek her şeyi büyük bir zevkle anlattı. Her seferinde de, yaşadığı bu değerli tecrübelerin kendisi için çok öğretici olduğunu, edindiği bilgileri hiç aklından çıkarmadığını ve halkına bu sayede yararlı olabildiğini söylemeyi de unutmadı; kral son anına dek başından geçenleri çevresine anlatmaktan vazgeçmedi, bu sayede ne hafızasından çektiği acıların anısı silindi, ne de yüreğinden merhamet eksildi.

Kısacık hükümranlığı boyunca Tom Canty ile Miles Hendon kralın en gözde dostları olarak kaldılar; öldüğünde arkasından en çok üzülen, en çok ağlayan da yine onlar oldu. Kent Kontu elde ettiği imtiyazı suistimal etmeyecek kadar düşünceli bir insan olduğundan, bu hakkını öteki dünyaya göçmeden önce, ilk kez Kraliçe Mary'nin, son kez de Kraliçe Elizabeth'in taç giyme törenlerinde olmak üzere sadece iki kez kullandı. Haleflerinden biri de bir kez, kral I. James'in taç giyme töreninde uyguladı. Daha sonra bu sonuncunun oğlu tarafından bir kez daha kullanılıncaya dek aradan yirmi beş yıla yakın bir zaman geçtiğinden, Hendon'ların bu hakkı hafızalardan çoktan silinip gitti, öyle ki, sonradan söz konusu varis Kral I. Charles'ın ve tüm maiyetinin huzurunda imtiyazını kullanmak isteyince, bu girişimi üzerine kıyamet kopmuş, millet birbirine girmişti! Ama neyse ki, olay fazla büyümeden konu açıklığa kavuşmuş, ortalık yatışmıştı. Son Hendon Kontu ise İngiltere İç Savaşı'nda kralın tarafında savaşırken öldü, imtiyaz da onunla beraber son buldu.

Tom Canty'ye gelince, saçları ağarıp bembeyaz olana dek uzun bir hayat sürdü, ama yakışıklılığından hiçbir şey kaybetmedi, ömrünü sonuna dek ağırbaşlı ve merhametli bir adam olarak yaşadı. Yaşadığı sürece herkesten sevgi ve saygı gördü; daima gururla taşıdığı ilginç ve tuhaf görünümlü giysisiyle, gittiği her yerde herkese "bir zamanlar kral olduğunu" hatırlattı; nereye gitse insanlar "Şapkalar çıksın, Kralın Mahmisi geliyor!" diye fısıldaşarak önünde yol açtılar -o da verilen her selamı içten bir gülümsemeyle karşıladı- tarihe adını şan ve şerefle yazdıran bu adam gittiği her yerde baş tacı edildi.

Evet, Kral VI. Edward'ın ömrü, ne yazık ki, fazla sürmedi, ama o bu kısacık ömrü hakkını vererek yaşamasını bildi. Ne zaman saray erkânından birileri çıkıp da merhametini eleştirmeye kalksa ve kendi çıkarına değiştirilmesini istediği bir kanun maddesinde yapılacak herhangi bir değişikliğin asla ve asla adaleti engellemeyeceğini, halkın üzerinde en ufak bir zulüm ya da baskıya yol açmayacağını söyleyerek kendisini iknaya çalışsa, genç kral merhametli bakışlarını karşısındakine çevirerek kederli bir ifadeyle hep şu cevabı verdi:

"Baskı ve zulüm hakkında siz ne bilirsiniz ki? Onu en iyi ben ve halkım biliriz, sizler değil!"

VI. Edward'ın kısacık hükümdarlığı, uzun ve kanlı tarihi boyunca İngiliz halkının merhametle yönetildiği tek dönem oldu. Şimdi gelin, bizler de bu merhametli hükümdarın aziz hatırasını rahmetle analım ve hikâyemizi, unutulmaması dileğiyle sonlandıralım.

Mark Twain

Mark Twain, asıl adıyla Samuel Langhorne Clemens, 30 Kasım 1835'te, Missouri'de, Florida'da doğdu; doğumundan dört yıl sonra ailesi bir liman kenti olan Hannibal'e göçtü. Başarısız bir çiftçi olan babası, Twain daha on bir yaşındayken öldü. Kısa süre sonra çocuk yaşta bir matbaaya çırak olarak giren Twain, on altı yaşına geldiğinde gazetelere kısa hikâyeler yazmaya başlamıştı bile. On sekiz yaşında Hannibal'den ayrıldı, New York, Philadelphia, St. Lois ve Cincinnati kentlerinde matbaacılık yaptı. 1857-1861 arası, Mississippi Nehri'nde seyreden buharlı gemilerde, acemi kılavuz olarak çalışan yazar, işinde büyük başarı göstererek sonradan kılavuz kaptanlığa dek yükseldi.

Nehirde tekne seferleri İç Savaş'la kesintiye uğrayınca, Twain de, Nevada Bölgesine görevli olarak atanan kardeşi Orion'la birlikte batıya göç etti. Carson City'ye yerleşen yazar kısa yoldan servet edinmek amacıyla çeşitli gazetelere mizah yazıları yazmaya başladı. Nehir gemiciliğine ait bir terim olan Mark Twain takma adını ilk kez bu dönemde kullandı. San Fransisco'ya yerleşerek bir gazetede muhabir olarak çalışmaya başladı, bir yandan da *Golden Era (Altın Çağ)* adlı bir edebiyat dergisine yazılar yazıyordu. 1866'da Hawaii'ye beş ay süren yolculuğun ardından, ülke tarihinde düzenlenen rehberli ilk turist gezisi hakkında haber yazmak üzere Avrupa'ya gitti. *The Celebrated Jumping Frog of Calaveras County and Other Sketches (Calaveras İlçesinin Ünlü Sıçrayan Kurbağası ve Başka Öyküler)* adlı kitabıyla (1867), mizah yazarı ve konuşmacı olarak yayılan ününü pekiştirdi.

Livy Langdon'la evlendikten sonra önce New York'a, Buffalo'ya, ardından da, yirmi yıl boyunca oturduğu Connecticut'a, Hartford'a yerleşti. Avrupa'dayken yazdığı gezi yazılarını *The Innocents Abroad (Saftirikler Gurbette)* adıyla bir kitapta topladı (1867), ardından Batı'daki serüvenlerini kaleme aldığı *Roughing It (Sürterken)* (1872) adlı kitabı geldi; her iki kitabıyla büyük başarı kazandı. Ne çare ki, Twain'in edebiyat alanında elde ettiği zaferler, sık sık hatalarla sekteye uğrayan iş hayatında karşılığını bulamadı (söz gelimi, binlerce doları, yeni bir daktilo geliştirme uğruna, bir o kadarını da kurmaya çalıştığı yayınevi sevdasına batırdı), hesapsız harcamaları yüzünden bir türlü kurtulamadığı para sıkıntısı bütün hayatını etkileyecekti.

Charles Dudley Warner ile birlikte kaleme aldığı *The Gilded Age (Yaldızlı Çağ)* adlı romanının ardından, Mississippi'de geçen çocukluk anılarına doğru çıktığı

keşif yolculuğu üç başyapıtın kaleme alınmasıyla sonuçlandı: *Tom Sawyer'ın Maceraları*(1876), *Mississippi'de Yaşam* (1883) ve yazımına yaklaşık on yıl harcadığı *Huckleberry Finn'in Maceraları* (1885). Ardından, tarihi bir roman olan *Çalınan Taç - Prens ile Dilenci*[16] *(The Prince and the Pauper, 1882)*, yergi niteliğindeki eseri *A Connecticut Yankee in King Arthur's Court (Kral Arthur'un Sarayında Bir Amerikalı)* (1889) ve *Personal Recollections of Joan of Arc (Jeanne D'arc'a İlişkin Kişisel Anılar)* (1896) adlı eserleri yayımlandı, bir taraftan da seyahat maceralarını anlattığı *A Tramp Abroad (Gurbette Bir Serseri)* (1880) ve *Following the Equator (Ekvator'un İzinde)* (1897) kitaplarını hazırlıyordu. O yıllarda dostları arasında William Dean Howells, Bret Harte, George Washington Cable ve hayatının son günlerini yaşamakta olan ve Twain'in, 1885'te kendi yayınevinden yayımlayacağı anı kitabını yazmaya teşvik ettiği Ulysses S. Grant bulunuyordu.

1890'lı yılların çoğunu Avrupa'da geçirdi Twain, hayatını karartan iki olay, 1896'da kızı Susy'nin ölümü ile öteki kızı Jean'ın sürekli kötüye giden hastalığı oldu. Twain'in kalemi de giderek keskinleşti. Kölelik sistemi üzerine bir dedektif öyküsü olan *The Tragedy of Pudd'nhead Wilson'ı (Dikkafalı Wilson'un Tragedyası)* (1894), emperyalizm ve sömürgecilik karşıtı güçlü yorumlar içeren *To The Person Sitting in Darkness (Karanlıkta Oturan Kişiye)* (1901), *The War Prayer (Savaş Duası)* (1905), *King Leopold's Soliloquy (Kral Leopold'ün Kendiyle Konuşmaları)* (1905) ve karamsar yazılarını bir araya topladığı *What is Man? (İnsan nedir?)* (1906) adlı eserler izledi. Yarım kalan romanı *The Mysterious Stranger (Esrarengiz Yabancı)* belki de Twain'in son yıllarda verdiği eserleri arasında en ödünsüz ve karamsar olanıydı. Hayatının son yıllarına doğru para sıkıntısı nihayet sona eren Twain, Connecticut'ta, Redding'e yerleşti, 21 Nisan 1910'da Stormfield'deki malikânesinde öldü.

[1] Benvenuto Celini: Rönesans döneminde, 1500-1571 yılları arasında yaşamış, İtalyan heykeltıraş ve kuyumcu, (ç.n.)
[2] Penny: Sterlinin yüzde biri, 16. yüzyılda bugünkünden çok daha değerliydi anlaşılan, (ç.n.)
[3] Doğu'da Yecüc ve Mecüc olarak bilinen ve kıyamet alameti sayılan efsanevi yaratıklar (ç.n.)
[4] Fransız besteci Jules Massenet'nin (1842-1912) bestelediği Don Ceasar de Bazan operasındaki baş kahraman.
[5] De Courcy'nin ardılları olan Kingsale hanedanı bu geleneği halen sürdürmektedir.
[6] Fransızca. 'Kral öldü, yaşasın kral!"
[7] Tarihçi, filozof ve iktisat kuramcısı David Hume'dan (1711-1776) alınmıştır.
[8] David Hume.
[9] James Henry Leigh Hunt (1784-1859), *'The Town' (Şehir), s.408*, şehre ilk defa giden gezginlerden birinin sözleri.
[10] Richard Head'in *The English Rogue* (1665) adlı romanından.
[11] İrlandalı yazar Richard Head'in (d. yaklaşık 1637) *The English Rogue* (1665) adlı romanından.
[12] Latince'de, 'intikam akıl karı değildir, insanlığa da bir hayrı dokunmaz' anlamına gelen ve konuyla hiçbir alakası olmayan bu sözlerle Hendon, cahil muhafızı etkileyip oyuna getirmeye çalışıyor, (ç.n)
[13] 'Var olan koşullar içerisinde birini aklamak' anlamına gelen bu Latince sözlerle Hendon oyunu sürdürüyor, (ç.n.)
[14] Tarihçi David Hume'dan.
[15] Mahmi: Korunan, himaye altına alınan kişi. (ç.n)
[16] Bu roman Türkiye'de ilk defa Doğan Kardeş Yayınları tarafından 1955'te, Çalınan Taç adıyla ve Talat Sait Halman çevirisiyle basılmıştır, (ç.n.)